Pilde şi cugetări din înţelepciunea popoarelor

Filosofii greci

Antistene

- Aflând odată că Platon îl vorbeşte de rău, făcu această remarcă: „Este un privilegiu al regilor de a face bine şi de a fi vorbiţi de rău.”
- Întrebat de un tânăr din Pont, care se pregătea să-i urmeze lecţiile, ce trebuie să aducă, îi răspunse: „Vino cu o foaie nouă, o pană nouă şi o tăbliţă nouă”, făcând aluzie totodată la „mintea” pe care s-o aducă. Fiind întrebat de ce are aşa de puţini discipoli: „Din pricină că am o nuia de argint cu care îi alung.” Punându-i-se întrebarea de ce îşi ceartă cu atâta asprime discipolii, el răspunse: „Tot aşa se poartă şi medicii cu bolnavii lor.”
- Într-o zi, văzând un bărbat condamnat pentru adulter, exclamă: „Nenorocitule, de ce pericol puteai să scapi cu preţul unui obol!”
- Avea obiceiul să spună că-i mai bine să dai peste corbi decât peste linguşitori, fiindcă cei dintâi te mănâncă după ce ai murit, iar ceilalţi te mănâncă de viu. Odată, fiind lăudat de nişte ticăloşi, spuse: „Tare mi-e teamă că am făcut ceva rău.” Către cineva care-i spuse: „Mulţi sunt care te laudă”, el replică: „Dar ce rău am făcut?”
- Într-o zi, fiind mustrat că stă în tovărăşia unor oameni răi, dădu acest răspuns: „Şi medicii stau cu bolnavii şi nu capătă friguri.”
- Întrebat ce folos a avut el din filosofie, dădu următorul răspuns: „Putinţa de a mă întreţine cu mine însumi.”
- Dădea sfatul ca oamenii să îndure bârfa cu mai mult curaj decât dacă ar fi loviţi cu pietre.
- Ducându-se să-l vadă pe Platon când era bolnav şi văzând vasul în care vomitase, făcu această observaţie: „Fierea ţi-o văd, dar nu şi trufia.”
- Odată el îşi întoarse haina, pe partea ruptă, numai ca să se vadă. Socrate, văzând aceasta, îi spuse: „Îţi văd trufia prin găurile de la haină.”
- Diocles notează din cugetările lui: „Fii atent la ceea ce-ţi spun duşmanii, căci ei, cei dintâi, îţi descoperă greşelile. Preţuieşte pe omul drept mai mult decât pe o rudă.”

Aristip

- Odată, pe când Diogene spăla nişte legume, trecu pe lângă el Aristip batjocorindu-l, la care Diogene îi zise: „Dacă te-ai fi obişnuit să mănânci din aceste legume, n-ai fi avut nevoie să umbli cu linguşeli pe la curţile tiranilor.”
- Fiind întrebat ce a câştigat din filosofie, dădu acest răspuns: „Putinţa de a mă simţi în largul meu cu oricine.” Odată, un altul îl întrebă ce avantaj au filosofii, iar el îl lămuri: „Dacă n-ar mai fi legi, noi am trăi tot ca acum.”
- La întrebarea lui Dionysios, de ce filosofii se duc la casele bogătaşilor în timp ce aceştia nu-i vizitează pe filosofi, răspunsul lui fu: „Cei dintâi ştiu de ce au nevoie, iar ceilalţi nu.”
- E mai bine, spunea el – să fii cerşetor decât să fii neînvăţat; cei dintâi au nevoie de bani, ceilalţi au nevoie să fie umanizaţi.
- Cineva îi aduse copilul la învăţătură, iar când el îi ceru o plată de 500 de drahme, tatăl obiectă: „Cu preţul acesta pot cumpăra un sclav.” „N-ai decât să faci aşa şi vei avea doi sclavi”, răspunse el.
- I se reproşă odată că şi-a luat un avocat într-un proces. „Într-adevăr, şi când dau o masă angajez un bucătar” – spunea el.
- Odată, într-o călătorie pe mare, de cum înţelesese că vasul era condus de piraţi, îşi scoase banii, începu să-i numere, şi, ca din nebăgare de seamă îi lăsă să cadă în apă; după aceea, fireşte, începu să se văicărească. Spunea că-i mai bine să piară banii pentru Aristip decât Aristip din pricina banilor.
- Obişnuia să-i mustre pe oameni că la cumpărarea vaselor de lut le încearcă după sunet, dar când e să judece viaţa merg la întâmplare.

Aristotel

- Criticat odată că dăduse pomană unui om rău, el explică: „Mi-a fost milă de om, nu de caracterul lui.”
- Avea obiceiul să spună mereu prietenilor şi elevilor oriunde şi oricând se întâmpla să ţină o lecţie: „După cum vederea îşi ia lumina în aerul înconjurător, tot aşa o ia şi sufletul de la învăţătură.”
- Auzind că cineva îşi bătuse joc de el, spuse: „În absenţa mea poate chiar să mă şi bată cu biciul.”
- Fiind întrebat cum se deosebesc cei educaţi de cei needucaţi, răspunse: „Tot atât de mult ca viii de morţi.” Spunea că educaţia este o podoabă în fericire şi un refugiu la nenorocire. Profesorii care educă copiii merită, spunea el, mai multă cinstire decât părinţii care i-au născut numai; căci aceştia le-au dat viaţa, pe când ceilalţi – o viaţă frumoasă.
- La întrebarea: „Ce-i un prieten?”, dădu răspunsul: „Un suflet mare care locuieşte în două corpuri:” Întrebat ce folos a tras din filosofie, dădu această lămurire: „Acela

de a face de bună voie ceea ce alţii fac de teama legilor." Educaţia spunea că este cea mai bună provizie pentru bătrâneţe.

- Viciul este suficient ca să producă nefericirea, oricât de multe bunuri exterioare şi corporale i s-ar adăuga. Mai afirma că virtuţile nu se implică una pe alta, fiindcă un om poate fi prudent şi totodată drept, dar în acelaşi timp nestăpânit şi fără măsură. El mai spunea că înţeleptul nu este fără patimi, ci moderat în patimi.

Bias

- Belşug de bani pot avea mulţi datorită norocului. Spunea de asemenea că acela care nu poate suporta o nenorocire este un adevărat nenorocit; că e o boală a sufletului să te îndrăgosteşti de lucruri imposibile şi să nu te poţi gândi la nenorocirile altora.
- Întrebat ce-i greu, el răspunse: „Să suporţi cu demnitate o schimbare în mai rău."
- Odată călătorea pe mare cu nişte oameni lipsiţi de pietate; dar, când se stârni furtuna, chiar şi aceia începuseră să cheme zeii în ajutor. Tăceţi, le spuse el, să nu cumva să vă simtă zeii că sunteţi aici, în corabie.
- Când un necredincios îl întrebă ce este pietatea, el tăcu, iar acela întrebându-l care-i pricina tăcerii lui, el răspunse: „Tac, fiindcă vrei să afli lucruri ce nu ţi se cuvin."
- Nu vorbi repede, căci asta-i semn de sminteală. I-aţi ce ţi se cuvine prin convingere, nu prin forţă. Atribuie zeilor faptele tale bune. Fă-ţi provizii de înţelepciune pentru călătoria de la tinereţe la bătrâneţe, căci aceasta e mai sigură decât toate celelalte bunuri.

Bion

- Nenorocirea cea mai mare e să nu fii în stare să înduri o nenorocire. Numea închipuirea o piedică în calea progresului.

Chilon

- Chilon l-a întrebat pe Esop ce face Zeus, iar acesta răspunse: „Coboară pe cel trufaş şi înalţă pe cel umil."
- Întrebat prin ce se deosebesc cei învăţaţi de cei neînvăţaţi, Chilon răspunse: „Prin nădejdi temeinice." Ce e greu? – Să păstrezi o taină, să întrebuinţezi bine timpul liber şi să poţi îndura o nedreptate.
- Nu ameninţa pe nimeni, căci asta-i apucătură femeiască. Fă o nuntă modestă. Învaţă să fii un stăpân înţelept în propria-ţi casă. Când vorbeşti, să nu gesticulezi, căci aceasta e un semn de sminteală. Fă-te chezaş şi vei fi păgubaş.

Cleobul

- Zicea că trebuie să ne măritǎm fiicele când sunt fete la vârstă şi femei la minte; prin aceasta voia să spună că şi fetele trebuie date la învăţătură.
- Când cineva pleacă de acasă, mai întâi el să cerceteze ce are de gând să facă; şi la întoarcere, să se întrebe singur ce-a făcut. Dădea sfatul ca omul să-şi exercite trupul; să-i fie mai drag ascultatul decât vorbitul; să prefere învăţătura, nu neştiinţa; să aibă cuvinte de bun augur; să fie prieten al virtuţii şi duşman al viciului. Învaţă să înduri cu bărbăţie schimbările sorţii.

Crates

- Şi-a prefăcut averea în bani numerar, căci aparţinea unei familii sus puse, şi făcând astfel două sute de talanţi, i-a împărţit concetăţenilor săi. A devenit apoi un filosof atât de tenace încât se spunea: „Vara întreagă purta pe el o manta groasă; iarna, o zdreanţă pe trup."
- Adesea Crates alunga cu bâtul pe rudele sale care îl vizitau şi încercau să-l abată din drumul ales, rămânând neclintit în hotărârea sa.
- Se povesteşte că şi-a dat în păstrare banii unui bancher, cu condiţia că dacă fii lui se dovedeau oameni de rând, să-i dea lor, iar dacă deveneau filosofi, să-i împartă în popor, căci fii lui, îmbrăţişând filosofia, n-ar mai fi avut nevoie de nimic. (Filosofii cinici găsesc de cuviinţă să elimine din filosofie studiul logicii şi al fizicii şi să se concentreze cu totul asupra eticii, susţinând că scopul urmărit este viaţa în conformitate cu virtutea, întocmai ca stoicii. Spun că trebuie să trăim frugal, mâncând strictul necesar şi purtând o singură haină. Disprețuiesc bogăţia, gloria şi nobleţea; unii dintre ei sunt vegetarieni, beau numai apă şi se mulţumesc cu orice adăpost se întâmplă precum Diogene care locuia într-un butoi şi spunea că este privilegiul zeilor să nu aibă nevoie de nimic, iar al oamenilor, care au asemănare cu zeii, să aibă nevoie de puţin. Ei cred că virtutea poate fi învăţată, şi că odată dobândită nu poate fi pierdută. Omul înţelept merită să fie iubit; el este ferit de greşeală şi-i prieten aproapelui său. Nu trebuie să ne lăsăm în voia sorţii, la fel, ei socotesc indiferent ceea ce e intermediar între virtute şi viciu.)

Diogene

- Ajuns la Atena, se întâlni cu Antistene, care-l respinse din cauză că, de felul lui, Antistene nu întâmpina niciodată elevii cu vorbe bune, dar Diogene îşi cuceri locul de discipol cu de-a sila. Odată chiar Antistene l-a ameninţat cu bâtul, dar discipolul şi-a oferit capul, spunând aceste cuvinte: „Loveşte, fiindcă nu vei găsi un lemn destul de tare care să mă îndepărteze de tine cât timp te aud vorbind!" din acest moment a devenit elevul lui şi, cum era un exilat fără patrie, se apucă să ducă o viaţă simplă.

- Teofrast, în scrierea sa Megaricul, spune că, văzând un şoarece cum alerga fără să caute un loc de culcuş, fără să ţină seama de întuneric şi fără să doarească din lucrurile socotite ca desfătătoare, Diogene descoperi o ieşire din împrejurările grele în care se afla.
- Unii spun că el, cel dintâi, şi-a îndoit mantaua, din pricină că era silit să doarmă în ea, că a purtat desaga pentru a-şi ţine hrana, că folosea orice loc pentru orice scop, pentru mâncat, dormit şi conversaţie.
- Odată ar fi spus, arătând porticul lui Zeus şi sala de procesiuni, că atenienii i-au pus la dispoziţie locuri unde să trăiască. S-a sprijinit pe un toiag numai când a căzut bolnav, dar după aceea îl purta oriunde, e drept nu în cetate, ci când mergea la drum, având şi desaga, după cum spune Olympiodoros. Scrisese cuiva să-i facă rost de o căsuţă şi, cum acesta întârzia, Diogene şi-a luat ca locuinţă un butoi în Metroon, aşa cum explică el însuşi în scrierile sale. Vara se tăvălea pe nisipul fierbinte, iar iarna îmbrăţişa statuile acoperite cu zăpadă, folosind orice împrejurare pentru a se căli.
- Într-o zi, Platon îl invitase la el acasă împreună cu alţi prieteni care veneau de la Dionysios. Diogene, călcând cu picioarele pe covoarele lui Platon, îi spuse: „Calc în picioare deşertăciunea lui Platon", la care acesta îi răspunse: „De câtă orbire dai dovadă, Diogene, cu aparenţa ta de a nu fi orbit." Alţii spun că vorbele lui Diogene au fost: „Calc pe trufia lui Platon" şi acesta i-a replicat: „Da, Diogene, cu o trufie de alt fel."
- Pe când vorbea într-o zi, despre lucruri serioase fără ca nimeni să ia aminte, se apucă să ciripească şi cum toţi făcură roată în jurul lui, el îi mustră că veneau cu toată graba să asculte fleacuri, dar cu încetineală şi neglijenţă când era o temă serioasă. Mai spunea că oamenii se concurează la lovit cu piciorul şi la diferite exerciţii, dar nu caută să se întreacă unul pe altul în bunătate şi dreptate.
- Într-o zi strigă: „Veniţi oameni!", şi când aceştia se strânseră în jurul lui, îi alungă cu bâtul, spunând: „Am chemat oameni, nu lepădături."
- Către unul care îi spuse: „Eşti bătrân, e timpul să te odihneşti.", el răspunse: „Cum aşa? Dacă aş alerga la curse şi aş fi aproape de ţintă, ar trebui să încetinesc, în loc să fac un efort mai mare?"
- Spunea că lucruri preţioase se vând în piaţă pe nimic şi invers: o statuie se vinde cu trei mii de piese de aramă, pe când o măsură de făină se vinde pentru două monezi de aramă.
- Diogene îi spuse lui Xenaides, care-l cumpărase: „Vino şi vezi să faci ce îţi voi porunci!", la care acesta îi reaminti că el este sclavul, şi în consecinţă el trebuia să se supună. Diogene îl întrebă atunci: „Dacă, fiind bolnav, ţi-ai fi cumpărat un medic, ai fi ascultat de el sau ia-i fi spus că el trebuie să se supună?"
- Cineva dorea să studieze filosofia cu el, iar Diogene îi dădu să ducă o scrumbie şi îi spuse să-l urmeze, dar celălalt, de ruşine, aruncă scrumbia şi se îndepărtă. După un timp, întâlnindu-l pe acela, Diogene îi spuse râzând: „Prietenia noastră a stricat-o o simplă scrumbie!" Versiunea lui Diocles este însă următoarea: cineva, spunându-i: „Porunceşte-ne, o, Diogene!", el îl luă deoparte şi-i dădu să ducă o bucată de brânză care costase o jumătate de obol. Celălalt refuză, iar după aceea Diogene făcu

observaţia: „Prietenia dintre noi a fost ruptă de o bucată de brânză care costă jumătate de obol."

- Într-o zi, văzând un copil cum bea apă din palmă, îşi aruncă ulcica din desagă cu cuvintele: "Un copil m-a întrecut în felul simplu de a trăi." Tot aşa îşi aruncă blidul după ce văzu un copil care-şi spărsese vasul, punând lintea în scobitura unei bucăţi de pâine.
- Câţiva şoareci se urcaseră pe masa lui, iar el exclamă: "Ia te uită, până şi Diogene întreţine paraziţi!" Platon făcându-l odată câine, el spuse : "E foarte adevărat, fiindcă şi eu m-am întors la cei care m-au vândut." Odată, la ieşirea din baia publică, cineva îl întrebă dacă erau mulţi oameni înăuntru. "Nu – spuse el –, nici unul." Dar altuia care întrebă dacă era mare gloată, el îi răspunse: "Da." Altădată, aprinzând o lampă în plină zi, umbla încoace şi încolo spunând: "Caut un om!"
- În ce priveşte pe cei înfricoşaţi de visurile lor, le spunea că nu se îngrijesc de ceea ce fac când sunt treji, dar sunt foarte preocupaţi de nălucirile din timpul somnului.
- Repeta mereu cu glas tare că zeii au dat oamenilor posibilitatea de a trăi uşor, dar că acest lucru a rămas ascuns acestora din cauză că ei râvnesc la tot felul de delicatese. De aceea spuse unui om căruia sclavul îi lega încălţămintea: "Nu vei ajunge la deplina fericire până ce sclavul nu-ţi va sufla şi nasul, şi acest lucru când vei avea mâinile paralizate."
- Cineva îi reproşă că a fost exilat din patrie, iar el îi spuse: "Dar, o, nenorocitule, prin exil am devenit filosof!" Tot aşa, când cineva îi aminti că "poporul din Sinope te-a osândit la exil", spuse: "Şi eu pe ei ca să stea acasă."
- Odată ceru pomană de la o statuie şi fiind întrebat de ce face aceasta, răspunse: "Ca să mă exercit în a fi refuzat."
- El zicea că dragostea de bani este metropola tuturor relelor.
- Când fu întrebat de ce oamenii dau de pomană cerşetorilor, dar nu dau filosofilor, răspunse: "Fiindcă se gândesc că într-o zi pot să fie şi ei şchiopi sau orbi, dar niciodată să ajungă filosofi."
- Pe când se înapoia din Sparta la Atena, fiind întrebat de unde vine şi încotro se duce, răspunse: "De la locuinţele bărbaţilor spre cele ale femeilor."
- Phryne (curtezană celebră prin frumuseţea ei fără seamăn) ridică o statuie de aur Afroditei din Delfi şi se spune că Diogene a scris pe ea: "Ridicată din desfrânarea grecilor." Diogene compara pe cei desfrânaţi cu smochinii care cresc pe o stâncă prăpăstioasă; nici un om nu se bucură de fructele lor care sunt mâncate de corbi şi vulturi. Un învingător de la Olympia nu-şi mai lua ochii de la o curtezană. "Ia priveşte colo, spuse Diogene, cum berbecul aprig în luptă este doborât de o fetişcană oarecare!" După el, curtezanele frumoase erau la fel ca otrava îndulcită cu miere.
- Odată Alexandru cel Mare, venind la el , îi spuse: "Sunt Alexandru, marele rege!" Iar eu – sunt Diogene – Câinele, (câinele era un animal detestat şi necurat).
- Cineva îl întrebă ce a câştigat din studiul filosofiei, iar el răspunse următoarele: "Dacă nu altceva, cel puţin pot fi pregătit pentru orice soartă."

- Diogene obişnuia să afirme că există două feluri de educaţie: una sufletească şi alta corporală; această educaţie e cea prin care, cu o exercitare continuă, (*exerciţiul perseverent, este unul dintre punctele fundamentale ale moralei cinice: călirea individului pentru a suporta frigul, foamea, reducerea pretenţiilor lui la un minim necesar – îndestularea cu ce ai – iată ţelurile urmărite de cinici şi mijloacele pentru a ajunge la ele*) se asigură deprinderea pentru faptele virtuoase; o jumătate a acestei educaţii e incompletă fără cealaltă, sănătatea şi forţa fiind tot aşa de mult cuprinse printre lucrurile necesare atât pentru corp, cât şi pentru suflet. El aducea ca dovadă indiscutabilă faptul că uşor se ajunge la virtute prin exercitare, deoarece în meserii, în deprinderile manuale şi în celelalte arte se poate vedea cum, prin practică, meşteşugarii îşi dezvoltă o extraordinară dibăcie. La fel putem lua cazul cântăreţilor din flaut şi al atleţilor: ce minunată dibăcie dobândesc ei prin munca lor neîncetată! Iar, dacă şi-ar fi pus sforţările lor în educarea sufletului, este neîndoielnic că efortul lor n-ar fi zadarnic şi fără realizări de seamă. Nimic în viaţă susţinea el, nu are sorţi de izbândă fără o practică perseverentă; aceasta poate să învingă orice, prin urmare, în loc de o caznă nefolositoare, oamenii trebuie să aleagă cazna prin care ei pot trăi fericiţi. Dar, din cauza neghiobiei lor, oamenii sunt nefericiţi. Însuşi dispreţul plăcerii este foarte plăcut dacă ne-am obişnuit cu el; căci întocmai cum cei obişnuiţi cu o viaţă de plăceri simt neplăcere când trec la un fel de viaţă opusă, tot aşa cei care s-au exercitat în această direcţie contrară, simt mai multă plăcere în a dispreţui plăcerile.
- Când a fost vândut ca sclav, a îndurat totul cu noblеţe sufletească. Într-o călătorie pe mare la Egina a fost prins de piraţii de sub comanda lui Scirpalos şi dus la Creta, unde fu scos la vânzare. Întrebat de crainic ce se pricepe să facă, răspunse: ”Să conduc oameni.” După aceea îi arătă pe un corintean îmbrăcat într-o haină tivită cu purpură, Xeniades şi spuse: ”Vinde-mă acestui om, căci are nevoie de un stăpân.” Aşa s-a făcut că l-a cumpărat Xeniades, care l-a luat la Corint, l-a pus să-i supravegheze copiii şi i-a încredinţat toată gospodăria casei. A condus-o în toate privinţele în aşa fel, încât Xeniades spunea oriunde se ducea: ”Un geniu bun mi-a intrat în casă.”
- Unii spun c-ar fi lăsat cu limbă de moarte ca să-l arunce fără să-l înmormânteze, ca orice animal sălbatic să se poată hrăni din el, sau să fie aruncat într-un şanţ şi să se împrăştie puţină ţărână peste el.

Heraclit

- Spunea că e mai multă nevoie să stingi aroganţa decât un incendiu.
- Darius a dorit să-l cunoască şi i-a scris următoarele: “Regele Darius, fiul lui Hystaspes, trimite salutul său lui Heraclit, înţeleptul din Efes. Eşti autorul tratatului *Despre natură*, care-i greu de înţeles şi de interpretat. În unele părţi, dacă o interpretăm cuvânt cu cuvânt, pare să conţină un studiu al întregului univers şi a tot ce se află în el şi că totul depinde de o mişcare divină; dar, în cele mai multe locuri, gândirea e întreruptă, aşa încât chiar cei mai cunoscători în literatură sunt încurcaţi şi nu ştiu care e justa interpretare a celor scrise de tine. De aceea regele Darius, fiul lui Histaspes, doreşte să se bucure de învăţătura ta şi de cultura greacă. Vino, deci, pe dată, să mă vizitezi în palatul meu. De obicei, grecii nu-s înclinaţi să-şi pună în

lumină oamenii lor înţelepţi şi neglijează frumoasele lor învăţături, făcute să fie ascultate cu atenţie şi însuşite. La curtea mea însă îţi sunt asigurate tot felul de privilegii, zilnic o conversaţie nobilă şi demnă şi o viaţă care ţine socoteală de îndemnurile tale.”

“Heraclit din Efes salută pe regele Darius, fiul lui Hystaspes. Toţi oamenii de pe pământ se ţin departe de adevăr şi de dreptate şi, din pricina unei sminteli primejdioase, îndrăgesc avariţia şi setea de popularitate. Eu însă, care nu ştiu ce-i răutatea şi mă feresc de săturare, care e totdeauna strânsă cu invidia, şi am groază de a cădea în trufie, nu voi veni în Persia, ci mă mulţumesc cu puţinul care e pe gustul meu.”

Menedem

- Nefiind în stare să înfrâneze risipa unuia dintre cei care-l poftеau al masă, odată când fu invitat nu spuse nimic, ci îşi dezaprobă în tăcere gazda, mulţumindu-se să mănânce numai măsline.

Periandru

- Să nu faci niciodată ceva pentru bani; lasă câştigul pe seama treburilor care urmăresc asemenea foloase.

Pitagora

- După informaţiile lui Timaios, el, cel dintâi, a spus că “prietenii au toate lucrurile în comun” şi că “prietenia înseamnă egalitate”; într-adevăr, discipolii lui puneau tot ce aveau laolaltă. De asemenea, timp de cinci ani, păstrau tăcerea, ascultându-i numai învăţăturile, fără să-l vadă pe Pitagora, până ce erau supuşi unui examen. Din acel moment erau primiţi în casa lui şi le era îngăduit să-l vadă.
- Pitagora interzicea omorârea animalelor, şi nu permitea mâncarea unor vietăţi care împart cu noi privilegiul de a avea suflet. Un alt motiv mai era ca oamenii să se deprindă cu o viaţă simplă, să se obişnuiască a trăi cu lucruri uşor de găsit, punând pe masă numai hrană nepregătită la foc şi bând apă; căci acesta este mijlocul de a avea un corp sănătos şi o minte ascuţită. Unii spun că se mulţumea cu puţină miere sau cu fagure cu miere sau pâine, neluînd vin în gură; în timpul zilei, pe lângă pâine mânca legume fierte sau crude, şi numai rar peşte. Haina îi era albă şi curată, aşternutul de pat din lână albă. N-a fost văzut niciodată uşurându-se, făcând dragoste, sau beat. Se ferea să râdă şi nu-i plăcea dezmăţul şi povestirile vulgare. La mânie nu pedepsea nici pe sclav, nici pe omul liber.
- Se povesteşte că-şi îndemna discipolii, ca totdeauna, intrând pe uşa casei, să întrebe: ”Ce greşeală făcui? Ce lucru rău făptuit-am? Ce datorie mi-a rămas neîndeplinită?”

Platon

- Odată Platon văzu pe cineva jucând zaruri şi îl luă la rost, iar când acesta se dezvinovăţi spunând că joacă pe nimica toată, Platon îi replică: ”Dar obişnuinţa nu-i o nimica toată.”
- Într-o zi, Xenocrate tocmai sosise la el şi Platon îl rugă să-i biciuiască sclavul, deoarece el nu putea s-o facă, fiindcă era înfuriat. Tot aşa se pretinde că a spus unuia din sclavii săi: ”Ai fi fost bătut cu biciul dacă nu eram înfuriat.”
- Încălecând într-o zi, descălecă imediat, spunând că trebuie să se păzească ca să nu fie apucat de trufia cabalină.

Pyrrhon

- La bordul unei corăbii, în timp ce tovarăşii de drum erau înfricoşaţi de furtună, el îşi păstră calmul şi le întări curajul, arătând spre un purceluş de pe corabie care continua să mănânce, şi le spuse că omul înţelept trebuie să-şi menţină o stare de suflet netulburată asemănătoare.

Socrate

- De cele mai multe ori, era disprețuit şi luat în râs, dar îndura cu răbdare această purtare proastă; odată chiar cineva se miră foarte că primise liniştit o lovitură de picior, iar el spuse: “Dacă un măgar m-ar fi lovit cu copita, l-aş fi dat în judecată?”
- Alcibiade i-a oferit odată un loc mare ca să-şi zidească o casă; dar Socrate îi spuse: “Să zicem c-aş avea nevoie de o pereche de încălţăminte şi că tu mi-ai dărui o piele întreagă; nu m-aş face de râs primind-o?”
- Adesea, când privea la mulţimea de mărfuri expuse spre vânzare în piaţă, îşi spunea singur: “Câte lucruri de care eu nu am nevoie există!”
- Era aşa de ordonat în felul lui de viaţă, încât de mai multe ori, când a izbucnit ciuma în Atena, el rămase singurul neatins de boală.
- Avea obiceiul să spună că-i place cel mai mult mâncarea care are nevoie de cât mai puţine garnituri şi băutura care nu-i deschide pofta pentru alta; că, având cele mai puţine nevoi, este cel mai apropiat de zei.
- El a invitat odată nişte oameni bogaţi şi Xantipei îi era ruşine cu masa ei: “Fii pe pace, îi spuse el, dacă-s oameni cumpătaţi se vor mulţumi cu atât, iar dacă-s oameni de nimica nu ne vom necăji pentru ei.”
- Aceluia care i-a spus: “Atenienii te-au osândit la moarte”, el i-a răspuns: “Şi pe ei natura i-a osândit la fel!” Soţiei, lui care se tânguia: “Mori pe nedrept!” îi spuse: “Nu cumva ai fi vrut să mor pe drept?” Înainte de a bea cucuta, Apollodoros îi oferi o haină frumoasă, ca să moară îmbrăcat cu ea. “Cum aşa – îi zise Socrate – haina mea a fost destul de bună cât am trăit, şi acum nu-i bună ca să mor?”

- Spunea că a trăit cu o femeie aspră, aşa cum unor călăreţi le plac caii focoşi, dar “întocmai cum aceştia, după ce-i domolesc, pot uşor să-i stăpânească pe ceilalţi, tot aşa şi eu, obişnuindu-mă cu Xantipa, voi învăţa să mă comport cu ceilalţi oameni”.

Solon

- Unii povestesc că regele Cresus, îmbrăcat în podoabe de tot felul, se aşeză pe tronu-i şi-l întrebă pe Solon dacă a văzut vreodată un spectacol mai frumos. “Da – fu răspunsul lui Solon – cocoşi, fazani şi păuni; căci ei strălucesc în culori naturale, care sunt de mii de ori mai frumoase.”
- Avea obiceiul să spună ca vorba să fie pecetluită de tăcere, iar tăcerea de timpul potrivit.
- Cei cu trecere pe lângă tirani seamănă, zicea el, cu pietricelele întrebuinţate la socoteli: fiecare din ele înseamnă când un lucru de valoare mare, când unul mic; tot aşa şi tiranii fac din fiecare din jurul lor când om mare şi cu vază, când om fără nici o consideraţie.
- Întrebat de ce n-a făcut şi o lege împotriva paricizilor, răspunse: “Pentru că n-am crezut posibilă o astfel de crimă.”
- Bogăţia duce la săturare, iar săturarea la crimă.
- Îl împiedică pe Thespis să reprezinte tragedii, pentru motivul că ficţiunea e dăunătoare.
- Încrede-te în noblețea de caracter mai mult decât în jurământ. Nu minţi niciodată. Urmăreşte scopuri demne. Nu lega uşor prietenii şi pe cele vechi nu le renega. Învaţă întâi s-asculţi şi după aceea să comanzi. Când dai un sfat cuiva, caută să-i fii cât mai folositor, nu cât mai plăcut.

Stilpon

- Atunci când Demetrios, fiul lui Antigonus, a cucerit Megara, a luat măsuri ca locuinţa lui Stilpon să-i fie păstrată sub pază şi să-i fie înapoiată toată avuţia pierdută în timpul jafului; dar când a cerut să i se întocmească o listă cu bunurile pierdute, Stilpon tăgădui c-ar fi pierdut ceva care să-i fi aparţinut cu adevărat, căci nimeni nu-i luase învăţătura, devreme ce avea încă raţiunea şi cunoştinţele sale.

Thales din Milet

- Când era întrebat de ce nu are copii, el răspundea: “Pentru că iubesc copiii”.
- Se povesteşte că, atunci când mama sa îl silea să se însoare, el îi răspundea că încă nu este timpul, iar când nu mai era în floarea tinereţii, la insistenţele mamei sale, el răspundea că a trecut timpul.

- Ieşind odată din casă însoţit de o bătrână ca să observe stelele, căzu într-o groapă şi strigătele sale de ajutor făcură pe bătrână să-i spună: "Cum vrei să ştii ce-i în cer, Thales dacă nu eşti în stare să vezi ce-i la picioarele tale?"
- Un bărbat adulter, care-l întrebă dacă ar putea să jure că n-a comis adulterul, el îi răspunse: "Jurământul strâmb nu-i mai rău decât adulterul."
- Fiind întrebat ce-i greu, răspunse: "A te cunoaşte pe sine." Ce e uşor? "A da sfat altuia." Care-i lucrul cel mai plăcut? "Reuşita." Cum am putea trăi o viaţă mai bună şi mai dreaptă? "Ferindu-ne de a face ceea ce dojenim la alţii." El ne spune să ne amintim de prieteni, fie prezenţi, fie absenţi. Să nu ne fălim cu înfăţişarea noastră, ci să ne silim să avem o purtare frumoasă. "Fereşte-te de bogăţia dobândită pe căi necinstite – spune el – şi caută să nu fii acuzat de necredinţă faţă de cei care ţi-au fost camarazi credincioşi."
- Grija pe care o ai de părinţii tăi, tot aceiaşi s-o aştepţi şi de la copiii tăi.

Theofrast

- El îi spuse unuia care nu deschidea niciodată gura la ospăţ: "Dacă eşti un ignorant, purtarea ta e înţeleaptă, dar dacă eşti un om instruit, purtarea ţi-e neghioabă."

Xenocrate

- Odată, curtezana Phryne, vrând să-l pună la încercare sub pretext că ar fi urmărită de nişte indivizi, se refugie în căsuţa lui. El o primi din omenie, şi cum în odaie nu era decât un singur pat îngust, acceptă, la rugămintea ei, să-i facă loc în pat şi ei; dar, la urmă, cu toate provocările ei, ea plecă cum venise, spunând acelora care o întrebau că se culcase, nu cu un bărbat, ci cu o statuie.
- Aşa de mult era crezut pe cuvânt, încât, deşi era ilegal să se aducă mărturie fără jurământ, totuşi numai lui atenienii i-au îngăduit să facă astfel.
- Se mulţumea cu foarte puţin. Când Alexandru cel Mare îi trimise o sumă mare de bani, el luă trei mii de drahme atice şi trimise restul înapoi, spunând că nevoile lui Alexandru erau mai mari ca ale lui, deoarece are de întreţinut un număr mai mare de oameni.
- Unuia care nu învăţase niciodată nici muzica, nici geometria, nici astronomia, dar dorea totuşi să-i urmeze lecţiile, îi spuse: "Vezi-ţi de drum, căci n-ai instrumente ca să înţelegi filosofia!" Alţii povestesc c-ar fi spus: "Nu la mine trebuie să vii ca să dărăceşti lâna."
- Era cu totul lipsit de trufie; adesea se consacra meditaţiei despre sine însuşi şi se spune că o oră pe zi o consacra tăcerii.

Xenofon

- Povestea spune că Socrate l-a întâlnit pe o uliţă îngustă şi, punându-i băţul în faţă ca să-l oprească din drum, l-a întrebat unde se vinde tot felul de bucate. După ce primi răspunsul, îi puse o altă întrebare: "Unde devin oamenii mai buni şi mai demni de cinste?" Xenofon nu putu răspunde. "Atunci urmează-mă – îi spuse Socrate – şi vei afla." Din acel moment deveni elevul lui Socrate.

Zenon

- Cineva era atât de lacom la mâncare, încât nu mai lăsa nimic pentru ceilalţi comeseni. Într-o zi se aduse la masă un peşte mare şi Zenon îl apucă ca şi cum ar fi vrut să-l mănânce tot. Pe când lacomul se uita la el indignat, Zenon îi zise: "Ce crezi că simt cei ce trăiesc cu tine zi de zi, când tu nu poţi suporta, o singură dată lăcomia mea?"
- Arăta cea mai mare oţelire şi frugalitate; hrana pe care o folosea nu era pregătită la foc, iar haina pe care o purta era subţire.
- În "Republica", el declară că educaţia obişnuită este fără folos, şi dădea tuturor oamenilor care nu-s virtuoşi epitetele de inamici, duşmani, sclavi şi străini unii faţă de alţii, părinţi faţă de copii, fraţii între fraţi, prietenii între prieteni. Numai omul înţelept poate fi cu adevărat cetăţean, prieten, rudă sau om liber, încât, după părerea stoicilor, părinţii şi copiii, dacă nu-s înţelepţi, sunt duşmani între ei.
- Frica este o aşteptare a răului. În frică intră următoarele emoţii: teroarea, şovăiala, ruşinea, groaza, panica, anxietatea. Teroarea este o frică care produce spaimă, ruşinea e frica de infamie, şovăiala este frica de faptele viitoare, groaza este frica produsă de reprezentarea unui lucru neobişnuit, panica este frica care-ţi măreşte debitul vorbirii, anxietatea e frica pe care o simţim în faţa unui lucru neclar.

▪

TAO în aforisme

Zhuang Zi

- Nu încercaţi să aflaţi opinia unui orb
  Despre o pictură.
  Nu invitaţi un surd la un concert.
  Dar orbirea şi surzenia nu sunt
  Numai fizice.
  Ele pot atinge chiar şi spiritul
  Şi teamă mi-e
  Că aceasta-i tocmai cazul dumneavoastră .

  Şi sufletul poate fi orb. Există o mulţime de fiinţe umane care rămân inerte în faţa poeziei, muzicii, artei celei mai sublime. Există oameni care nu vibrează la fiorul omenescului, care nu simt milă, compasiune, dragoste pentru semenii lor. Dar există şi o cecitate spirituală: atunci când nu pricepi nimic din tot ceea ce îţi explică maestrul spiritual; sau, atunci când viaţa spirituală ţi se pare o pierdere de vreme.

- Oare cum aş putea şti dacă iubirea de viaţă
  Nu este decât o iluzie? Cum aş putea şti
  Dacă nu cumva cel care se teme de moarte
  Nu este ca şi un copil care s-a rătăcit
  Şi plânge, pentru că nu-şi mai regăseşte casa?
  Doamna Li, fiica ofiţerului de frontieră Ai Feng,
  A tot plâns până şi-a udat tivul rochiei
  Atunci când a luat-o cu el ducele Tsin.
  Dar numai ce a intrat în palatul lui,
  S-a întins în culcuş şi a înfulecat pe nerăsuflate
  Că a şi regretat că a exagerat cu plânsul.
  Oare cum aş putea şti dacă nu cumva
  Mort, nu voi râde de dragostea de viaţă?

- Cel care obţine liniştea, izbuteşte.
  S-ar putea spune mai degrabă: cine are răbdare, izbuteşte. Conform principiilor taoiste, orice realizare vine la timpul ei, astfel că nu ai nimic de făcut decât să aştepţi încredinţat că îţi vei atinge scopul. Este ca şi în anecdota cu pescarul care a debarcat la malul mării şi a aşteptat răbdător fluxul să-i transporte barca pe mal. Făcând astfel, el s-a scutit de un efort istovitor şi totuşi şi-a atins scopul.

- Cel care îl cultivă pe Tao
  Nu cultivă datoria şi dreptatea socială
  Ci-şi dezvoltă mai întâi calităţile proprii.
  Căci cel care îi vede pe alţii
  Fără a se vedea pe el însuşi,
  Cel care îi aude pe ceilalţi fără a se auzi pe sine,
  Îşi pierde claritatea viziunii

  Şi devine un altul
  Decât el însuşi.

- Ts`ui Kiu l-a întrebat pe Lao Zi: „Cum am putea îmbunătăţi fiinţele fără a le guverna?”
  ”Băgaţi de seamă să nu le tulburaţi spiritul, răspunse Lao Zi, căci spiritul fiinţei umane este astfel constituit, încât se simte oprimat de orice presiune, şi exaltat de orice incitare. Oprimat, el se simte încarcerat; exaltat, el poate comite ravagii. Supleţea şi blândeţea întrec asprimea şi violenţa care îngheaţă ca şi gerul sau ard ca şi focul”.

- Dacă liniştea apei permite
  Oglindirea a tot ce se prezintă,
  Oare ce nu poate face cea a spiritului?
  Spiritul înţeleptului este liniştit,
  Oglindă a universului şi a fiinţelor.

- Cel care vrea să obţină bunuri, devine pofticios.
  Cel care vrea onoruri, este avid de toate titlurile.
  Cel care doreşte puterea
  Cu greu s-ar mai putea lipsi de ea:
  Acesta tremură atunci când o are
  Şi dispera atunci când e silit să o abandoneze.
  Aceşti oameni nu-şi înfrânează dorinţele
  Şi cad sub instrumentele guvernării:
  Dizgraţie, favoare, confiscare, bunuri, ofensă,
  Porunci, suferinţe, condamnări, se înlănţuie
  Până la moarte…
  Aşa că s-a zis:
  A-i conduce pe alţii înseamnă
  A te rectifica mai întâi pe tine însuţi.
  Porţile eliberării nu se deschid
  Pentru cel care nu practică aceste precepte.

- S-a zis:
  Înţeleptul este linişte.
  Calmul îi asigură echilibrul,
  Detaşarea îi asigură libertatea
  Şi îndepărtează de la el
  Angoase, mâhniri, influenţe pernicioase;
  Integru, el îşi păzeşte mintea limpede
  Şi, senin, el străluceşte.

- Esenţialul este să te reformezi pe tine însuţi.
  Astfel am putea atinge ultima bucurie:
  Cei din vechime apreciau
  Că este fericită o astfel de fiinţă.
  Astăzi, se crede că fericirea se găseşte
  Într-o funcţie importantă, o însărcinare oficială.
  Şi totuşi unde este natura omului în toate acestea?

Aceste demnităţi vin cu titlu provizoriu
Nu le putem nici evita şi nici păstra.
Este inutil să te mândreşti pentru funcţia ta înaltă,
Aşa cum este inutil să te subestimezi
Dacă eşti sărac.
Este suficient să-ţi păstrezi echilibrul sufletesc
Şi aceasta, în toate situaţiile pentru a fi fericit.
Dar astăzi, a avea sau a nu avea funcţie
Este un motiv zadarnic de îngrijorare.
Astfel s-a zis:
A te lăsa dominat de afaceri,
A permite naturii tale să fie coruptă prin cuvinte,
Înseamnă a naşte o confuzie de valori,
E ca şi cum ai merge în mâini.
Suferinţa omului provine din aceea că şi-a pierdut natura sa reală. El se identifică cu o funcţie, cu un post, cu un titlu de noblеţe, cu un rol social şi astfel îşi îngrădeşte propria-i libertate – iată ce înseamnă o răsturnare de valori.

- A călători pe mare şi a nu te teme
  Nici de şerpi şi nici de dragoni
  Iată curajul pescarilor.
  A călători pe pământ şi a nu te teme
  Nici de tigri şi nici de rinoceri
  Iată curajul vânătorilor.
  Atunci când tăişurile nude se ciocnesc
  A considera că moartea este ca şi viaţa
  Iată curajul războinicilor.
  A şti că eşecul îşi are destinul său
  Că succesul îşi are ora sa
  Şi a sta fără teamă în catastrofă
  Iată curajul înţeleptului.

- Regele Zhou a trimis doi emisari la Zhuang Zi pentru a-i propune un post de ministru. Zhuang Zi pescuia în râu. După ce i-a ascultat, fără a-şi ridica undiţa din apă, le-a zis: „Am auzit spunându-se că regii Zhou păstrează cu veneraţie, în templul strămoşilor, carapacea unei ţestoase sacre care ar fi murit de mai bine de trei mii de ani. Ce credeţi, această ţestoasă ar fi preferat să moară şi să fie venerată, sau – vie şi să-şi târască coada prin noroi?" „Ar prefera să continue să trăiască şi să-şi târască coada prin noroi", răspunseră emisarii. „Întoarceţi-vă, zise Zhuang Zi, şi eu la fel, prefer să-mi târăsc coada prin noroi".
  Pentru un taoist viaţa la curte, posturile înalte, onorurile, nu înseamnă altceva decât alterarea autenticei naturi umane. Ele echivalează cu moartea.

- Dacă miza unei partide este făcută din jetoane
  Jucătorul se simte în largul său.
  Dacă miza este haina sau centura sa
  El se va simţi nervos.

Dacă miza este aurul galben
Îşi va risca toate avuţiile.
Şi totuşi iscusinţa este aceeaşi
Dar tulburarea îi vine din valoarea mizei.
Cel care se ataşează de bunurile exterioare
Devine stângaci în forul său interior.

- Interiorizarea fără exagerare
  Exteriorizarea fără exces
  A şti să ţii măsura
  Sunt aici trei elemente ale succesului.

- Un fermier nu dădea doi bani nici pe rangurile onorifice şi nici pe onorariile aferente. El se îngrijea de turma sa aşa încât boii săi erau toţi bine hrăniţi. Ducele Meu, fără a se sinchisi de condiţia lui modestă, îi oferi un minister.

- Dacă trupul tău seamănă
  Cu o ramură de copac uscată
  Dacă sufletul tău seamănă
  Cu cenuşa stinsă,
  Cum ai mai putea fi atins
  De o catastrofă?

- Străinul spuse:
  "Adevărul se află în sinceritate
  Cine nu este sincer
  Nu-l poate influenţa pe un altul…
  Numai adevărul interior
  Permite minţii să acţioneze în exterior;
  În asta constă valoarea adevărului.
  Utilitatea sa consistă în a pune
  Fiecare lucrul la locul său".

- Metalul şi lemnul îl pedepsesc pe om din exterior.
  Agitaţia şi excesul
  Îl pedepsesc din interior.
  Numai fiinţa autentică
  Scapă pedepselor
  Care vin din interior şi din exterior.

- Dintre toate instrumentele morţii
  Ambiţia
  Este cea mai nocivă.
  Ambiţia este cea mai ucigătoare pentru că se opune firescului. Ea forţează nota căutând să obţină cu tot dinadinsul ceea ce şi-a propus. De aceea ea este potrivnică vieţii.

- A te mulţumi să consideri faptele, a fi circumspect, a evita orice exprimare superfluă a sentimentului, şi astfel riscul întâlnit într-o negociere este scăzut. Căci în orice raport

interuman antagonismul se ascunde sub cordialitatea aparentă şi poate izbucni, la fel cum băutorii la un chef, mai întâi calmi, se excită din ce în ce mai mult. Tot astfel în toate afacerile între oameni, cuvântul este ca şi vântul pentru val: acţiunea începută poate fi deturnată de la scopul ei.
Prin vânt, valurile se ridică…
Mânia amplifică divergenţa şi urmează vorbele inutile, tari şi argumentele false care ating pasiunile, aşa încât, fără a ne da seama, uităm scopul iniţial.
Nu trebuie să forţezi niciodată rezultatul. Orice exces depăşeşte dreapta măsură.

- Confucius i-a spus lui Yen Mui:
Tao în sinea noastră nu poate fi scindat. Altminteri îşi pierde unitatea şi dacă-şi pierde unitatea el devine nesigur şi-i provoacă astfel minţii tulburare, tulburare căreia nu-i putem scăpa.
Pe bună dreptate cei din vechime spuneau că omul ar trebui mai întâi să se întărească şi să-l afle pe Tao în sine însuşi şi apoi să-l găsească pentru sau în alţii.
Înainte de a fi realizat aşa ceva, la ce bun să te expui vicisitudinilor celorlalţi?
Căci altminteri, riscăm ca toată eficacitatea să se reducă la dorinţa zadarnică de renume şi ca toată înţelepciunea să se piardă în dispute.

- Cel care se lasă devorat de griji se dezechilibrează grav. Teama îi paralizează acţiunea, mintea sa cuprinsă de îndoială pare că pluteşte între cer şi pământ, împărţită între emoţiile pozitive şi negative, între avantajele de obţinut şi prejudiciile de evitat. Toate acestea agitându-se în el creează o flacără devoratoare care îi distruge pacea interioară. Mintea, limpede ca şi luna, nu rezistă flăcărilor pasiunilor care te fac să-ţi pierzi controlul şi să uiţi calea justă.

- Omul, când se bucură prea mult
Gravitează în jurul polului pozitiv.
Când se necăjeşte prea mult,
El gravitează în jurul polului negativ.
Fără echilibru între luminos şi obscur,
Cadenţa anotimpurilor,
Armonia între cald şi frig,
Sunt perturbate.
Fiinţa din această pricină,
Îşi pierde centru de greutate,
Îşi dereglează umorile şi devine incapabilă
Să-şi finalizeze gândurile şi faptele.
Astfel lumea întreagă devine prada
Ipocriziei şi instabilităţii.

Povestiri Zen

- Nan-in, un maestru din epoca Meji, a fost vizitat de un profesor universitar, care dorea să cunoască ce înseamnă filozofia Zen. Nan-in îl servi cu ceai. A umplut ceaşca oaspetelui, dar a continuat să toarne. Profesorul îl privi mirat şi-i spuse: "Ceaşca s-a umplut, nu mai încape nimic!" Maestrul spuse: "Tu, ca şi această ceaşcă, eşti plin de părerile tale, de prejudecăţi. Cum să-ţi explic ce înseamnă Zen, dacă nu are unde să intre? Goleşte-ţi mai întâi ceaşca…"

- Maestrul Hakuin era admirat de vecini pentru puritatea vieţii sale. Alături locuia o fată frumoasă, fiica unor negustori de alimente. Într-o zi, ca un trăsnet picat din senin, părinţii descoperiră că fiica lor era însărcinată. Deşi fata nu voia să spună cine-i tatăl, până la urmă mărturisi că era Hakuin. Atunci, părinţii furioşi, se duseră la maestru. „Aaa, da?" a fost singurul lui răspuns. Când s-a născut copilul, i l-au adus lui Hakuin, care l-a îngrijit, fără să-i pese că-şi pierduse reputaţia. După un an, tânăra mamă nu mai rezistă şi spuse adevărul. Tatăl copilului era un tânăr care lucra în târgul de peşte… După ce părinţii se împăcaseră cu ginerele, tinerii părinţi se duseră la Hakuin să-şi ceară iertare şi să-şi ia copilul înapoi. Hakuin nu le reproşă nimic, ci spuse doar atât: „Aaa, da?"

- Un student îl întrebă pe Gasan: „Ai citit Biblia creştinilor?" „Nu. Citeşte-mi tu din ea". Studentul deschise Biblia şi citi din Evanghelia lui Matei: „De ce te îngrijeşti de haine? Priveşte crinii câmpului: nu lucrează, nu ţes, dar nici Solomon nu a fost îmbrăcat atât de frumos…" „Cel ce a spus asemenea lucruri, preciză Gasan, pare un om ce a atins iluminarea!" Studentul citi în continuare: „Cere şi ţi se va da, caută şi vei găsi, bate şi ţi se va deschide…" Gasan comentă: „Foarte frumos! Cel care a spus asta, e un Buddha!"

- Juin, un maestru din Shingon, era, era un savant renumit în cunoaşterea limbii sanscrite. În tinereţe ţinuse conferinţe asupra unui subiect. Mama sa află şi-i scrise. „Nu cred, fiule, că ai devenit călugăr din dorinţa de a te transforma într-o enciclopedie ambulantă. Informaţiile, comentariile, gloria şi onorurile nu au sfârşit. Aş vrea să renunţi la conferinţe şi să te retragi într-un templu mic, izolat. Dedică-te meditaţiei şi aşa te vei realiza cu adevărat".

- Maestrul Shaku părăsi această lume când avea şaizeci şi unu de ani. După munca de-o viaţă, lăsă multe învăţăminte, mai bogate decât ale majorităţii maeştrilor Zen. În timpul vieţii, discipolii săi puteau să doarmă ziua. El însă, deşi tolera acest lucru, nu irosea nici o clipă. Pe când avusese doisprezece ani, studia filosofia Tendai. Într-o zi de vară, în timp ce maestrul plecase undeva, micul Soyen se simţise atât de toropit, încât se întinsese pe pământ şi adormise. După trei ore, s-a trezit brusc, simţind că a intrat maestrul. Era prea târziu, maestrul era lângă el. „Scuză-mă", şopti maestrul, învelindu-l cu grijă, ca pe un oaspete de seamă. De atunci, Soyen nu a mai dormit niciodată după-amiaza.

- Tosui a fost un maestru Zen celebru la vremea sa. Vizitase multe temple şi predase în multe provincii. Ultimul templu în care predase era atât de plin de discipoli, încât Tosui decise să-şi întrerupă cursurile, sfătuindu-şi elevii să plece unde vor voi. Apoi, dispăru şi el… După trei ani, unul dintre discipoli îl descoperi trăind printre cerşetori, sub un pod din Kyoto, şi-l rugă să-l instruiască. „Dacă reuşeşti să faci ce fac şi eu, măcar câteva zile, poate că te voi instrui", îi răspunse Tosui. Discipolul se îmbrăcă în zdrenţe şi petrecu o zi alături de maestru. Unul dintre cerşetori murind, Tosui şi discipolul îi cărară cadavrul şi-l îngropară, la miezul nopţii. Apoi se întoarseră sub pod. Tosui dormi profund, dar discipolul nu reuşi să închidă ochii. Dimineaţa Tosui îi spuse: „Azi nu mai e nevoie să ne cerşim mâncarea căci a mai rămas câte ceva de la cel ce-a murit. Discipolul n-a fost în stare să mănânce. „Ştiam că n-o să fii în stare, i-a spus Tosui, du-te deci în pace!"

- Într-o zi, când armata japoneză făcea manevre, comandanţii şi-au stabilit cartierul general în templul lui Gasan. Acesta îi spuse bucătarului: „Să-i serveşti pe ofiţeri cu aceleaşi mâncăruri simple pe care le mâncăm şi noi". Militarii, obişnuiţi să fie trataţi altfel, s-au supărat şi unul i-a spus lui Gasan: „De ce nu ne tratezi cum se cuvine? Noi suntem soldaţi, ne sacrificăm viaţa pentru patrie!" Gasan îi răspunse: „Şi noi ce suntem? Noi suntem soldaţii întregii omeniri şi ne străduim să salvăm toţi oamenii!"

- Un soldat, numit Nobushige, se duse la Hakuin şi-l întrebă: „Există cu adevărat rai şi iad?" „Cine eşti tu?" îl întrebă Hakuin. „Sunt un samurai" „Tu? se miră Hakuin, ce nobil te-ar lua pe tine în garda lui? Ai o mutră de caraghios!" Soldatul se înfurie şi duse mâna la teacă, dar Hakuin continuă: „Ai şi sabie! Pariez că-i prea tocită ca să-mi tai capul!" Nobushige trase sabia din teacă, dar Hakuin îi spuse: „Aşa se deschid porţile infernului!" La aceste cuvinte, samuraiul, înţelegând în sfârşit pilda maestrului, puse sabia în teacă şi se înclină. „Aşa se deschid porţile raiului", zise atunci maestrul.

- Nobunaga, un mare războinic, hotărâse să atace duşmanul, deşi armata lui era doar a zecea parte din cea inamică. El era sigur că va învinge, dar soldaţii lui erau plini de îndoială. Atunci, Nobunaga opri marşul în faţa unui templu şi le spuse oamenilor săi: „După ce mă voi ruga în templu, voi da cu banul: dacă iese cap, vom câştiga; dacă iese stema, vom pierde. Suntem, doar, în mâna destinului…" Intră astfel în templu, se rugă cu tăcere, apoi ieşi şi dădu cu banul. La aruncare a căzut cap. Soldaţii, încrezători, erau nerăbdători să dea lupta. După ce au câştigat bătălia, locotenentul lui Nobunaga spuse: „Nimeni nu poate schimba destinul!" „Aşa e", recunoscu Nobunaga, arătându-i moneda care avea cap pe ambele feţe.

- Yamaoka Tesshu era unul dintre învăţătorul împăratului. Era şi maestru de scrimă şi foarte pregătit în filosofia Zen. Casa lui era refugiul cerşetorilor şi năpăstuiţilor. Avea doar o singură haină pentru că împărţea tot ce avea celor săraci. Împăratul, văzându-i haina roasă, îi dădu bani să-şi cumpere alta nouă. A doua zi, Yamaoka apăru tot în haina cea veche. „De ce nu ţi-ai luat haine noi?" îl întrebă împăratul. „I-am îmbrăcat pe fiii Maiestăţii voastre", răspunse învăţatul.

- Hogen, un învăţat chinez, trăia într-un templu mic, la ţară. Într-o zi, au sosit patru călugări rătăcitori şi l-au rugat să le dea voie să aprindă un foc în curtea templului, ca să facă baie. Hogen îi auzi vorbind, în timp ce tăiau lemnele, despre subiectivitate şi obiectivitate. Se duse la ei şi le spuse: „Priviţi piatra asta mare. Ce credeţi, există doar

în mintea voastră, sau în afara ei?" Unul dintre călugări răspunse: „Conform budismului, totul e doar o închipuire a minţii. Piatra, deci, se află doar în mintea mea". „Cred că ai un cap tare greu, remarcă Hogen, dacă umbli cărând cu tine o piatră ca asta!"

- Zengetsu, un maestru chinez din timpul dinastiei T'ang, a scris pentru elevii săi următoarele sfaturi: „Să trăieşti în lume, dar să nu strângi legăturile cu pulberea lumii, aceasta este linia de conduită a unui adevărat discipol Zen. Când vezi fapta bună a cuiva, caută să o repeţi. Chiar şi când eşti singur, poartă-te de parcă ai avea alături un oaspete nobil. Exprimă-ţi sentimentele, dar nu fi peste măsură de expansiv. Sărăcia este comoara ta; n-o schimba cu o viaţă îmbelşugată. Un om poate părea altora prost, fără să fie în realitate. O poate face pentru a-şi apăra spiritul cu discernământ. Virtuţile sunt fructul autodisciplinei, nu cad din cer, ca ploaia sau zăpada. Modestia este baza tuturor virtuţilor. Lasă-i pe ceilalţi să descopere că ai atins iluminarea. Un suflet nobil nu se expune în văzul tuturor. Cuvintele trebuie să fie ca nişte pietre preţioase, scoase rar la iveală, dar de mare valoare. Pentru cel ce filosofează cu adevărat, fiecare zi e o zi bună. Timpul trece, dar el înaintează. Nici gloria, nici defăimarea nu trebuie să-l influenţeze. Critică-te des, dar nu-i critica pe alţii. Nu discuta despre ce-i drept şi ce-i rău. Unele lucruri drepte au fost socotite, mult timp, rele. Pentru că-i posibil ca dreptatea să fie recunoscută după secole, nu trebuie să pretinzi recunoaşterea ei imediată. Trăieşte cu un scop şi lasă rezultatele în seama marii legi a universului. Petrece-ţi fiecare zi într-o contemplare plină de seninătate".

- Pe când studia, Yamaoka Tesshu vizitase toţi maeştrii. Într-o zi, se duse la Dokuon din Shokoku. Dorind să-i arate pregătirea sa, îi spuse: „Mintea, Buddha, fiinţele, nu există, de fapt! Adevărata natură a fenomenelor este vidul. Nu există realitate, nici iluzie, nici înţelepciune, nici prostie. Nu există nimeni care să dea, nimeni care să primească… Dokuon, care bea tăcut o ceaşcă cu ceai, nu spunea nimic. Deodată însă, îl lovi pe Yamaoka cu un băţ, făcându-l să sară de durere. „Dacă nu există nimic, îl întrebă Dakuon, ce sari aşa?"

- Hyakujo, un maestru chinez, muncea, chiar şi la optzeci de ani, cot la cot cu elevii săi. Discipolilor nu le plăcea faptul că maestrul se ostenea atât. Ştiind că-i inutil să discute cu el, i-au ascuns uneltele. În ziua aceea, maestrul n-a mai mâncat, nemaimâncând nici în zilele următoare. „S-a supărat că i-am ascuns uneltele, îşi spuseră elevii, mai bine să le punem la locul lor…" În ziua aceea, maestrul a lucrat şi a mâncat, aşa cum făcea de obicei, iar seara le spuse: „Cine nu munceşte, nu mănâncă!"

- Maestrul Gettan, care a trăit la sfârşitul epocii Tokugawa, spunea: „Există trei feluri de discipoli: cei care-i pot învăţa Zen pe alţii, cei care au grijă de templu şi de sanctuar, iar alţii sunt pur şi simplu, de decor. Gasan nu împărtăşea aceeaşi idee. Pe când studia cu Tekisui, care era foarte sever, fusese lovit de mai multe ori de maestru. Unii elevi nu suportau felul acesta de învăţătură şi renunţau. Gasan însă rămase spunând: „Un discipol fără valoare utilizează prestigiul maestrului, un discipol mediocru admiră bunătatea unui maestru, dar un discipol bun se formează doar sub disciplina maestrului!"

- Sub îndrumarea maestrului Sengai învăţau meditaţia mulţi elevi. Unul dintre ei se scula noaptea, sărea zidul templului şi se distra în oraş. Într-o noapte, trecând prin

dormitoare, Sengai descoperi lipsa elevului şi găsi scara cu ajutorul căreia sărise zidul. Sengai a luat scara şi culcând-o lângă zid s-a aşezat să-l aştepte. Când elevul se întoarse, vrând să sară, puse piciorul pe capul lui Sengai. Dându-şi seama ce făcuse, încremeni. Sengai îi spuse: „E frig în zori… Du-te, să nu răceşti!" De atunci, elevul n-a mai ieşit din templu.

- Matajuro Yagu era fiul unui celebru spadasin. Tatăl său, convins că fiul e prea leneş pentru a-i egala măiestria, l-a izgonit. Atunci Matajuro s-a dus pe muntele Futara, la celebrul spadasin Banzo. „Vrei să înveţi mânuirea săbiei sub îndrumarea mea? Îţi lipsesc cele necesare". „Dacă lucrez din greu, câţi ani îmi sunt necesari pentru a ajunge un maestru?", insistă tânărul. „Restul vieţii tale". „Nu pot aştepta atât. Dacă accepţi să-mi dai lecţii, voi fi servitorul tău devotat. Cât timp va dura deci?" „Probabil zece ani", se îmblânzi Banzo. „Tatăl meu a îmbătrânit, va trebui să am grijă de el… Dacă voi munci din greu, cât va dura?" „Treizeci de ani!" „Cum aşa? se miră Matajuro, adineauri ai spus că zece ani, iar acum zici treizeci? Aş accepta orice lipsuri, doar ca să învăţ această artă într-un timp cât mai scurt!" „Se pare, spuse Banzo, că va trebui să rămâi cu mine şaptezeci de ani căci un om care se grăbeşte în felul acesta rareori reuşeşte ceva!" „Bine, zise tânărul, înţelegând că-i pedepseşte nerăbdarea, accept". Pentru început, Matajuro primi ordinul să nu amintească nimic de scrimă şi să nu se atingă de sabie. În schimb, gătea, spăla vasele, făcea patul, mătura curtea, îngrijea grădina… Aşa trecură trei ani şi Matajuro se ocupa cu aceleaşi îndeletniciri. Nici măcar nu începuse să înveţe primele noţiuni din arta căreia îşi dedicase viaţa. Într-o zi, Banzo se strecură pe la spatele lui şi-i dădu o lovitură teribilă cu o spadă de lemn. În ziua următoare, în timp ce Matajuro gătea, Banzo îl lovi din nou, pe neaşteptate. De atunci, zi şi noapte, Matajuro trebuia să se apere de atacurile surpriză. Nu era clipă în care să nu se gândească la sabia lui Banzo. Atunci zări pe figura maestrului un zâmbet… Matajuro ajunse cel mai mare spadasin din Japonia.

- Hakuin le povestise discipolilor săi despre o bătrână care avea o ceainărie, lăudându-i cunoştinţele despre Zen. Aceştia nu l-au crezut şi s-au dus la ceainărie să se convingă. După ce au intrat, bătrâna i-a întrebat dacă veniseră să bea ceai sau ca să-i verifice cunoştinţele despre Zen. În primul caz îi va servi cu plăcere, în al doilea, s-o urmeze după un paravan. Îndată ce elevii veniră după ea, bătrâna începu să-i lovească cu un vătrai. Şase elevi din zece suportară loviturile, nedând bir cu fugiţii.

Poveşti filosofice din toată lumea

(Jean-Claude Carriere)

Unui predicator îi plăcea să arate că lucrarea Domnului este desăvârşită. Un cocoşat care îl ascultase l-a aşteptat la ieşirea din biserică şi i-a spus: „Zici că Dumnezeu face bine tot ceea ce face, dar uite cum m-a făcut pe mine!" Predicatorul l-a privit o clipă şi i-a răspuns: „De ce te plângi prietene? Pentru un cocoşat, arăţi foarte bine!"

Un om pe nume Mojud, ducea o viaţă cât se poate de obişnuită. Lucra la Biroul de Măsuri şi Greutăţi. Într-o zi, a văzut ivindu-se în grădină, în faţa lui, statura lui Khidir, călăuza tainică a sufiştilor. Iar Kidir i-a spus: „Lasă-ţi lucru. Vin-o să mă cauţi peste trei zile pe malul râului." Mojud s-a dus la şeful lui şi i-a spus ce hotărâre luase. Nu mai dorea să lucreze. Toată lumea din oraş l-a luat drept nebun. Prietenii, familia au încercat în zadar să-l facă să se răzgândească. Curând, fiindcă locul lui de muncă era foarte căutat, Mojud a fost dat uitării.

În ziua cu pricina, s-a dus pe malul râului şi s-a întâlnit cu duhul lui Khidir, care i-a spus: „Sfâşie-ţi veşmintele şi aruncă-te în apă." Mojud a făcut întocmai fără să crâcnească. Cum ştia să înoate, nu s-a înecat. Un pescar care trecea cu barca pe râu l-a săltat în barcă şi i-a spus: „Ţi-ai pierdut cumva minţile? Ce vrei să faci?"

„Nu prea ştiu", a răspuns Mojud. Aşa că a rămas pe lângă pescar care l-a învăţat să scrie, să citească şi l-a ajutat la treabă. Aşa au trecut câteva luni. Duhul lui Khidir s-a ivit din nou lângă patul lui Mojud şi i-a spus: „Scoală-te şi pleacă."

Mojud a părăsit pe dată coliba sărmană a pescarului şi a mers până ce a ajuns la un drum mare. Când se crăpa de ziuă s-a întâlnit cu un ţăran care se îndrepta spre piaţă călare pe un măgar. Ţăranul i-a spus: „Dacă vrei ceva de lucru, vino cu mine, am nevoie de un ajutor." Mojud l-a urmat fără să şovăie şi a lucrat alături de el vreme de aproape doi ani. A învăţat o mulţime de lucruri despre pământ şi despre roadele lui. Într-o după-amiază, pe când făcea nişte baloturi de lână, i s-a arătat din nou Khidir care i-a spus: „Lasă-ţi treaba, du-te la Mossul şi cumpără-ţi cu banii pe care i-ai strâns o prăvălie de piei." Mojud a făcut întocmai. Vreme de trei ani s-a îndeletnicit la Mossul cu negoţul de piei. Strânsese o avere frumoasă şi se gândea să-şi cumpere o casă, când a venit din nou Khidir şi i-a spus: „Ia-ţi banii şi cumpără o băcănie în Samarkand." Mojud a părăsit de îndată oraşul şi s-a dus la Samarkand unde a deschis o băcănie. Atunci a început să dea primele semne de cucernicie. Vedea de bolnavi, îi ajuta pe nevoiaşi. Pătrundea din ce în ce mai adânc în tainele necuprinse ale lumii. Veneau la el dervişi şi poeţi şi-l întrebau: „Cine ţi-a fost învăţător? Cine ţi-a arăta calea?"

„Greu de spus", răspundea Mojud.

„Ce ai făcut mai înainte?"

„Am lucrat la Măsuri şi Greutăţi"

„Şi ţi-ai lăsat slujba ştiind că ai putea trăi în lipsuri?"

„Nicidecum. Am plecat şi gata."

Oamenii nu pricepeau nimic.

„Povesteşte-ne viaţa ta, îi spuneau. Cu ce anume te-ai îndeletnicit?"

„Am sărit în apa unui râu şi m-am făcut pescar, apoi am plecat în toiul nopţii. Am lucrat pământul precum un ţăran. Pe când făceam baloturi de lână, am hotărât să merg la Mossul, unde m-am făcut negustor de piei. Am strâns bani şi i-am dat. Pe urmă am venit la Samarkand şi am deschi s o băcănie. Asta-i tot."

„Purtarea ta este de neînţeles, i-au spus oaspeţii, nu ne ajută deloc să desluşim de unde ţi-ai căpătat puterile."

„Ştiu, a răspuns Mojud, dar totul s-a petrecut întocmai cum v-am spus."

Nimeni nu putea pricepe care era în viaţa lui Mojud locul lumii nevăzute, lumea care se strecoară tainic în toate cele şi care face lucrurile de neînţeles. *Credem că ştim de unde vin întâmplările*, îşi spunea Mojud, *fiecare se laudă că ştie de ce anume se petrec lucrurile aşa cum se petrec, dar nimeni nu vede că suntem în puterea unei lumi nevăzute care ne mână să facem ceea ce facem*.

Mojud s-a stins la Samarkand, unde dobândise o faimă ciudată, după ce le spusese tuturor doar atât: „Am făcut asta şi nimic mai mult."

După moartea sa, biografii i-ai făurit o viaţă mai frumoasă şi deosebit de zbuciumată. Pentru că sfinţii trebuie să aibă o viaţă pe măsură. Dorinţa cititorului este mai presus de realitatea tainică a existenţei.

Un bătrân arab care arăta ca vai de lume şi trăia din mila altora rătăcea pe străzile unui oraş. Nimeni nu-l băga în seamă. Un trecător i-a spus, plin de dispreţ:

- Ce faci aici? Vezi bine că nu te cunoaşte nimeni.

Omul cel sărman s-a uitat liniştit la trecător şi i-a răspuns:

- Nu-mi pasă. Mă cunosc eu însumi şi mi-e de-ajuns. Ar fi fost mai cumplit să fie pe dos: să mă cunoască toţi şi să nu mă cunosc eu.

Tagore spune povestea lui Govinda, marele predicator sikh, care citea cărţile sfinte aşezat pe o stâncă, lângă un râu. Învăţăcelul său, Raghunath cel bogat, s-a înclinat în faţa lui şi i-a dat două frumoase brăţări de aur împodobite cu pietre preţioase. Govinda a luat una din brăţări şi a învârtit-o între degete. Brăţara i-a căzut din mână, a alunecat pe stâncă şi a fost înghiţită de apele repezi. Raghunath a scos un strigăt şi s-a aruncat în apă. A căutat îndelung brăţara, în vreme ce Govinda se cufundase din nou în cărţi. Se făcuse seară când învăţăcelul s-a întors la mal, obosit şi ud.

- Dac-ai vrea numai să-mi arăţi unde a căzut, i-a spus el înţeleptului, poate că aş găsi brăţara. Govinda a luat atunci cealaltă brăţară şi a aruncat-o în bulboană, spunând:

- A căzut chiar acolo!

Într-o dimineaţă, califul unei cetăţi vestite l-a văzut pe marele vizir pradă unei straşnice tulburări. L-a întrebat care este pricina, iar vizirul i-a spus:

- Îngăduie-mi, rogu-te, să părăsesc chiar azi cetatea.

- De ce?

- Azi de dimineaţă, când am străbătut piaţa ca să vin la palat, am simţit o izbitură în umăr. M-am întors şi am văzut moartea uitându-se ţintă la mine.

- Moartea?

- Întocmai. Am recunoscut-o pe dată, aşa cum era ea îmbrăcată în negru şi cu un şal roşu. Este aici. Se uita la mine ca să mă sperie. Pentru că mă caută, de asta sunt încredinţat. Lasă-mă să plec din oraş tot acum. Am să iau calul cel mai iute şi deseară am să fiu la Samarkand.

- Era chiar moartea? Eşti sigur?

- Cât se poate de sigur. Am văzut-o cum te văd. Sunt sigur că ea era, aşa cum ştiu că tu eşti tu şi nimeni altcineva. Îngăduie-mi să plec, rogu-te.

Califul, care ţinea la vizir, l-a lăsat să plece. Omul s-a întors acasă, a înşeuat cel mai bun cal şi a ieşit în galop printr-una din porţile oraşului îndreptându-se prin Samarkand. Ceva mai târziu, califul, mânat de un gând tainic, a hotărât să se deghizeze, cum făcea câteodată, şi să iasă din palat. S-a dus singur în piaţa cea mare, s-a pierdut în zarva târgului, s-a uitat după moarte, a zărit-o şi a recunoscut-o. Vizirul nu se înşelase. Era chiar moartea, înaltă şi slabă, înveşmântată în negru, cu chipul pe jumătate acoperit de un şal de bumbac roşu. Umbla de colo colo prin piaţă fără să fie băgată în seamă, atingând uşor cu degetul umărul unui negustor care-şi înşira marfa pe tejghea ori braţul unei femei purtând o legătură de frunze de mentă, ferindu-se din calea vreunui copil care alerga spre ea. Califul s-a îndreptat spre moarte. Aceasta l-a recunoscut pe dată, cu toate că era deghizat, şi s-a înclinat în semn de respect.

- Am să te întreb ceva, i-a spus încet califul.

- Te ascult.

- Marele vizir este un bărbat încă tânăr, în plină putere, harnic şi, după câte ştiu eu, cinstit. De ce azi de dimineaţă, când venea la palat, l-ai împins şi l-ai speriat? De ce te-ai uitat urât la el?

Moartea a părut uşor surprinsă şi i-a răspuns califului:

- Nu vroiam să-l sperii. Nu m-am uitat urât la el, doar că, atunci când ne-am întâlnit întâmplător în mulţime şi l-am recunoscut, nu mi-am putut ascunde mirarea, iar el s-a gândit poate că-l ameninţ.

- De ce mirare? a întrebat califul.

- Fiindcă, a răspuns moartea, nu mă aşteptam să-l văd aici. Am întâlnire cu el deseară la Samarkand.

Un pescar a găsit undeva pe un ţărm o tigvă goală şi uscată şi a întrebat-o, în glumă, cum ajunsese acolo. Dintre fălcile fără viaţă a ieşit un glas care a spus:

- Vorba.

Pescarul, înspăimântat, a luat-o la fugă spre sat şi de acolo spre rege. I-a povestit nemaipomenita întâmplare.

- O tigvă vorbitoare? A întrebat regele, care credea că omul băuse peste măsură ori fusese lovit în cap cu vreo bâtă de bambus. Fii cu băgare de seamă: dacă mi-ai povesti o prostie, va fi vai de capul tău!

Pescarul, vioi, l-a dus pe rege cu toată suita pe ţărm, unde zăcea tigva. De această dată însă, tigva s-a încăpăţânat să tacă. În ciuda rugăminţilor pescarului, n-a scos un sunet, a rămas mută ca orice tigvă obişnuită. Regele şi-a scos sabia din teacă şi i-a retezat capul pescarului. Apoi s-a întors în sat însoţit de curteni. Tigva cea veche a întrebat atunci ţeasta proaspăt tăiată, care zăcea alături în nisip

- Ce te-a adus aici?

- Vorba, a răspuns ţeasta.

Cunoaşterea, care duce întotdeauna la înţelegere (altminteri este o falsă cunoaştere), e adesea însoţită de o încercare, aşa cum arată o străveche poveste indiană. Într-o cetate cârmuită de un rege buddhist pe nume Kalingadatta trăia un negustor, buddhist şi el. Negustorul avea un fiu care se ţinea cu străşnicie de vechea credinţă şi care-i reproşa tatălui său o convertire demnă de dispreţ. Credinţa adevărată, spunea tânărul, este cea brahmanică, iar singura religie adevărată este cea înfăţişată de Vede.

- Călugării buddhişti sunt de cea mai joasă speţă! S-au lepădat de purificările rituale! Mănâncă la orice oră! Îşi rad ţeasta în loc să păstreze şuviţa sfântă!

Tatăl încerca să-i arate că religiile sunt de mai multe feluri, că buddhismul propovăduieşte nu numai pacea, ci şi iubirea faţă de tot ceea ce este viu. Ce putea fi mai rău într-o asemenea credinţă?

Fiul nici nu vroia să audă şi-şi învinuia fără încetare tatăl. În cele din urmă, acesta l-a dus la rege, care ştia de neînţelegerile dintre tată şi fiu, s-a arătat dintr-o dată recruţător şi l-a osândit pe tânăr la moarte.

- Da! a strigat el, trebuie să moară numaidecât! Fiindcă este o primejdie pentru toţi supuşii noştri!

Tatăl s-a rugat, a căzut în genunchi, iar regele i-a dat tânărului fanatic un răgaz de două luni, ca să-şi îndrepte viaţa. „Ce rău am făcut oare ca să fiu trimis la moarte? se întreba fiul negustorului. N-am făcut decât să apăr credinţa adevărată! De ce trebuie să mor?”

Curând n-a mai avut nici un chef, n-a mai putut dormi şi n-a mai gustat nici o bucurie. Două luni mai târziu, negustorul, însoţit de tânărul slăbit şi fără vlagă, s-a înfăţişat regelui, care i-a întrebat:

- De unde această slăbiciune? Te-am oprit oare să mănânci?
- Să mănânc? A spus tânărul. Dar cum oare aş fi putut mânca? Din clipa în care m-ai osândit la moarte, nu m-am gândit la nimic altceva! Moartea a alungat din mintea mea orice alt gând.
- Toate fiinţele se tem de moarte, i-a răspuns regele. De aceea vin şi te întreb: există oare o credinţă mai bună decât aceea care încearcă să-l lecuiască pe om de teama de moarte?

Tânărul nu ştia ce să zică. Era peste măsură de slăbit şi tremura.

- Iată cum are să vină moartea la tine, i-a răspuns regele. Ia blidul acesta, plin ochi cu untdelemn, şi du-te să înconjuri cetatea. Călăul meu te va urma pas cu pas. Dacă pică din blid o singură picătură de untdelemn, îţi va tăia capul pe loc.

Tânărul a plecat, cu ochii aţintiţi în blidul cu untdelemn, pe care îl ţinea strâns cu amândouă mâinile. Un călău uriaş, purtând la brâu o sabie scânteietoare, mergea în urma lui. Au mers aşa, amândoi, pe străzi, prin mulţime, în jurul templelor, au străbătut piaţa. Călăul păşea în tăcere în urma fiului de negustor.

Acesta nu a vărsat nici măcar o picătură de untdelemn.

Când s-a întors la palat, la căderea nopţii, regele l-a întrebat:

- Ce-ai văzut astăzi în cetate?
- N-am văzut nimic, a răspuns tânărul, şi nici n-am auzit nimic.
- N-ai văzut şi n-ai auzit nimic, i-a spus regele, pentru că nu te uitai decât la blidul cu untdelemn pe care îl ţineai în mână. Poate că ai descoperit însă, prin puterea de concentrare, adevărata credinţă. Fiindcă nu te-ai gândit nici măcar la moarte, care a fost mereu pe urmele tale.

Că ştiinţa şi prin ea înţelepciunea nu pot fi dobândite decât cu ajutorul unui dascăl constituie un lucru pe care îl arată toate tradiţiile. Numai că identitatea şi personalitatea dascălului sunt înfăţişate în mii de chipuri.

Iată, mai întâi, lecţia pe care un rege din sudul Indiei a primit-o de la un hoţ.

Doritor să afle toate tainele furatului, nu pentru a se apuca de această meserie, ci ca să poată împărţi mai bine dreptatea, un rege l-a chemat la el pe un hoţ vestit şi i-a cerut să-i dea lecţii. Omul s-a arătat peste măsură de mirat, ba chiar s-a supărat.

- Eu, hoţ? Cine ţi-a spus o asemenea minciună? Am trăit cinstit de când mă ştiu: cum să-ţi dau lecţii de furat? Spunând fără încetare că este nevinovat şi arătându-se indignat de răutatea vecinilor săi, care-l pârâseră, fireşte, pentru a-i strica bunul nume, omul a fost lăsat

să plece. Nu trecuseră decât câteva clipe de la plecarea lui şi regele a băgat de seamă că-i lipsea de pe deget un inel scump. A poruncit ca omul să fie prins şi cercetat, dar inelul nu a fost găsit; poate că găsise răgazul să-l dea vreunui tovarăş. De această dată, fiindcă-l jignise pe rege, omul a fost aruncat în închisoare, urmând să fie tras în ţeapă chiar în a doua zi. Seara, regele nu izbutea să adoarmă. Avea mustrări de cuget, gândindu-se la omul care spusese că este nevinovat, mai întâi când îl chemase la palat, apoi când fusese dus la temniţă. În toiul nopţii, regele s-a sculat şi a coborât în închisoare. S-a strecurat înăuntru pe furiş, ca o umbră, şi l-a auzit pe prizonier, singur în celula întunecată, rugându-se cu râvnă, plângând încetişor şi spunând ce mare nedreptate i se făcuse. Regele – pe care omul nu-l putea zări – a plecat tot pe furiş, precum venise, adânc mişcat, şi a hotărât să-i dea drumul, fiind încredinţat de nevinovăţia lui. Apoi a adormit. A doua zi, omul a fost eliberat şi dus în faţa regelui. Şi-a trecut repede o mână peste alta şi a scos la iveală inelul. L-a apucat cu două degete şi i l-a înmânat, cu toate semnele de supunere şi respect. Peste măsură de uimit, regele l-a întrebat de ce se purtase astfel.

- Mi-ai cerut să te învăţ, i-a spus hoţul. Iată prima lecţie: un hoţ trebuie să se poarte întotdeauna ca şi cum ar fi un om cinstit, care ascultă de lege şi de credinţă. Iat-o şi pe a doua: trebuie neapărat să spună că este nevinovat, chiar atunci când nu mai are nici o scăpare. Când vrei s-o facem pe a treia?

Într-o poveste arabă clasică, dascălul este un fierar de rând. Într-o cetate unde se învăţau toate ştiinţele trăia un tânăr studios, însufleţit de o dorinţă arzătoare de a se desăvârşi. Într-o zi a aflat, ascultând vorbele unui călător, că trăia într-un ţinut îndepărtat un om fără pereche înzestrat cu virtuţile tuturor timpurilor. Deşi era atât de învăţat, omul muncea ca fierar, cum făcuse şi tatăl său, şi tatăl tatălui său. Îndată ce a auzit vorbindu-se despre această minune a ştiinţei, tânărul şi-a luat sandalele şi bocceaua şi a pornit la drum. După luni şi luni de mers şi de oboseală, a ajuns în cetatea fierarului, i s-a înfăţişat acestuia, i-a sărutat poala veşmântului şi a aşteptat cu umilinţă. Fierarul, un bărbat în vârstă, l-a întrebat:

- Ce doreşti?
- Să învăţ ştiinţa, a răspuns tânărul.

Fierarul i-a întins atunci frânghia de la foale şi i-a spus să tragă. Tânărul a tras aşa de frânghie până la apusul soarelui. A doua zi a făcut la fel, şi tot aşa în zilele şi în lunile următoare. A trudit aşa vreme de un an, fără ca nimeni să-i spună o vorbă. Au trecut astfel cinci ani. Într-o zi, tânărul i-a spus fierarului:

- Meştere…

Totul s-a oprit pe dată în fierărie. Ceilalţi lucrători păreau neliniştiţi. În tăcerea încremenită, fierarul l-a întrebat pe tânăr:

- Ce doreşti?
- Ştiinţa, meştere…

Fierarul a răspuns:

- Trage de frânghie.

Au mai trecut cinci ani de trudă în tăcere. Nimeni nu scotea un cuvânt. Dacă un învăţăcel dorea să-i pună dascălului o întrebare, o scria pe un petic de hârtie. Uneori, meşterul arunca hârtia în foc, semn că întrebarea nu făcea două parale. Alteori răsucea hârtia şi o punea în turban, iar a doua zi învăţăcelul găsea răspunsul scris cu litere de aur pe peretele chiliei.

După zece ani, bătrânul fierar s-a apropiat de trăgătorul de frânghie şi l-a atins pe umăr. Cel care venise să deprindă ştiinţa – şi care deprinsese răbdarea – s-a oprit. Se simţea cuprins de o poftă de viaţă fără margini. Bătrânul l-a îmbrăţişat şi la lăsat să plece. Se

spune chiar că n-a rostit nici un cuvânt. Tânărul, care era acum un bărbat în toată puterea, s-a întors acasă, la prieteni. Şi a trăit toată viaţa liniştit şi pe deplin împăcat.

Se povestea pe vremuri în China – şi în India – o întâmplare destul de asemănătoare. Un tânăr, căruia îi plăceau de când era copil pietrele preţioase, a hotărât să se facă giuvaergiu. A pornit, aşadar, în căutarea unui meşter care să-l înveţe meseria şi a fost primit de cel mai vestit. La prima lecţie, meşterul i-a pus în palmă o piatră de jad, i-a închis-o în pumn şi i-a spus:

- Ţine pumnul strâns vreme de un an. Cu bine.

Şi l-a trimis acasă. Tânărul s-a întors în casa părinţilor săi, cu piatra strânsă în pumn şi tare supărat. Cum se poate, se întreba el, ca meşterul să-mi fi cerut un lucru atât de prostesc şi atât de greu de îndeplinit? De ce această poruncă fără nici o noimă? Cu toate astea, în pofida întrebărilor iscate de valul de mânie care-l cuprinsese la început, tânărul, care tot se gândea la ce i se ceruse, a izbutit să ţină pumnul strâns vreme de douăsprezece luni, chiar şi noaptea, în somn. La împlinirea soroculuí, s-a dus înapoi la meşter, a deschis pumnul şi i-a dat piatra.

- Ce trebuie să fac acum? a întrebat el. Meşterul i-a răspuns:
- Am să-ţi pun altă piatră în mână şi ai să stai aşa un an.

De astă dată, tânărul şi-a arătat mânia: Încă una? De ce această poruncă fără rost, ivită în mintea unui prost bătrân? El, care dorea să se facă giuvaergiu, de ce să nu înveţe meseria cum se cuvine? În vreme ce striga, meşterul i-a pus în mână altă piatră. Fără să-şi dea seama, tânărul a strâns piatra în pumn şi a spus deodată:

- Piatra asta nu e jad!

Printre cele mai cunoscute pilde zen găsim acest dialog scurt, atribuit înţeleptului Josshu. Un discipol îl întreabă:

- Învăţătorule, binevoieşte şi spune-mi, care este povestea adevărată a buddhismului?
- Ţi-ai isprăvit masa? a întrebat înţeleptul.
- Da, stăpâne, tocmai acum.
- Atunci du-te şi spală vasul.

Saadi, poetul persan, povesteşte: Un om cu mare faimă avea un servitor cu un chip hidos şi cu fire nesuferită. Nu putea primi nici o poruncă fără să se mânie, se purta grosolan la masă, nu-şi făcea treaba cum se cuvine, se împiedica de oaspeţi şi-şi lăsa stăpânul să rabde de sete. Nici că-i păsa de mustrări şi dojeni, care nu făceau, oricum, decât să înrăutăţească lucrurile. În timpul nopţii, casa răsuna de paşii lui grei şi de zgomotul vaselor sparte. I se întâmpla să arunce găinile în fântână şi să pună mănunchiuri de vreascuri în mijlocul drumului pe unde urma să treacă stăpânul său. Nu te puteai bizui pe el cu nici un chip.

Nişte prieteni ai stăpânului l-au sfătuit să se descotorosească de servitorul cel nesuferit şi să caute altul.

- Dar de ce? a răspuns stăpânul, zâmbind. Îa datorez servitorului meu o adâncă recunoştinţă, pentru că m-a ajutat să mă îndrept. M-a învăţat ce înseamnă răbdarea, şi continuă să mă înveţe asta în fiecare zi. Iar aceasta îmi îngăduie să trec mai uşor peste toate necazurile vieţii.

Trăia odată în nordul Chinei un înţelept care împlinise optzeci de ani. Era cel mai vestit tălmăcitor al învăţăturii lui Confucius, iar faima lui o întrecea cum mult pe aceea a celorlalţi înţelepţi. La o vreme s-a auzit un zvon, care venea din sud, cum că trăia acolo un om şi mai înţelept, cu mintea şi mai ascuţită. Bătrânul înţelept din nord, găsind că era cu neputinţă, a hotărât să pornească la drum pentru a vedea cu ochii lui cum stau lucrurile.

Drumul a fost greu şi plin de piedici. După luni şi luni de mers, a ajuns în sfârşit la noul înţelept, s-a dus la el şi i-a spus cine este, iar cei doi au hotărât să-şi arate tot ceea ce ştiau, pentru a vedea care dintre ei este cel mai bun.

Bătrânul a început să vorbească. I-a trebuit mai multe ceasuri pentru a înfăţişa, cu calm şi inteligenţă, principalele puncte ale gândirii sale. La sfârşit, i-a cerut omului din sud, un buddhist din şcoala numită zen, să-şi împărtăşească şi el ideile.

Înţeleptul zen a spus doar atât:

- Să cauţi să nu faci rău şi pe cât poţi să faci numai bine. Înţeleptul cel bătrân, auzind aceste vorbe, s-a înroşit de mânie.
- Ce! a strigat el. la vârsta mea, am înfruntat toate primejdiile unui drum atât de lung! Ţi-am spus de ce am venit! Ţi-am arătat în amănunt care este doctrina mea! Nu ţi-am ascuns nimic! Iar tu îmi dai în schimb câteva vorbe neînsemnate pe care le ştie pe dinafară până şi un copil de trei ani! Nu cumva îţi baţi joc de mine?

Învăţătorul zen i-a răspuns:

- Nu, nu-mi bat joc de tine. Dar dacă este adevărat că un copil de trei ani ştie pe dinafară acest lucru, văd că un om de optzeci de ani nu este în stare să trăiască astfel.

După cât se poate bănui, Nastratin Hogea a dat o grămadă de lecţii (deşi nu se ştie de la cine le-a luat). Un negustor a venit într-o zi la el şi i-a spus:

- Îţi propun un târg pe cinste. Împrumută-mă 50 de dinari, din care eu am să fac 70. Câştig curat: 20 de dinari. Zece pentru tine, zece pentru mine. Ce zici?
- Într-adevăr, n-ar fi de lepădat, a spus Nastratin, după ce s-a gândit câteva clipe. Eu însă îţi propun un alt târg, mai bun pentru amândoi.
- Cum aşa?
- Ei bine, iată: îţi dau cei zece dinari. Ţine. Câştigul îl dobândeşti pe loc, fără să fi scos nimic din buzunar. Iar eu câştig patruzeci. Pe deasupra, vezi bine că asta ne scuteşte de toate certurile care însoţesc de obicei un asemenea târg.

Uneori, învăţătorii sunt cei ce trebuie să ia seama la şcolari, fiindcă învăţătura se poate face şi pe dos. În *Grădina cu trandafiri*, Saadi ne povesteşte că un om de vază, un vizir, avea un fiu, din nefericire cam fără minte. La dus la un învăţător vestit, căruia i-a spus:

- Ai grijă de fiul meu. Poate că se va mai deştepta, cu ajutorul tău.

Învăţătorul a luat copilul şi, vreme de luni de zile, s-a tot străduit să-l înveţe. După aceea l-a adus la tatăl său şi i-a spus:

- Fiul tău este tot fără minte. Numai că acum sunt şi eu asemenea lui!

Tagore istoriseşte povestea unui om care, încă din copilărie, spunea că are minte liberă. Nu ţinea de nici o şcoală şi nu credea în nici un zeu.

Până într-o zi, când această minte n-a mai fost. Câţiva ani mai târziu, îl slujea cu credinţă pe un pustnic ce trăia departe de lume. Zâmbind, omul cu mintea slobodă îndeplinea ascultător toate poruncile pustnicului. Îi umplea pipa şi-i freca picioarele.

Un prieten de odinioară a fost uimit văzând cât de tare se schimbase.

- Cum de ţi-ai pierdut libertatea, la care ţineai aşa de mult?
- N-am pierdut-o. Ba chiar mi-am întărit-o.
- Nu pricep. Omul acesta îţi porunceşte să-i freci picioarele, iar tu o faci fără să crâcneşti!
- Fireşte, a spus celălalt, numai că el n-are nevoie de aşa ceva. Dacă ar face-o doar pentru el, ar fi într-adevăr ruşinos să-mi ceară un asemenea lucru. Ar fi ruşinos şi pentru mine s-o fac. Dar eu sunt acela care are nevoie de asta.

Un copil evreu l-a întrebat pe tatăl său:

- Ce înseamnă banii?

- Priveşte, i-a răspuns tatăl.

A luat un ciob de sticlă obişnuită şi l-a pus lângă fereastră. Copilul vedea astfel un ciob, ca într-o oglindă, strada, trecătorii, trăsurile.

- Acum, a spus tatăl, uite-te bine: am să pun bani pe toată oglinda asta. Am s-o acopăr cu bani. Acum nu mai vezi nimic din ceea ce se petrece în stradă. Nu te mai vezi decât pe tine!

Martin Buber ne arată, în ale sale *Povestiri hasidice*, că rabinul Mihal, un personaj foarte venerat, trăia într-o sărăcie vecină cu mizeria. Cu toate acestea, părea întotdeauna nespus de vesel. Unul dintre prietenii săi l-a întrebat:

- Cum faci să-i mulţumeşti în fiecare zi Domnului şi să-i spui: „Fii binecuvântat, Tu care îi ajuţi pe toţi cei ce sunt în nevoie!" Tu n-ai nimic, abia o duci de pe o zi pe alta!
- Un lucru este limpede, a răspuns rabinul Mihal. Lucrul de care am cea mai mare nevoie este sărăcia. Iar Dumnezeu mi-o dăruieşte, binecuvântat fie numele Lui!

Un brahman a umplut un vas cu făina pe care o primise de pomană. A atârnat vasul deasupra patului şi, privindu-l ţintă, a început să viseze:

- Dacă vine o foamete, ceea ce se poate întâmpla oricând, am să vând făina. Cu banii câştigaţi, am să cumpăr două capre. Am să vând caprele şi am să cumpăr vaci. Vacile or să facă viţei, iar viţeii am să-i vând. După aceea voi avea o turmă de iepe, care or să fete o mulţime de mânji. Am să vând caii şi am să-mi fac o casă mare. Va veni la mine un alt brahman, însoţit de frumoasa lui fiică. Mă voi căsători cu fiica lui, care îmi va aduce o zestre pe cinste, şi vom avea un fiu căruia îi vom da numele de Somasarman. Când va avea câţiva anişori, va dori să se aşeze pe genunchii mei. Ca să vină spre mine se va desprinde de braţele mamei sale şi va trece pe lângă copitele cailor. Îngrijorat, voi striga către maică-sa: Fii cu băgare de seamă! Ai grijă de copil! Ia-l de acolo! Prinsă cu treburile gospodăriei, nu mă va auzi. Atunci am să mă ridic şi am să-i trag un picior!

Pierdut în vise, brahmanul a ridicat piciorul ca şi cum ar fi lovit pe cineva. A nimerit vasul, care s-a spart, şi toată făina a căzut peste el.

Dialogul de mai jos, dintre un medic şi un bătrân venit la consultaţie, este povestit de Rumi:

- Nu sunt întreg la minte, spune bătrânul. Mă lasă memoria, încep să uit.
- Asta e din pricina vârstei, spune doctorul.
- Mi-a slăbit şi vederea.
- Pentru că eşti bătrân.
- Simt dureri ascuţite în spinare. Am încă dorinţe, dar nu le mai pot satisface.
- Asta e bătrâneţea.
- Pe deasupra, tot ce mănânc îmi cade greu. Mi s-a nenorocit stomacul.
- Ai peste şaptezeci de ani. Acesta-i motivul.
- Când respir, simt o apăsare pe piept.
- E firesc, pentru că eşti bătrân.

Deodată, bătrânul se supără:

- Idiotule! Ce-mi tot spui acolo? Eşti mai prost decât un măgar! Dumnezeu a făcut leacuri pentru toate bolile, dar tu habar n-ai! Nu-mi spui nimic altceva decât că sunt bătrân!
- Da, spuse medicul. Eşti bătrân. De asta eşti şi aşa de supărăcios.

Cât despre natura dreptăţii, iată cum este înfăţişat acest subiect delicat într-o poveste evreiască: Un om care dorea să cunoască sensul cuvântului „iudaism" a mers să se lămurească la rabin.

- Mi-ar trebui pentru asta patruzeci de ani, a spus rabinul.

Omul s-a arătat dezamăgit. Atunci rabinul i-a zis:

Cunosc un alt rabin care te-ar putea lămuri în cinci minute.

Omul a luat adresa celui de-al doilea rabin, s-a dus la el şi i-a pus aceeaşi întrebare. Rabinul a stat o vreme pe gânduri, apoi i-a spus:

- Iudaismul înseamnă dreptate pentru toţi.
- Şi ce înseamnă dreptate pentru toţi?
- Mi-ar trebui patruzeci de ani ca să te lămuresc, a răspuns rabinul.

Un beduin slab şi sărman, pe nume Harith, trăia în pustiu de când se ştia. Umbla de colo colo, însoţit de nevasta lui, Nafisa. Iarbă uscată pentru cămilă, insecte, din când în când un pumn de curmale, câte o gură de lapte: o viaţă grea şi plină de primejdii. Harith vâna şobolani de deşert pentru blană şi împletea frânghii din fibre de palmier, pe care le vindea caravanelor. Nu bea decât apă sălcie din fântâni mâloase.

Într-o zi, din nisip a ţâşnit un pârâiaş nou. Harith a gustat din apa necunoscută, care era amară şi sărată, şi niţel cam tulbure. I s-a părut însă că simţea curgându-i pe gâtlej chiar apa raiului.

- Trebuie să duc apa asta, s-a gândit el, cuiva care va şti s-o preţuiască.

A umplut două burdufuri din piele de capră – unul pentru el, altul pentru califul Harun al-Raşid – şi a pornit spre Bagdad. La sosire, după o călătorie obositoare, şi-a istorisit povestea paznicilor şi a fost lăsat să intre la calif, aşa cum se obişnuia.

Harith s-a prăbuşit la picioarele Stăpânului drept-credincioşilor şi a grăit astfel:

- Nu sunt decât un sărman beduin, legat de deşert, unde soarta a vrut să mă nasc. Nu cunosc nimic în afară de deşert, dar deşertul îl cunosc bine. Cunosc toate apele care se află acolo. Când am găsit apa raiului, m-am gândit să ţi-o aduc, ca s-o guşti.

Harun al-Raşid a cerut o ulcică şi a gustat din apa pârâului amar. Întreaga curte se uita la el. a băut o înghiţitură zdravănă, dar pe chipul lui nu s-a zugrăvit nimic. A rămas o clipă pe gânduri, apoi a spus cu glas tare:

- Luaţi-l pe acest om şi întemniţaţi-l. Să nu vadă pe nimeni.

Beduinul, uluit, năucit, a fost luat şi aruncat într-o hrubă întunecată. Iar califul le-a spus celor de faţă, care îl întrebau de ce luase o asemenea hotărâre:

- Ceea ce nu înseamnă pentru noi nimic înseamnă pentru el totul. Ceea ce el crede că este apa raiului este pentru noi o băutură neplăcută. Dar trebuie să ne gândim la fericirea acelui om.

L-a chemat la el pe beduin la căderea nopţii. Le-a poruncit paznicilor săi să-l însoţească tot atunci la ieşirea din cetate, până la marginea deşertului, fără să-i îngăduie să vadă apele Tigrului şi nici fântânile oraşului şi fără să-i dea să bea altceva în afară de apa pe care o adusese.

În vreme ce beduinul părăsea palatul în toiul nopţii, l-a văzut încă o dată pe calif. Acesta i-a dăruit o mie de galbeni şi i-a zis:

- Îţi mulţumesc. Te numesc paznicul apei raiului. Ai să ai grijă de apa aceea în numele meu. Păzeşte-o şi ocroteşte-o. Toţi călătorii să ştie că te-am numit în această slujbă.

Beduinul a sărutat mâna califului şi s-a întors grabnic în deşert.

Suveranul se pricepe cel mai bine să pătrundă tainele minţii. Dar trebuie mai întâi ca mintea lui să fie limpede.

Tradiţia sufistă ne arată cele ce urmează.

Un sultan a aflat despre un şeic vestit, care trăia în Anatolia şi care avea sute de mii de credincioşi. Speriat de o asemenea putere, sultanul l-a chemat pe şeic la Istanbul şi l-a întrebat:

- Ce mi-a fost dat să aud? Că ai sute de mii de oameni gata să moară pentru tine?

- Nici vorbă, a răspuns şeicul. N-am decât unul şi jumătate.

- Atunci de ce mi se spune că eşti în stare să ridici toată ţara? Să vedem. Toţi oamenii tăi să se adune mâine dimineaţă pe câmp. Lângă cetate.

S-a dat vestea că toţi supuşii şeicului aveau să se adune în a doua zi de dimineaţă pe câmp, pentru că şeicul se afla chiar el acolo.

Pe un deal din mijlocul câmpiei, şeicul a poruncit să se înalţe un cort. A dus în cort câteva oi, pe care nu le putea vedea nimeni.

Credincioşii au sosit în număr mare. Sultanul, care stătea în faţa cortului alături de şeic, i-a spus:

- Ziceai că n-ai decât un credincios şi jumătate. Priveşte! Au venit cu miile! Cu zecile de mii!

- Nici vorbă, a rostit şeicul. Nu am decât un singur credincios. Ai să vezi. Spune tuturor că am ucis pe cineva şi că mă trimiţi la moarte, dacă nu se găseşte vreunul printre supuşii mei să primească pedeapsa în locul meu.

Sultanul a făcut întocmai şi mulţimea a început să murmure. Un om a făcut un pas înainte şi a rostit:

- Este stăpânul meu. Îi datorez tot ceea ce ştiu. Îmi dau viaţa pentru el.

Sultanul i-a spus să intre în cort unde, la porunca şeicului, a fost tăiată o oaie. Toţi cei de faţă au văzut sângele curgând din cort.

Sultanul a rostit:

- O viaţă nu este de ajuns. Mai este vreun credincios gata să se jertfească pentru şeic?

În tăcerea deplină care a urmat şi care a ţinut mai multă vreme, o femeie a făcut un pas înainte şi a spus că este gata să moară. A fost dusă în cort, unde a fost tăiată încă o oaie. La vederea sângelui, mulţimea a prins să se risipească. Curând, pe câmp nu mai era nimeni.

Şeicul i-a spus sultanului:

- Vezi bine că n-am decât un credincios şi jumătate.

- Bărbatul este adevăratul credincios, a zis sultanul, iar femeia face cât jumătate, nu-i aşa?

- Nu, nicidecum, a răspuns şeicul. E tocmai pe dos. Pentru că bărbatul nu ştia că are să i se taie gâtul în cort, în vreme ce femeia a văzut sângele şi cu toate astea a dorit să se jertfească. *Ea este adevărata credincioasă!*

Un pustnic care se numea Pafnutie şi trăia în deşert, nu departe de Herapolis, se lovea, se biciuia şi răbda de foame ani de zile. S-a gândit să-l întrebe pe Dumnezeu la ce treaptă a desăvârşirii ajunsese.

Dumnezeu i-a răspuns: „Pe aceeaşi treaptă ca şi cântăreţul din fluier din sat”.

Pafnutie, mirat foarte, s-a dus în sat şi i-a pus cântăreţului din fluier o mulţime de întrebări. A aflat că înainte de a fi muzicant, fusese tâlhar. În timpul unei tâlhării scăpase însă de la moarte pe o fecioară hărăzită lui Dumnezeu.

Pafnutie s-a întors în deşert şi a luat-o de la capăt cu suferinţele, în tovărăşia muzicantului-tâlhar, care-i devenise învăţăcel. Pafnutie ducea o viaţă din ce în ce mai aspră. După ani lungi de suferinţă, i-a pus lui Dumnezeu aceeaşi întrebare: „Pe ce treaptă am ajuns?”

Dumnezeu i-a răspuns că pe aceeaşi treaptă cu primarul cutărui sat, om de treabă şi cinstit, care nu făcea rău nimănui. Un al treilea rând de încercări l-a dus pe Pafnutie, al

cărui trup nu mai era decât un schelet, pe treapta unde ajunsese un negustor bogat din Alexandria, care le dăruia celor singuri, din când în când, câte un pumn de fructe uscate. Pafnutie a cugetat îndelung la cele trei răspunsuri divine. N-a mai pus niciodată întrebarea. Dar le spunea povestea lui tuturor celor care veneau să-l vadă.

Un derviş cu faimă aleasă mergea gânditor de-a lungul unui râu, când a auzit un glas omenesc care cânta un imn sfânt. Numai că în loc să rostească silabele. *Ya Hu* cum se cuvine, glasul spunea *U Ya Hu*.

Dervişul a socotit de datoria lui să îndrepte acest lucru. A închiriat o barcă şi a vâslit până la o insuliţă din mijlocul apei, de unde venea glasul cântăreţului. A aflat acolo, într-o colibă de trestie, un om în straie sărmane care-şi rostea rugăciunile în chip nepotrivit.

Dervişul l-a îndreptat cu blândeţe. Omul i-a mulţumit, cu umilinţă. S-au despărţit. Dervişul s-a suit în barcă şi a vâslit până la mal. Avea sufletul împăcat, ştiind că făcuse o faptă bună. Fiindcă se zice că un om care rosteşte cum trebuie rugăciunile poate merge pe apă. Dervişul îşi dorise toată viaţa să facă acest lucru. Dar nu izbutise. Când se afla în mijlocul apei, glasul cântăreţului, care tăcuse pentru câteva clipe, s-a înălţat din nou de pe insuliţă. Omul nu-şi îndreptase rostirea şi cânta tot *U Ya Hu*. Dervişul a dat drumul vâslelor, cuprins de deznădejde, şi a început să cugete de perversitatea firii omeneşti. A auzit atunci un glas care îl chema. L-a văzut pe cântăreţul singuratic şi l-a auzit strigând:

- Stai! Aşteaptă-mă! Vreau să te rog ceva!

Omul părăsise insula şi se avântase în apele râului. Mergea pe apă. A ajuns la marginea bărcii şi i-a spus dervişului:

- Iartă-mă, frate. Mi-a slăbit ţinerea de minte. Am uitat care este rostirea corectă. Binevoieşte dar şi mi-o mai spune odată.

Un călător ajunge la malul unui râu foarte lat. Malul pe care se află el colcăie de primejdii şi de fiare sălbatice. Celălalt mal pare liniştit şi sigur. Nu zăreşte nici o punte ca să treacă dincolo şi nici un pod plutitor. Se hotărăşte, prin urmare, să facă o plută din crengi de copac, ierburi şi frunze. Apoi, slujindu-se de mâini şi de picioare trece râul cu pluta. Ajunge cu bine pe celălalt mal, care pare într-adevăr liniştit.

Călătorul se gândeşte: „Pluta mi-a fost de mare ajutor. Mi-a îngăduit să trec de pe un mal pe celălalt. Ar fi bine s-o iau cu mine”.

Ia pluta în spinare şi-şi vede de drum.

Buddha îl scotea pe omul cu pluta în spinare lipsit de minte. Îi sfătuia pe învăţăceii lui să renunţe „chiar la lucrurile bune” şi chiar la o învăţătură minunată, dacă nu voiau să fie luaţi drept nebuni.

O poveste de origine arabă spune că un nebun trist a petrecut o noapte întreagă plângând înaintea locaşului sfânt. Sprijinit de uşă, rostea:

- Dacă nu mă laşi să intru, am să mă dau cu capul de uşă, precum ciocanul, până am s-o sparg. Atunci voi scăpa de suferinţă.

S-a auzit atunci un glas înăuntru, care grăia astfel:

- Încă un cap spart nu înseamnă nimic, pentru că oceanul nu este decât o picătură de rouă. În două-trei rânduri, acest lăcaş a fost umplut de idoli, dar toţi au fost sfărâmaţi, până la unul.

Un idol sfărâmat afară nu înseamnă nimic. Fiindcă, dacă-ţi spargi ţeasta izbind-o de uşă toată noaptea, n-ai să faci altceva decât să dărâmi încă un idol.

Găsim *O mie şi una de nopţi* o poveste care istoriseşte cum prietenii i-au spus într-o zi lui Goha:

- Nu ţi-e ruşine să te târăşti prin viaţă fără să faci nimic? Şi să nu te sluşeşti de cele zece degete decât ca să-ţi duci mâncarea la gură? Nu crezi că a venit vremea să isprăveşti cu lenevia şi să treci în rândul lumii?

Goha n-a spus nimic. După câteva zile, a prins o barză mare şi frumoasă. A urcat pe terasă şi, de faţă cu cei care-l dojeniseră, a tăiat aripile păsării cu un cuţit ascuţit, după care i-a tăiat ciocul cel lung (spaima şobolanilor şi a broaştelor), apoi picioarele lungi şi delicate. După care a aruncat pasărea de sus, îndemnând-o:

- Zboară! Hai, zboară!
- Ce te-a apucat? l-au întrebat prietenii.
- Pasărea asta mă scotea din sărite, a răspuns Goha, pentru că nu era ca toate celelalte. Acum poate intra în rând cu lumea.

Nastratin Hogea, cu burta goală ca de obicei, rătăcea odată pe ulițele unei cetăți, când deodată a auzit, într-o casă mare şi arătoasă, zgomotele plăcute ale unei petreceri. A bătut la uşă şi a cerut să fie şi el primit la ospăţ, însă era atât de prost îmbrăcat încât paznicii nu l-au lăsat să intre.

S-a dus atunci la un prieten să ia cu împrumut un caftan cusut cu fir de aur. Astfel înveşmântat, a bătut din nou la uşa casei şi a fost primit, de data aceasta, cu toată cinstea.

Nastratin s-a aşezat în preajma bucatelor abia aduse, mulţumind frumos. Cu mare grijă, a ridicat o mână şi şi-a muiat mâneca în sos. Ca şi cum ar fi vorbit cu mâneca, spunea:

- Ia şi mănâncă.

Stăpânul casei s-a minunat, apoi s-a supărat şi a strigat:

- Ce faci acolo? Eşti cumva nebun?
- Nicidecum, a răspuns Nastratin. Nu pe mine m-ați poftit, ci caftanul. E firesc, prin urmare, să mănânce el.

Sfântul Nicolae, care mergea odată pe ţărmul mării, a dat peste un om care se ruga cu glas tare şi striga:

- Ai milă, Doamne, şi nu mă ajuta! Binevoieşte şi nu mă ajuta, Doamne!

Sfântul Nicolae s-a oprit şi l-a mustrat pe omul acela care se ruga împotriva firii, îndemnându-l să spună tocmai pe dos, adică „Ajută-mă, Doamne! Doamne, ajută-mă!”

Omul s-a supus şi a început să se roage după cum fusese sfătuit. Sfântul Nicolae s-a urcat pe o corabie care s-a avântat în larg. După câteva clipe, omul uitase îndemnurile Sfântului Nicolae şi nu mai ştia cum să se roage. L-a chemat pe sfânt, dar acesta n-avea cum să-l audă. Atunci şi-a scos mantia, a întins-o pe apă, s-a aşezat pe ea şi a început să vâslească cu braţele. A ajuns din urmă corabia pe care se afla Sfântul Nicolae şi i-a strigat:

- Ei! Am uitat! Cum ziceai să mă rog?
- Roagă-te cum ştii! I-a răspuns sfântul.

Un dialog scurt între doi sufişti:

- Am să vând Cartea adevărului cu o sută de galbeni, iar unii vor spune: Nu e mult.
- Iar eu, spuse celălalt, voi dărui cheia care va uşura înţelegerea ei, iar unii n-o vor primi, deşi o voi da degeaba.

După cum se ştie, Buddha spunea că un om rănit de o săgeată trebuie mai întâi, şi cât mai repede, să vadă de rană. Nu să se întrebe de unde vine săgeata, cine anume a tras, din ce lemn este făcută şi aşa mai departe.

Preotul persan Rumi a preluat parabola aproape cuvânt cu cuvânt.

Un războinic a fost rănit de o săgeată, în timpul unei bătălii. Cei din jur au încercat să scoată săgeata şi să-l îngrijească, dar el a vrut să ştie mai întâi cine fusese arcaşul, ce fel de

om era şi ce loc îşi alesese pentru a-l nimeri. A dorit să cunoască, de asemenea, cum arată arcul şi din ce era făcută coarda. În timp ce încerca să afle toate aceste lucruri, a murit.

Învăţătorule, zice un discipol, dezvăluie-mi taina vieţii.

- Nu pot.
- De ce?
- Pentru că este o taină.

Un om asculta poveştile spuse de un înţelept vestit şi vedea că erau tălmăcite când într-un fel, când într-altul. S-a plâns: La ce bun să mai spui poveşti?

Povestitorul i-a răspuns:

- Dar tocmai de asta sunt atât de preţioase! Ce însemnătate ai da tu unei ceşti pe care n-ai putea s-o umpli decât cu apă, ori unei farfurii din care n-ai putea mânca decât carne? Şi încă ceva: în ceaşcă şi în farfurie nu încape oricât. Ce să spunem atunci despre limbă, care pare să ne dăruiască o hrană mult mai bogată şi mai îmbelşugată?

A tăcut o clipă, apoi a adăugat:

- Întrebarea care se pune nu este: „Care e tâlcul poveştii? În câte feluri o pot înţelege? O pot tălmăci într-un sigur fel?” Întrebarea sună astfel: „Omul căruia îi spun povestea va învăţa din ceea ce îi spun?”

Arta războiului

Sun Tzu

Sun Tzu era original din Statul Ch'i. Datorită cărţii sale despre arta războiului, el a obţinut o audienţă la Ho Lu, regele Statului Wu.

Ho Lu spune: „Ţi-am citit în întregime cele treisprezece articole, domnule. Poţi proceda la o mică demonstraţie a artei de a stăpâni mişcarea trupelor?"

Sut Tzu răspunde: „Pot".

Ho Lu întreabă: „Poţi face acelaşi lucru şi cu femeile?"

Sun Tzu spuse: „Da".

De îndată, regele îşi dădu încuviinţarea şi ordonă să fie aduse de la curte o sută optzeci de femei frumoase.

Sun Tzu le repartizează în două companii şi puse în fruntea lor pe cele două concubine preferate ale regelui. El le învăţă pe toate să poarte o halebardă. Apoi el spuse: „Ştiţi unde se găseşte inima, unde se găsesc mâna dreaptă, mâna stângă şi spatele?"

Femeile spuseseră: „Ştim".

Sun Tzu spuse: „Când ordon – Faţa – întoarceţi-vă cu faţa, inima către mine; când spun – Stânga – întoarceţi-vă către mâna stângă; când spun „Dreapta" către dreapta; când spun – Înapoi – întoarceţi-mi spatele".

Femeile spuseră: „Am înţeles".

După enunţarea acestor pregătiri, au fost aduse armele călăului.

Sun Tzu repetă ordinele de trei ori şi le explică de cinci ori, după care bătu semnalul pe tobă: „Întoarceţi-vă la dreapta". Femeile izbucniră în râs.

Sun Tzu zise: „Dacă indicaţiile nu sunt clare şi ordinele n-au fost complet explicate, este vina comandantului". El mai repetă ordinele de trei ori şi le explică de cinci ori, şi bătu pe tobă semnalul de întoarcere la stânga. Din nou femeile izbucniseră în râs.

Sun Tzu zise: „Dacă indicaţiile nu sunt clare şi ordinele nu sunt explicate este vina comandantului. Dar dacă indicaţiile au fost explicate şi ordinele nu sunt executate conform legii militare, aceasta înseamnă crimă din partea ofiţerilor". Apoi, el ordonă: „Căpitanii companiei de dreapta şi a celei de stânga să fie decapitaţi".

Regele Statului Wu, care de la terasa sa, asista la scenă, văzu că cele două concubine ale sale mult iubite vor fi executate. El se înfricoşă şi trimise în grabă curierul său de câmp să ducă mesajul următor: „Eu ştiu acum că generalul este capabil să folosească trupe. Fără aceste două concubine hrana mea nu va mai avea nici un gust. Dorinţa mea este ca ele să nu fie executate".

Sun Tzu răspunse: „Servitorul vostru a primit deja de la voi investitura de comandant şef; aşadar, când comandantul este în fruntea armatei, el nu este obligat să accepte toate ordinele suveranului".

El ordonă deci ca cele două femei care comandaseră trupele să fie executate, ca să dea un exemplu. Apoi el numi în fruntea companiilor pe cele care ocupau gradul imediat inferior.

După aceea din nou, el dădu drumul la tobă şi femeile se întorseseră la stânga, la dreapta, cu faţa, cu spatele, se puseseră în genunchi, se ridicară toate, exact cum cerea exerciţiul impus. Ele nu îndrăzniseră să facă nici cel mai mic zgomot.

Sun Tzu trimise atunci un mesager regelui pentru a-i duce ştirea următoare: „Trupele sunt acum în ordine. Regele poate coborî pe a le trece în revistă şi a le inspecta. Ele pot fi folosite după voia regelui, ele pot merge prin foc şi prin apă".

Regele din Wu spuse: „Generalul poate să se retragă în apartamentele sale şi să se odihnească. Eu fu doresc să vin să le inspectez".

Sun Tzu spuse: „Regelui nu-i plac decât cuvintele goale. El nu-i capabil să le pună în practică".

Sun Tzu a spus:

- Războiul este o problemă de o importanţă vitală pentru Stat, domeniu al vieţii şi al morţii, calea care duce spre supravieţuire sau spre nimicire. E neapărat necesar să fie studiat temeinic. Războiul este o problemă serioasă: ne temem că oamenii n-ar trebui să pornească la război fără cugetarea pe care acesta o merită.

- Evaluaţi-l deci în funcţie de cinci factori fundamentali şi comparaţi cele şapte elemente enumerate mai departe. Aşa vă veţi putea da seama de datele lui esenţiale. Primul dintre aceşti factori este influenţa morală; cel de-al doilea, condiţiile atmosferice, al treilea, terenul, al patrulea, comandantul şi al cincilea, doctrina.

✓ Prin influenţa morală înţeleg ceea ce determină armonia dintre popor şi conducătorii lui, făcându-l să-i urmeze în viaţă şi în moarte, fără ca oamenii să se teamă că-şi primejduiesc viaţa.

✓ Prin condiţiile meteorologice înţeleg jocul reciproc al forţelor naturii, efectele frigului iernii şi al căldurii verii şi, de asemenea, conducerea operaţiunilor militare în acord cu anotimpurile.

✓ Prin teren, înţeleg distanţele, uşurinţa sau dificultatea de a le străbate, lărgimea şi îngustimea terenului şi şansele de viaţă sau de moarte pe care le oferă.

- Cu singura condiţie ca oamenii să fie trataţi cu bunătate, dreptate şi echitate şi să li se acorde încredere, armata va avea spirit de echipă şi toţi vor fi fericiţi să-şi servească şefii. Cartea Metamorfozelor spune: „Cu bucuria de a trece peste greutăţi, poporul uită pericolul de moarte".

- Când conduci trupe, este primordial să cunoşti dinainte caracteristicile terenului. În funcţie de distanţe, se poate pune în aplicare un plan de intervenţie indirectă sau de acţiune directă. Cunoscând gradul mai mult sau mai puţin mare de uşurinţă sau de dificultate cu care poate fi parcurs terenul, este posibil să evaluezi dacă este mai avantajos să foloseşti infanteria sau cavaleria.".

- „Ştiind unde se îngustează şi unde se lărgeşte terenul, se va putea calcula mărimea efectelor ce trebuie angajate. Ştiind unde trebuie să se dea bătălia, ştii în care moment trebuie să-ţi concentrezi sau să-ţi dispersezi forţele."

- Prin comandament – autoritate înţeleg calităţile de *înţelepciune*, *dreptate*, *omenie*, *curaj* şi *severitate* ale generalului: aceste cinci calităţi sunt cale ale generalului. De aceea, în armată este numit *Respectatul.*

- Dacă comandantul este înzestrat cu înţelepciune, el este în măsură să-şi dea seama de schimbarea situaţiei şi să acţioneze prompt. Dacă este drept, oamenii săi vor şti exact ce recompense şi pedepse li se cuvin. Dacă este omenos, el îşi iubeşte semenul, îi împărtăşeşte sentimentele şi-i preţuieşte munca şi osteneala. Dacă este curajos, obţine victorii sesizând fără ezitare momentul potrivit. Dacă este sever, trupele lui sunt disciplinate, pentru că ştiu de frică şi se tem de pedeapsă.

- Dacă un general nu este curajos, el va fi incapabil să-şi învingă ezitările şi să facă proiecte mari.

- Prin doctrină înţeleg organizarea, autoritatea, promovarea ofiţerilor la rangul cuvenit, siguranţa căilor de aprovizionare şi grija de a face faţă nevoilor esenţiale ale armatei.

- Dacă ofiţerii nu sunt supuşi unui antrenament sever, ei vor fi neliniştiţi şi vor ezita pe câmpul de luptă; dacă generalii nu au experienţă temeinică, ei vor ceda când se vor găsi în faţa inamicului."

- Dacă este folosit un general care şi-a însuşit strategia mea, este sigur că va învinge. Trebuie păstrat! Dacă este folosit un general care refuză să dea atenţie strategiei mele, este sigur că va fi învins. Trebuie îndepărtat!

- Ţinând seama de avantajele prezentate de planurile mele, generalul trebuie să creeze condiţii care să contribuie la realizarea lor. Prin condiţii înţeleg că el trebuie să acţioneze cu promptitudine potrivit cu ceea ce este avantajos şi astfel să fie stăpân pe situaţie.

- Întreaga artă a războiului este bazată pe înşelătorie. De aceea, dacă eşti capabil, simulează incapacitatea, dacă eşti activ, simulează pasivitatea. Dacă eşti aproape, fă să se creadă că eşti departe, şi dacă eşti departe, fă să se creadă că eşti aproape. Momeşte inamicul pentru a-l prinde în capcană; simulează dezordinea şi loveşte.

- Generalul Li Mu din statul Chao lăsă turme de vite cu paznicii lor; când cei din Hsiung Nu înaintau puţin, el simula retragerea, lăsând în urma lui mai multe mii de oameni, ca şi cum i-ar abandona. Când hanul fu informat despre aceasta, încântat, el înaintă în fruntea unui detaşament puternic. Li Mu aşeză grosul trupelor sale în formaţie de luptă pe aripile dreaptă şi stângă, declanşă un atac neaşteptat, zdrobi pe mongoli şi masacră mai mult de o sută de mii dintre cavaleriştii lor.

- Când inamicul se concentrează, pregăteşte-te să lupţi contra lui; acolo ufde este puternic evită-l. Enervează-l şi derutează-l pe general. Dacă generalul este coleric, autoritatea lui poate fi uşor zdruncinată. Caracterul său devine instabil.

- Dacă generalul armatei inamice este încăpăţânat şi se înfurie uşor, insultă-l şi enervează-l, aşa încât să devină furios, să nu mai vadă clar şi să atace necugetat, fără nici un plan.

- *Fă-l să i se pară că eşti în situaţie de inferioritate şi încurajează-l la înfumurare. Dăruiţi inamicului băieţi tineri şi femei pentru a-i suci capul, precum şi jad şi mătase pentru a-i ataţa ambiţiile.*

Spre sfârşitul dinastiei Chi'in, Mo Tun, din tribul Hsiung Nu, s-a instalat la putere pentru prima dată. Cei din tribul Hu din răsărit erau puternici şi au trimis soli pentru a parlamenta. Aceştia au spus: „Vrem să cumpărăm calul de o mie de li al lui T'ou Ma." Ma Tun îşi consultă consilierii, care au strigat într-un glas: „calul de o mie de li! Lucrul cel mai preţios din ţară! Să nu li se dea!". Mo Tu răspunde: „Pentru ce să refuzi un cal unui vecin?". Şi el trimese calul. Puţin după aceea, cei din tribul Hu din răsărit trimiseră soli, care au spus: „Vrem pe una din prinţesele hanului". Mo Tun ceru avizul miniştrilor săi: Toţi strigară furioşi: „Hu din răsărit sunt cinci!" Mo Tun zise: „Cum am putea refuza o femeie unui vecin?". Şi le dădu femeia. Puţin după aceea, cei din tribul Hu au revenit şi au spus: „Aveţi o mie de li de pământ nefolosit pe care îl vrem noi". Mo Tun îşi consultă consilieri. Unii au spus că ar fi rezonabil să le cedeze pământul, alţii că nu. Mo Tun se mânie şi zise: „Pământul este temelia statului. Cum am putea să-l dăm?". Toţi cei care-l sfătuiseră să se dea pământul au fost decapitaţi. Mu Tun sări atunci în şa, ordonă ca cei ce vor rămâne în urmă să fie decapitaţi şi declanşă un atac prin surprindere contra tribului Hu din răsărit. Aceştia din urmă, care îl disprețuiau, nu făcuseră nici o pregătire. Când îi atacă, îi nimici. Se întoarse apoi spre vest şi atacă tribul Yueh Ti. La sud, anexă Lou Fan… şi invadă Yen. El recuceri în întregime pământurile strămoşeşti ale tribului Hsiung Nu, cucerite anterior de către generalul Meng T'yen, din statul Ch'in.

- *Atacă-l într-una, hărţuieşte-l. Când inamicul se află în repaus, oboseşte-l.*

Spre sfârşitul celei de-a doua dinastii Han, după ce Ts'ao îl învinsese pe Liu Pei, acesta fugi spre Uyan Shao, care înaintă cu trupele sale spre Ts'ao Ts'ao. T'yen Fang, unul dintre ofiţerii de stat major al lui Yuan Shao, spuse: „Ts'ao este expert în arta de a conduce trupele. Nu poate fi atacat cu uşurinţă. Cel mai bine ar fi să tărăgănăm lucrurile şi să-l ţinem la distanţă. Cât despre dumneavoastră, generale, trebuie să construiţi fortificaţii de-a lungul munţilor şi fluviilor şi să ocupaţi cele patru prefecturi. În exterior, încheiaţi alianţe cu conducători puternici; în interior urmaţi o politică agro-militară. Apoi, alegeţi din trupele de elită şi faceţi unităţi speciale. Reperaţi punctele unde inamicul poate fi luat prin surprindere, efectuaţi incursiuni repetate şi perturbaţi ţara la sud de fluviu. Când el va veni în ajutorul flancului drept, atacaţi flancul stâng; când va veni în ajutorul flancului stâng, atacaţi flancul drept; faceţi-l să-şi piardă suflul, silindu-l să alerge fără încetare în toate părţile. Dacă nu veţi urma această strategie eficientă şi vă decideţi în schimb să riscaţi totul într-o singură înfruntare, va fi prea târziu ca să mai regretaţi". Yua Shao nu urmă acest sfat, astfel încât el fu bătut.

- *Dacă inamicul este unit, dezbinaţi-l.*

Întârâtaţi pe suveran împotriva miniştrilor săi; îndepărtaţi-l de aliaţi, faceţi să se nască între ei bănuieli reciproce în aşa fel încât între ei să domnească neînţelegerea. Atunci veţi putea complota împotriva lor. Acestea sunt, pentru strateg, cheile victoriei. Nu este posibil să prevezi totul dinainte. Când vă găsiţi faţă în faţă cu inamicul adaptaţi-vă la schimbările de situaţie şi găsiţi expediente. Cum ar fi posibil să prevezi acestea dinainte?

- Dacă estimările făcute la templu înainte de începerea ostilităţilor lasă să se întrevadă posibilitatea unei victorii, înseamnă că şi calculele indică o putere superioară celei inamicului. Dacă ele anunţă o înfrângere, înseamnă că din aceste calcule reiese o putere

inferioară. Făcând cât mai multe calcule, se poate câştiga; dacă se fac prea puţine, victoria este imposibilă. Şi cât îşi micşorează şansele cel care nu calculează deloc! Datorită acestui lucru examinez şi atunci soluţia devine evidentă.

- Victoria este obiectivul principal al războiului. Dacă ea întârzie, armele se tocesc şi moralul soldaţilor se macină. Când trupele vor ataca oraşele, ele vor fi la capătul puterilor.
- *Când armata se va angaja în campanii îndelungate, resursele statului nu vor fi suficiente*.
  Chang Yu: „… Campaniile împăratului Wu al hanilor au tărăgănat fără nici un rezultat. Odată vistieria golită, împăratul a promulgat un edict de austeritate".
- Când armele îşi vor fi pierdut tăişul, când înflăcărarea se va stinge, când forţele vor fi epuizate şi visteria va fi golită, suveranii vecini vor profita de slăbiciunea ta pentru a acţiona. Şi chiar dacă ai consilieri pricepuţi, nici unul dintre ei nu va fi în stare să întocmească planuri de viitor adecvate.
- Dacă deja am auzit vorbindu-se despre succese într-un război de scurtă durată dus fără îndemânare, n-am auzit încă de vreun succes în cazul unei operaţiuni de lungă durată, chiar purtată cu insistenţă. Nu s-a văzut niciodată ca un război prelungit să fie convenabil vreunei ţări. **Tu Zu:** „Un atac poate fi lipsit de ingeniozitate, dar el trebuie neapărat să se desfăşoare cu viteza fulgerului."
- Cei care sunt incapabili să înţeleagă pericolele inerente la folosirea trupelor, sunt tot atât de incapabili să înţeleagă cum să le conducă spre victorie.
- Când o ţară este secătuită de pe urma operaţiunilor militare, cauza este preţul ridicat al transporturilor pe distanţe lungi, trimiterea proviziilor la depărtare lasă poporul în cele mai grele lipsuri.
  Chang Yu: „…Dacă armata va trebui să fie aprovizionată cu cereale la o distanţă de o mie de li, oamenii vor avea un aspect înfometat."
- Din cauza acestei uzuri a forţelor şi bogăţiilor, gospodăriile câmpiilor principale vor sărăci de tot, resursele lor fiind reduse cu şapte zecimi.
  Li Ch'uan: „Dacă războiul se prelungeşte, bărbaţii şi femeile vor fi supăraţi că nu se pot căsători şi vor fi reduşi la mizerie sub greutatea cheltuielilor de transport."
- Dacă trupele îşi masacrează inamicul, este din cauză că se află la capătul rezistenţei lor psihice.
  Ho Yen Hsi: Atunci când armate Yen încercuia Chi Mo în ţinutul Ch'i, soldaţii tăiară nasurile tuturor prizonierilor Ch'i. Oamenii din Ch'i, ieşindu-şi în fire se apărară cu îndârjire. T'yen Tan trimise un agent secret să spună: „Tremurăm de teama ca nu cumva voi, oamenii din Yen, să scoateţi din morminte trupurile strămoşilor noştri. Ah! Ne-ar îngheţa sângele în vine".
- Esenţială în război este, deci, victoria, nu conflictele prelungite. Iată de ce generalul care înţelege războiul, este stăpânul destinului poporului şi arbitrul destinului naţiunii.
  Ho Yen Hsi: „Dificultăţile inerente la numirea unui comandant şef sunt aceleaşi astăzi, ca şi altădată".
- În război cea mai bună politică este să cucereşti statul intact; distrugerea lui reprezintă ultima soluţie.

- Li Ch'uan: „Nu încurajaţi umorul".
- *Cel mai important în război este să ataci în strategia inamicului*.

  Tu Mu: „…Marele Duce a spus: Cel care excelează în soluţionarea dificultăţilor înainte ca ele să apară. Cel care este capabil să-şi învingă adversarii triumfă înainte ca ameninţările acestora să se concretizeze".
  Li Ch'uan: *Atacaţi planurile inamicului prin anihilarea punctului lor de pornire*. Sub hunii celei de-a doua dinastii, K'ou Hsun l-a încercuit pe Kao Chun. Chun trimise pe generalul său însărcinat cu planificarea, Huang Fu Wen, pentru negocieri. Huan Fu Wen era încăpăţânat şi grosolan. K'ou Hsun ordonă să fie decapitat şi îl informă pe Kao Chun în termenii următori: „Ofiţerului vostru de stat major îi lipsea buna creştere. L-am decapitat. Dacă vreţi să vă supuneţi faceţi-o imediat. Dacă nu apăraţi-vă." Chiar în aceeaşi zi Chun îşi distruse fortificaţiile şi se predă.
  Toţi generalii lui K'ou Hsun spuseră: „Cum! I-aţi ucis mesagerul şi totuşi l-aţi obligat să predea cheile oraşului! Cum este posibil aşa ceva?"
  K'ou Hsun zise: „Huang Fu Wen era mâna dreaptă a lui Kao Chun, sfetnicul său particular. Dacă l-aş fi cruţat şi-ar fi dus la îndeplinire planurile, dar omorându-l l-am lipsit pe Kao Chun de mâna lui dreaptă. Se spune: *Supremul rafinament în arta războiului este de a dejuca în faşă planurile inamicului*".
  Toţi generalii spuseră: „Aceasta depăşeşte puterea noastră de înţelegere."
- *Cel mai bine este să-i destrami inamicului aliaţele.*
  Tu Yu: „Nu-i lăsaţi pe inamici să se unească".
  Wang Hsi: „Examinaţi problema aliaţilor şi provocaţi ruptura lor. Dacă un inamic cere aliaţi, problema este gravă şi poziţia inamicului puternică; dacă nu are, problema este minoră şi poziţia lui este slabă". Dacă acest lucru nu este cu putinţă, cel mai bine este să-i ataci imediat armata.

  Chia Lin: Marele Duce a spus: „ Cel ce luptă pentru victorie numai cu sabia, nu este un general bun".
  Wang Hsi: „Bătăliile sunt treburi periculoase".
  Chang Yu: „Dacă nu puteţi să înăbuşiţi în faşă intenţiilor inamicului, nici să-i rupeţi aliaţele când sunt pe punctul de a fi încheiate, atunci ascuţiţi-vă armele spre a dobândi victoria."
- Cea mai rea politică este aceea de a ataca oraşele. Nu ataca oraşele decât atunci când nu mai ai altă soluţie.
- Dacă generalul nu este în stare să-şi înfrâneze nerăbdarea şi ordonă oamenilor săi să se îngrămădească în preajma zidului ca un roi de albine, o treime dintre ei vor fi omorâţi fără ca oraşul să fie cucerit. Aceasta este soarta atacurilor de acest gen.
  Tu Mu: „Spre sfârşitul dinastiei Wei, împăratul T'ai Wu conduse o sută de mii de oameni împotriva generalului ţării Sung, Tsang Chih, la Yu T'ai. Împăratul îi ceru mai întâi vin, lui Tsang Chih. Tsang Chih sigilă un vas plin de urină şi i-l trimise. T'ai Wu, înnebunit de furie, atacă imediat oraşul, ordonând trupelor sale să escaladeze zidurile şi să angajeze lupta corp la corp. Cadavrele se îngrămădiră până pe creasta zidurilor şi la capătul a treizeci de zile numărul reprezenta mai mult decât jumătatea efectivelor Wei.
- Aşadar, cei ce sunt experţi în arta războiului supun armata inamică fără luptă. Ei cuceresc oraşele fără a le distruge şi doboară un stat fără operaţiuni prelungite.

Li Ch'uan: Ei învinseseră prin strategie. Sub a doua dinastie Han, Tsan Kung, nobil de Tsan, încercui pe rebelii Yao la Yuan Wu, dar timp de mai multe luni el nu fu în stare să cucerească oraşul. Ofiţerii şi oamenii săi erau bolnavi şi plini de răni. Regele din Tung Hai îi spusese lui Tsan Kung: „V-aţi masat trupele şi aţi încercuit inamicul care este hotărât să lupte până la moarte, asta nu este strategie! Ar trebui să ridicaţi asediul. Arătaţi-le că au o portiţă de scăpare; ei vor fugi şi se vor împrăştia. Atunci şi un paznic de câmp îi va captura! Tsang Kung urmă acest sfat şi cuceri Yuan Wu."

- Scopul trebuie să fie de a cuceri intact *Tot ceea ce este sub Cer*. În acest mod, trupele vor rămâne neatinse şi victoria va fi totală. Aceasta este arta strategiei ofensive. Prin urmare, arta de a conduce trupele la luptă constă în aceasta. Dacă dispui de o superioritate de zece contra unu, încercuieşte duşmanul. La cinci contra unu, atacă-l. La doi contra unu, dezbină-l.

  Tu Yu: Dacă o superioritate de doi contra unu, nu este suficientă pentru a stăpâni situaţia, utilizăm forţa de diversiune pentru a dezbina armata duşmanului. De aceea, Marele Duce a spus: „Cine este incapabil să acţioneze asupra inamicului, spre a-i dezbina forţele, nu poate vorbi despre o tactică de excepţie".

- Dacă forţele sunt egale, poţi angaja lupta. În aceste condiţii numai generalul competent poate învinge.

- *Dacă eşti în inferioritate din punct de vedere numeric, asigură-ţi cale de retragere.* **Tu Mu:** „Dacă trupele noastre sunt în stare de inferioritate, împiedicaţi-l temporar pe inamic să ia iniţiativa atacului. După aceea, veţi putea probabil să profitaţi de un punct slab. Vă veţi mobiliza atunci toate energiile şi veţi urmări victoria cu o hotărâre fermă". **Chang Yu:** „Dacă inamicul este puternic şi eu sunt slab, mă retrag pentru moment şi mă feresc de orice angajare – aceasta până când competenţa generalilor şi eficienţa trupelor vor fi la egalitate. Dacă sunt stăpân pe toate mijloacele mele şi inamicul este în stare de derută, dacă trupele mele sunt pline de avânt, iar ale lui apatice, atunci pot da bătălia chiar dacă el are superioritate numerică."

- Dacă eşti inferior în toate privinţele, să fii în stare să te eschivezi, căci o armată mică este o pradă uşoară pentru una mai puternică.

- Trebuie să ştii că pentru un suveran există trei mijloace de a atrage nenorocirea asupra armatei sale şi anume dacă procedează după cum urmează:

  ✓ *Necunoscând nimic din problemele militare, să participe la organizarea lor, acesta îi dezorientează pe ofiţeri*. **Ts'ao Ts'ao:** „…O armată nu poate fi condusă după codul manierelor elegante". **Tu Mu:** „În ce priveşte convenienţele, legile şi decretele, armata are propriul ei cod pe care un general îl respectă. Dacă îl aliniez după regulile care prezidează guvernarea unui stat, ofiţerii vor fi complet derutaţi." **Chang Yu:** „Bunătatea şi dreptatea pot fi de folos la guvernarea unui stat, dar nu în administrarea unei armate. Rapiditatea şi supleţea servesc administrării unei armate, dar nu pot servi la guvernarea unui stat".

  ✓ *Necunoscând problemele de comandament, să ia parte la exercitarea responsabilităţilor, aceasta ucide încrederea în sufletul ofiţerilor*. **Wang'Shi:** „Dacă o persoană, care nu c¦noaşte treburile armatei, este trimisă să ia parte la administrarea armatei, fiecare mişcare a sa va stârni dezacord şi frustrare reciprocă şi întreaga armată va fi paralizată. De aceea, Pei Tu prezintă o cerere la palat pentru

ca să fie revocat Controlorul armatei; numai după aceea a fost în măsură să pacifice Ts'ao Chou". **Chang You:** „Recent, curtenilor le-au fost încredinţate funcţiile de Controlor al armatei, ceea ce evident reprezintă o eroare."

- Dacă armata este dezorientată şi lipsită de încredere, suveranii ţărilor vecine vor stârni dificultăţi. Acesta este sensul proverbului: „Confuzia în armată duce la victoria adversarului."
  Meng: …Marele Duce a spus: „Acela care nu cunoaşte cu precizie obiectivele sale nu ştie să riposteze inamicului".
  Li Chi'uan: …Nu trebuie să te înşeli asupra alegerii persoanei căreia îi este încredinţată comanda…Liu Hsiang Ju, Prim ministru în Chao, a spus: „Chao Kua nu ştie decât să citească cărţile tatălui său şi până în prezent s-a dovedit complet incapabil să stabilească corelaţia între schimbările de situaţii. Or, Majestatea Voastră, datorită numelui său, l-a desemnat comandant şef. Este ca şi cum ai lipi corzile unei lăute şi ai încerca apoi s-o acordezi".

- Trebuie să se ştie că există cinci cazuri în care se poate prevedea victoria:

  ✓ *Cel care ştie când trebuie şi când nu trebuie să angajeze lupta, va fi victorios.*

  ✓ *Cel ale cărui trupe sunt unite în jurul unui obiectiv comun va fi victorios*. **Tu Yu:** De aceea, Mencius a spus: „Anotimpul potrivit contează mai puţin decât avantajele oferite de teren; acestea, la rândul lor contează mai puţin decât armonia relaţiilor omeneşti."

  ✓ *Cel care este prudent şi aşteaptă un inamic imprudent va fi victorios*. **Ch'en Hao:** „Organizaţi o armată de neînvins şi aşteptaţi momentul când inamicul va fi vulnerabil". **Ho Yen Hsi:** …Un nobil a spus: „Să te bazeri pe ţărani şi să nu faci pregătiri este cea mai grea dintre crime; să fii gata dinainte pentru orice eventualitate este cea mai mare dintre virtuţi".

  ✓ *Cel care are generali competenţi, feriţi de ingerinţele suveranului va fi victorios.* **Tu Yu:** …De aceea, maestrul Wang a spus: „Să fixezi întâlniri este de resortul suveranului, să decizi în materie de luptă, este de resortul generalului".

  Wang Li: „…Un suveran înzestrat cu o personalitate şi o inteligenţă superioară trebuie să fie în măsură să recunoască omul care-i convine, el trebui să-i încredinţeze răspunsurile şi să aştepte rezultatele".

  Ho Yen Si: „…În război se pot produce o sută de schimbări în cursul fiecărei etape. Când constaţi că este posibil, înaintezi; când vezi că situaţia este grea, te retragi. A spune că un general trebuie să aştepte ordinile unui suveran în asemenea împrejurări e ca şi cum ai informa un superior că vrei să stingi un incendiu. Înainte ca ordinul să vină, cenuşa va fi rece. Şi se mai spune că în asemenea împrejurări trebuie să fie consultat inspectorul general al armatei; asta-i ca şi cum pentru a construi o casă lângă drum, ai cere sfatul trecătorilor; evident că nu vei mai termina niciodată treaba".

„Să-l ţii din scurt pe un general competent, cerându-i, în acelaşi timp, să suprime un inamic viclean, este ca şi cum ai lega ogarul negru al hanilor şi apoi i-ai da ordin să prindă iepuri. Care este diferenţa?"

- Cunoaşte-ţi inamicul şi cunoaşte-te pe tine însuţi; într-o sută de bătălii nu te vei expune nici unei primejdii. Când nu-ţi cunoşti inamicul, dar te cunoşti pe tine însuţi, şansele tale de victorie sau de înfrângere sunt egale. Dacă nu-ţi cunoşti nici inamicul şi nici pe tine însuţi, este sigur că te vei găsi în primejdie în fiecare bătălie. **Li Ch'uan:** „Astfel de oameni se numesc nebuni criminali. La ce se poate aştepta ei decât la înfrângere."

- Pot să fac ce depinde de mine; ceea ce depinde de inamic nu e niciodată sigur. Iată de ce se spune că e posibil să ştii cum să învingi, fără ca aceasta să însemne că o vei şi face.

- Invincibilitatea constă în apărare, iar şansele de victorie în atac. Te aperi când dispui de mijloace suficiente; ataci când dispui de mijloace mai mult decât suficiente.

- Cei care sunt experţi în arta apărării se ascund sub nouă straturi de pământ; cei care sunt abili în arta atacului se deplasează ca şi cum ar cădea din al nouălea cer. Astfel, ei sunt capabili să se apere şi să-şi asigure o victorie totală, în acelaşi timp.

- A prevedea o victorie pe care primul venit poate s-o prevadă nu este culmea abilităţii.
  Tu Yu: „Cei care sunt experţi în arta pregătirii apărării consideră esenţial să ţină seama de forţa obstacolelor, cum sunt munţii, dealurile şi fluviile. Ei fac în aşa fel încât inamicul să nu poată şti unde să atace. Ei parcă se ascund sub al nouălea strat al pământului."
  „Cei care sunt experţi în arta de a ataca, consideră ca esenţial să ţină seama de anotimpuri şi de avantajele terenului; ei folosesc inundaţiile şi focul după împrejurări. Ei fac în aşa fel ca inamicul să nu poată şti unde să se pregătească. Ei declanşează atacul ca un trăsnet ţâşnit din al nouălea cer".
  Li Ch'uang: …Când Han Hsein nimici statul Choa, el plecă de la Gâtul Puţului înainte de micul dejun. El spuse: „Vom distruge armata lui Choa. Apoi ne vom regăsi pentru masă." Generalii care erau descurajaţi, se prefăcură a fi de acord. Han Hsein îşi dispuse armata în linie de bătaie, cu spatele la fluviu. Observându-i de la înălţimea parapetului, trupele Choa izbucniră într-un râs zgomotos şi îl batjocoriră astfel: „Generalul nu ştie să conducă o armată!" Han Hsein strivi atunci armata Choa şi după ce-şi luă micul dejun, puse să fie decapitat seniorul Ch'eng An.
  „Iată o pildă despre ceea ce scapă muritorilor de rând".

- Un bun strateg câştigă victoriile fără greş. „Fără greş" înseamnă că, orice ar face, el îşi asigură victoria; el învinge un inamic deja învins.
  Chen Hao: „În materie de planificare, nici o mişcare inutilă: în materie de strategie, nici un pas neîngăduit". Iată de ce un comandant şef priceput face în aşa fel încât să ocupe o poziţie care să-l pună la adăpost de înfrângere şi el nu pierde nici o ocazie de a-şi surclasa inamicul. Astfel, o armată este victorioasă înainte de a căuta bătălia; o armată sortită înfrângerii se bate fără speranţa de a învinge.
  Tu Mu: …Ducele Li Ching din Wei a spus: „Calităţile indispensabile ale unui comandant sunt, înainte de toate, clarviziunea, arta de a face să domnească armonia în sânul armatei sale, o strategie chibzuită, dublată de planuri pe termen lung, simţul anotimpurilor şi facultatea de a înţelege factorii umani. Când un general inapt să-şi

evalueze posibilităţile sau să îşi imagineze ce sunt promptitudinea şi supleţea va înainta, când se va prezenta ocazia de a ataca, cu un pas poticnit şi şovăitor, privirea întoarsă cu îngrijorare mai întâi la dreapta, apoi la stânga, el nu va fi capabil să întocmească un plan. Dacă este credul se va încrede în rapoarte nedemne de crezare, crezând ba una, ba alta. Tot atât de temător ca o vulpe în retragere şi în avansare, el va lăsa rândurile armatei sale să se risipească. Prin ce se deosebeşte acest mod de acţiune de aruncarea unor nevinovaţi în apă clocotită sau în foc? Nu este exact acelaşi lucru cu a duce vacile şi oile să pască lângă lupi şi lângă tigri?"

- Elementele artei militare sunt: în primul rând, *aprecierea spaţiului*; în al doilea rând, *evaluarea cantităţilor*; în al treilea rând, *calculele*; în al patrulea rând, *comparaţiile* şi, în al cincilea rând, *evaluarea şanselor de victorie*.

- *Cantităţile decurg din apreciere, cifrele din cantităţi, comparaţiile din cifre şi victoria din comparaţii.*
  Ho Yen Si: „Prin teren trebuie să înţelegem, în acelaşi timp, distanţele şi configuraţia terenului; prin aprecieri şi calcul. Înainte ca armata să fie pusă în mişcare sunt efectuate studii în ceea ce priveşte gradul de dificultate prezentat de teritoriul inamic, cât de drepte sau întortocheate sunt drumurile lui, cifra efectivelor inamicului, valoarea echipamentului său de război, starea moralului trupelor acestuia. Sunt efectuate calcule pentru a se vedea dacă inamicul poate fi atacat şi numai după aceea se trece la mobilizarea populaţiei şi la înrolarea trupelor".

- Datorită artei de a-şi dispune trupele, un general victorios este în măsură să le facă să lupte cu efectul apelor zăgăzuite, care deodată eliberate, se precipită într-o prăpastie fără fund.
  Chang Yu: „E în natura apei să evite înălţimile şi să se năpustească spre ţinuturile joase. Când se rupe un baraj, apa se dezlănţuie cu o forţă irezistibilă. Or, forma unei armate seamănă cu apa. Profitaţi de lipsa de pregătire a inamicului, atacaţi-l în momentul în care se aşteaptă mai puţin, evitaţi-i forţa şi loviţi părţile lui slabe şi, întocmai ca şi apei, nimeni nu vă va putea rezista".

- În general, a comanda mulţi oameni e acelaşi lucru cu a comanda câţiva. E o problemă de organizare.
  Chang Yu: „Pentru a conduce o armată trebuie, mai întâi, să încredinţezi responsabilităţile comandanţilor şi locţiitorilor lor şi să fixezi efectivelor diverselor formaţiuni…"
  „Un om este simplu soldat; doi oameni, o pereche, trei, un trio. O pereche plus un trio formează o grupă de cinci adică o căprărie; două căprării formează o secţie; cinci secţii fac un pluton; două plutoane, o companie, două companii un batalion; două batalioane, un regiment; două regimente, un grup de luptă, două grupuri de luptă o brigadă, două brigăzi o armată. Fiecare dintre aceste elemente este subordonat celui ce-l precede în ierarhie şi are autoritate asupra celui care-i este imediat inferior. Fiecare dintre ele este instruit cum se cuvine. De aici reiese că este posibil să conduci o armată de un milion de oameni ca şi cum ar fi vorba de câţiva inşi şi a ordona unui număr mare este acelaşi lucru cu a ordona câtorva. Este o problemă de dispunere şi de semnale.

  Chang Yu: „Este sigur că trupele, când sunt foarte numeroase, se desfăşoară pe spaţii vaste, pe care nici ochiul, nici urechea nu l-ar percepe cu o acuitate satisfăcătoare. De aceea, ordinul de înaintare sau de retragere este transmis ofiţerilor şi oamenilor cu

ajutorul steagurilor şi pavilioanelor şi acela de a se deplasa sau de a se opri cu ajutorul clopotelor şi al tobelor. Astfel, viteazul nu va înainta singur şi fricosul nu va fugi".

- Atacaţi-i cu tot ce aveţi mai puternic în punctele slabe ale inamicului.
- Dacă şoimul sfâşie dintr-o lovitură corpul prăzii sale, este pentru că loveşte exact la momentul potrivit.
  Tu Yu: „Loviţi-vă inamicul la fel de puternic, cum loveşte şoimul la ţintă. Acesta fără greş sfâşie rinichii prăzii sale pentru că el aşteaptă momentul potrivit pentru a lovi. Gestul lui este calculat". Astfel, expertul în arta militară posedă o forţă de impulsie irezistibilă şi atacul său este reglat cu precizie. Potenţialul său este cel al unei arbalete întinse la maximum, timpul său de acţiune este cel al declanşării mecanismului acestuia.
- *În tumult şi în vacarm, bătălia pare confuză, dar nu există dezordine; trupele par să se învârtă în cerc, dar ele nu pot fi înfrânte.*
  Li Ch'uang: „În bătălie, totul pare a fi tumult şi confuzie, dar steagurile şi pavilioanele răspund unor dispozitive precise, sunetelor talgerelor au reguli fixe".
- *Confuzia aparentă rezultă din ordine, laşitatea aparentă din curaj, slăbiciunea aparentă din tărie.*
  Tu Mu: „Semnificaţia acestui verset este că dacă doreşti să simulezi dezordinea pentru a atrage un inamic, trebuie să fii, tu însuţi, foarte disciplinat. Numai atunci poţi simula învălmăşeala. Cel care doreşte să simuleze laşitatea şi să-şi pândească inamicul trebuie să fie curajos, căci numai atunci va fi în stare să simuleze frica. Cel care doreşte să pară slab, pentru a-l face pe inamic trufaş, trebuie să fie extrem de puternic. Numai cu această condiţie va putea să se prefacă a fi slab".
- *Ordinea sau dezordinea depind de organizare, curajul sau laşitatea de împrejurări, tăria sau slăbiciunea de dispunere.*
  Li Ch'uang: „Când trupele reuşesc să se plaseze într-o situaţie favorabilă, laşul este viteaz; dacă situaţia devine disperată, curajoşii vor deveni laşi. În arta războiului ne există reguli fixe. Precum am mai spus, aceste reguli nu pot fi stabilite decât după împrejurări." Astfel, cei care se înţeleg să provoace o mişcare a inamicului izbutesc creând o situaţie în faţa căreia acesta trebuia să se plece; ei îl atrag prin momeli într-o cursă sigură şi, făcându-l să creadă într-un câştig aparent, îl aşteaptă în forţă.
- *Un comandant de armată calificat pretinde victoria de la situaţie şi nu de la subordonaţii săi.*
  Ch'en Hao: „Experţii în arta militară au îndeobşte încredere în oportunitatea şi în rapiditatea execuţiei. Ei nu lasă numai pe spinarea propriilor oameni povara sarcinii de îndeplinit". El îşi alege oamenii apoi profită de situaţie. Astfel el este capabil să aleagă oameni, adică, oameni capabili să profite de orice situaţie, oricare ar fi ea. Aceasta implică un sistem de selecţie care să nu fie bazat pe nepotism sau favoritism.

  Li Ch'uan: „Viteazul ştie să se bată; prudentul să se apere; înţeleptul să dea sfaturi. Deci, nu este irosit nici un talent".
  Tu Mu: „Nu pretindeţi nici o înfăptuire celor care a nu au talent".
  Chang Liao a spus: „Stăpânul nostru este în campanie departe şi dacă aşteptăm sosirea întăririlor, rebelii ne vor nimici cu siguranţă. De aceea, instrucţiunile ne ordonă ca înainte ca trupele inamice să se unească, să le atacăm imediat pentru a le rupe colţii şi

întâi moralul propriilor noastre trupe. Apoi, vom putea apăra oraşul. Toate şansele de victorie sau de înfrângere depind de această acţiune".
Li Tien şi Chang Liao îl atacară pe Sun Ch'uan şi efectiv îl puseseră în dificultate, ceea ce făcu să se prăbuşească moralul armatei Wu. Ei se întorseseră şi-i pregătiră liniile de apărare, iar trupele se simţiră în siguranţă. Sun Ch'uan asedie oraşul timp de zece zile, dar nu reuşi să-l cucerească şi se retrase.
În legătură cu acest episod istoricul, Sun Shang a notat: „Războiul este o chestiune de şiretenie. În ceea ce priveşte apărarea lui Ho Fei, ea era şovăitoare, slabă şi lipsită de întăriri. Dacă ai încredere în generali viteji cărora le place să se bată, greutăţile nu vor întârzia să apară. Dacă te bazezi numai pe cei ce sunt prudenţi, aceştia se vor descumpăni şi le va fi greu să ţină situaţia sub control".
Chang Yu: „Cea mai bună metodă când ai oameni în subordine, constă în a-l folosi pe zgârcit şi pe prost, pe înţelept şi pe viteaz şi de a-i da fiecăruia responsabilitatea care i se potriveşte. Nu încredinţaţi oamenilor sarcini pe care nu sunt capabili să le îndeplinească. Faceţi o selecţie şi încredinţaţi fiecăruia răspunderi pe măsura competenţei lor".

- Cel care contează pe situaţie îşi foloseşte oamenii în luptă ca şi cum ar rostogoli nişte buturugi şi pietre. Căci este în firea buturugilor şi a pietrelor să stea în echilibru pe un pământ ferm şi să mişte pe un pământ nestabil. Dacă au colţuri se opresc, dacă sunt rotunde se rostogolesc. Astfel, potenţialul trupelor care în luptă sunt conduse cu îndemânare, se poate compara cu cel al galeţilor rotunzi care se rostogolesc din vârful muntelui.

  Tu Mu: „…Astfel, nu este nevoie decât de puţină forţă pentru a realiza mult".
  Chang Yu: …Li Chang a spus: „În război sunt trei feluri de situaţii:

  - ✓ Când generalul dispreţuieşte inamicul şi ofiţerilor săi le place să se lupte, când ambiţiile acestora ţintesc aşa de sus ca norii de pe cer şi înflăcărarea lor este la fel de sălbatică precum uraganele, suntem în prezenţa unei situaţii create de moral.

  - ✓ Când un singur om apără un defileu îngust de munte, care seamănă cu tubul digestiv al unei oi sau cu intrarea coteţului unui câine, el poate ţine piept la o mie de soldaţi. Ne găsim atunci în prezenţa unei situaţii create de teren.

  - ✓ Când se trage folos din delăsarea inamicului, din oboseala sa, din foamea sau setea sa, sau când loveşti în timp ce posturile sale înaintate nu au fost solid întărite, sau când armata sa este la jumătatea drumului de traversare a unui râu, ne găsim în prezenţa unei situaţii create de teren.

  „Astfel, când comanzi trupe, trebuie să tragi foloase de pe urma situaţiei, exact ca atunci când rostogoleşti o minge de-a lungul unei pante abrupte. Efortul pe care îl depui este minim, dar rezultatele sunt uriaşe".

- În general, cel care ocupă primul terenul şi aşteaptă inamicul, se află în poziţie de forţă; cel care vine pe teren mai târziu şi se aruncă în luptă este deja slăbit. De aceea, experţii în arta militară îl fac pe inamic să vină pe câmpul de bătălie şi nu se lasă aduşi de ei.
- Cel care este capabil să-l facă pe inamic să vină de bunăvoie izbuteşte oferindu-i un avantaj oarecare. Şi cel care este în stare să-l împiedice să vină izbuteşte, slăbindu-i forţele.

Tu Yu: …Dacă sunteţi în măsură să menţineţi anumite puncte vitale situate pe drumurile lui strategice, inamicul nu poate trece. De aceea, maestrul Wang a spus: „Când o pisică stă la intrarea unei găuri de şoareci, zece mi de şoareci nu îndrăznesc să iasă; când un tigru păzeşte vadul, zece mii de cerbi nu pot să-l traverseze”.

- Dacă inamicul este în poziţie de forţă, să ştii să-l slăbeşti, dacă e bine hrănit, să-l înfometezi, dacă este în repaus, să-l împingi la acţiune.
- Arată-te în locurile prin care el trebuie să treacă, deplasează-te repede acolo unde nu te aşteaptă.
- Pentru a fi sigur că vei lua ceea ce ataci, să ataci un punct pe care inamicul nu-l apără. Spre a fi sigur că menţii ceea ce aperi, să aperi un punct pe care inamicul nu-l atacă. De aceea, împotriva celor ce sunt experţi în arta de a ataca, un inamic nu ştie să se apere; contra experţilor apărării, inamicul nu ştie unde să atace.
- Impalpabil şi imaterial, expertul nu lasă urme; misterios ca o divinitate, el nu poate fi auzit. Astfel, inamicul se află la bunul lui plac.
  Ho Yen Hsi: „Procedez în aşa fel încât inamicul să ia punctele tari drept puncte slabe şi punctele mele slabe drept punct tari şi îi descopăr slăbiciunile… Îmi ascund urmele până le fac invizibile; păstrez tăcerea pentru ca nimeni să nu mă poată auzi”.
- Cel a cărui înaintare este irezistibilă se bazează pe punctele slabe ale inamicului; cel care atunci când bate în retragere, nu poate fi urmat, se deplasează atât de repede că nu poate fi ajuns.
  Chang Yu: „…Sose şte ca vântul şi plecă precum fulgerul”.
- Dacă doresc să dau o bătălie, inamicul, chiar protejat de ziduri înalte şi de şanţuri adânci, este forţat să angajeze lupta, deoarece atac o poziţie pe care el este obligat să o apere.
- Dacă doresc să evit lupta, se poate să mă apăr foarte simplu trăgând o linie pe pământ; inamicul nu va putea să mă atace pentru că îl abat de la direcţia pe care doreşte să o urmeze.
  Tu Mu: Chu Ko Liang, instalându-şi tabăra sa la Yanh P’ing, dădu lui Wei Yen şi altor generali ordinul de a-şi grupa efectivele şi de a coborî spre est. Chu Ko Liang nu lăsă decât zece mii de oameni pentru a apăra oraşul, aşteptând veşti. Ssu Ma I spusese: „Chu Ko Liang depunea o activitate intensă, ca de obicei. El ordonă să se scoată steagurile şi să înceteze tobele. El împiedică pe oameni să iasă din oraş, apoi, deschizând cele patru porţi, trimise soldaţii pe străzi unde aceştia se răspândiră.” „Ssu Ma I se temu de o ambuscadă şi în grabă îşi conduse armata spre Munţii din nord”.
  Chu Ko Lian spuse şefului său de stat major: „Ssu Ma I a crezut că i-am întins o cursă şi a fugit la poalele lanţurilor muntoase. Când mai târziu a aflat, fu copleşit de regrete”.
- Dacă sunt în stare determin amplasarea inamicului; totodată ascunzând-o pe a mea, în acest caz eu pot să mă concentrez în timp ce el trebuie să se împrăştie. Şi dacă eu mă concentrez în timp ce el se împrăştie, eu pot folosi totalitatea forţelor mele pentru a ataca o parte din ale sale. Voi avea, deci, superioritate numerică. Atunci, dacă pot folosi cel mai mare număr pe a lovi o mână de oameni la locul ales, cei ce au de-a face cu mine vor fi pierduţi.

Tu Mu: „…Folosesc când trupele uşoare şi călăreţi viguroşi pentru a ataca acolo unde el nu este gata, când arbaletierii robuşti şi arcaşii puternici pentru a-i smulge poziţii-cheie pentru a-i învălmăşi flancul stâng, pentru a-i înconjura aripa dreaptă, pentru a-l alarma în faţă şi a-l lovi pe neaşteptate în spate.”
„În plină zi îl păcălesc cu jocul drapelelor şi stindardelor şi seara, îl induc în eroare cu bătălii de tobă. Atunci, terorizat de frică, el îşi va împărţi forţele ca măsură de precauţie.”

- Inamicul nu trebuie să ştie unde am de gând să dau bătălia. Căci, dacă nu ştie, el va trebui să fie pregătit în mai multe puncte. Şi dacă este pregătit în mai multe puncte, adversarii pe care îi voi găsi în vreunul din aceste puncte nu vor fi numeroşi. Căci dacă el se pregăteşte în prima linie, ariergarda sa va fi slabă, şi dacă se pregăteşte în spate, primele lui rânduri vor fi fragile. Dacă el se pregăteşte la stânga, dreapta lui va fi vulnerabilă şi dacă se pregăteşte la dreapta, stânga sa va fi descoperită. Şi dacă se pregăteşte peste tot, el va fi slab peste tot.

  Chang Yu: „El nu va fi în stare să descopere unde vor apărea cu adevărat carele, nici din ce punct va ţâşni cavaleria mea, nici chiar în ce loc trebuie, de fapt, să-l urmărească infanteria mea şi de aceea se va împrăştia şi se va împărţi, şi va trebui să se apere contra mea din toate părţile. În consecinţă, puterea sa va fi divizată şi slăbită, forţele sale vor fi scindate şi risipite şi în locul în care îl atac voi putea arunca o armată de anvergură împotriva unităţilor lui izolate”.
- Cine dispune de efective reduse trebuie să se menţină pregătit contra inamicului; cine are efective numeroase împinge inamicul să se pregătească împotriva lui.
- Dacă se ştie unde şi când va avea loc o bătălie, se poate efectua cu trupele un marş de o mie de li, pentru a le reuni pe câmpul de bătălie. Dar dacă nu se cunoaşte nici ziua, nici locul luptei, stânga nu poate ajuta dreapta, nici dreapta stânga; avangarda nu va putea susţine spatele şi nici spatele avangarda. Cu atât mai mult se întâmplă aşa, atunci când diversele elemente se găsesc la zeci de li unele de altele sau chiar numai la câţiva li!
  Tu Yu: „Experţii în materie de război trebuie să ştie unde şi când se va da bătălia. Ei măsoară itinerariile şi fixează data. Ei împart armata şi se pun în mişcare pe detaşamente separate. Cei ce sunt departe pleacă primii, cei care sunt aproape pleacă după aceea. Astfel, joncţiunea diverselor elemente – chiar dacă ar fi la o mie de li unele de altele – se va efectua în acelaşi timp, aşa cum se adună cumpărătorii care vin spre piaţă.”
- Scoate deci la iveală planurile inamicului şi vei şti care strategie va fi eficace şi care nu.
- Aţâţă-l şi descoperă schema generală a mişcărilor lui.
- Stabileşte dispunerea lui, asigură-te astfel asupra locului bătăliei.
- Pune-l la încercare şi vezi care sunt punctele tari şi care cele slabe.
- Important este când se dispun trupele, să nu prezinte o formă susceptibilă de a defini în mod clar. În acest caz, vei scăpa de indiscreţiile spionilor cei mai isteţi şi nici minţile cele mai pătrunzătoare nu vor putea să stabilească un plan împotriva ta.

- Stabilesc după formă planurile care duc la victorie, dar aceasta scapă muritorilor de rând. Cu toate că fiecare are ochi pentru a sesiza aparenţele, nimeni nu înţelege cum am creat victoria.

- De aceea, când am câştigat o victorie, nu folosesc a doua oară aceeaşi tactică, dar pentru a face faţă împrejurărilor folosesc metoda mea la infinit.

- Or, o armată poate fi comparată cu apa, după cum şuvoiul care curge evită înălţimile şi se îndreaptă spre locurile joase, tot aşa o armată evită forţa şi loveşte slăbiciunea. Şi la fel cum şuvoiul de apă urmează denivelările terenului, tot aşa o armată, pentru a dovedi victoria, îşi adaptează acţiunea sa la situaţia inamicului.

- După cum apa nu are formă stabilă, nici în război nu există condiţii permanente. În consecinţă, cel care ştie să câştige victoria, modificându-şi tactica după situaţia inamicului, merită să fie divinizat.

- Din cele cinci elemente, nici unul nu predomină în mod constant, din cele patru anotimpuri nici unul nu durează veşnic; dintre zile, unele sunt lungi şi altele scurte, iar luna creşte şi descreşte

- Nimic nu este mai greu decât arta manevrei. Dificultatea în această privinţă este să faci dintr-o cale întortocheată drumul cel mai direct şi să schimbi neşansa în avantaj.

- Înaintează, deci, pe căi ocolite şi distrage atenţia inamicului, momindu-l. Datorită acestui procedeu, se poate ca, plecat după el, să ajungi înaintea lui. Cine este în stare să acţioneze astfel înţelege strategie directului şi indirectului.
  Ts'ao Ts'ao: „…Lăsaţi impresia că sunteţi la depărtare. Veţi putea să porniţi la drum după inamic şi să sosiţi înaintea lui pentru că ştiţi să apreciaţi şi să calculaţi distanţele."
  Tu Mu: „Acela care vrea să aibă un avantaj urmează un drum lung şi întortocheat şi îl transformă într-o cale scurtă, el schimbă neşansa în avantaj. El înşeală şi induce în eroare inamicul spre a-l conduce la temporizare şi la neglijenţă, apoi el avansează cu repeziciune."

- Cel ce lansează întreaga armată în urmărirea unui avantaj, nu îl va obţine.

- Dacă abandonează tabăra cu scopul de a smulge avantajul prin luptă, materialul va fi pierdut.
  Tu Mu: „Dacă te deplasezi cu toate convoaiele de bagaje, materialul va călători cu încetineală şi nu se va obţine avantajul. Dacă se lasă în urmă bagajele grele şi se înaintează în marş forţat cu trupele uşoare, există temerea că bagajele se vor pierde".

- Rezultă că dacă îşi vor scoate armura şi vor porni la drum, neoprindu-se nici zi, nici noapte şi străbătând o sute de li, sărind o etapă din două, cei trei şefi de armată vor fi capturaţi. Căci trupele robuste vor ajunge primele, iar cele slabe se vor târî în urmă în dezordine, în aşa fel încât, dacă va fi folosită această metodă, va ajunge numai a zecea parte a armatei.
  Tu Mu: „…În mod normal, o armată parcurge treizeci de li pe zi, ceea ce constituie o etapă. Într-un marş forţat parcurge dublul acestei distanţe, ea străbate două etape. Nu se pot străbate o sute de li pe zi decât mergând zi şi noapte. Dacă înaintarea se efectuează în acest ritm, oamenii vor fi făcuţi prizonieri… Când Sun Tzu spune că, dacă această metodă este aplicată, numai un soldat din zece va ajunge, vrea să spună că, atunci când

nu există altă soluţie şi că trebuie cu orice preţ dată bătălia pentru a câştiga o poziţie avantajoasă, se alege un om din zece, cel mai viguros pentru a-l trimite înainte, în timp ce ceilalţi nouă vin în ariergardă. Astfel, din zece mii de oameni aleşi o mie, care vor sosi în zori, ceilalţi vor veni neîntrerupt, unii la sfârşitul dimineţii şi ceilalţi în cursul după-amiezii, în aşa fel încât nici unul nu va fi istovit, ci toţi, unii după alţii vor veni să se alăture primilor veniţi. Pasul lor răsună fără întrerupere. Când te baţi pentru un avantaj, acesta trebuie să fie un punct strategic vital. În acest caz, o mie de oamenii abia vor ajunge pentru a-l apăra, în aşteptarea restului armatei."

- Cei care ignoră condiţiile geografice – munţii şi pădurile, defileele periculoase, mlaştinile – nu poate conduce marşul unei armate.

- Cei care n-au recurs la călăuze locale sunt în imposibilitate să cunoască avantajele terenului.
  Tu Mu: Kuan Tzu spune: „În general, şeful armatei trebuie să se familiarizeze dinainte temeinic cu hărţile, pentru a cunoaşte trecerile periculoase pentru care şi pentru căruţe, pe acelea unde apa este prea adâncă pentru vehicule, trecătorile munţilor cunoscuţi, principalele fluvii, dispunerea înălţimilor, terenului şi colinelor, locurile unde stuful, pădurile şi trestiile sunt luxuriante, lungimea drumurilor, importanţa cetăţilor şi a oraşelor, cetăţile binecunoscute care sunt părăsite şi locurile unde există păduri luxuriante. Trebuie cunoscute toate aceste date ca şi traseul exact al liniilor de demarcaţie. Toate aceste date, generalul trebuie să şi le înmagazineze în memorie; numai cu această condiţie el nu va pierde avantajul terenului".
  Li Ch'uan a spus: „…Trebuie să alegem ofiţerii cei mai curajoşi şi pe cei care sunt cei mai inteligenţi şi cei mai zeloşi şi recurgând la călăuze locale, să străbatem în secret munţii şi pădurile fără să lăsăm urme. Câteodată, confecţionăm labe artificiale de animale şi le încălţăm, câteodată adaptăm la feţe păsări false şi ne ascundem în linişte în tufişurile dese. Apoi, plecăm urechea la sunetele îndepărtate şi clipim din ochi pentru a vedea mai bine. Avem spiritul atent la orice ocazie de care am putea profita. Observăm semnele atmosferice, căutăm în cursurile de apă eventuale urme ale treceri inamicului prin vad şi păndim freamătul copacilor care denotă apropierea lui."
  Ho Yen Hsi: „Dacă am primit ordinul să intrăm în campanie, ne grăbim spre un loc necunoscut unde n-a pătruns influenţa civilizaţiei sau unde comunicaţiile sunt tăiate şi dacă ne pierdem în aceste defileuri, nu este greu? Dacă înaintez ca o armată izolată, inamicul mă aşteaptă, mă păndeşte. Căci, situaţiile respective ale atacului şi ale aceluia care se păzeşte diferă considerabil. Cu atât mai mult când inamicul este şiret şi foloseşte numeroase strategeme! Dacă n-am stabilit un plan cădem cu capul plecat. Bravând pericolele şi pătrunzând în locuri periculoase, ne expunem dezastrului de a fi prinşi în plasă sau copleşiţi. Înaintând ca oamenii beţi riscăm să ne găsim aruncaţi într-o luptă neprevăzută. Când ne oprim seara suntem neliniştiţi de alerte false; dacă înaintăm în grabă şi fără pregătire, cădem în ambuscade. Este ceea ce se cheamă să arunci o armată de urşi şi tigri în ţara morţii. Cum putem să le dăm de capăt fortificaţiilor rebelilor sau să izgonim inamicul din bârlogurile sale înşelătoare?"
  De aceea, pe teritoriul inamic, munţii fluviile, ridicăturile de pământ şi colinele pe care el le poate apăra ca puncte strategice, pădurile, trestiile, stuful şi ierburile stufoase, unde el se poate ascunde, lungimea drumurilor şi potecilor, suprafaţa cetăţilor şi oraşelor, întinderea satelor, fertilitatea şi ariditatea câmpurilor, adâncimea şanţurilor da irigaţie, importanţa materialului, amploarea armatei duşmane, tăişul armelor, toate acestea trebuie perfect cunoscute. Atunci avem ochiul aţintit pe inamic şi va fi uşor doborât.

- *Războiul se bazează pe înşelăciune.* Deplasaţi-vă când e în interesul vostru şi creaţi schimbări de situaţii prin dispersări şi concentrări de forţe.

- Cântăriţi mai întâi bine situaţia şi după aceea acţionaţi.

- Cartea administraţiei militare spune: Întrucât glasul omenesc nu se aude în timpul luptei, se folosesc tobe şi gonguri. Întrucât trupele nu se pot vedea cu claritate în timpul luptei, se folosesc drapele şi stindarde. Gongurile şi tobele, drapelele şi stindardele sunt folosite pentru a concentra într-un punct atenţia trupelor. Când trupele pot fi unite în acest fel, viteazul nu va înainta singur, nici laşul nu mai poate da înapoi. Aceasta este arta de a conduce o armată.

  Tu Mu: …Legea militară declară: „Dacă aceia care atunci când trebuie să înainteze, nu o fac şi cei care trebuie să se retragă, nu o fac, sunt decapitaţi”.
  „În timp ce Wu Ch’i se bătea împotriva lui Ch’in, un ofiţer înaintea ciocnirii armatei cu adversarul, nu a putut să-şi stăpânească înflăcărarea. El alergă, tăie două capete şi se întoarse. Wu Ch’i ordonă să fie decapitat”.
  Şeful de stat major al armatei îl dojeni în termenii următori: „Acest om e un ofiţer talentat; nu trebuie să pui să fie decapitat”. Wu Ch’i răspunse: „Nu pun la îndoială talentele lui de ofiţer, dar el este neascultător”.
  Ca urmare puse să fie decapitat.

- Se poate întâmpla ca o armată să fie lipsită de moral şi comandantul ei să nu aibă curaj.
  Ho Yen Hsi: „…Wu Ch’i a spus: Responsabilitate unui armate de un milion de soldaţi se bazează pe un singur om. El este succesul moralului”.
  Mei Yao Ch’en: „…Dacă o armată şi-a pierdut moralul, generalul său, la rândul lui, îşi va pierde încrederea”.
  Chang Yu: „Generalul domină prin încredere. Or, ordinea şi harababura, curajul şi laşitatea sunt tot atâtea calităţi determinate de încredere. De aceea, acela care este expert în arta de a ţine inamicul în frâu îl contracarează, apoi porneşte împotriva lui. El îl scoate din sărite pentru a-l înspăimânte şi îl hărţuie pentru a-l face să se teamă. Astfel el îl face să-şi piardă încredere şi toată priceperea de a întocmi planuri”.

- Dis-de-dimineaţă te simţi plin de ardoare; în cursul zilei, zelul încetineşte iar seara, gândurile se întorc spre ţară, de aceea, specialiştii în arta militară evită inamicul atunci când acesta este înflăcărat; ei îl atacă atunci când s-a moleşit şi când soldaţilor le este dor de ţară. Iată ce se numeşte a avea în faţă „factorul moral”.

- Ei aşteaptă în perfectă ordine un inamic dezorientat şi, în linişte, un inamic gălăgios. Iată ce se numeşte a avea în mână „factorul spirit”.
  Tu Mu: „În calm şi fermitate ei nu sunt copleşiţi de evenimente”.
  Ho Yen Hsi: „Pentru generalul care trebuie să-şi exercite singur şi cu subtilitate autoritatea asupra unei armate de un milion de oameni împotriva unui inamic a cărui ferocitate o egalează pe aceea a tigrilor, avantajele şi dezavantajele se întrepătrund. În faţa nenumăratelor schimbări, el trebuie să fie prudent şi suplu; el trebuie să păstreze prezente în minte toate posibilităţile. Dacă nu are inimă fermă şi judecata clară, cum ar putea face faţă împrejurărilor fără să-şi piardă capul? Când pe neaşteptate se loveşte de dificultăţi grave, cum ar putea să nu se alarmeze, cum ar putea fără să se încurce, să ţină cu fermitate în mână o infinitate de probleme?”

- Ei aşteaptă pe câmpul de bătaie un duşman care vine de departe; în repaus, cu trupe bine hrănite, aşteaptă un inamic epuizat, trupe flămânde. Este ceea ce se numeşte a avea în mână factorul „condiţii materiale”.

- Ei nu atacă un duşman care înaintează cu stindarde bine orânduite, nici pe cel ale cărui formaţii se aliniază într-o ordine impresionantă. Este ceea ce se numeşte a avea în mână „factorul oportunitate”.

- Arta de a comanda constă, deci, în a nu înfrunta inamicul atunci când el ocupă poziţii strategice şi atunci când este adăpostit de coline, a nu te opune.

- Dacă simulează fuga, nu îl urmări.

- Nu ataca trupele lui de elită.

- Nu te arunca lacom în capcanele în care îţi sunt întinse.
  Mei Yao Ch’en: „Peştele care râvneşte la capcană este prins; trupele care râvnesc capcana sunt învinse”.
  Cheng Yu: După cele Trei Strategii: „Sub capcana parfumată va fi, desigur, un peşte prins cu undiţa”.

- Nu tăia drumul unui inamic care se întoarce acasă.

- Unui inamic împresurat trebuie să-i laşi o ieşire.
  Tu Mu: „Arată-i că-i rămâne o scândură de salvare şi strecoară-i în suflet că există şi altă soluţie decât moartea. După aceea loveşte”.
  Ho Ywn Hsi: Atunci când Ts’ao Ts’ao l-a asediat pe Hu Kuan, el dădu acest ordin: „Când oraşul va fi cucerit, apărătorii vor fi înmormântaţi.” Însă după o lună oraşul rezista. Ta’ao Jen spuse: „Când un oraş este asediat, este esenţial de a lăsa să se întrevadă asediaţilor o posibilitate de supravieţuire. Or, monseniore, cum dumneavoastră le-aţi spus să lupte până la moarte, fiecare se va lupta ca să-şi apere pielea. Oraşul este puternic şi are rezerve mari de hrană. Dacă îl atacăm, un mare număr de ofiţeri şi de oameni vor fi răniţi. Dacă perseverăm pe această cale, va dura zile întregi. Să-ţi instalezi tabere sub zidurile unui oraş puternic şi să ataci rebeli hotărâţi să se bată până la moarte, nu este un plan judicios”. Ts’ao Ts’ao urmă acest sfat şi oraşul se predă.

- Nu împinge la disperare un inamic hăituit.
  Tu Yu: Prinţul Tu Ch’ai a spus: „Fiarele sălbatice, când sunt hăituite, se luptă cu energia disperării. Cât de adevărat este aceasta atunci când este vorba de oameni! Dacă ei ştiu că nu există altă soluţie, ei se vor bate până la moarte”.
  În timpul domniei împăratului Hsuan di dinastia han, Chao Ch’ung Ku reprima o revoltă a tribului Ch’iang. Cei din tribul Ch’iang văzură că armata lui era numeroasă; ei scăpară de bagajele lor grele şi porniră să treacă vadul fluviului Galben. Drumul traversa defilee înguste şi Ch’ung Kuo împingea înaintea lui pe cei din tribul Ch’iang, fără exces.
  Unul spuse: „Avem un avantaj mare, dar înaintăm încet”.
  Chang Kuo răspunse: „Ei sunt într-o situaţie disperată. Nu pot să-i hărţuiesc. Dacă îi împing cu moderaţie, ei vor pleca fără să întoarcă capul. Dacă îi strâng de aproape, ei se vor întoarce împotriva noastră şi se vor bate până la moarte”.
  „Toţi generalii spuseră: Minune!”

- Pe un teren propice comunicaţiilor, uneşte-te cu aliaţii tăi.
- Nu întârzia pe un teren descoperit.
- Pe un teren închis este nevoie de ingeniozitate.
- Pe un teren al morţii, luptă.
- Există drumuri pe care nu trebuie să te aventurezi, trupe pe care să nu le loveşti, oraşe pe care să nu le asediezi şi terenuri pe care să nu te aperi pas cu pas.
  Wang Hsi: „După părerea mea, trupele aşezate drept momeală, trupele de elită şi un inamic cu formaţiile bine rânduite şi impresionante ne trebuie să fie atacate”.
  Tu Mu: „Aici este vorba de un inamic redistribuit într-o poziţie strategică, în spatele unor ziduri înalte şi a unor şanţuri adânci şi dispunând de provizii îmbelşugate în grâne şi alte alimente, al cărui scop este de a-mi reţine armata. Dacă atac oraşul şi-l cuceresc, nu voi obţine nici un avantaj demn de menţionat. Dacă-l cuceresc, asaltul va reduce cu siguranţă în bucăţele puterea armatei mele. Aşadar nu trebuie să atac”.
- Există cazuri când nu este nevoie să execuţi ordinele suveranului.
  Ts'ao Ts'ao: „Când este oportun, în cursul operaţiunilor, generalul nu are nevoie să fie frânat de ordinele suveranului”.
  Tu Mu: Wei Liao Tzu declară: „Armele sunt ustensile de rău augur şi lupta este contrară virtuţii: comandantul este stăpânul morţii şi el nu este responsabil nici sus, faţă de cer, nici jos, faţă de pământ, nici faţă de inamic, nici în spate, faţă de suveran”.
  Chang Yu: Regele Fu Ch'ai a spus: „Când vedeţi ce conduită trebuie să adoptaţi, acţionaţi; nu aşteptaţi instrucţiunile”.
- Un general care cunoaşte perfect cei nouă factori variabili, ştie cum să conducă trupele.
  Chia Lin: „Generalul trebuie să fie sigur că poate domina situaţia în avantajul său, după cum o cer împrejurările. El nu este legat de proceduri fixe”.
- În conducerea operaţiunilor militare, cel ce nu înţelege tactica adaptată la cele nouă situaţii variabile, va fi incapabil să folosească trupele sale eficient, chiar dacă înţelege cele „cinci avantaje”.
  Chia Lin: …Cele „cinci variaţiuni” sunt următoarele: un drum, chiar cel mai scurt, nu trebuie să fie urmat, dacă se ştie că este periculos şi că există riscul unei ambuscade.
  Un oraş, chiar izolat şi care se pretează a fi atacat, nu trebuie să fie atacat dacă se presupune a fi bine aprovizionat şi apărat de trupe de primă forţă ţinute bine în mână de un general experimentat, că miniştri săi sunt loiali şi planurile lui sunt de nepătruns.
  Un teren bun, chiar dacă stăpânirea lui este tentantă, nu trebuie să facă obiectul unei bătălii dacă se ştie că odată cucerit va fi greu să fie apărat, sau că nu există nici un avantaj de tras din cucerirea lui, că va fi probabil contr-atacat şi că vor fi pierderi mari.
  Ordinele unui suveran, cu toate că trebuie executate, nu trebuie urmate dacă generalul ştie că ele comportă pericolul unui control dăunător al şefului statului asupra acţiunilor sale.
  Trebuie să te conformezi acestor cinci eventualităţi în momentul în care ele se ivesc, potrivit împrejurărilor, căci nu este posibil să decizi dinainte asupra lor.
- De aceea, generalul competent trebuie să ţină cont, în deliberările sale, în acelaşi timp, de condiţiile favorabile şi defavorabile.

Ts'ao Ts'ao: „El cântăreşte primejdiile inerente avantajelor şi avantajele inerente primejdiilor”.

- Luând în considerare factorii favorabili, el face planul său viabil; luând în considerare factorii defavorabili, el va rezolva toate dificultăţile.
  Tu Mu: „…Dacă doresc să am avantaj asupra inamicului, nu trebuie să privesc numai avantajul pe care îl voi găsi la el, ci trebuie mai întâi să iau în consideraţie felul în care el poate să-mi dăuneze dacă acţionez astfel”.
  Ho Yen Hsi: „Avantajul şi dezavantajul au unul asupra altuia o acţiune reciprocă. Şeful luminat deliberează.”
- Este temut de vecini acela care le face rău.
  Chia Lin: „Planurile şi proiectele destinate să facă rău inamicului nu sunt cantonate în cadrul unei metode deosebite. Ori îndepărtaţi din anturajul lui înţelepţii şi virtuoşii, cu scopul de a nu mai avea consilieri, ori trimiteţi trădătorii în ţara lui pentru a-i săpa administraţia, sau datorită unor înşelăciuni viclene, îndepărtaţi miniştrii de suveranul lor. Sau trimiteţi agitatori îndemânatici pentru a incita populaţia şi a-i delapida bogăţiile. Sau oferiţi-le muzicieni şi dansatori imorali pentru a le schimba obiceiurile. Sau daţi-le femei frumoase pentru a-i face să-şi piardă capul”.
- El îi istoveşte menţinându-i constant în mişcare şi îi împinge să alerge de acolo până acolo, prezentându-le pretinse avantaje.
- Există un principiu, în materie de artă militară: de a nu presupune că inamicul nu va veni, ci de a conta, mai degrabă, pe graba lui de a-i face faţă, de a nu sconta că el nu va ataca, ci mai degrabă să te faci neînvins.
  Ho Yen Hsi: …În strategiile lui Wu se citeşte: „Când este pace în lume, un om precaut îşi ţine sabia alături de el”.
- Cinci calităţi sunt periculoase la un general:

  Dacă este laş, el va fi capturat.
  Ho Zen Hsi: În Ssa Ma Fa se citeşte: „Cel ce pune viaţa mai presus de toate va fi paralizat de nehotărâre. Nehotărârea la un general este marea victorie a inamicului”.

  Dacă este temerar, poate fi ucis.

  Dacă este furios, poate fi păcălit.
  Tu Yu: „Un om impulsiv poate fi făcut să se înfurie şi împins la moarte. Cel care se înfurie uşor este iritabil, încăpăţânat; el acţionează în grabă. El nu ţine cont de dificultăţi”.
  Wang Hsi: „Ceea ce este esenţial la un general este constanţa”.

  Dacă are sentimentul onorarei prea susceptibil poate fi calomniat.
  Mei Yao Ch'en: „Cel ce ţină să-şi apere reputaţia nu dă atenţie la nimic altceva”.

  Dacă are un suflet milos, poate dovedi slăbiciune.
  Tu Mu: „Acela care are sentimente de omenie şi de compătimire şi nu se teme decât de pierderea oamenilor, nu poate renunţa la un avantaj temporar pentru un profit pe termen lung şi este incapabil să abandoneze ceva pentru a se apuca de altceva”.
- Când trimişii inamicului vorbesc cu umilinţă, dar acesta îşi continuă pregătirile, inamicul va înainta.

Chang Yu: Când Tien Tan apăra Chi Mo, generalul Ch'i Che, din statul Yen, asedie acest oraş, Ten Tan puse el însuşi, mâna pe lopată şi ajută trupele sale de lucru. El îşi trimise soţiile şi concubinele să se înroleze în armată şi împărţi propriile alimente pentru a-şi hrăni ofiţerii. El trimise, de asemenea, femei pe meterezele oraşului pentru a cere condiţii de capitulare. Generalul statului Yen fu foarte satisfăcut. Tien Tan adună, în acelaşi timp, douăzeci şi patru de mii de uncii de aur şi trimise generalului din Yen, prin locuitorii bogaţi ai oraşului, o scrisoare redactată în aceşti termeni: „Oraşul este pe cale de a se preda imediat. Singura noastră dorinţă este să nu luaţi prizonieri nici pe femeile noastre, nici pe concubinele noastre". Armata din Yen se relaxă şi deveni din ce în ce mai neglijentă. Tien Tan a atacat prin surprindere şi i-a aplicat inamicului o înfrângere zdrobitoare.

- Când inamicul vede un avantaj, dar nu înaintează pentru ca să-l folosească, înseamnă că este obosit.
- Când în tabăra inamică se aud strigăte noaptea, înseamnă că duşmanului îi este frică.
  Ch'en Hao: „Soldaţii sunt îngroziţi şi încearcă un sentiment de nesiguranţă. Ei fac gălăgie pentru a se linişti".
- Când ofiţerii se înfurie uşor, înseamnă că ei sunt epuizaţi.
  Ch'en Hao: „Când generalul face planuri nefolositoare, toţi sunt obosiţi".
  Chang Yu: „Când administraţia şi ordinele sunt lipsite de fermitate, moralul oamenilor lor este scăzut şi ofiţerii sunt furioşi".
- Când oamenii se adună în mod constant în grupuri mici şi vorbesc la ureche, generalul a pierdut încrederea armatei. *(comentariile ce urmează acestui verset sunt consacrate mai ales pentru a explica termenii folosiţi. Majoritatea comentatorilor sunt de acord să declare că atunci când oamenii se adună şi îşi vorbesc la ureche, ei îşi critică ofiţerii. Mei Yao Ch'en observă că ei probabil sunt pe cale de a proiecta o dezertare, versetul care urmează imediat fiind o parafrază a acestuia, a fost sărit.)*
- Recompense prea dese arată că generalul este la capătul puterilor, pedepse prea dese înseamnă că e în culmea descurajării. *(Ho Yao Ch'en observă că pentru îndeplinirea sarcinii sale, generalul trebuie să găsească echilibrul între indulgenţă şi severitate.)*
- Dacă ofiţerii tratează, mai întâi, oamenii cu brutalitate şi apoi se tem de ei, limita indisciplinei a fost atinsă. *(Căci nu după numărul combatanţilor, ci după ordinea impecabilă a rândurilor lor şi după vitejia lor, se măsoară în general, faptele războinice.)*
- În război, numai numărul nu aduce nici un avantaj. Nu înaintaţi bizuindu-vă exclusiv pe forţa militară.
- Este de ajuns să evaluaţi corect situaţia inamicului şi să vă concentraţi forţele pe a pune mâna pe el. Un punct, asta e tot. Cel ce este lipsit de prevedere şi îşi subestimează inamicul va fi cu siguranţă prins de el.
- Dacă trupele sunt pedepsite înainte ca fidelitatea lor să fie asigurată, ele vor fi nesupuse. Dacă ele nu se supun este greu să le foloseşti. Dacă trupele sunt credincioase, dar pedepsele nu sunt aplicate, nu poţi să le foloseşti. Comandaţi deci, cu

politeţe şi însufleţindu-le tuturor aceeaşi ardoare războinică; se va putea spune că victoria este asigurată.

- Dacă ordinele sunt fără excepţie eficiente, trupele vor fi supuse. Dacă ordinele nu sunt întotdeauna eficiente, ele vor fi nesupuse.
- Dacă ordinele sunt în toate împrejurările justificate şi executate, raporturile care există între comandantul şef şi trupele sale sunt mulţumitoare.
- Un teren care este tot atât de dezavantajos de a pătrunde, atât pentru inamic, cât şi pentru noi, este fără influenţă. El este de aşa natură că, cu toate că inamicul întinde o capcană, eu nu înaintez, ci încerc să-l antrenez retrăgându-mă. Odată ce a tras afară jumătate din efectivele sale, pot să-l lovesc cu succes.
  Chang Yu: …În Arta războiului de Li Ching, se citeşte: „Pe un teren care nu oferă avantaj nici unei părţi, trebuie să atragi inamicul simulând retragerea, să aştepţi ca jumătate din efectivele lui să fi ieşit şi să lansezi un atac pentru a-i bara drumul".
- Dacă ocup primul un teren îngust, trebuie să blochez căile de acces şi să-l aştept pe inamic. Dacă inamicul e cel ce ocupă primul un astfel de teren şi blochează defileele, nu trebuie să-l urmez; dacă nu le blochează complet, pot să fac acest lucru.
- Pe teren accidentat trebuie să-mi stabilesc poziţiile pe înălţimile însorite şi să-l aştept pe inamic. Dacă el este cel care ocupă primul un astfel de teren, îl atrag retrăgându-mă. Nu-l urmăresc.
  Chang Yu: „Dacă trebuie să fii primul care să te instalezi pe teren şes, cu atât mai mult trebuie s-o faci în locurile dificile şi periculoase. Cum am putea ceda un astfel de teren inamicului?"
- Când te găseşti departe de un inamic de o forţă egală cu a ta, este greu să-l provoci la luptă şi nu ai nimic de câştigat$ să-l ataci pe pgziţiile pe care el şi le-a ales.
- Acestea sunt principiile referitoare la şase tipuri diferite de teren. Generalului îi revine responsabilitatea supremă de a se informa despre ele cu cea mai mare grijă.
  Me Yau Ch'an: „Natura terenului este factorul fundamental pentru a ajuta să-şi asigure victoria".
- Dacă trupele fug, dacă sunt nesubordonate sau în pericol, dacă se prăbuşesc în plină confuzie sau sunt puse în derută, este greşeala generalului. Nici unul din aceste dezastre nu poate fi atribuit unor cauze naturale.
- Celelalte împrejurări fiind la egalitate, dacă o armată atacă pe alta, ale cărei efective sunt de zece ori mai mare ca ale ei, se ajunge la derută.
  Tu Mu: „Când se atacă în proporţie de unul contra zece, trebuie, mai întâi să se compare agerimea şi strategia generalilor aflaţi faţă în faţă, vitejia şi laşitatea trupelor, condiţiile meteorologice, avantajele oferite de teren şi să se aprecieze dacă trupele din fiecare tabără sunt sătule, flămânde, obosite sau proaspete".
- Când trupele sunt tari şi ofiţerii slabi, armata este nesupusă.
  Tu Mu: „Acest verset vorbeşte despre soldaţi şi subofiţeri nedisciplinaţi şi trufaşi şi despre generali şi comandanţi de armată timoraţi şi slabi
  La începutul perioadei Ch'ang Ch'ing, sub dinastia domnitoare pe atunci, T'yen Pu primi ordinul să preia comanda în Wei pentru a ataca pe Wang T'ing Ch'ou. Pu fusese crescut în Wei, unde populaţia îl disprefuia drept care mai multe zeci de mii de oameni

traversară drumurile pe spinarea măgarilor. Pu nu reuşi să-i respingă. El rămase la postul lui timp de mai multe luni şi când vru să pornească bătălia ofiţerii de trupă se împrăştiară în toate direcţiile iar Pu îşi tăie gâtul".

- Când ofiţerii sunt curajoşi şi trupele slabe, armata este în pericol.
- Când ofiţerii superiori sunt furioşi şi nesupuşi şi când, găsindu-se în faţa inamicului, se aruncă în luptă fără a se întreba dacă angajarea are şanse de a reuşi şi fără să aştepte ordinele comandantului şef, armata se prăbuşeşte.
  Ts'ao Ts'ao: „Ofiţerii superiori desemnează pe generalii subordonaţi. Dacă cuprinşi de furie, ei atacă inamicul fără a cântări forţele aflate în faţă, atunci armata se prăbuşeşte cu siguranţă".
- Când generalul este moralmente slab şi autoritatea sa este foarte severă, când ordinele şi directivele sale nu sunt limpezi, când nu există reguli ferme pentru a-i călăuzi pe ofiţeri şi pe soldaţi, iar formaţiile nu au ţinută, armata este dezorientată.
- **Ho Yen Hsi:** …Sub dinastia Han „Vitejii celor Trei Fluvii" erau tovarăşi de arme cu un talent puţin obişnuit. Sub dinastia Wu, trupele de şoc se numeau „Distrugătorii de obstacole", sub Ch'i „Stăpânii destinului", sub T'ang „Săritorii şi agitatorii". Acestea sunt diferitele nume date trupelor de şoc. Nimic nu este mai important decât folosirea acestora în tactica ce se pune în practică pentru a câştiga bătăliile.
  „În general, când ansamblul trupelor este instalat în acelaşi loc, comandantul selecţionează din fiecare tabără ofiţerii înfocaţi şi curajoşi, care se disting prin agilitate şi forţă şi se clasează, prin faptele lor de arme, deasupra a ceea ce este comun. El îi grupează pentru a constitui un corp special. Din zece oameni ia doar unul şi din zece mii, o mie".
  Chang Yu: „În general, este esenţial să fie folosite în luptă trupe de elită ca vârf de lance al avangardei. Mai întâi, pentru că acestea întăresc propria noastră hotărâre, apoi pentru că aceste trupe tocesc tăişul inamicului".
- Configuraţia locurilor poate fi un atu major în luptă. Iată, estimarea situaţiei inamicului şi calcularea distanţelor, ca şi gradul de dificultate al terenului astfel încât să-l facă stăpân pe victorie, aceasta este arta generalului eminent. Cel ce se bate având o cunoaştere perfectă a acestor factori este sigur de victorie; în caz contrar, înfrângerea este asigurată.
- Dacă situaţia este dintre acelea care favorizează victoria, iar suveranul a dat ordin să nu se atace, generalul poate trece peste el.
- Iată de ce generalul – atunci când înaintează, nu urmăreşte gloria lui personală, iar atunci când se retrage, nu este preocupat de evitarea unei sancţiuni, ci are un singur ţel, să protejeze populaţia şi să slujească interesul superior al suveranului său, - este pentru stat un giuvaer preţios.
  Li Ch'uan: „…Un astfel de general este dezinteresat".
  Tu Mu: „…Se găsesc foarte puţini cu aşa caracter".
- Pentru că un asemenea general îşi consideră oamenii ca pe copii săi, aceştia îl vor însoţi în văile cele mai adânci. El îi tratează ca pe copiii săi mult iubiţi şi ei sunt gata să moară cu el.
  Tu Mu: „Pe vremea Regatelor Combatante, când Wu Ch'i era general, el se îmbrăca şi se hrănea ca cel mai umil dintre oameni. Patul său nu avea rogojină; în timpul

marşurilor, el nu urca pe cal; îşi ducea singur raţiile de rezervă. Împărţea cu trupele sale oboseasă şi efortul cel mai dur."
Chang Yu: „…De aceea, Codul militar declară: Generalul trebuie să fie primul care să-şi ia partea sa din sarcinile şi corvezile armatei. În căldura verii, el nu-şi deschide umbrela şi în frigul iernii, nu îmbracă veşminte groase. În locurile periculoase, trebuie să coboare de pe cal şi să meargă pe jos. El aşteaptă ca puţurile armatei să fie săpate şi numai după aceea bea; ca să mănânce, el aşteaptă ca prânzul armatei să fie gata şi pentru a se adăposti aşteaptă ca fortificaţiile armatei să fie terminate".
Li Ch'uan: „Dacă el îşi îndrăgeşte astfel oamenii, el va obţine maximum de la ei. Astfel, nobilul Ch'u nu trebuia să spună decât un cuvânt pentru ca soldaţii să se simtă îmbrăcaţi în veşminte călduroase de mătase". *(Nobilul îi compătimea pe cei ce sufereau de frig. Cuvintele lui erau de ajuns ca să reconforteze oamenii şi să le ridice moralul şovăitor.)*

- Dacă un general se arată prea indulgent cu oamenii săi, dar este incapabil săi folosească, dacă îi iubeşte, dar nu-i poate face să-i asculte ordinele, dacă trupele sunt dezordonate şi dacă nu ştie să le ţină în mână, ele pot fi comparate cu nişte copii răsfăţaţi şi ele sunt inutile.
  Chang Yu: „Dacă nu li se arată decât bunăvoinţa, trupele devin asemenea unor copii neascultători şi sunt inutilizabile. Acesta este motivul pentru care Ts'ao îşi taie părul pentru a se pedepsi. Comandanţii de valoare sunt, în acelaşi timp, iubiţi şi temuţi. *(După ce a interzis trupelor să calce cerealele în picioare, Ts'ao lasă din neglijenţă, să tropăie pe câmpie propriul său cal ca să mănânce. El comandă atunci să fie decapitat. Ofiţerii lui protestaseră şi plânseră dezolaţi şi atunci Ts'ao îşi aplecă această pedeapsă simbolică pentru a dovedi că, chiar un comandant şef trebuie să răspundă legii şi disciplinei militare.)*
- Dacă ştiu că trupele mele sunt capabile să lovească inamicul, ignorând faptul că el este invulnerabil, şansele mele de victorie nu sunt decât cincizeci la sută.
- Dacă ştiu că inamicul poate fi atacat şi că trupele mele sunt capabile să-l atace, dar fără a-mi da seama că din cauza configuraţiei terenului nu trebuie să atac, şansele mele de victorie nu sunt decât cincizeci la sută.
- Dacă ştiu că inamicul este vulnerabil, ignorând că trupele mele sunt incapabile să-l lovească, şansele mele de victorie nu sunt decât cincizeci la sută.
- De aceea, atunci când cei ca au experienţa războiului trec la acţiune, ei nu comit nici o greşeală; când acţionează, mijloacele sunt nelimitate.
- Iată de ce spun: *„Cunoaşte-ţi duşmanul, cunoaşte-te pe tine însuţi, victoria nu va fi niciodată ameninţată. Cunoaşte terenul, cunoaşte condiţiile meteorologice, victoria ta va fi totală."*
- Când armata a pătruns adânc în teritoriul inamic, lăsând deoparte, în urma ei, numeroase oraşe şi cetăţi inamice, ea se găseşte pe un teren serios.
  Ts'ao Ts'ao: „E un teren de unde este dificil să revii".
- Când armata străbate munţi, păduri, o regiune accidentată, sau înaintează prin defileuri, mlaştini, bălţi sau alte locuri greu de pătruns, ea se găseşte pe teren dificil.

- Un teren în care se pătrunde printr-un loc gâtuit şi de unde se iese prin locuri întortocheate şi care permite unei forţe inamice reduse să o lovească pe a mea, care este mai importantă, se numeşte „încercuit”.
  Tu Mu: „Aici e uşor să întinzi capcane şi rişti o înfrângere absolută”.
- Nu atacaţi un inamic care ocupă un teren-cheie; în teren de comunicaţie vegheaţi ca formaţiunile voastre să nu fie separate una de alta.
- În teren dificil, grăbeşte pasul; în teren încercuit inventează stratageme, în terenul morţii luptaţi.
- În teren de convergenţă, mi-aş întări aliaţele.
  Chang Yu: „Îmi apropii aliaţi puternici, oferindu-le obiecte preţioase şi mătase şi îi leg prin pacturi solemne. Respect cu fermitate tratatele, astfel aliaţii îmi vor da cu siguranţă ajutor.”
- În teren „serios”, mi-aş asigura un aflux constant de provizii.
- În teren „încercuit”, aş bloca punctele de acces şi ieşirile.
- În terenul morţii aş putea să arăt că nu există nici o şansă de supravieţuire. Căci este în firea soldaţilor să reziste când sunt înconjuraţi, să lupte până la moarte când nu există altă soluţie iar când sunt hăituiţi, să se supună orbeşte.
- Modificările tactice adecvate celor nouă tipuri de teren, avantajele inerente folosirii formaţiilor compacte sau larg desfăşurate şi principiile care guvernează comportamentul omenesc sunt probleme pe care generalul trebuie să le studieze cu cea mai mare grijă.
- Altădată, cei ce treceau drept experţi în arta militară împiedicau în tabăra inamicului joncţiunea între avangărzi, cooperarea reciprocă între elementele importante şi elementele de mai mică anvergură, asistenţa acordată de trupele de valoare celor mediocre şi sprijinul mutual între superiori şi subordonaţi.
- Atunci când forţele inamice sunt dispersate, el împiedică să se regrupeze; când ele sunt concentrate, el seamănă dezordinea.
  Meng: „Lansaţi numeroase operaţiuni destinate să-l inducă în eroare: Arătaţi-vă la vest şi înaintaţi plecând de la est; atrageţi-l în nord şi loviţi-l la sud. Înnebuniţi-l şi faceţi-l să-şi piardă minţile astfel încât să-şi împrăştie şi să-şi încurce trupele”.
  Chang Yu: „Luaţi-l pe neaşteptate, declanşând atacuri surpriză acolo unde nu este pregătit. Hărţuieşte-l cu trupe de şoc.”
- După cum spune o poveste lungă, Shen Wu, care trăia sub ultimii descendenţi ai dinastiei Wu, aflata într-o astfel de situaţie, tăie cu ajutorul armatei singura retragere lăsată trupelor sale. Forţele sale se bătuseră atunci cu energia disperării şi învinseseră o armată de două sute de mii de oameni.
- Rapiditatea este chiar esenţa războiului. Profitaţi de lipsa de pregătire a inamicului; urmaţi itinerarii neprevăzute şi loviţi-l acolo unde nu este asigurat.
  Tu Mu: „În acest fel se rezumă natura profundă a războiului şi culmea artei în conducerea unei armatei”.

Chan Yu: „Aici, Sun Tzu explică din nou… dacă există ceva care contează, aceasta-i cu adevărat divina rapiditate”.

- În cazul unei forţe de invazie, principiul general de reţinut este că, odată intrată adânc în interiorul inamic, armata este unită şi ţara care se apără nu o poate înfrânge.
- Jefuiţi regiunile fertile pentru a aproviziona armata din abundenţă.
- Vegheaţi la hrana trupelor; nu le impuneţi corvezi inutile. Faceţi în aşa fel încât ele să fie animate de acelaşi suflu şi ca forţa lor să rămână intactă. În ceea ce priveşte mişcările armatei, stabiliţi planuri de nepătruns.
- Aruncaţi trupele într-o situaţie fără ieşire, astfel ca, chiar în faţa morţii, ele să nu fugă. Căci, dacă ele sunt gata să moară, câte fapte eroice nu ar fi capabile să înfăptuiască? Atunci, într-adevăr, ofiţeri şi soldaţi, împreună dau maximum din ceea ce pot. Într-o situaţie disperată ei nu se tem de nimic; când nu este posibilă o retragere, ei sunt de neclintit. Când au pătruns adânc în teritoriul inamic, ei sunt legaţi unii de alţii şi, acolo unde nu există altă soluţie, ei vor angaja cu inamicul lupta corp la corp.
- Deci, astfel de trupe nu au nevoie să fie încurajate la vigilenţă. Fără să le smulgă sprijinul, generalul îl obţine; fără să îl caute le dobândeşte devotamentul; fără să o ceară, le câştigă încrederea.
- Ofiţerii mei nu au foarte multe bogăţii, dar aceasta nu din dispreţ pentru bunurile pământeşti; ei nu se aşteaptă să trăiască până la bătrâneţe dar nu din ură pentru longevitate.
  Wang Hsi: „Atunci când ofiţerii şi soldaţii se preocupă de bunurile pământeşti, ei iubesc viaţa mai mult decât orice.”
- În ziua în care armata primeşte ordinul de a se pune în marş, lacrimile celor ce stau jos le inundă gulerede; lacrimile celor ce sunt culcaţi le curg şiroaie pe obraji. Dar aruncaţi-i într-o situaţie fără ieşire şi ei vor arăta curajul nemuritor al lui Chuan Chu şi Ts'Huel.

  Tu Mu: „Toţi au semnat un pact cu moartea. În preajma bătăliei, se lansează acest ordin: Ceea ce se va petrece astăzi depinde de această lovitură unică. Corpurile celor ce refuză să-şi pună viaţă în joc vor îngrăşa câmpurile şi vor deveni hoituri abandonate ca hrană păsărilor şi animalelor sălbatice.”
- Trupele celor ce sunt experţi în arta militară sunt folosite ca Şarpele „care ripostează cu toate inelele sale deodată”, de pe muntele Ch'ang. Atunci când îl loveşti în cap, atacă cu coada; când îl loveşti în coadă, atacă cu capul; dacă este lovit la centru, el atacă în acelaşi timp şi cu capul şi cu coada.
- Dacă sunt întrebat: „Este posibil să faci trupele să fie capabile de o astfel de coordonare instantanee?” răspund: „Este posibil.”. căci cu toate că oamenii din Wu şi din Yueh se urăsc, dacă s-ar găsi împreună la bordul unui vas clătinat de furtună, ei ar colabora ca mâna dreaptă cu mâna stângă.
- A întreţine un nivel de bravură uniform, este obiectivul comandantului militar. Numai datorită folosirii adecvate a terenului forţele de şoc şi forţele uşoare sunt amândouă,

utilizate cel mai bine. *(Chang Yu precizează criteriile pentru care trebuie să se ţină seama de teren la dispunerea trupelor. Diferenţa de calitate dintre trupe poate fi compensată prin repartizarea gândită a poziţiilor. Trupele slabe vor fi capabile să păstreze un teren puternic, dar „ar da greş" poate dacă ele sunt plasate într-o poziţie mai puternică.)*
Chang Yu: „Dacă se obţine avantajul terenului, atunci chiar trupele slabe şi fără consistenţă ar putea învinge. Cu atât mai multe trupe încercate şi puternice! Dacă într-un caz şi în celălalt trupele pot fi folosite cu eficacitate, este pentru că ele sunt aşezate în conformitate cu condiţiile terenului".

- Generalul are datoria să fie calm, imperturbabil, imparţial şi stăpân pe sine.
  Wang Hsi: „Dacă este calm, el este insensibil la contrarietăţi; dacă este de nepătruns, este insondabil; dacă este drept, acţionează cum trebuie; dacă este stăpân pe el, nu cade în confuzie".
- El trebuie să ştie să-şi menţină ofiţerii şi soldaţii în necunoştinţă de planurile sale.
  Ts'ao Ts'ao: „Trupele sale se pot asocia le bucuria acţiunii îndeplinite, dar nu la stabilirea planurilor sale".
- El interzice practicile superstiţioase şi astfel eliberează armata de îndoială. Atunci, până în clipa morţii nu va avea dificultăţi din partea ei.
  Ts'ao Ts'ao: „Interziceţi oracolele şi prezicerile de rău augur. Debarasaţi planurile de îndoială şi incertitudine".
- El schimbă metodele sale şi îşi modifică planurile astfel încât să nu se ştie cum acţionează.
  Chang Yu: „Procedeele folosite anterior şi planurile vechi duse la bun sfârşit în trecut trebuie modificate".
- El schimbă amplasamentul taberelor şi înaintează pe căi deturnate, făcând astfel intenţiile sale de nepătruns.
- A concentra trupele şi a le arunca într-o situaţie disperată este numai problema generalului.
- El intră cu armata adânc în interiorul inamic şi acolo grăbeşte declanşarea.
- El arde vasele şi sparge marmitele; împinge armata ca pe o turmă de oi, când într-o direcţie, când într-alta şi nimeni nu ştie unde merge. *(Nici propriile sale trupe, nici inamicul său nu pot să-i prevadă intenţia finală.)*
- El fixează o dată pentru adunarea trupelor şi în momentul efectuării joncţiunii el taie trupelor retragerea ca şi cum le-ar trage o scară de sub picioare.
- Cine ignoră planurile statelor vecine nu poate lega la timp alianţe, dacă sunt ignorante condiţiile geografice în ceea ce priveşte munţii, pădurile, defileele periculoase, mlaştinile şi bălţile, nu poate conduce o armată; dacă se omite folosirea călăuzelor indigene, nu se poate obţine avantajul terenului. Este de ajuns ca un general să neglijeze unul din aceşti trei factori pentru a nu apt să comande armatele unui rege dominator.
  Ts'ao Ts'ao: „Aceste trei puncte au fost tratate mai sus. Motivul pentru care Sun Tzu revine asupra lor este că el dezaprobă puternic pe cei ce sunt incapabili să utilizeze trupele convenabil".

- Or, atunci când un rege dominator atacă un stat puternic, el pune inamicul în imposibilitatea de a se concentra. El se impune faţă de inamic şi îi împiedică pe aliaţii săi să i se alăture.
  Mei Yao Ch'en: „Atunci când atacaţi un stat important, dacă puteţi diviza forţele inamice, mijloacele noastre vor fi mai mult decât suficiente".
- Acordaţi recompense fără a ţine seama de obiceiurile curente; daţi ordine fără a ţine seama de precedente. Astfel veţi putea folosi armata întreagă ca şi cum ar fi fost vorba de un singur om.
  Cheng Yu: „Dacă codul relativ la recompense şi la pedepse este clar redactat şi aplicat în mod expeditiv, atunci veţi putea folosi mulţimea ca şi cum ar fi fost vorba de o mână de oameni".
  - Puneţi trupele la lucru fără a le împărtăşi intenţiile voastre, folosiţi-le pentru a obţine avantajul fără a le dezvălui pericolele la care se expun. Aruncaţi-le într-o situaţie periculoasă, ele vor scăpa din ea; plasaţi-le într-un teren al morţii, vor rezista. Căci, atunci când armata este supusă într-o asemenea situaţie, ea poate, sprijinită de înfrângere, să smulgă victoria.
  - Când inamicul vă oferă o ocazie, profitaţi de ea fără întârziere. Luaţi-i-o înainte, punând stăpânire pe un lucru pe care îl preţuieşte şi treceţi la acţiune la o dată fixată în secret.
  - Doctrina militară ne învaţă să urmărim de aproape situaţia militară a inamicului pentru a hotărî asupra luptei.
  - Pentru acest motiv, fiţi, deci, timid ca o fecioară. Când inamicul prezintă o fisură, fiţi rapid ca un iepure şi el va fi incapabil să vă reziste.
  - A câştiga bătălii şi a cuceri obiectivele fixate, dar a nu reuşi să tragi foloase din aceste rezultate, este de rău augur, şi se numeşte „pierdere de timp".
  - Dacă nu este în interesul statului nu acţionaţi. Dacă nu sunteţi în stare să reuşiţi, nu recurgeţi la forţa armată. Dacă nu sunteţi în pericol, nu vă bateţi.
  - Un suveran nu poate să ridice o armată într-un acces de exasperare, nici un general să nu se bată sub impulsul urii. Căci, dacă este posibil ca un om care este iritat să-şi recapete liniştea şi un om rănit sufleteşte să se simtă din nou satisfăcut, un stat care a fost distrus, nu poate fi refăcut, nici morţii readuşi la viaţă. Iată de ce suveranul luminat este prudent şi generalul bun este prevenit împotriva mişcărilor nesăbuite. Astfel, statul este salvat şi armata cruţată.
- Or, dacă prinţul luminat şi generalul avizat învinge inamicul de câte ori trec la acţiune, dacă realizările lor depăşesc pe cele obişnuite, aceasta se datorează informării prealabile.
  Ho Yen Hsi: Capitolul din Riturile dinastiei Chou intitulat „Ofiţerii militari", menţionează pe şeful spionajului naţional. Acest ofiţer conducea, probabil, operaţiunile secrete în străinătate.
  - Ceea ce se numeşte „informare prealabilă" nu provine de la spirite, nici de la divinităţi, nici de la analogiile cu evenimente trecute, nici din calcule. Ea trebuie obţinută de la oamenii care cunosc situaţia inamicului.

- Or, există cinci fluxuri de agenţi secreţi care pot fi folosiţi şi anume: agenţi indigeni, interiori, dubli, lichidabili şi volanţi.

- Atunci când cele cinci tipuri de agenţi lucrează simultan şi când nimeni nu le cunoaşte procedeele, ei se numesc „sculul divin" şi constituie comoara unui suveran.

- Agenţii indigeni, pe care îi folosim, sunt originari din ţinutul inamic.

- Agenţii interiori sunt funcţionari inamici pe care îi folosim.
  Tu Mu: „În categoria funcţionarilor se numără oameni de merit, care au fost destituiţi; sunt şi alţii care comiţând greşeli au fost pedepsiţi. Sunt sicofanţi şi favoriţi care râvnesc la bogăţie. Sunt dintre aceia care pe nedrept au fost, timp îndelungat, menţinuţi în funcţii modeste, cei care nu au ajuns în posturi de răspundere şi cei a căror singură dorinţă este de a profita de pericolele tulburi pentru a-şi mări puterile personale. Există cei cu două feţe, nestatornici şi vicleni şi cei care aşteaptă permanent să vadă de unde bate vântul. În ceea ce-i priveşte pe aceştia vă puteţi informa în secret asupra situaţiei lor materiale, să-i acoperiţi cu aur şi mătase şi să vi-i ataşaţi. Pe urmă, puteţi conta pe ei pentru a face lumină în situaţia în care se prezintă ţara lor şi pentru a vă informa asupra planurilor pe care acea ţară le face împotriva voastră. De asemenea, ei pot provoca disensiuni între suverani şi miniştrii săi, de aşa natură încât între ei să nu domnească o înţelegere perfectă".

- Agenţii dubli sunt spioni inamici pe care noi în folosim.
  Li Ch'uan: „Când inamicul trimite spioni ca să iscodească ceea ce fac sau nu fac, la dau cu generozitate bani, îi trimit înapoi şi îi transform în proprii mei agenţi".

- Agenţii lichidabili sunt aceia dintre spionii noştri cărora noi le dăm deliberat informaţii inventate în toate felurile.
  Tu Yu: „Lăsăm să scape informaţii care sunt realmente false şi facem în aşa fel ca agenţii noştri să le cunoască. Atunci când aceşti agenţi, lucrând pe teritoriul inamic, vor fi prinşi de acesta, vor face uz, cu siguranţă, de aceste informaţii false. Inamicul le a acorda credit şi se va pregăti în consecinţă. Dar noi, fireşte vom acţiona în cu totul alt sens şi inamicul îşi va omorî spionii".
  Chang Yu: „Sub dinastia noastră, şeful statului major, Ts'ao graţie într-o zi un comandant, îl deghiză în călugăr, îl puse să înghită un cocoloş de ceară şi îl trimise la Tanguţ. La sosire, falsul călugăr fu întemniţat. El le vorbi celor care-l capturaseră despre cocoloşul de ceară pe care-l elimină în curând în scaun. Deschizând cocoloşul, cei din Tanguţ citiră scrisoarea adresată de către şeful statului major, Ts'ao, şefului planificării strategice. Hanul, furios, puse să fie executat ministrul său, ca şi călugărul spion. Acesta este procedeul. Dar agenţi lichidaţi nu se mărginesc la o singură misiune. Uneori, eu trimit agenţi să găsească inamicul pentru a semna pacea şi apoi atac."

- Agenţii volanţi sunt cei ce aduc informaţii.
  Tu Yu: Alegem oameni inteligenţi, dotaţi. Prudenţi şi capabili să-şi croiască un drum către aceia care, în tabăra inamică sunt intimi cu suveranul şi membrii ngbilimii. Astfel, ei sunt în măsură să observe mişcările inamicului şi să-i cunoască acţiunile şi planurile. Odată informaţi asupra situaţiei reale, se întorc să ne informeze. Iată de ce ei se numesc „agenţi volanţi".
  Tu Mu: „Sunt oameni care pot să vină şi să plece şi să transmită rapoarte. Ca spioni volanţi trebuie să recrutăm oameni inteligenţi, dar care par proşti şi oameni întreprinzători, în ciuda aerului lor inofensiv, oameni sprinteni, viguroşi, îndrăzneţi şi

bravi, deprinşi cu misiuni modeste şi capabili să îndure foamea, frigul, mizeria şi umilinţa".

- Dintre toţi cei care în armată fac parte din anturajul comandantului-şef, nici unul nu este mai aproape de acesta ca agentul secret; dintre toate retribuţiile, nici una nu este mai mare ca cea a agenţilor secreţi; dintre toate problemele, nici una nu este mai confidenţială ca acelea care au legătură cu operaţiunile secrete.
  Mei Yao Ch'en: „Agenţii secreţi îşi primesc instrucţiunile în cortul generalului; ei sunt apropiaţi şi pe picior de intimitate cu el".
  Tu Mu: „Acestea sunt problemele şoptite la ureche."

- Cine nu este experimentat şi prudent, omenos şi drept, nu poate folosi agenţi secreţi. Şi cine nu este fin şi subtil nu poate să le smulgă adevărul.
  Tu Mu: „Ceea ce trebuie înainte de toate, este să apreciezi caracterul spionului şi să stabileşti dacă este sincer, demn de încredere şi cu adevărat inteligent. Apoi, el poate fi folosi… Printre agenţi, există unii al căror singur scop este să se îmbogăţească fără să caute a cunoaşte cu adevărat situaţia inamicului şi care nu răspund exigenţilor mele decât prin vorbe goale. Într-un asemenea caz, eu trebuie să dau dovadă de şiretenie şi de subtilitate. Apoi, voi putea aprecia sinceritatea şi caracterul mincinos al spuselor spionului şi să fac deosebirea între ceea ce este conform cu faptele şi ceea ce nu este".
  Mey Yao Ch'en: „Luaţi măsuri de precauţie împotriva spionului care a fost manipulat".

- Subiect într-adevăr delicat? Cu adevărat delicat? Nu există nici un loc unde să nu fie folosit spionajul.

- Dacă planuri relative la operaţiuni secrete sunt divulgate prematur, agentul şi toţi cei cărora le-a vorbit trebuie să fie ucişi.
  Ch'en Hac: „…Pot fi ucişi spre a li se închide gura şi a-l împiedica pe inamic să-i audă".

- În general, dacă vreţi să loviţi armata, să atacaţi oraşe şi să asasinaţi oameni, trebuie să cunoaşteţi numele comandantului garnizoanei, al ofiţerilor de stat major, al uşierilor, al gardienilor de la porţi şi al gărzilor de corp. Trebuie să daţi ordin agenţilor voştri să se informeze amănunţit despre aceste detalii.
  Tu Mu: Dacă dorim să conducem ofensiva, trebuie să cunoaştem oamenii pe care-i foloseşte inamicul. Sunt ei experimentaţi sau proşti, fini sau grosolani? Odată aceste calităţi stabilite, facem pregătirile adecvate. Când regele celor din Han trimise pe Han Hsin, Ts'ao şi Kuan Yung să atace Wei Pao, el întrebă: „Cine este comandant şef al statului Wei?" „Po Chin", i se răspunse. Regele spuse: „Gura lui miroase încă a laptele pe care l-a supt. El nu va putea să-l egaleze pe Han Hsin. Cine comandă cavaleria?" „Feng Chesig", i se răspunse. „Este fiul generalului Feng Wu Che din Ch'in. Cu toate că este un om de valoare, nu face cât Kuan Yung." „Şi cine comandă infanteria?" „Hsiang T'o", i se răspunse. Regele spuse: „Nu poate fi comparat cu Ts'ao Ts'ao. N-am nici un motiv să mă îngrijorez."

- Este de o importanţă capitală să fie reperaţi agenţii inamicului, care vin să ducă activităţi de spionaj împotriva voastră şi să fie trecuţi în serviciul vostru. Daţi-le instrucţiuni şi aveţi grijă de ei. În acest fel sunt recrutaţi şi folosiţi agenţii dubli. *(Aceşti agenţi trebuie să fie, după traducerea lui Giles, „atraşi cu bani, aduşi pe căi ocolite şi găzduiţi confortabil).*

- Agenţii indigeni şi interiori pot fi recrutaţi şi folosiţi prin intermediul agenţilor dubli.
  Chang Yu: „Motivul este că agentul dublu cunoaşte, printre compatrioţii săi, pe aceea care sunt hrăpăreţi, şi pe funcţionarii care s-au achitat cu neglijenţă de datoriile lor. Pe aceste persoane la putem atrage în serviciul nostru".
- Şi în felul acesta agentul lichidabil, încărcat cu informaţii false, poate fi trimis la inamic pentru a i le transmite.
  Chang Yu: „Agenţii lichidabili pot fi trimişi să transmită informaţii false deoarece agenţii dubli ştiu în ce domeniu inamicul poate fi înşelat".
  - Şi tot astfel, agenţii volanţi pot fi folosiţi la momentul oportun.
  - Suveranul trebuie să aibă cunoştinţă deplină despre activităţile celor cinci feluri de agenţi. Această cunoaştere trebuie să provină de la agenţii dubli şi de aceea ei trebuie neapărat trataţi cu extremă dărnicie.
- Iată de ce, numai suveranul luminat şi generalul de valoare, care sunt în măsură să folosească drept agenţi persoanele cele mai inteligente, sunt siguri că realizează lucruri mari. Operaţiunile secrete sunt esenţiale în război; pe ele se bazează armata pentru a efectua fiecare din mişcările ei.
  Chia Lin: „O armată fără agenţi secreţi este exact ca un om fără urechi şi ochi".

- Victorios va fi doar;… cel care ştie când trebuie sau când nu trebuie să angajeze lupta.

1. Cel care este prudent şi pândeşte imprudenţa inamicului său.
2. Cel care comandă oameni competenţi, care şi ei cunosc legile victoriei.
3. Eliminaţi dorinţa, în totalitate, chiar dacă ea se află în stare latente.
4. Controlaţi-vă emoţiile şi temperamentul, astfel încât să nu mai fiţi niciodată mânioşi.
5. Nu permiteţi gândurilor să fie altfel decât calme şi ferme.
6. Controlaţi-vă nervii prin intermediul minţii, aşa încât să nu vă copleşească nici o durere.
7. Renunţaţi la ataşamentul faţă de cei din jur şi nu luaţi în seamă critica, injuriile şi cuvintele lor aspre, decât pentru a vă corecta şi nicidecum pentru a suferi. *(Sun Tzu)*

Confucius
ANALECTE

Confucius forma latinizată a variantei **Kong Fu Zi** (Maestrul Kong) a numelui autentic **Kong Qiu** , filozof chinez care a trăit între anii **551 – 479** înainte de Christos .

Analectele – modelul ritualizării şi al comportamentului superior uman

Capitolul 1

XUE ER

[DESPRE ÎNVĂȚĂTURĂ]

1.1. Maestrul spune : ,, Cel ce învățând revede din când în când cele învățate , nu are astfel de bucurie parte? Ca atunci când îi revine un prieten de departe , căci nu-i oare, reântâlnindu-l , deplină bucuria ce-o-mparte? Și dacă , nepreţuit de ceilalți după merit supărarea de a nu fi recunoscut nu-i dă totuși ghes , nu înseamnă că-i între semeni Om nobil , Om ales? "

1.2. Discipolul You spune : ,, Cel ce-şi respectă tatăl şi mama şi mai vârstnicul frate rar se va hotărâ să nu asculte de cei ce asupră-i au drept de viaţă şi de moarte . Niciodată cel ce ascultă de cei ce-i sânt înainte n-o să-l aprobe pe cel gata în dezordinea nesupunerii să se avânte , Omul ales întru împlinirea Căii cată spre matca lucrurilor deplină . Respectul faţă de tată şi mamă , faţă de cei vârstnici e a Omenescului rădăcină .

1.3. Maestrul spune : ,, Cel ce vrea să pară grozav , vorbind meşteşugit , rareori este şi cu Virtute hăruit . "

1.4. Discipolul Zeng : ,, În fiecare zi , de trei întrebări mă las iscodit . Am fost cu inima curată când pe alţii i-am sfătuit? Faţă de prieteni , cuget şi vorbă s-au potrivit? În învăţătura primită , pe care o am de transmis eu însumi , îndeajuns m-am instruit?

1.5. Maestrul spune : ,, Cel ce conduce un regat cu o mie de care , trebuie să se îngrijească de treburile ţării cu cinste şi cumpătare . Să nu cheltuiască fără măsură , faţă de supuşi să fie binevoitor şi la timpul potrivit să pună poporul să înfăptuiască ce are de înfăptuit . "

1.6. Maestrul spune : ,, Un tânăr învăţăcel trebuie mai întâi în familie să-şi asculte părinţii şi apoi în afară să-şi respecte mai marii . Să fie cumpătat în ceea ce promite şi cuvântul dat să şi-l ţie . Să-i iubească pe toţi , dar doar cei virtuoşi apropiaţi să-i fie . Dacă astfel comportându-se puterile nu i-au secat , poate să vină să se apuce de cele cuvenite de studiat . "

1.7. Discipolul Zi Xia : ,, Pe cel care preţuieşte Virtutea şi dispreţuieşte înfăţişarea , pe cel care faţă de părinţi îşi arată ascultarea şi pentru Principe e gata să-şi dea chiar viaţa , pe cel ce cu prietenii e deschis şi-şi respectă vorba , pe un asemenea om , chiar de nu-i şcolit , eu tot învăţat l-aş chema . "

1.8. Maestrul spune : ,, Dacă Omul ales nu e serios în ceea ce are de înfăptuit , atunci îşi pierde prestigiul şi nu se poate spune că ceea ce a învăţat e un fapt temeinicit . Înainte de orice , să caute devotament şi încredere . Să nu-şi facă prieten decât dacă este , ca el însuşi , credincios şi cinstit . Să nu pregete să-şi îndrepte purtarea dacă cumva a greşit . "

1.9. Discipolul Zeng : ,, Dacă-ţi cinsteşti părinţii respectându-le doliul după moarte şi pe strămoşii îndepărtaţi îi comemorezi luând aminte la vrednicele lor fapte , atunci şi poporul se va întoarce la deplina Virtute . "

1.10. Zi Qin îl întreabă pe Zi Gong : ,, Când Maestrul se duce într-un regat şi se îngrijeşte de felul cum sânt cârmuite treburile de acolo , se mulţumeşte cu ceea ce alţii vin să-i povestească , sau singur îi iscodeşte? "

Zi Gong răspunde : ,, Ajunge ca Maestrul să se poarte blând , binevoitor , plin de politeţe , reţinut , dar şi îngăduitor . Felul în care el află de la ei de bunăvoie tot ce vrea se aseamănă oare cu felul de a afla al altora? "

1.11. Maestrul spune : ,, Cât tatăl îi mai este în viaţă , vezi încotro voinţa i se îndreaptă . După ce părintele îi moare , vezi-l la faptă . Dacă urmează trei ani neclintit a tatălui dorinţă, înseamnă că are pietate filială şi purtarea îi e dreaptă . "

1.12. You Zi spune : ,, Din tot ce cuprinde Ritul , Armonia e cea care-i dă preţuirea . De la ea se trăgea a vechilor regi înţeleaptă purtare , de ea fiind deopotrivă legat şi lucrul mărunt şi lucrul cel mare . Dacă faptele tulbură ordinea , doar cel ce cunoaşte Armonia poate s-o restabilească . Dar numai prin Armonie , fără supunerea la Rituri , nimeni nu poate nimic să-mplinească . "

1.13. Discipolul You Zi : ,, Dacă cele în care crezi se potrivesc cu ce este drept , atunci la fel îţi vor fi şi vorbe şi fapte . Dacă eşti respectuos cu ceilalţi , potrivit Riturilor , poţi să te ţi de jigniri şi ofense departe . Dacă te bizui pe cel ce ţi-e aproape , înrudit , om de nădejde la rându-ţi vei fi socotit . "

1.14. Maestrul spune : ,, Omul ales nu se dedă plăcerilor pântecelui şi n-aşteaptă să fie sătul . Se mulţumeşte să locuiască modest şi nu caută s-o ducă mai bine . E neobosit în lucrări şi prudent în vorbire . În felul acesta , poate să-şi arate el însuşi Drumul adevărat şi poate fi numit pe drept cu aplecare spre învăţat . "

1.15. Discipolul Zi Gong : ,, De cel sărac care nu cere pomană, de cel bogat ce nu-i stăpânit de mândrie vană , ce credeţi, Maestre, despre ei? "

Maestrul spune : ,, Sânt plini de merit , fireşte, dar mult mai puţin decât săracul mulţumit de soartă şi decât bogatul care iubeşte Ritul . "

Zi Gong : ,, Aşa cum e în Cartea Stihurilor amintit ?

<< Ca lucrul cioplit , ca lucrul lustruit ,

Ca lucrul cizelat , ca lucrul pe toate părţile terminat >> " .

Maestrul spune : ,, Discipole Ci , de-acum putem să ne referim amândoi la Shi Jing cu mult rost . Vom şti ce-i un lucru viitor, când vom spune ce deja a fost . "

1.16. Maestrul spune : ,, Nu te întrista dacă , necunoscându-te , alţii nu pun pe tine temei. Să te necăjeşti dacă nu reuşeşti să-i înţelegi tu la justa valoare pe ei . "

Capitolul 2

WEI ZHENG

[DESPRE GUVERNARE]

2.1. Maestrul spune : „ Acel ce cârmuieşte prin puterea Virtuţii sale este aidoma Stelei Polare : stă în locul său şi celelalte stele i se-nchină . "

2.2. Maestrul spune : „ În Cartea Stihurilor trei sute de poeme sânt . Le pot cuprinde pe toate într-un singur rând : de la Calea cea dreaptă să nu te abaţi nici măcar cu un gând . "

2.3. Maestrul spune : „ Dacă poporul va fi cârmuit doar prin porunci şi doar prin pedepse va fi oprit , atunci el doar se va feri de greşeli , dar nu va fi în adâncul său de vină pătruns şi mâhnit . Dacă însă prin puterea Virtuţii lui va fi cârmuit şi cu regula Riturilor va fi învăţat , va fi adânc pătruns de mustrare şi se va purta întotdeauna cu Regula acordat . "

2.4. Maestrul spune : „ La 15 ani m-am aşternut cu toată voinţa pe învăţat . La 30 , crezul meu era deja întemeiat . La 40 , de îndoieli m-am lepădat . La 50 , Datul Cerului am aflat . La 60 de ani , ceea ce auzeam , de eram încunoştinţat , înţelegeam . La 70 , fără să încalc Regula , dorinţele inimii mi le urmam . "

2.5. Meng Yi întreabă : „ Ce înseamnă respectul fiului pentru tată ? " Maestrul răspunde : „ Să fi supus , să nu te împotriveşti niciodată . "

2.6. Meng Wubo întreabă ce este iubirea pentru părinte . Maestrul răspunde : „ Doar atunci când e bolnav , copilul să-l facă pe părinte pentru el să se frământe . "

2.7. You Zi întreabă : „ Ce înseamnă să-i respecţi pe părinţi ? Maestrul răspunde : „ În ziua de azi înseamnă doar să-i hrăneşti . Dar câinii şi caii sânt şi ei tot la fel îngrijiţi . Dacă pentru părinţi nu ai şi venerație şi supunere , atunci cum mai pot fi de dobitoace deosebiţi ? "

2.8. Zi Xia întreabă şi el ce este respectul filial cu adevărat . Maestrul răspunde : „ Totul e legat de felul în care ştii să fi reţinut , când îl slujeşti pe cel respectat . E mai mult decât să faci în locul celor vârstnici ce-i greu de făcut şi să le dai lor din vin şi din bucate la început . "

2.9. Maestrul spune : „ I-am vorbit lui Yan Hui o zi întreagă şi la tot ce i-am spus nu s-a împotrivit deloc , încât părea prostănac , atât era de supus . După ce s-a retras , rămas singur am cercetat şi-am văzut că de fapt n-a făcut decât să-mi aplice învăţătura . Yan Hui nu-i deloc prost prin felul în care s-a purtat . "

2.10. Maestrul spune : „ Vezi mai întâi ce vrea să facă , află apoi temeiul ce-l mână şi cercetează la ce rezultat a ajuns . Mai poate astfel felul de a fi al unui om să-ţi rămână de nepătruns ? "

2.11. Maestrul spune : „ Cel ce împrospătează ceea ce e vechi şi de acolo nou tâlc poate să-nveţe , acela e demn şi altuia să-i dea poveţe . "

2.12. Maestrul spune : „ Omul ales nu-i vas de umplut , o simplă unealtă . "

2.13. Zi Gong întreabă : „ Ce este Omul superior ? "

Maestrul răspunde : „ Omul superior întâi făptuieşte şi apoi pe temeiul faptelor vorbeşte . "

2.14. Maestrul spune : „ Omul superior este nepărtinitor . Caută să cuprindă tot , fără strâmbătate . Cel inferior e aplecat doar spre dreptatea lui , nu vede din întreg decât o parte . "

2.15. Maestrul spune : „ Cel ce învaţă şi nu gândeşte nimic nu dobândeşte . Pe cel ce nu învaţă şi doar gândeşte mare pericol îl pândeşte . "

2.16. Maestrul spune : „ Să te avânţi în cercetarea unei învăţături ciudate poate să-ţi facă rău , aşa că mai bine ţine-te deoparte . "

2.17. Maestrul spune : „ You , să te învăţ ce înseamnă a cunoaşte . Când cunoşti ceva , atunci să arăţi că ţi-e cunoscut . Când nu cunoşti , necunoscut să-ţi rămână . Aceasta e cunoaşterea deplină . "

2.18. Zi Zhang învaţă cum să obţină în noul său rang dregătoresc răsplată .

Maestrul spune : „ Dacă , după ce ai ascultat îndelung , păstrezi pentru tine cele asupra cărora te-ai îndoit , iar despre celelalte vorbeşti cu măsură , vei fi de greşeli ferit . Dacă , după ce ai privit îndelung , te ţi departe de ceea ce este periculos şi în cele ce ai de făcut nu te-avânţi să înfăptuieşti , atunci n-ai de ce să te căieşti . Dacă vorbele nu-ţi vor atrage vreo vină , iar faptele nu-ţi vor cere căinţă , astfel îţi vei primi răsplata , cum îţi este în dorinţă . "

2.19. Ai Gong întreabă : „ Cum să fac poporul să mă urmeze supus ? " Maestrul răspunde : „ Pe cei ce urmează Calea dreaptă , decât pe cei ce-o iau pe cea strâmbă să-i pui mai presus . Dacă pe cei drepţi îi vei îndepărta şi pe cei nedrepţi îi vei aduce aproape , poporul nu te va urma . "

2.20. Ji Kangzi întreabă : „ Cum să fac supuşii să fie plini de respect , credincioşi şi unul pe altul să se îndemne la Virtute ? "

Maestrul răspunde : „ Fi cu ei sever şi-atunci or să te respecte . Fi un fiu supus şi poartă-te iubitor de tată şi vei vedea cum , la rându-le , credinţă ţi-arată . Ridică-l în rang pe cel bun , iar pe cel nepriceput îl învaţă şi vei vedea cum întru Virtute îşi vor da unul altuia povaţă . "

2.21. Cineva îl întreabă pe Maestru : „ De ce n-aţi acceptat nici o dregătorie ? "

Maestrul răspunde : „ Analele spun : « Fii un fiu supus şi iubeşte-ţi fratele mai mare » . Nu-i asta destulă mărire şi nu-nseamnă asta tot guvernare ? De ce să mai fiu dregător ? "

2.22. Maestrul spune : „ În cel ce nu-şi respectă cuvântul nu ştiu dacă poţi să te încrezi . E ca şi cum carul cu boi n-ar avea cuiul de la jug , iar căruţa cu cai pe cel de la hulube . Ai mai putea astfel cu ele să înaintezi ? "

2.23. Zi Zhang întreabă : „ După ce zece generaţii se vor schimba , se poate şti ce va fi ?

Maestrul : „ Regii din dinastia Yin au urmat riturile regilor din dinastia Xia şi acum deja ştim ce s-a pierdut sau ce li s-a putut adăuga . Apoi dinastia Zhou riturile dinastiei Yin le-a urmat şi iarăşi ştim ce s-a alăturat . În felul acesta , dacă regilor Zhou ne vom conforma , vom şti şi peste o sută de generaţii ce va urma . "

2.24. Maestrul spune : „ Să aduci ofrande unui spirit căruia să i te-nchini nu se cuvine înseamnă un fapt de ruşine . Când vezi ceea ce-i drept să faci şi totuşi nu înfăptuieşti , atunci lipsit de curaj te numeşti . "

Capitolul 3

BA YI

[DESPRE RITURI ŞI MUZICĂ]

3.1. Maestrul vorbeşte despre Domnia sa nobilul Ji : „ Dacă la curtea sa dansul cu opt rânduri de dansatori îşi îngăduie a-l folosi , atunci de neângăduit ce se va mai putea socoti? "

3.2. În cele Trei Mari Familii , când se oficia Ritul sacrificiilor pentru strămoşi , se cânta imnul Yong .

Maestrul spune : „ « Nobilii supuşi ajută când sacrificiile se oficiază ,
Fiul Cerului în măreţia sa prezidează . »

Este oare vreo potrivire între aceste spuse şi ceea ce se petrece în sala de ceremonii a Celor Trei Familii ? "

3.3. Maestrul spune : „ Omul dacă nu e Om superior , cum să poată să se conformeze Riturilor ? Omul dacă nu e Om adevărat , cum poate fi prin muzică înălţat ? "

3.4. Liu Fang întreabă care este temeiul Riturilor .

Maestrul spune : „ Importantă întrebare . În practicarea lor , decât risipă , mai mult reţinere .

La ceremonia de doliu , mai mult reculeasă durere decât atentă oficiere . "

3.5. Maestrul spune : „ Triburile barbare , care-şi păstrează un principe de drept să le cârmuiască , nu pot cu regatele noastre să se asemuiască , nici chiar când acestea nu au principe . "

3.6. Şeful familiei Ji pleacă să facă sacrificii pe muntele Tai . Maestrul îi spune lui Ran Qiu : „ Nu-l poţi împiedica ? " Ran Qiu răspunde : „ Nu pot ! " Maestrul : „ O , vai ? Oare se poate crede că spiritul muntelui Tai nu ştie Regula Riturilor şi că lui Liu Fang , i-ar fi astfel inferior ? "

3.7. Maestrul spune : „ Omul ales pentru nimic nu se înfruntă cu celălalt . Sau poate când la trasul cu arcul se-ntrece ? Dar după ce protocolul întâlnirii adversarilor se petrece atunci el urcă pe podium şi după ce coboară , pocalul cu vin îl închină . Chiar de se înfruntă cu celălalt , tot Om ales poate să rămână . "

3.8. Zi Xia întreabă despre tâlcul versurilor următoare :

„ Gropiţe în obraz surâzătoare ,
Neagră pupilă-n albul pur apare .
În acest fel , ca-nscrise pe mătase ,
Culorile se-mbină-armonioase . "

Maestrul spune : „ Întâi fond alb şi deci apoi culoare . "

Zi Xia : „ Ritul e deci şi el tot o urmare ? "

Maestrul : „ Ce eu încep , bogat duci mai departe . Pot , Shang , de-acum cu tine să comentez din Carte . "

3.9. Maestrul spune : „ Pot să vorbesc de riturile dinastiei Xia , dar regatul Ji n-a păstrat destule mărturii . Despre riturile regilor Yin pot vorbi , dar nici despre ele regatul Song n-a păstrat dovezi destule . Din scrierile şi spusele înţelepte ale acelor vremuri nu ne-au rămas îndeajuns . Altfel , mi-ar folosi drept sprijin în cele ce eu însumi acum le-am spus . "

3.10. Maestrul spune : „ La ritualul închinat primului dintre strămoşii dinastiei , după ce ofrandele şi libaţiile s-au încheiat , nu mai doresc să văd ce mai este în continuare de urmat . "

3.11. Cineva îl întreabă pe Maestrul Kong : „ Marele Sacrificiu ce tâlc are ? "

Maestrul spune : „ Nu ştiu să-ţi răspund la întrebare . Ştiu doar că acela ce ştie răspunsul poate să stăpânească lumea în armonie , cu uşurinţă , prin simplul gest , uite-aşa ! " şi Maestrul face cu degetul gestul pentru a-i arăta .

3.12. Să aduci ofrande morţilor ca şi cum spiritele ar fi de faţă . Să oficiezi Ritul sacrificial ca şi cum ar fi aievea spiritele celor ce nu mai sânt în viaţă .

Maestrul spune : „ Consider că , dacă nu-s astfel eu însumi prezent cu fiinţa-mi toată , parcă nici nu mai este ceremonia adevărată . "

3.13. Wang Sunjia întreabă ce tâlc are zicala : „ E de preferat să te pui bine cu spiritele vetrei decât cu cele din colţul casei . " Maestrul spune : „ Spusa asta-i neântemeiată . Dacă păcătuieşti împotriva Cerului , ruga ţi-e vană , către oricine ar fi îndreptată . "

3.14. Maestrul spune : „ Dinastia Zhou pe cele două dinastii de dinainte le-a imitat . O , cât de bogat e Ritul lor şi cât de rafinat ! La rândul meu , modelul celor din Zhou l-am urmat . "

3.15. De fiecare dată când Maestrul intra în Templul cel Mare , asupra fiecărui lucru punea o întrebare . Cineva s-ar fi mirat : „ Şi se mai spune că fiul unuia din Zou ştie totul despre Rit . Văd că de cum intră în templu se pune-amănunţit pe iscodit . " Auzind acestea Maestrul spune : „ Ceea ce fac eu ţine tot de Rit . "

3.16. Maestrul spune : „ Când tragi cu arcul , important nu-i ţinta s-o străpungi , ci s-o ochești cât mai bine . Căci nu tot omu-i dăruit cu-aceeaşi putere de Fire . Aceasta era Calea celor din vechime . "

3.17. Zi Gong dorea să oprească obiceiul de a sacrifica o oaie la ceremonia „ Vestirii de Lună Nouă " . Maestrul spune : „ Discipole , ţie-ţi pare rău de o mioară , eu însă mă-ngrijesc ca Ritul să nu moară . "

3.18. Maestrul spune : „ Despre cel ce-şi slujeşte prinţul urmând Ritul neabătut , lumea crede c-o face pentru a-l linguşi şi-a obţine mai mult . "

3.19. Prinţul Ding întreabă : „ Cum să-şi folosească un principe demnitarii , iar demnitarii , la rându-le , cum să-l slujească ? Maestrul răspunde : „ Prinţul să-i folosească respectând Regula , iar ei să-l slujească păstrându-şi supunerea şi credinţa . "

3.20. Maestrul spune : „ În oda Guan ju , bucuria limita n-o depăşeşte , iar tristeţea nu rănește . "

3.21. Prinţul Ai îl întreabă pe Zai Yu despre copacii din faţa gorganelor înălţate pentru Spiritele Pământului . Zai Yu răspunde : „ Cei din dinastia Xia se serveau de pini , cei din dinastia Shang de chiparoşi , cei din dinastia Zhou, pentru a înfricoşa poporul , de castani . Maestrul auzind acestea : „ Să nu căutăm acum tâlcul a ceea ce a fost deja făcut . Să nu căutăm cusur la ceea ce deja s-a împlinit . Să nu condamnăm ceea ce aparţine de trecut . "

3.22. Maestrul spune : „ Meritele lui Guan Zhong erau cam puţine . "

Cineva întreabă : „ Dar nu era el oare cumpătat ? "

Maestrul răspunde : „ Avea trei reşedinţe , toate cu slujitorimea lor şi să nu-l cred risipitor ? "

Un altul întreabă : „ Dar nu ştia el să se comporte ritual în oricare împrejurare ? "

Maestrul răspunde : „ Numai Principele are dreptul să-şi nalţe perdea de copaci la intrare , iar Guan Zhong şi-a permis s-o facă şi el . Felul în care Principele , când primeşte oaspeţi străini , închină la banchet pocalul Guan şi l-a permis şi el . Dacă asta se cheamă a fi priceput la Rit , atunci , ca necunoscător , cine mai rămâne de socotit ? "

3.23. Maestrul Kong întreţinându-se cu maestrul de muzică al regatului Lu : „ Iată cum se poate muzica descrie : « La început , instrumentele toate se-avântă-n armonie . Astfel la unison potrivite , în firul muzicii , limpede , mai departe , fiecare liber se-nscrie ».

3.24. Unul din paznicii cetăţii Yi roagă să fie primit de Maestru , spunând că dintre toţi Oamenii aleşi care au trecut prin acel loc nici unul nu a refuzat să-i vorbească . Însoţitorii Maestrului îl lasă să intre să-l vadă . La plecare , omul spune aceste cuvinte : „ Voi , discipolii , de ce vă îngrijoraţi că Maestrul nu mai e în slujba Principelui ca mai-nainte ? De multă vreme sub Cer s-a întunecat legea lui Dao cea firească . Acum însă Cerul a făcut din Maestrul nostru clopotul care din nou să ne-o vestească . "

3.25. Maestrul spune : „ Imnul încoronării lui Shun este nespus de frumos , dar şi binefăcător . Imnul de război al lui Wu este şi el nespus de frumos , dar nu şi binefăcător."

Maestrul spune : „ Să fi în rang înalt , dar să nu fi generos , să îndeplineşti regulile rituale , dar să nu fi supus şi ceremonios , să participi la ceremonia funerară , dar să nu încerci durerea , cum ar putea ochii mei să îngăduie aşa ceva ? "

Capitolul 4

LI REN

[DESPRE VIRTUTEA OMENIEI]

4.1. Maestrul spune : „ E frumos să viețuiești într-un loc binecuvântat de Omenie . Cel ce alege un loc ce nu e de această Virtute supremă sălășluit , înțelept mai poate fi socotit ? "

4.2. Maestrul spune : „ Cel lipsit de Omenie , multă vreme nici necazului , dar nici bucuriei nu poate să le ție piept . Trăiește liniștit în Omenie cel Omenos și se bucură de roadele ei cel Înțelept . "

4.3. Maestrul spune : „ Numai omul care e om cu adevărat este în stare să iubească și în stare să disprețuiască . "

4.4. Maestrul spune : „ Cel ce cu întreaga voință întru Omenie se lasă călăuzit , nu mai poate fi de Rău stăpânit . "

4.5. Maestrul spune : „ Bogăție și onoruri de orice om sînt dorite . Dar nu se bucură de ele dacă nu-s pe Calea Virtuții dobândite . De sărăcie și decădere orice om se ferește . Dar n-o să scape de ele dacă nu în Virtute trăiește . Dacă Omul ales se lasă de Omenie despărțit , cum va mai ajunge renumit ? Omul ales nu se lasă de Omenie îndepărtat nici cât să înghită un dumicat . Nici chiar atunci când e de necazuri și deznădejde greu încercat . "

4.6. Maestrul spune : „ Eu unul n-am văzut pe cineva care cu-adevărat Omenia să iubească și Neomenia să disprețuiască . Cel ce iubește Omenia nu mai știe altceva în afară de ea . Cel ce disprețuiește Neomenia nu mai lasă nimic din ce-i rău să se răsfrângă asupra sa . Dar există oare cineva care o zi întreagă cu toată ființa lui să se lase astfel de Omenie pătruns ? Căci , în ceea ce privește puterile , nu cred că nu i-ar fi îndeajuns . Poate c-o fi existând și vreunul de puteri lipsit , dar eu pe acela nu l-am întâlnit . "

4.7. Maestrul spune : „ Greșelile pe care le săvârșești te arată ce fel de om ești . Dacă știi să cântărești greșelile pentru fiecare , afli câtă Omenie acela are . "

4.8. Maestrul spune : „ Dacă în zori ți se dezvăluie Calea , la asfințit poți să mori . "

4.9. Maestrul spune : „ Cărturarul se dedică cu toată ființa Căii drepte . Dacă se rușinează de hrana obișnuită și de veșmintele grosolane , atunci nu merită să deslușești cu el tâlcurile înțelepte . "

4.10. Maestrul spune : „ Omul ales se manifestă în lume fără să fie pe față de partea a ceva și fără a se împotrivi la altceva . El e de partea a ceea ce e drept să fie așa."

4.11. Maestrul spune : „ Omul ales aspiră la Virtuțile cerești , omul de rând doar la bunurile lumești . Omul ales jinduiește după Regula cu care dezordinea să stăvilească , cel de rând se gândește la felul în care el însuși să se înavuțească . "

4.12. Maestrul spune : „ Cel ce din propriul interes face faptei măsură , nu-și atrage asupră-i decât dezaprobare și ură . "

4.13. Maestrul spune : „ Se poate guverna un stat prin supunere și renunțare la sine ? Se poate , vezi bine ! Dacă Riturile n-ar sluji guvernării , atunci la ce bun le-am mai institui ? "

4.14. Maestrul spune : „ Nu te necăji , dacă nu ai un rang anume . Să-ți pese numai dacă n-ai puterea să meriți un loc demn în lume . Nu te necăji dacă nimeni cu-adevărat nu te știe . Să faci ceea ce merită să te facă recunoscut de ceilalți , asta tu însuți cere-ți ție . "

4.15. Maestrul spune : „ Shen , Calea mea constă într-un singur lucru tot cuprinzând . "

Zeng încuviințează . Maestrul se retrage . Ceilalți discipoli îl întreabă pe Zeng care e tâlcul spuselor sale . Zeng Shen răspunde : „ Calea sa înseamnă atât : « Fii credincios ție însuți pe celălalt respectând » . "

4.16. Maestrul spune : „ Omul ales înțelege totul întru a tuturor dreptate . Omul de rând doar propriului folos îi face parte . "

4.17. Maestrul spune : „ Dacă întâlnești un Om ales , caută să vezi cum ai putea să fi la fel . Dacă întâlnești unul care nu-i astfel , scrutează-ți înlăuntrul și vezi dacă n-ai metehnele pe care le are el . "

4.18. Maestrul spune : „ Când îți slujești părinții , chiar dacă ai ceva de îndreptat , fă-o cu blândețe . Dacă vezi că nu ești ascultat , fără bruschețe fi și nu li te împotrivi . Dezamăgit în sinea ta , să nu-ncepi totuși a huli . "

4.19. Maestrul spune : „ Să nu pornești la drum lung cât părinții încă trăiesc . Iar , dacă trebuie să pleci , să știe locul unde te găsesc . "

4.20. Maestrul spune : „ Fiu cu respect filial adevărat poate fi numit acela care după trei ani n-a schimbat Calea lăsată de răposatul său tată . "

4.21. Maestrul spune : „ Nu se poate să nu le ți minte părinților vârsta . Asta , pe de-o parte , te poate bucura , pe de alta , întrista . "

4.22. Maestrul spune : „ Cei vechi erau zgârciți la vorbă de teama rușinii pe care le-ar fi putut-o aduce neputința de-a trece vorba-n faptă . "

4.23. Maestrul spune : „ Când știu să se stăpânească rari sânt acei ce ajung să greșească . "

4.24. Maestrul spune : „ Omul ales la vorbă-i zgârcit , dar se pune imediat pe treabă când are ceva de-nfăptuit . "

4.25. Maestrul spune : „ Forța Virtuții nu se arată în singurătate : trebuie să aibă-n jur vecini ca să se-arate . "

4.26. Zi You spune : „ Cel ce , aflat în slujba principelui , e prea cicălitor își atrage dizgrația . Cel ce cu prietenii e prea cusurgiu pe toți și-i va îndepărta . "

Capitolul 5

GONG YECHANG

[DESPRE OMUL ALES]

5.1. Maestrul spune despre Gong Yechang : „ E bun de-nsurat . Deşi a fost închis , nu s-a făcut de nimic vinovat . "

Şi propriei fiice i l-a dat de bărbat .

5.2. Maestrul spune despre Nan Rong : „ Într-un regat bine guvernat , şi-ar obţine rangul meritat . Chiar şi-ntr-un regat prost guvernat ar reuşi să scape de pedeapsa capitală sau de mutilare . " Şi i-o dădu de soţie pe fiica fratelui mai mare .

5.3. Maestrul spune despre Zi Jian : „ Acesta este un Om ales cu adevărat . Dacă regatul Lu n-ar avea asemenea oameni deosebiţi , atunci el de la cine ar fi învăţat ? "

5.4. Zi Gong întreabă : „ Dar eu ce fel sânt ? "

Maestrul răspunde : „ Tu eşti un vas . "

Discipolul : „ Ce fel de vas ? "

Maestrul : „ Un vas preţios precum acela în care se aduce spiritelor prinos . "

5.5. Cineva spune : „ Yong este omenos , dar îi lipseşte darul vorbirii . "

Maestrul spune : „ Şi la ce i-ar servi acest dar ? Cel care vorbeşte prea mult ajunge ades de alţii să fie urât . Nu ştiu dacă Yong este cu adevărat virtuos , dar , dacă ar fi bun de gură , la ce i-ar fi de folos ? "

5.6. Maestrul îi dă voie lui Qi Diaokai să accepte o slujbă în guvernare , dar acesta refuză spunând : „ Nu mă simt încă demn " . Iar Maestrul se bucură de acest semn .

5.7. Maestrul spune : „ Calea cea dreaptă nu este urmată . Aşa că mai bine m-aş lăsa dus într-o corăbioară în largul mării în pribegie şi poate Zi Lu mi-ar putea fi tovarăş de drum . "

Auzind acestea , Zi Lu se arată plin de bucurie .

Maestrul spune : „ Zi Lu , curajul tău e mult mai mare decât mi-am închipuit . Dar pentru aşa ceva nu cred că eşti nici tu din aluatul potrivit . "

5.8. Domnia sa seniorul Meng Wubo îl întreabă pe Maestru : „ Zi Lu a atins cu adevărat Virtutea ? "

Maestrul răspunde : „ Nu pot şti . "

Celălalt iar întreabă şi Maestrul îi răspunde aşa : „ Într-un regat cu o putere de luptă de o mie de care i s-ar putea încredinţa lui Zi Lu drept însărcinare departamentul armatei . Dar nu pot şti dacă a atins cu adevărat Omenia . "

„ Dar Qiu ? " , Meng Wubo iar întreabă .

Maestrul : „ Lui Qiu poate să i se încredinţeze să administreze o cetate cu o mie de familii sau un ţinut cu o putere de luptă de o sută de care . Dar dacă-i Omenos pe deplin nu pot şti . "

„ Dar Chi ? "

Maestrul : „ La curte , încins cu eşarfa de dregător , sânt sigur că va şti să primească solii cu meritatul onor , dar tot nu ştiu dacă e pe deplin virtuos . "

5.9. Maestrul îl întreabă pe Zi Gong : „ Dintre tine şi Hui , care crezi că-i mai învăţat? "

Zi Gong răspunde : „ Cum aş îndrăzni să fiu cu Hui comparat ? El , dacă aude un lucru , din el înţelege zece . Pe când eu , din unul auzit , abia dacă încă unul pot înţelege."

Maestrul : „ Într-adevăr cu el nu te poţi compara . Nici tu şi nici eu însumi nu-l putem egala . "

5.10. Zai Yu dormea ziua-n amiaza mare .

Maestrul spune : „ Lemnul putred nu poate fi dăltuit , zidul din lut moale nu poate fi văruit . La ce bun să fie Zai Yu muştruluit ? Şi adaugă : „ Mai demult , mai întâi vorbele omului le ascultam şi după ele în faptele lui mă încredeam . Acum îl ascult , dar aştept să văd cu ochii mei cum este când se apucă de făcut . De când cu Zai Yu nu mai sânt ca la-nceput . "

5.11. Maestrul spune : „ Până acum n-am întâlnit nici un om puternic de neclintit . "

Cineva întreabă : „ Dar Shen Cheng ? "

Maestrul răspunde : „ E unul de propriile dorinţe subjugat . Cum ar putea el oare să devină puternic cu adevărat ? "

5.12. Zi Gong spune : „ N-aş vrea deloc să-i fac altuia ceea ce mie însumi să mi se facă nu mi-ar plăcea . "

Maestrul : „ Oh , dar tu eşti cu totul departe de aşa ceva ! "

5.13. Zi Gong spune : „ Învăţăturile Maestrului despre Rituri , Muzică şi Stihuri le putem asculta . Dar ce-ar spune despre Firea lucrurilor şi Calea Cerului de la el nu putem afla . "

5.14. Când Zi Lu afla un lucru , nu se apuca imediat de înfăptuit , cu grijă că ar mai fi încă un altul de auzit .

5.15. Zi Gong întreabă : „ De ce Kong a fost numit după moarte << Cel Civilizat >> ?"

Maestrul răspunde : „ Era sensibil , iubea studiul , nu se ruşina să înveţe de la cei care-i erau inferiori în rang . Iată de ce supranumele de Wen i s-a dat . "

5.16. Maestrul spune despre Zi Chan : „ Patru lucruri fac din el un om ales : în acţiuni , e demn şi ceremonios ; pe suveran îl slujeşte temeinic şi credincios , iar cu cei mai mulţi pe care-i are-n grijă e generos şi corvezile când le împarte o face cu cumpătare şi dreptate . "

5.17. Maestrul spune : „ Yan Pingdong e bun să lege cu alţii prietenie . Fie timpul cât de lung , respectul ce-l poartă prietenilor e acelaşi ca la început . "

5.18. Maestrul spune : „ Zang adăposteşte la el acasă o broască ţestoasă uriaşă . Bolta încăperii imită munţii , iar stâlpii cu vegetaţie-s pictaţi . Se mai poate spune oare că Zang este dintre cei luminaţi ? "

5.19. Zi Zhang întreabă : „ Zi Wen a fost de mai multe ori numit prim-ministru al regatului Chu , dar niciodată n-a arătat că s-ar simţi prin asta bucurat . Şi tot de-atâtea ori din slujba asta a fost îndepărtat , dar n-a dat niciodată vreun semn că ar fi fost supărat . Ba , mai mult , când în locul lui altul îi urma , el îl încunoştinţa de îndatoririle care i-au revenit . Un asemenea om cum poate fi numit ? "

Maestrul răspunde : „ Că are **Zhong**-Loialitatea . "

Zi Zhang : „ Dar are şi **Ren**-Suprema Virtute . "

Maestrul : „ Dacă a atins sau nu **Ren** , nu-ţi pot răspunde . "

Zi Zhang i se adresează iar : „ Când Cui Zhu îl ucise pe prinţul din Qi , Chen Wenzi, care stăpânea un domeniu de zece care de luptă , îşi lăsă bunul lui şi se băjeni . Adăpostit în alt regat , ar fi spus că nici guvernarea de-aici nu e decât cea a lui Cui Zhu mai presus şi iar pleacă-n alt loc . Şi iarăşi aici , dup-o vreme , spuse că guvernarea aceea mai bună decât a lui Cui Zhu nu-i pare-a fi . Felul acesta de a se purta al lui Chen Wenzi cum se poate numi ? "

Maestrul : „ Asta **Qing**-Integritate o socotesc a fi . "

Zi Gong : „ Dar a atins el **Ren**-Omenia ? "

Maestrul : „ Nu se poate şti . Şi de fapt ce m-ar îndreptăţi să cred că da ? "

5.20. Se spunea că Ji Wen , când se apuca să facă ceva , înainte de trei ori asupra celor ce avea de făcut se întreba . Maestrul , auzind asta , spune : „ De două ori îi ajungea . "

5.21. Maestrul spune : „ Când regatul era după Cale guvernat , Ning Wu se arăta şi el luminat . Când regatul nu era guvernat cu rost , el însuşi devenea dintr-o dată prost . Luminaţi aşa ca el mai pot şi alţii să fie , dar nimeni nu-l poate imita în felul în care-şi prefăcea deşteptăciunea în prostie . "

5.22. Aflându-se în regatul Chen , Maestrul spune : „ Să ne întoarcem , hai să ne întoarcem acasă ! Discipolii mei ţintesc departe şi-s instruiţi cu tot ce se cuvine , dar tot nu ştiu s-aleagă ce este mai bine . "

5.23. Maestrul spune : „ Bo Yi şi Shuo Qi n-au purtat nimănui ranchiună şi în felul acesta , n-au avut niciodată parte de ură . "

5.24. Maestrul spune : „ Cine crede că Wei Sheng a fost un om drept cu-adevărat ? Când cineva i-a cerut puţin oţet , cică s-ar fi dus la un vecin să-i ceară , apoi celuilalt ca din partea lui i l-ar fi dat . "

5.25. Maestrul spune : „ Vorbe meşteşugite , obraz prefăcut , temeneli linguşitoare , toate astea erau pentru Zuo Qiuming lucruri de ruşine ; cum sânt şi pentru mine ! Să-ţi ascunzi dispreţul faţă de cineva şi să-i ceri prietenia era un lucru socotit de Zuo Qiuming de ruşine ; şi tot aşa e socotit şi de mine . "

5.26. Auzindu-i pe Yan Hui şi pe Zi Lu alături de el , Maestrul spune : „ Ce-ar fi ca fiecare din noi să spună ce are drept ţel ? "

Zi Lu : Aş vrea să-mi împart cu prietenii care şi cai , haine şi blănuri şi chiar de se pierd şi se rup , să nu-mi pese defel . "

Yan Hui : „ Aş vrea să nu mă laud că-s bun şi nu eu singur să-mi dau meritele în vileag . "

Zi Lu : „ Dar am putea , Maestre , să aflăm ce dumneavoastră v-ar fi drag ? "

Maestrul răspunde : „ Să aduc alinare celor vârstnici , peprieteni să-i fac să se-ncreadă în mine , iar pe tineri să-i fac să mă păstreze în amintire . "

5.27. Maestrul spune : „ Gata ! Socoteala e încheiată ! Pe cineva care să fie în stare să-şi descopere singur greşelile şi să se-nvinuiască singur n-am întâlnit niciodată . "

5.28. Maestrul spune : „ În orice aşezare , fie şi una mică doar de zece vetre , există neapărat oameni demni de încredere şi plini de credinţă aidoma mie , dar atât de dornici să înveţe ca mine nu cred să fie . "

Capitolul 6

YONG YE

[DESPRE RITURI ŞI GUVERNARE]

6.1. Maestrul spune : „ Despre Yong , ei bine , n-aş zice nu să-l văd instalat în jeţul îndreptat cu faţa spre sud . "

6.2. Zhong Gong îl întreabă pe Maestru ce crede despre Zisang Bozi . Maestrul spune : „ Pentru că acţionează simplu şi apropiat de popor , ar putea fi şi el cârmuitor . "

Zhong Gong spune : „ Când eşti de felul tău serios şi demn de respectat , poţi să cârmuieşti poporul simplu şi apropiat , nu-i aşa ? Dar dacă de felul tău eşti de-o îngăduinţă prea mare şi tot în felul ăsta îţi cârmuieşti şi supuşii , nu se ajunge la delăsare?"

Maestrul : „ Yong , sând cu totul îndreptăţite spusele tale . "

6.3. Prinţul Ai întreabă : „ Care dintre discipolii domniei voastre este mai vrednic de învăţătură ? "

Maestrul răspunde : „ Yan Hui era cu adevărat dornic de învăţat . Nu se mânia niciodată pe celălalt şi greşelile proprii nu le punea pe seama altcuiva . Din nenorocire , a murit . Şi de atunci , de un altul aşa vrednic de învăţătură ca el n-am mai auzit . "

6.4. Zi Hua e trimis în regatul Qi cu o însărcinare . Discipolul Ran Qiu se îngrijeşte în urmă ca mama acestuia să primească un ajutor în cereale . Maestrul spune : „ Să-i dăm femeii un coş plin ." Ran Qiu cere să i se mai adauge puţin . Maestrul spune : „ Să i se mai dea o măsură în plus . " Ran Qiu însă vreo cinci căuşe i-ar fi pus . Maestrul spune atunci : „ Când Chi a plecat în regatul Qi , călărea un cal minunat şi cu blănuri scumpe era împodobit . După câte ştiu eu , Omul ales se îngrijeşte să-l ajute pe cel nevoiaş , nu pe cel deja înavuţit . "

6.5. Yuan Si îi serveşte Maestrului Kong ca administrator , fapt pentru care acesta vrea să-l răsplătească cu vreo 900 de măsuri de mei . Yuan nu vrea să le ia . Maestrul spune : „ Nu-i bine că le-ai refuzat , mai bine le iei şi le dai megieşilor de la tine din sat . "

6.6. Maestrul vorbeşte despre Ran Yong : „ Un viţel fătat de o vacă bălţată obişnuită , dar care e roşu nepătat şi cu coarne bune de împuns , nu-i oare pe placul Zeităţilor Munţilor şi Râurilor , chiar dacă nu e o ofrandă îndeajuns de bună de-nchinat ? "

6.7. Maestrul spune : „ Yan Hui e în stare ca timp îndelung să fie absorbit cu totul de ceea ce înseamnă **Ren**-Omenie . Alţii pot să fie astfel doar o zi sau două cel mult . Până acum , în puterea de a se dărui Virtuţii nimeni pe Yan Hui nu l-a întrecut . "

6.8. Domnia sa Ji Kang întreabă : „ I se poate încredinţa lui Zhong You guvernarea unui ţinut ? "

Maestrul răspunde : „ You e hotărât , împlineşte totdeauna lucrul început . Într-o astfel de dregătorie , ce-ar fi pentru el de nefăcut ? "

Celălalt : „ Dar Zi Gong , credeţi c-ar fi în stare să stea la guvernare ? "

Maestrul : „ Zi Gong acţionează deştept , deci cărei greutăţi ca dregător n-ar putea să-i ţină piept ? "

Ji Kang iar : „ Dar lui Ran Qiu o dregătorie i se poate da ? "

Maestrul : „ Qiu e plin de calităţi , cum să nu fie în stare de a guverna ? "

6.9. Şeful familiei Ji trimite emisari să-l roage pe Min Ziqian să-i guverneze o cetate . Ziqian răspunde : „ Vă rog să-i spuneţi din partea mea că nu pot primi să-i fiu guvernator . S-o faceţi , vă rog , cât mai ceremonios şi mai convingător . Altfel , rugămintea şi-o va repeta şi-atunci dincolo de fluviul Wen voi fi nevoit a mă strămuta . "

6.10. Bo Niu cade bolnav şi Maestrul vine să-l vadă . Îşi trece mâna prin deschizătura ferestrei , pipăie braţul bolnavului şi spune : „ Va muri ! Acesta-i datul Cerului şi-aşa va fi ! Ce păcat , ce păcat că tocmai un om ca el s-a putut îmbolnăvi ! "

6.11. Maestrul spune : „ Yan Hui , ce fire aleasă ! Se mulţumea cu foarte puţin : un bol de orez şi un tâlv de apă . Locuia într-o ulicioară sărăcă . Nimeni n-ar fi îndurat o astfel de viaţă amară ,

dar el era întotdeauna mulţumit de soartă . Yan Hui avea într-adevăr o fire aleasă ! "

6.12. Ran Qiu spune : „ Nu cred că nu v-aş putea preţui , Maestre , învăţătura , dar puterile mele n-ajung să-atingă pe deplin măsura . "

Maestrul : „ Cel lipsit de puteri se-opreşte la mijloc de Cale ; tu unul te opreşti înainte chiar de-a purcede la drum şi dai vina pe puterile tale . "

6.13. Maestrul îi spune lui Zi Xia : „ Cultivă însuşirile de cărturar ales , iar nu de cărturar de rând . "

6.14. Zi You era guvernator la Wu Cheng . Maestrul îl întreabă : „ Ai găsit acolo oameni merituoşi ? "

Zi You răspunde : „ Ar fi unul numit Dantai Mieming care de la drum drept nicicând nu s-abate . N-a venit la mine decât cu treburi oficiale importante . "

6.15. Maestrul spune : „ Meng Zhifan nu e lăudăros . Odată , în luptă , când trupele s-au retras , s-a trezit singur , luptând în ariergardă . Când , în sfârşit , a ajuns ultimul în cetate , a dat bice calului şi a explicat : „ Vin ultimul nu pentru c-aş fi fost mai curajos , ci din cauza calului , care m-a întârziat . "

6.16. Maestrul spune : „ Ca să reuşeşti în lumea noastră de-acum , nu ajunge frumuseţea prinţului Zhao ; îţi mai trebuie şi limba ascuţită a lui Tuo ca să-ţi faci drum . "

6.17. Maestrul spune : „ Poate omul să iasă din casă în alt fel decât pe uşă ? Şi tot aşa , poate să nu folosească omul Calea cea firească ? "

6.18. Maestrul spune : „ Cel ale cărui porniri întrec învăţătura e-un om necizelat ce nu cunoaşte măsura . Cel ce prin învăţătură pornirile şi-a stăpânit nu-i decât un cărturar instruit . Cel la care firea cu învăţătura ştiu să se îmbine , acela-i ce se cheamă Omul ales sau Omul de bine . "

6.19. Maestrul spune : „ Omul în lume nu poate trăi decât dacă-i drept . Cel ce nu-i astfel trăieşte doar dacă norocu-l ajută să ţină nemorocirilor piept . "

6.20. Maestrul spune : „ Cel ce înţelege nu-i totuna cu cel îndrăgostit de ceva . Cel împătimit nu-i acelaşi cu cel ce ştie a se bucura . "

6.21. Maestrul spune : „ Celor care sânt deasupra liniei de mijloc le poţi spune lucruri superioare . Nu le poţi spune asemenea lucruri celor care se află sub ea . "

6.22. Fan Chi întreabă ce este înţelepciunea . Maestrul spune : „ Să te dedici poporului , recunoscându-i drepturile ; faţă de spirite să fi respectuos , păstrând astfel distanţa ; aceasta este Înţelepciunea . "

„ Dar ce este Omenia ? " , Fan Chi iarăşi întrebă . Maestrul spune : „ Să înfrunţi mai întâi greutăţile şi-abia apoi să te gândeşti la răsplată , aceasta-i Omenia adevărată . "

6.23. Maestrul spune : „ Cel inteligent se bucură de apă , cel omenos se bucură de munte . Cel inteligent se bucură de mişcare , cel omenos se bucură de repaos . Cel inteligent trăieşte , cel omenos dăinuieşte . "

6.24. Maestrul spune : „ Regatul Qi printr-o singură schimbare ar putea ajunge din urmă regatul Lu . Iar regatul Lu , tot printr-o singură schimbare , ar putea atinge vechea Cale bună de guvernare . "

6.25. Maestrul spune : „ Numele **gu** al unui vas pătrat , pentru un vas care nu are muchii , mai poate fi păstrat ? "

6.26. Zai Yu întreabă : „ Dacă unui om virtuos i se spune că în fântână se află Suprema Virtute , el trebuie să asculte şi în ea să se arunce ? "

Maestrul spune : „ De ce să facă aşa ? Omul virtuos poate fi atras , dar nu orbit , poate fi înşelat dar nu prostit ! "

6.27. Maestrul spune : „ Un Om ales tinde spre o cuprinzătoare învăţătură din Scrierile vechi şi îşi găseşte măsură supunându-se Ritului . În acest fel , el nu renunţă la Calea Adevărului . "

6.28. Maestrul se duce s-o vadă pe doamna Nan Zi . Zi Lu se-arată foarte nemulţumit . Atunci Maestrul se-nvinuieşte smerit : „ Cerul să mă pedepsească , dacă am făcut ceva ce nu s-ar fi cuvenit ! "

6.29. Maestrul spune : „ Mijlocul neschimbător este locul superior în care se manifestă Suprema Virtute . E lucru de mult ştiut că oamenii de rând nu-l pot atinge . "

6.30. Zi Gong întreabă : „ De unul care aduce poporului bunăstare şi este a ţării salvare , ce spuneţi despre el ? Spuneţi că are Omenie ? "

Maestrul spune : „ Acela e mai mult decât Omenos , e Înţelept . Chiar împăraţii Yao sau Shun cu greu l-ar putea egala . Cât despre Virtutea Omeniei , ea se atinge aşa : voind să te preţuieşti pe tine , înainte pe celălalt îl aşează ; voind să-ţi iei parte din ce ţi se cuvine , pe celălalt lasă-l în faţă ; ca să te poţi apropia , trebuie mai întâi să reuşeşti a te îndepărta . Aceasta este calea de a atinge Omenia . "

Capitolul 7

SHU ER

[DESPRE ARTA DE A FI MAESTRU]

7.1. Maestrul spune : „ Eu transmit , nu inventez . Sânt credincios Cărţilor vechi şi le venerez . Şi prin aceasta , îndrăznesc alături de înţeleptul Peng să mă aşez . "

7.2. Maestrul spune : „ Să-mi întipăresc în minte tăcut cunoştinţele pe care le-am aflat , neostenit să cercetez ce-am învăţat , să nu-mi pierd răbdarea cu cei pe care i-am îndrumat . Ajuns-am oare să fiu cu ceva din toate aceste daruri înzestrat ? "

7.3. Maestrul spune : „ Să nu pot să-mi cultiv Virtutea , să nu pot să-mi desăvârşesc învăţătura , să ştiu ce-i drept şi să nu pot aplica , să am lipsuri şi să nu le pot îndrepta , iată lucrurile ce mă pot întrista . "

7.4. Când Maestrul stătea acasă tihnit , arăta ca întotdeauna corect şi îngrijit , şi arbora aceeaşi mină binevoitoare .

7.5. Maestrul spune : „ Am îmbătrânit atât de tare ! De multă vreme prinţul Zhou în vis nu-mi mai apare ! "

7.6. Maestrul spune : „ Întru Calea adevărată întreaga voinţă să-ţi fie , perseverează în împlinirea Virtuţii , nu te abate de la Omenie şi lasă-te bucurat de arte . "

7.7. Maestrul spune : „ Ajunge ca un tânăr să vină singur la mine să-şi arate respectuoasa dorinţă şi oricât de sărac ar fi el , eu îl primesc să-mi fie învăţăcel . "

7.8. Maestrul spune : „ Dacă nu este unul dornic să iscodească cu mintea , nu încep să-l îndrum . Dacă nu este unul care arde de dorinţa de a se exprima , nu mă apuc să-l luminez . Dacă atunci când eu îi spun un lucru el nu e în stare să deducă alte trei , nu mai perseverez . "

7.9. Dacă Maestrul era aşezat lângă cineva îndoliat , nu mai mânca până se sătura . Iar dacă într-o zi plânsese , de cântat în ziua aceea nu-i ardea . "

7.10. Maestrul îi spune lui Yan Yuan : „ Când e nevoie de tine, atunci te duci şi faci ; când nu e nevoie , atunci te retragi . Doar noi ştim să ne purtăm astfel , după cum se cuvine . " Zi Lu întreabă : „ Dar dacă , Maestre , vi s-ar încredinţa conducerea unei oşti , pe care dintre noi l-aţi lua drept ajutor ? Maestrul : „ Nu pe cel care înfruntă tigrul cu mâinile goale şi trece fluviul fără barcă şi nici pe cel pe care-n faţa morţii nici o părere de rău nu-l încearcă . Am nevoie de cineva chibzuit la faptă , care plan pe măsură ştie să-şi ticluiască şi e în stare să-l şi înfăptuiască . "

7.11. Maestrul spune : „ Dacă ar exista un mod de a mă îmbogăţi , respectând ceea ce se cuvine , chiar şi o slujbă de paznic aş zice că-mi convine . Dar cum nu pare să existe aşa ceva , mai bine îmi urmez chemarea . "

7.12. Cele la care Maestrul lua aminte în mod deosebit erau perioadele de post , cele de război şi cele de bolit .

7.13. Aflat în regatul Qi , Maestrul aude **Shao** – vechiul Imn al încoronării . E atât de impresionat că multă vreme apoi nu mai acordă nici o atenţie mâncării . Spune : „ Niciodată n-aş fi crezut că muzica a atins o asemenea perfecţiune în trecut . "

7.14. Ran Qiu întreabă : „ Maestrul este de partea prinţului Wei ? "

Zi Gong răspunde : „ Mă duc să-l întreb . "

Merge să-l găsească pe Maestru şi-l întreabă : „ Ce fel de oameni erau Bo Yi şi Shu Qi ? "

Maestrul răspunde : „ Erau doi Oameni aleşi din vechime . "

Zi Gong : „ Erau ei nemulţumiţi de soarta lor ? "

Maestrul : „ De vreme ce au urmat Calea şi au fost cu Virtutea supremă răsplătiţi , de ce ar fi fost nemulţumiţi ? "

Zi Gong iese şi-i spune lui Ran Qiu : Maestrul nu este de partea prinţului Wei ! "

7.15. Maestrul spune : „ Să te mulţumeşti doar cu o mâncare de legume săracă , să-ţi potolească setea cu apă şi doar braţul să-ţi slujească drept căpătâi ; chiar şi-n aceste lucruri simple poţi găsi bucurii . Atinse pe căi necinstite , bogăţie şi bunăstare sânt pentru mine ca norul de trecătoare . "

7.16. Maestrul spune : „ Dacă aş mai avea parte de vreo câţiva ani , când aş împlini 50 m-aş apuca de studiat Yi Jing . Atunci aş putea să ating înţelepciunea de a nu mai face greşeli mari . "

7.17. Felul în care vorbea Maestrul era un model de exprimare . Şi când cita din Shi Jing sau Shu Jing şi când la ceremonii oficia , tot în stilul ales o făcea .

7.18. Prinţul She îl întreabă pe Zi Lu despre Maestrul Kong , „ ce fel de om e oare ? " , dar Zi Lu nu-i răspunde la întrebare . Maestrul spune : „ De ce nu-i răspunzi aşa? : « E un om care are atâta dorinţă de a învăţa , încât uită şi de mâncare . Şi e atât de bucuros când învaţă , încât lasă deoparte orice supărare şi nici nu ia seama la bătrâneţea de care-i pândit » . Spune-i atât şi va fi lămurit . "

7.19. Maestrul spune : „ Nu m-am născut deja învăţat . Iubesc învăţăturile pe care Cei Vechi ni le-au lăsat şi de acolo mă străduiesc să aflu ce-i de aflat . "

7.20. Maestrul nu vorbea despre lucruri ciudate , despre întâmplări neobişnuite , despre cele ce tulburau ordinea firească , şi nici despre duhuri nu-i plăcea să vorbească .

7.21. Când mă însoţesc cu alţi doi tovarăşi la drum , trebuie să fie unul de la care să am ce învăţa . Aleg de la el ce e bun şi-l urmez , iar din ceea ce-i rău învăţ cum să mă pot eu însumi îndrepta .

7.22. Forţa Virtuţii o am primită-n dar din partea Cerului . Atunci de ce m-aş teme oare de Huan Tui ?

7.23. Maestrul spune : „ Voi discipolii mei , credeţi că am ceva de ascuns ? Nimic nu vă ascund ! Din tot ce am făcut nu-i nici un lucru pe care să nu vi-l fi spus . Tocmai asta mă face să fiu pentru voi cel ce sânt . "

7.24. Maestrul patru lucruri pe discipoli îi învaţă : **wen**-învăţătura cărţilor civilizatoare , **xing**-fapta şi potrivita purtare , **zhong**-supunerea şi credinţa faţă de cel ce-n rang e mai mare şi **xin**-sinceritatea , adică vorba cu fapta-n firească urmare .

7.25. Maestrul spune : „ Înţelepţi aidoma celor din vechime eu n-am avut norocul să-ntâlnesc . Dar din cei ce pot fi socotiţi Oameni aleşi se mai găsesc . Din cei care să-ntruchipeze Binele n-am găsit , dar din cei care perseverează în a face fapte bune am întâlnit .

Cel ce nu are şi pretinde că are , cel ce e gol şi vrea să pară plin , cel ce este sărac şi se dă drept bogat , acela poate fi cu greu de cel care păstrează în inimă Binele alăturat . "

7.26. Maestrul pescuia cu undiţa , nu cu năvodul . Iar când vâna , aştepta mai întâi să-şi ia pasărea zborul .

7.27. Maestrul spune : „ Probabil că există şi din aceia care , fără să ştie dinainte , pot acţiona . Eu unul nu-s aşa ! Ascult tot felul de păreri şi pe cea mai bună o urmez . Iau aminte la multe întâmplări şi ştiinţa îmi consolidez . Astfel totul poate deveni mai uşor pentru cel ce nu s-a născut ştiutor . "

7.28. Cu cei din satul Hu nu prea aveai ce să vorbeşti . Un băietan de-acolo fu totuşi primit de Maestru , lucru care pe discipoli i-a mirat . Maestrul explică : „ Dacă l-am încurajat să intre şi nu l-am alungat , asta înseamnă că nu am fost destul de rezervat ? Dacă cineva se ridică din noroi trebuie să-l încurajăm şi să-l facem să vină spre noi, şi nu să-l judecăm după locul de unde a plecat ! "

7.29. Maestrul spune : „ Este **Ren**-Idealul Virtuţii atât de îndepărtat ? Ajunge să doresc să-l ating şi-l simt deja apropiat ! "

7.30. Chen Sibai întreabă dacă prinţul Zhao cunoaşte Riturile .

Maestrul răspunde : „ Le cunoaşte . "

După ce pleacă Maestrul , Chen îl cheamă pe Wu Mashi : „ Se spune că Omul ales e totdeauna drept în judecată . Dar nu crezi că poate fi şi părtinitor câteodată ? Căci , iată , prinţul Zhao a luat în căsătorie o fată din familia Qi din regatul Wu , care are acelaşi nume pe care el îl înşuşi îl poartă . Dacă , după asemenea încălcare de Rit , prinţul mai poate fi privit drept cunoscător al Riturilor , atunci cu uşurinţă oricine poate fi tot astfel numit . "

Wu Mashi se duce şi îi spune asta Maestrului .

Maestrul răspunde : „ Ce fericire că , de îndată ce faci o greşeală se găseşte cineva s-o observe şi s-o dea la iveală . "

7.31. Când Maestrul cânta împreună cu cineva , dacă acela cânta mai bine , îl punea să mai cânte o dată şi apoi relua şi el melodia cântată .

7.32. Maestrul spune : „ Dacă e vorba de **wen**-ştiinţa de carte , sânt ca alţii probabil la fel . Cât priveşte antrenarea trupului ce trebuie s-o facă Omul ales , nu am atins încă acest ţel . "

7.33. Maestrul spune : „ Cum aş putea îndrăzni să mă socotesc un Înţelept şi să spun că am atins Omenia ? Pot doar să mă mândresc că plin de râvnă tind spre acest ţel şi pe ceilalţi neostenit îi instruiesc . Doar atâta . "

Gong Xihua : „ Tocmai asta discipolii tăi nu reuşesc a învăţa ! "

7.34. Maestrul e grav bolnav şi Zi Lu vrea să se roage pentru el .

Maestrul spune : „ Are vreun rost ? "

Zi Lu : „ Are . Căci în cartea Lei se spune : « Cere spiritelor Cerului şi Pământului să fie

îngăduitoare >> . "

Maestrul : „ Dacă-i aşa , ei bine , eu de mult înalţ această rugă de iertare . "

7.35. Maestrul spune : „ Aşa cum luxul poate duce la înfumurare , la zgârcenie poate duce prea multă cumpătare . Dar decât fudulă obrăznicie , mai bine calicie . "

7.36. Maestrul spune : „ Omul ales este mereu cu inima împăcată , liniştită . Omul de rând e plin de obidă şi nu cunoaşte viaţa tihnită . "

7.37. Maestrul era blând , dar de neclintit , impunea respect celor din jur fără a fi fioros , era ceremonios , dar nu şi scorţos .

Capitolul 8

TAI BO

[DESPRE CEI VECHI]

8.1. Maestrul spune : „ Despre Tai Bo se poate spune că a atins forţa Virtuţii . De trei ori a refuzat să domnească sub cer şi astfel a căpătat stima poporului care nu mai prididea să găsească vorbele potrivite pentru a-l lăuda . "

8.2. Maestrul spune : „ Politeţea fără măsura Ritului atinge oboseala . Prudenţa fără măsura Ritului ajunge să se prefacă în teamă . Curajul nestrunit de Rit atinge nesupunerea . Ca şi sinceritatea care , dacă e fără controlul Ritului , poate răni pe cineva . Suveranul să îşi îndeplinească faţă de părinţi cuvenita datorie , şi atunci şi poporul va fi îndreptat spre Omenie . Suveranul să nu-şi lase de izbelişte prietenii , şi atunci şi cei din popor , unul faţă de altul , cu respect vor trăi . "

8.3. Grav bolnav , Maestrul Zeng îi cheamă la el pe discipoli şi le spune : „ Daţi la o parte acoperământul şi priviţi-mi picioarele şi braţele-mi priviţi . De ceea ce se spune în Cartea Stihurilor vă mai amintiţi ?

<< Fii cu băgare de seamă , fereşte-te !

Ca şi cum ai fi pe marginea prăpastiei ,

Ca şi cum ai păşi pe subţirea poj ghiţă-nghe ţată de deasupra apei >> .

Ei bine , abia acum , copiii mei , ştiu că nu mai trebuie să mă feresc . Cu trupul rămas întreg , datoria faţă de părinţi mi-o împlinesc . "

8.4. Maestrul Zeng este grav bolnav şi Meng Jing vine să-l întrebe de sănătate . Maestrul Zeng : „ Înainte de moarte , pasărea scoate ţipete sfâşietoare . Înainte de moarte , omul rosteşte vorbe pilduitoare . Pe Calea Virtuţii , Omul ales la trei lucruri să ia aminte : să aibă o purtare demnă şi civilizată şi asta-l va feri de grosolănie şi îngâmfare ; să aibă cuvenita înfăţişare ce încredere celorlalţi să inspire ; să se exprime cât mai potrivit , astfel încât să fie înţeles şi să nu devină necioplit . Cât despre oficierea ceremoniilor există cunoscători anume însărcinaţi cu îndeplinirea lor . "

8.5. Maestrul Zeng spune : „ Să fi înzestrat şi totuşi de la cel nevolnic să ceri învăţătură . Să ştii mult şi să mergi să afli de la cel ce ştie puţin . Harurile pe care le ai – ca şi cum nu le-ai avea . Ca şi cum ai fi gol – când eşti plin . Să ţi se aducă jigniri şi să nu-ţi pese . Odinioară de mult am avut un prieten cu asemenea purtări alese . "

8.6. Maestrul Zeng : „ Poţi să-i dai în grijă un prunc orfan , cum poţi la fel de bine să-i dai pe mână soarta unui regat . La vreme de cumpănă , pus la încercare , rămâne neclintit , nemişcat . Dacă e Om ales ? Este , bineânţeles , îţi răspund , de vreme ce m-ai întrebat ! "

8.7. Maestrul Zeng : „ Un cărturar trebuie să fie puternic şi dârz , căci menirea lui e grea şi calea ce-o are de străbătut e lungă . Şi cum să nu-i fie grea menirea , când el la Omenie trebuie să ajungă ? Şi cum să nu-i fie lungă calea , când el n-o încheie decât o dată cu moartea ? "

8.8. Maestrul spune : „ Poemele îţi dau avânt , Riturile îţi fixează locul pe pământ , iar Muzica te împlineşte . "

8.9. Maestrul spune : „ Le poţi spune oamenilor de rând ce trebuie să facă , dar nu poţi şti cum să-i faci tâlcul faptei să-l priceapă . "

8.10. Maestrul spune : „ Cel ce iubeşte curajul şi îşi disprefuieşte sărăcia se va răscula . Cel ce om fiind nu are Omenia , când se vede disprefuit , şi el se va răscula . "

8.11. Maestrul spune : „ Se poate ca cineva să aibă talentul minunat al principelui Zhou , dar dacă e zgârcit şi înfumurat , nu-i slujesc la nimic calităţile cu care a fost înzestrat . "

8.12. Maestrul spune : „ Unul care timp de trei ani e-n stare să se dedice studiului fără să se gândească la vreun cin dregătoresc , ei bine , un asemenea om nu-i uşor să întâlnesc . "

8.13. Maestrul spune : „ Păstrează-ţi credinţa şi iubeşte învăţătura . Nu pregeta să te jertfeşti ca să desăvârşeşti Calea . Nu intra într-un regat aflat în pericolul de a pieri , iar într-unul unde domneşte dihonia nu sălăşlui . Doar când sub Cer domneşte Ordinea să ieşi la iveală . Când nu-i Ordine să stai ascuns . Într-un stat cu o bună guvernare , a rămâne sărac şi umil e ruşinos . Într-un stat cu o guvernare proastă ruşinos este să devii bogat şi fălos . "

8.14. Maestrul spune : „Dacă nu îndeplineşti tu însuţi în treburile ţării o însărcinare, nu poţi să te pronunţi despre guvernare ."

8.15. Maestrul spune : „ Când muzica ce se depăna de sub bagheta maestrului Zhi ajungea să intoneze la sfârşit oda << Pescăruşii cântând >> , de melodia măiastră auzul ţi-era copleşit . "

8.16. Maestrul spune : „ Avântat nebunește , fără a avea drumul drept , copilăros , dar mincinos , neajutorat , dar nemeritând să-i acorzi încredere , un astfel de om îmi depăşeşte orice înţelegere . "

8.17. Maestrul spune : „ A învăţa e ca şi cum ai încerca să atingi ceva ce parcă tot mereu o ia-nainte , e ca şi cum te-ai teme că poţi scăpa un lucru ce l-ai atins deja . "

8.18. Maestrul spune : „ Câtă măreţie ! Shun şi Yu stăpâneau lumea firesc , fără să trebuiască să-şi arate puterea . "

8.19. Maestrul spune : „ Cât de măreţ suveran era Yao ! De-o măreţie sublimă ! Toată măreţia Cerului în el îşi aflase măsură . Măiastra-i lucrare poporul nu putea în vorbe să i-o cuprindă . Câtă sublimă frumuseţe în opera sa desăvârşită ! Cât de strălucitoare Regula civilizatoare de el instituită ! "

8.20. Împăratul Shun cu cinci miniştri înţelepţi a adus ordinea în lume . Iar regele Wu , fondatorul dinastiei Zhou , şi el spune : „ cu zece miniştri haosul din regat am stăpânit . "

Maestrul Kong : „ Cei capabili sânt greu de găsit . Aşa este , vă spun , de vreme ce în timpul împăraţilor Yao şi Shun , când mult mai numeroşi erau cei destoinici , n-au fost aleşi dintre ei decât cinci . Iar regele Wu de fapt numai nouă miniştri avea , dacă nu mai socotim şi femeia ce se afla printre cei zece . Luminaţii regi din dinastia Zhou , deşi aveau în stăpânire din subceresc o treime , s-

au supus cu toţi miniştrii lor dinastiei Yin şi mai luminată . Tocmai de aceea forţa Virtuţii lor fu cea adevărată . "

8.21. Maestrul spune : „ Lui Yu nu-i găsesc nici un cusur întemeiat . Bucatele-i erau simple , dar închina din belşug ofrande spiritelor din Cer şi de pe Pământ . Straiele-i erau grosolane , dar când lua parte la ceremonii era îmbrăcat în fastuos veşmânt . Sălaşul lui era umil , dar de diguri şi canale se îngrijea devotat . Nu , lui Yu nu-i pot găsi nici un cusur întemeiat ! "

Capitolul 9

ZI HAN

[DESPRE PĂSTRAREA REGULILOR]

9.1. Despre câştig Maestrul arareori vorbea . Menirea omului şi Virtutea el le preamărea .

9.2. Un om din Da Xiang ar fi spus : „ Maestrul Kong este desigur un om mare . Dar cu toată ştiinţa sa nemăsurată , n-a dobândit nici un renume niciodată . "

Auzind , Maestrul s-a adresat discipolilor : „ De ce meserie ar trebui să mă apuc oare ? De condus carul ? De tras cu arcul ? Ei bine , cred că aş putea să mă apuc de condus care ! "

9.3. Maestrul spune : „ Să foloseşti la ceremonii boneta ţesută din cânepă , înseamnă să respecţi tradiţia . În ziua de azi se simplifică lucrurile şi se foloseşte mătasea. Ceea ce fac şi eu ca toată lumea .

La prezentarea în audienţă la suveran trebuie să saluţi mai întâi jos la trepte , înainte de a le urca , şi asta înseamnă tot să respecţi tradiţia . Astăzi , la audienţe mulţi fac plecăciunea după ce au urcat deja , ceea ce înseamnă că au încălcat ierarhia . Chiar dacă sunt singurul care o mai face , eu salut cum se cuvine , înainte de a urca . "

9.4. Patru erau lucrurile de care Maestrul se ferea : concluziile neântemeiate , intoleranţa , încăpăţânarea , grija faţă de sine şi faţă de alţii , nepăsarea .

9.5. Maestrul , captiv la Kuang , spune : „ Regele Wen a murit . Acum nu-s oare eu cel cu păstrarea Învăţăturii învestit ? Dacă Cerul ar fi socotit-o ca pe ceva pieritor , ar mai fi încredinţat-o unui muritor ? Şi dacă Cerul a hotărât s-o păstreze prin mine , de cei din Kuang de ce aş avea a mă teme ? "

9.6. Un înalt demnitar îl întreabă pe Zi Gong : „ Este Maestrul un înţelept ? Cum de se pricepe şi la atâtea alte îndeletniciri obişnuite ? "

Zi Gong răspunde : „ Cerul i-a hărăzit înţelepciunea şi tot Cerul i-a dat şi îndemânarea . "

Auzind acestea , Maestrul spune : „ Omul ăsta care a întrebat mă cunoaşte oare ? Copilăria nu mi-am petrecut-o în îndestulare , aşa că am fost nevoit să învăţ să fac cu propriile-mi mâini câte ceva. Să mai fie Oameni aleşi care se pricep la de toate ? Nu prea ! "

9.7. Discipolul Lao : „ Maestrul spune că nereuşita sa în cariera de dregător l-a silit să înveţe să facă cu propriile mâini câte ceva folositor . "

9.8. Maestrul spune : „ Am eu oare cunoaşterea dată ? Nu , nu o am ! Dacă vine să mă întrebe ceva vreun sătean , în primul moment de înţelepciune mă simt ca golit . Caut apoi să întorc pe o parte şi pe alta întrebarea , să-i desluşesc tâlcul şi până la urmă , să-i dau un răspuns lămurit . "

9.9. Maestrul spune : „ Pasărea fenix în zbor nu s-a arătat . Fluviul Galben n-a dat la iveală nici un înscris . Pentru mine totul este terminat . Nu pot împlini ceea ce nu mi-este scris . "

9.10. Când se afla în prezenţa cuiva în veşmânt de doliu sau de ceremonie îmbrăcat , ori a unui orb , chiar mai tânăr decât el , Maestrul se ridica în picioare neântârziat . Dacă era în trecere , în semn de respect deosebit , pasul îi devenea pe dată grăbit .

9.11. Yan Hui spune oftând : „ Cu cât privirea îmi înalţ , cu atât mi se pare mai sus . Cu cât încerc să pătrund , cu atât îmi pare mai de nepătruns . Ceea ce timp de o clipă în ochi mi se arată , în spate îndată se şi-ndepărtează . Maestrul pas cu pas ne îndrumă , ne formează . Cu învăţătura semnelor îmi deschide şi-mi îmbogăţeşte mintea , cu respectarea riturilor mă învaţă să-mi potrivesc gândul cu fapta . Nu mă pot opri chiar dacă aş vrea . Când mă simt sfârşit de puteri , ţelul luminos se înalţă mai sus . Vreau să-l ating , dar nu găsesc Cale de pătruns . "

9.12. Maestrul e grav bolnav şi Zi Lu îi pune pe câţiva discipoli să se prefacă în oficianţi ai Ritului funerar . La un moment dat simţindu-se puţin mai bine , Maestrul spune : „ Zi Lu , farsa asta cam prea mult a durat ! De ce să ne prefacem că am oficianţi când eu nu am ? Cui foloseşte ceremonia asta înşelătoare ? Poate fi Cerul oare înşelat ? Cât despre mine , prefer să mor în mijlocul discipolilor , decât în braţe străine . N-o să am parte de înmormântare de rang înalt , dar n-o să fiu nici în drum înmormântat ! "

9.13. Zi Gong întreabă : „ Dacă aţi avea un jad preţios , l-aţi ascunde într-o casetă spre păstrare sau aţi căuta pe cineva care prin vânzare să vă obţină un preţ mulţumitor ? "

Maestrul : „ Firește că l-aş vinde . Firește ! Nu-s eu acela care tocmai aşteaptă un bun cumpărător ? "

9.14. Maestrul voia să se retragă în ţinutul Celor nouă triburi barbare – Jiu Yi .

Cineva grăi : „ Acolo unde totu-i atât de înapoiat ? Cum credeţi oare c-o să puteţi trăi ? "

Maestrul spune : „ Locul unde se află un Om ales barbar nu se mai poate numi ! "

9.15. Maestrul spune : „ Doar după ce m-am întors din regatul Wei în Lu , muzica pentru Shi Jing a fost ordonată . Abia atunci hotărârea de a fi împărţită în Ode şi Imnuri a fost în fine luată . "

9.16. Maestrul spune : „Să-l slujesc pe Principe şi pe demnitarul nobil în guvernare , iar în familie să-mi slujesc tatăl sau fratele mai mare . Să îndeplinesc cu pioşenie riturile funerare şi cumpătare să dovedesc atunci când beau . Dintre cerinţele acestea toate , pe care ajuns-am să o ating oare ? "

9.17. Maestrul aflat pe malul unui râu spune : „ Să-ţi petreci ceasul vieţii , zi şi noapte , tot aşa , fără să-ţi întrerupi cugetarea ! "

9.18. Maestrul spune : „ N-am întâlnit niciodată pe cineva care să iubească Forţa Virtuţii tot atât de mult pe cât iubeşte frumuseţea femeii . "

9.19. Maestrul spune : „ E ca atunci când vrei să înalţi un deal : dacă înainte să cari ultimul coş de pământ te-ai oprit , ştii că lucrul va rămâne pe veci neisprăvit . E ca atunci când vrei să astupi o groapă : dacă un singur coş de pământ ai răsturnat , ajunge să-ţi urmezi ţelul şi-ai să reuşeşti cu-adevărat . "

9.20. Maestrul spune : „ Dintre cei ce mi-au sorbit vorbele atent şi smerit , numai Yan Hui poate fi amintit . "

9.21. Maestrul oftând după Yan Hui : „ Mare păcat că a murit ! L-am văzut cum înainta cu învăţătura , dar cum ar fi ajuns la ţel n-am avut parte să-l pot vedea ! "

9.22. Maestrul spune : „ Sânt şi mlădiţe care n-ajung să-nflorească , sânt şi flori care n-ajung să rodească . "

9.23. Maestrul spune : „ Nu-l trata pe cel mai mic decât tine cu uşurinţă . Poate într-o zi va ajunge să-ţi fie la fel . Dar dacă până la 40-50 de ani nu reuşeşte să facă să se vorbească de el , atunci poţi să nu-i mai acorzi importanţă . "

9.24. Maestrul spune : „ Cum să nu urmezi o povaţă dreaptă ? E nepreţuită dacă tragi din ea învăţăminte şi te-ndreptăspre purtare înţeleaptă . Cum să nu te bucuri când auzi vorbe de încurajare ? Sânt neprețuite dacă le pricepi tâlcul , adică ceea ce a dus la încuviinţare . N-am ce să fac cu cei care ascultă poveţele , dar apoi nu-i vezi cu nimic îndreptaţi . "

9.25. Maestrul spune : „ Cel mai important lucru e să fi credincios şi cuvântul dat să-ţi respecţi . Să nu legi prietenie cu cei ce nu-s de aceeaşi valoare cu tine . Dacă greşeşti să nu te temi să-ţi recunoşti greşeala şi să te îndreptţi . "

9.26. Maestrul spune : „ Poţi lăsa mai degrabă Cele trei armate fără conducător , decât să-i obligi pe oamenii de rând să se despartă de părerea lor . "

9.27. Maestrul spune : „ Să stea , fără să se ruşineze , îmbrăcat într-o robă veche alături de cei învesmântaţi în blănuri şi mătăsuri strălucitoare , de-aşa ceva numai Zi Lu e în stare !

« Să nu râvneşti , să nu pizmuieşti !

Ce altceva mai minunat poţi să-ţi doreşti ? » "

Zi Lu , auzind , se apucă să psalmodieze aceste versuri zi de zi. Maestrul îi spune : „ Pentru Calea pe care o ai de pătruns , doar aceste vorbe nu sânt , să şti , de ajuns ! "

9.28. Maestrul spune : „ Doar iarna când vremea-i geroasă , aflî că pinii şi chiparoşii frunza-şi păstrează . "

9.29. Maestrul spune : „ Cel ce este înţelept nu poate fi îndoit . Ce e om cu adevărat nu poate fi nefericit . Cel ce e curajos nu poate fi înspăimântat . "

9.30. Maestrul spune : „ Există din aceia care pot învăţa ceva împreună , dar nu pot lucra împreună pentru a atinge Calea . Există din aceia care pot fi împreună pentru a atinge Calea , dar nu pot apoi alături să stea . Există din aceia care , stând pe aceeaşi poziţie , pot acţiona , dar nu pot împreună atinge puterea . "

9.31. „ Cireşii sălbatici îşi învolbură floarea ...

Nu că nu m-aş gândi la tine ,

Dar e atât de mare depărtarea ! ...

Maestrul spune : « Dacă într-adevăr ar tânji după ea, ar mai conta oare depărtarea ? » "

Capitolul 10

XIANG DANG

[DESPRE POSTURA CORECTĂ]

10.1. În satul său natal , Maestrul era blând şi politicos , şi părea că nu poate scoate o vorbă din gură . În Templul Strămoşilor însă , sau la Curte , în Sala de ceremonii , vorbea curgător , alegând cuvintele cu măsură .

10.2. La Curte , cu nobilii de rangul al doilea ca şi el , era familiar şi binevoitor . Cu cei de rang înalt era grav şi respectuos . Când Principele era de faţă , păşea cu paşi mărunţi , pătruns şi supus .

10.3. Când Principele îl chema ca să primească oaspeţi , faţa lui arbora o mină plină de importanţă , păşea într-un fel special , ţeapăn , se închina mai întâi celor de faţă , în stânga şi-n dreapta salutând , şi în armonia mişcărilor sale perfecte poalele veşmântului îi tresăltau ritmic unduind . Când o pornea înainte , era asemeni unei păsări , cu aripile întinse fâlfâind .După ce toţi oaspeţii se retrăgeau , protocolar anunţa : „ Oaspeţii şi-au întors faţa ! "

10.4. Când intra pe poarta palatului păşea stânjenit , strecurându-se ca şi cum intrarea prea strâmtă-i părea . Avea grijă să nu se oprească din mers şi se ferea să nu atingă pragul . Când trecea prin faţa tronului , faţa îi devenea solemnă şi pasul grăbit . Când vorbea glasul aproape-i seca . Când , ridicându-şi uşor poala veşmântului , urca pe podiumul de lângă tron , pur şi simplu se prelingea ţinându-şi răsuflarea , de parcă fără viaţă prin aer plutea . Când se retrăgea , după ce cobora prima treaptă , chipul i se destindea şi căpăta un aer de imensă fericire . Ajuns la capătul de jos al scărilor , îşi relua mersul vioi fluturându-şi mânecile ca pasărea aripile-n zbor . Întors la locul său se foia încă o vreme , cu gesturi supuse , încă pătruns de onoarea ce i se făcuse .

10.5. Când cu o însărcinare oficială mergea , la ceremonia de primire , cu sceptrul de jad în mâini se arata copleşit , ca şi cum i-ar fi fost greu să-l susţină . Îl ridica o clipă ca pentru a saluta , apoi îl lăsa în jos ca şi cum ar fi vrut să ofere ceva . Chipul său avea o expresie solemnă ca pentru o înfruntare , iar pasul îi era poticnit , ca şi cum pe o cale abruptă se afla . La ceremonia darurilor rituale faţa i se lumina plină de încântare . Când era primit de către prinţ , se arăta vesel şi destins .

10.6. Omul ales nu foloseşte ţesături de culoare mov închis sau violet decât pentru reverele veşmintelor de ceremonie . La hainele obişnuite de casă nu foloseşte roşu sau purpuriu . Vara e îmbrăcat în pânzeturi de cânepă uşoare sau ceva mai groscioare pe care le poartă peste veşmintele de dedesubt .

Când vine frigul , tunica neagră se asortează cu un pieptar din blană de miel . Tunica albă cu unul din piele de căprioară . Cea galbenă cu unul din blană de vulpe .

Roba de interior e mai lungă şi are mâneca dreaptă mai scurtă .

Noaptea poartă neapărat o cămaşă ce-i vine până la genunchi .

În casă , pe deasupra , poartă o blană groasă de vulpe sau de castor .

Când nu e în veşminte de doliu îşi atârnă podoabe la cingătoare .

În afară de veşmintele pentru audienţe la Curte şi cele pentru oficiat sacrificiile , toate celelalte au croieli mai libere .

La doliu nu trebuie să poarte robă de miel închisă la culoare sau bonetă neagră de ceremonie .

Cu astfel de haine ceremoniale trebuie să se îmbrace numai la Sărbătoarea vestirii de lună nouă , când merge la palat să-l salute pe Principe .

10.7. În perioada de post trebuie să poarte „ roba atotpurificatoare " , făcută din pânză grosolană de cânepă . Trebuie atunci să îşi schimbe felurile bucatelor şi , în reşedinţa sa , să-şi găsească alt loc primenit de culcare .

10.8. Doar orez din cel cu bobul ales sau carne tăiată în feli subțiri să mănânce .

Din bucate ce au cumva miros sau din carnea râncezită să nu înghită nici o îmbucătură . Dacă şi-au schimbat cumva culoarea şi nu arată proaspete nici să nu le apropie de gură . Dacă nu-s la timpul potrivit să nu mănânce . Dacă au gust greţos să nu mănânce şi nici dacă nu-s cum trebuie tăiate . Să nu mănânce nici dacă nu sânt cât trebuie de fierte şi dacă nu au sosul care trebuie .

Fie la banchet carne cât de multă , să nu se ghiftuiască numai cu carne în loc de orez . Cât despre vin poate să bea din plin , dacă ştie să-şi păstreze capul limpede .

Să nu mănânce bucate gata pregătite în târg şi nici să nu bea o astfel de băutură .

Poate să-şi dreagă felurile cu mirodenii , dar cu măsură .

10.9. Când se oficiază la Curte Sacrificiile , carnea care rămâne nu trebuie păstrată peste noapte . Aceea de la sacrificiile obişnuite să nu se păstreze mai mult de trei zile . Dacă a stat mai mult de trei zile să nu se mai mănânce .

10.10. Când mănâncă sau când în pat se odihneşte , Omul ales nu vorbeşte .

10.11. Chiar dacă are doar orez din cel prost de mâncare şi o fiertură de legume săracă , înainte de a mânca trebuie să închine mai întâi din ele ofrandă , la fel de solemn şi curat ca în timp de post .

10.12. Dacă rogojina nu e bine întinsă , nu se aşează .

10.13. Când ia parte la un banchet în satul natal , aşteaptă până ce bătrânii venerabili s-au ridicat şi abia atunci pleacă şi el .

10.14. Când în satul natal se exorcizează duhurile rele , îşi pune veşmintele oficiale de ceremonie şi se postează pe podiumul din partea de răsărit .

10.15. Când trimite pe cineva să afle veşti despre vreun prieten din alt regat , de două ori la rând îi face plecăciuni înainte ca acesta să fi plecat .

10.16. Kang Zi îi trimite leacuri . Maestrul face întâi o plecăciune , le primeşte şi spune : ,, Cât despre virtuţile leacurilor eu unul sânt recunoscător şi abia îndrăznesc să mă folosesc de harul lor . "

10.17. Grajdurile îi pieriseră în foc . Când , întors acasă , Maestrul a aflat , doar dacă e cineva rănit a întrebat , şi nimic despre cai .

10.18. Când Principele îi dăruia bucate gătite , Maestrul neapărat îşi îndrepta rogojina pe care stătea şi îndată le gusta .

Când Principele îi dăruia carne crudă , neapărat o gătea , dar mai întâi spiritelor strămoşilor le oferea din ea .

Când Principele îi dăruia un animal viu , neapărat îl creştea . Dacă îi era oaspete Principelui la masă , când acesta ofranda închina , în locul Principelui gusta .

10.19. Când era bolnav şi Principele în persoană venea să-l vadă , Maestrul voia să fie aşezat cu capul la răsărit şi cu hainele de ceremonie să fie învelit , iar pe pat să i se anine cingătoarea .

10.20. Când Principele poruncea să vină la Palat , Maestrul nu mai aştepta să fie înhămaţi caii , ci pornea pe jos imediat .

10.21. În Marele Templu când intra , despre fiecare lucru amănunţit întreba .

10.22. Unul dintre prietenii săi moare şi nu e nimeni care să se îngrijească de înmormântare . Maestrul spune : ,, O să mă îngrijesc eu " .

10.23. Când prietenii îi trimiteau daruri , chiar dacă era vorba de un car sau de cai , nici o plecăciune nu le făcea . În acest fel solemn , mulţumea numai când primea bucate pentru a închina strămoşilor ofrande .

10.24. Când dormea nu zăcea ţeapăn ca un cadavru . Când se odihnea acasă la el nu era grav , solemn , ca atunci când primea oaspeţi sau oficia .

10.25. Când întâlnea pe cineva în doliu , chiar dacă era vorba de o cunoştinţă , chipul său căpătă neapărat o expresie de solemnă bunăcuviinţă . Când întâlnea pe cineva în veşmânt de ceremonie sau când un orb întâlnea , oriunde s-ar fi găsit de asemeni plin de respect se arăta . Când în caretă aflându-se , vedea pe cineva îndoliat , se înclina în faţa lui neapărat , plin de respect arătându-se . Şi când în drumul său întâlnea un cărturar ,, purtător al tablelor " , îl saluta tot aşa .

Când la un banchet somptuos i se serveau bucate alese şi rare , expresia feţei i se schimba neapărat şi părea că se clatină pe picioare .

Când se isca o furtună sau vântul bătea tare , şi atunci se schimba neapărat la înfăţişare .

10.26. Când urcă în car trebuie să se ţină drept şi să apuce bine hăţul în mână . Să nu se uite înapoi , să nu vorbească repede şi când arată ceva să nu se folosească de degete .

10.27. Speriată , pasărea îşi ia zborul spre creste : întâi face un cerc apoi se adăposteşte .

Maestrul spune : ,, Făzănița , pe un stei s-a adăpostit , chiar la momentul potrivit ! "

Zi Lu , spre locul unde se află pasărea , întinde mâinile şi se înclină . Aceasta bate de trei ori din aripi şi zboară în lumină .

Capitolul 11

XIAN JIN

[DESPRE DISCIPOLI]

11.1. Discipolii care vin să înveţe mai întâi Riturile şi Muzica şi apoi obţin un post de dregător

sânt cei fără obârşie nobilă , oameni mai simpli . Cei care abia apoi vin să înveţe Riturile şi Muzica sânt cei de neam ales , nobilii . Dacă e să-i folosesc la ceremonii , eu îi aleg pe cei dintâi .

11.2. Maestrul spune : „ Dintre cei care odinioară în peregrinările din regatele Chen şi Cai împărţeau cu mine aceeaşi soartă , acum nu mai e nici unul să-mi bată în poartă . "

11.3. Printre cei ce au un comportament virtuos sânt şi Yan Hui şi Min Ziqian şi Ran Boniu şi Ran Yong : fiecare din ei este merituos . Pricepuţi la vorbit sânt şi Zi Yu şi Zi Gong : fiecare din ei poate fi astfel numit . La guvernare e meşter şi Ran Qiu şi Zi Lu merite la fel are . În studiul scrierilor vechi talentaţi sânt şi Zi You şi Zi Xia : ca exemplu ei pot fi daţi .

11.4. Maestrul spune : „ Yan Hui , ei bine , de nici un ajutor nu-mi era : tot ce spuneam eu , el încuviinţa . "

11.5. Maestrul spune : „Un adevărat fiu supus , Min Ziqian ! Nimeni nu găseşte că-i exagerat felul în care de părinţi şi fraţi este lăudat . "

11.6. Nan Rong psalmodia într-una din Oda sceptrului de jad :

„ Dacă jadul alb e ciobit ,
Beteşugul se şterge la şlefuit .
Dacă vorba-ţi scapă nechibzuită ,
Nu mai poate fi întoarsă şi potrivită . "

Maestrul , plin de încântare , i-o dădu de soţie pe fiica fratelui mai mare .

11.7. Ji Kang întreabă : „ Dintre discipoli care e cel mai bun la învăţătură ? "

Maestrul răspunde : „ Yan Hui cel mai destoinic era . Din nefericire s-a stins în floarea vârstei şi acum nu mai e nimeni pe măsura sa . "

11.8. Când Yan Hui moare , tatăl său Yan Lu vine să-i ceară Maestrului să-şi vândă carul ca să-i cumpere fiului defunct sarcofag . Maestrul spune : „ Fie că e merituos fie că nu , pentru un tată fiul rămâne tot fiu . Dar când fiul meu Li a murit , eu nu mi-am vândut carul ca să-i fac rost de un astfel de sicriu . Nu puteam să-mi permit să merg pe jos , o dată ce prestigiul meu decât cel al nobililor nu e mai prejos . "

11.9. La moartea lui Yan Hui Maestrul s-a jelit : „ Vai , mie ! Cerul m-a pedepsit ! Cerul m-a pedepsit ! "

11.10. La moartea lui Yan Hui Maestrul plânge sfârşietor . Cei din jur îi spun : „ Maestre , sânteţi mult prea îndurerat ! " Maestrul : „ Dacă e cineva care trebuie jelit acela e Yan Hui , decât el nimeni nu e mai îndreptăţit ! "

11.11. Yan Hui moare şi ceilalţi discipoli vor să-i facă o înmormântare fastuoasă . Maestrul spune : „ Nu se cade , nu e potrivit ! " Discipolii oficiază totuşi un ritual deosebit . Maestrul atunci : „ Ca pe un tată Yan Hui mă privea . Dacă acum nu-l pot trata ca pe un fiu , e mai mult vina voastră decât vina mea ! "

11.12. Zi Lu întreabă cum să slujească spiritele pământeşti şi pe cele cereşti . Maestrul răspunde : „ Nu eşti în stare să fi de folos oamenilor şi te încumeţi să slujeşti spiritelor ? " Zi Lu , iar : „ Îmi iau din nou inima-n dinţi şi-ntreb : „ Ce-i moartea ? " Maestrul : „ N-ai aflat încă ce-i viaţa şi vrei să afli ce-i moartea ? "

11.13. Min Ziqian stă lângă Maestru drept şi respectuos . Zi Lu este ferm , de neclintit , iar Ran Qiu şi Zi Gong au un aer blând şi fericit . Maestrul e mulţumit , dar nu se poate opri totuşi să spună : „ După cum se vede , Zi Lu n-o să moară de moarte bună ! "

11.14. Cei din regatul Lu vor să reconstruiască Marele Grânar . Min Ziqian spune : „ Să-l facem tot cum era , de ce să-l schimbăm în zadar ? " Maestrul spune : „ Omul ăsta nu-i vorbăreţ , dar când spune ceva pe miezul lucrului pune preţ . "

11.15. Maestrul spune : „ Ce caută ţitera lui Zi Lu aici la mine în casă ? "

Imediat discipolii îl iau pe Zi Lu peste picior .

Maestrul văzând aceasta : „ E drept că Zi Lu nu-i încă gata de intrat , dar el a urcat deja în pridvor . "

11.16. Zi Gong întreabă : „ Dintre Shi şi Shang , care-i cel mai bun ? "

Maestrul răspunde : „ Zi Zhang , când face ceva , face prea mult , iar Zi Xia nu face destul . "

Zi Gong : „ Deci Zi Zhang e cel mai bun ? "

Maestrul : „ Să întreci măsura nu-i cu nimic mai bine , decât să nu faci cât se cuvine . "

11.17. Şeful familiei Ji era mai bogat decât principele Zhou . Discipolul Ran Qiu , care strângea pentru acesta dările , îl ajută să se îmbogăţească şi mai mult . Maestrul spune : „ Omul ăsta nu e discipolul meu . Bateţi tobele şi porniţi împotriva lui la atac ! Vă dau voie chiar eu ! "

11.18. Chai e cam greu de cap , Can este molâu , Shi e mărginit , iar You e necioplit .

11.19. Maestrul spune : „ Yan Hui aproape atinsese Virtutea şi totuşi deseori viaţa-i era grea . Zi Gong nu s-a împăcat cu o asemenea soartă şi a plecat să se îmbogăţească . Poate astfel să se servească în afaceri de agerimea sa . "

11.20. Zi Zhang îl întreabă pe Maestru care e Calea de a deveni Om bun , superior . Maestrul spune : „ Cel ce nu calcă pe urmele Celor vechi nu pătrunde învăţătura lor . "

11.21. Maestrul spune : „ Cel al cărui fel de a vorbi inspiră încredere este cu adevărat Om ales ? Sau doar privit din afară îţi dă această impresie ? "

11.22. Zi Lu întreabă : „ Învăţăturile ce le-am aflat trebuie puse în practică imediat ? "

Maestrul răspunde : „ Tatăl şi fratele mai mare nu ţi-au murit , deci cum ai putea să aplici regulile de doliu aşa cum te-am dăscălit ? "

Ran Qiu întreabă şi el : „ Pot să pun în practică ceea ce tocmai am învăţat ? "

Maestrul : „ Fă-o imediat ! "

Gong Xihua auzind acestea este nedumerit : „ Când Zi Lu v-a întrebat dacă de cum a învăţat ceva poate să şi treacă la faptă , i-aţi vorbit de tatăl şi fratele care-i mai sânt încă în viaţă . Dar când Ran Qiu acelaşi lucru v-a cerut , i-aţi dat altă povaţă . Mie nu mi-e clar şi-mi iau îndrăzneala să vă cer a mă dumiri . "

Maestrul spune : „ Ran Qiu e molâu , aşa că-l împing înainte , pe când Zi Lu e aprig cât doi , aşa că-l dau puţin înapoi . "

11.23. Maestrul se afla închis la Kuang . Yan Hui reuşeşte cu greu să ajungă la el . Maestrul îi spune : „ Credeam c-ai murit . " Yan Hui răspunde : „ Când domnia voastră sânteţi încă în viaţă , cum aş fi îndrăznit ? "

11.24. Ji Ziran întreabă : „ Zi Lu şi Ran Qiu pot fi numiţi mari demnitari ? "

Maestrul spune : „ Credeam c-o să mă-ntrebi ceva deosebit şi tu te-ai oprit la Zi Lu şi Ran Qiu . Ei bine , cel ce e numit mare demnitar trebuie ca, fără să se abată de la Cale , pe Principe să-l slujească , iar dacă nu poate s-o facă , atunci să ştie să se oprească . În momentul acesta , despre cei doi , nu se poate spune decât că pot fi demnitari obişnuiţi . "

Ji Zi întreabă : „ Să înţeleg deci că Zi Lu şi Ran Qiu întru toate or să se supună ? "

Maestrul : „ Nu într-atât încât tatăl sau suveranul să îşi răpună . "

11.25. Zi Lu îl face pe Zi Gao guvernator al ţinutului Bi .

Maestrul spune : „ I-ai făcut rău acestui băiat . "

Zi Lu : „ Acolo sânt oameni obişnuiţi cu munca şi cu credinţele lor toate . Se opreşte oare învăţătura doar la ce-ai aflat din Carte ? "

Maestrul răspunde : „ Uite , de aceea nu-mi convine să am de-a face cu cei care ştiu să-nvârtească argumentele aşa ca tine ! "

11.26. Zi Lu , Zeng Dian , Ran Qiu şi Gong Xichi stau aşteptând lângă Maestru .

Maestrul spune : „ Pentru că mă desparte de voi bătrâneţea , niciodată nu-mi spuneţi deschis ce aţi vrea . Deseori vă plângeţi că lumea nu vă recunoaşte meritele . Dar ia să vedem , dacă ar face-o fiecare din voi , la ce v-aţi încumeta ? "

Zi Lu , fără să se gândească prea mult : „ Daţi-mi pe mână un regat cu o putere de luptă de o mie de care , încolţit de vecini puternici , năpădit de oştiri cotropitoare şi bântuit de foamete . În trei ani pot face poporul să prindă curaj şi pot să-l îndrept spre Virtute . "

Maestrul zâmbeşte apoi întreabă : „ Dar tu , Ran Qiu ? "

Ran Qiu : „ Daţi-mi un regat de vreo 60-70 de **li** , sau măcar de 50-60 de **li** şi după ce voi înfăptui Ordinea , în trei ani voi face poporul mulţumit şi îndestulat . Dar în ceea ce priveşte Ritul şi Muzica , trebuie să vină un Om ales să-l facă învăţat . "

Maestrul : „ Gong Xi , dar domnia ta ? "

Gong Xichi : „ Nu spun că aş putea face ceva , dar aş dori să încerc . În Templul Strămoşilor , la ceremonie sau la primiri oficiale , îmbrăcat cu roba şi cu boneta de protocol , mi-ar plăcea să ajut ca oficiator . "

Maestrul : „ Dar tu , Zeng Dian ? "

Dian lasă deoparte ţitera pe care o înstruna , se ridică şi spune : „ După atâtea vorbe

frumoase , ce nevolnicie or să pară ale mele acum ! "

Maestrul : „ Nu-ți fă grijă deşartă . Fiecare doar mărturiseşte dorința ce-n inimă poartă . "

Dian : „ La sfârşit de primăvară , în tunică uşoară , împreună cu vreo şase-şapte tineri şi tot atâți băietani , mi-aş dori să fug să mă scald în unda râului Yi . Şi după ce vom sta în vânt pe Altarul Ploii , să ne întoarcem cu toții cântând . "

Maestrul suspină lung şi spune : „ Şi eu aş vrea să fac la fel ca tine . "

Cei trei ies şi Dian rămas în urmă întreabă : „ Ce credeți de dorința celor trei ? "

Maestrul : „ Fiecare din ei i-a dat inimii glas . "

Dian : „ Dar de ce ați zâmbit la vorbele lui Zi Lu ? "

Maestrul : „ Un regat e stăpânit prin Rituri , care înseamnă blândețe şi îngăduință , iar el vorbea numai de forță . "

Dian : „ Dar Ran Qiu , ceea ce voia el nu era un regat de guvernat ? "

Maestrul : „ Ce altceva ar putea fi o țărişoară de 60-70 de **li** ? "

Dian : „ Şi Gong Xi , el nu tot o guvernare voia ? "

Maestrul : „ O primire oficială în Templul Strămoşilor sigur că înseamnă tot o guvernare . Şi dacă el e bun de ajutor , atunci mă întreb cine ar putea fi principalul oficiator . "

Capitolul 12

YAN HUI

[DESPRE VIRTUȚI ŞI PUNEREA LOR ÎN PRACTICĂ]

12.1. Yan Hui întreabă ce este **Ren** – Omenia , Suprema Virtute .

Maestrul răspunde :

„ Fiecare pe sine să se supună
Şi să se asculte , astfel încât
Să reânvie de la sine Riturile .
Asta înseamnă Suprema Virtute .

Cel care reuşeşte măcar o zi să se supună pe sine şi să acționeze supus Ritului , acela va fi numit de toți cei de sub Cer Omul de bine . Ca să devii astfel , pe cine altul să te bizui decât pe tine . "

Yan Hui : „ Permiteți-mi să întreb ce trebuie făcut anume . "

Maestrul spune :

„ Fără Rit nu privi ,
Fără Rit nu asculta ,
Fără Rit nu vorbi ,
Fără Rit nu făptui . "

Yan Hui : „ Chiar dacă nu-s eu cel mai înzestrat , lăsați-mă să încerc să aplic ce tocmai m-ați învățat . "

12.2. Ran Yong îl întreabă pe Maestru ce este Omenia – Suprema Virtute .

Maestrul răspunde : „ Odată ieşit pe uşa casei , poartă-te ca şi cum ai întâlni un oaspete de seamă . Când ai de-a face cu oamenii din popor , poartă-te ca şi cum ai oficia o importantă ceremonie .Nu face altuia ce ție însuți să ți se facă nu ți-ar plăcea ! Astfel n-o să târnești ură la Curte şi nici în familiile nobile . "

Ran Yong : „ Deşi ştiu că nu sânt prea înzestrat , permiteți-mi să aplic aceste vorbe pe care tocmai le-am învățat . "

12.3. Sima Niu întreabă ce este Omenia – Suprema Virtute .

Maestrul răspunde : „ Cel ce are Virtutea nu vorbeşte cu uşurință . "

Sima Niu : „ Deci a nu vorbi cu uşurință se cheamă că ai Suprema Virtute ? "

Maestrul : „ Ceea ce e greu de făptuit nu e oare şi greu de vorbit ? "

12.4. Sima Niu întreabă ce este **Jun Zi** – Omul ales .

Maestrul răspunde : „ Omul ales nu poartă în suflet a grijilor povară şi spaima nu-l încearcă . "

Maestrul e întrebat iar : „ Deci Om ales se cheamă cel ce e senin şi fără de teamă ? "

Maestrul spune : „ Dacă atunci când în inimă-şi caută , nu găseşte nimic vrednic de îngrijorare , cum să nu fie mai presus de griji şi de orice temere . "

12.5. Sima Niu se plânge : Toți oamenii au frați , numai eu nu . " Zi Xia îi spune : „ Am auzit aceste cuvinte . Viața şi moartea omului îi sânt date de Cer dinainte . Bogăție şi onor tot de Cer îi sânt date . Dacă Omul ales îşi îndeplineşte îndatoririle , grav şi serios , fără a se abate , iar cu ceilalți e respectuos şi plin de ceremonie , toți cei dintre Cele patru mări frați or să-i fie . De ce s-ar mai îngrijora atunci Omul ales că nu are frați ? "

12.6. Zi Gong întreabă ce este **ming** – a fi luminat .

Maestrul răspunde : „ Când asupră-ți şuvoi de calomnii şi învinuiri se abat şi nu te ating , atunci te poți socoti luminat . Dacă de acestea toate nu te lași clintit , poți fi socotit deasupra celorlalți înălțat . "

12.7. Zi Gong întreabă ce este **Zheng** – Guvernarea .

Maestrul răspunde : „ Să asiguri hrană îndeajuns , arme cât trebuie şi poporul să fie plin de încredere . "

Zi Gong :„ Dacă nu le poți avea pe toate ,de care v-ați lipsi mai întâi din cele trei ? "

Maestrul : „ De arme . "

Zi Gong : „ Şi dacă din cele două rămase mai trebuie să vă lipsiți de încă una , la care ați renunța ? "

Maestrul : „ La hrană : dintotdeauna pe pământ există moartea . Fără încredere , însă , un popor nu poate ființa ! "

12.8. Ji Zicheng întreabă : „ Omului ales îi ajunge firea bună ce-o are de la natură , la ce îi mai trebuie cizelarea prin cultură ? "

Zi Gong spune : „ Păcat ! Ceea ce domnia voastră ați spus despre Omul ales este de regretat ! Vorba scăpată din gură e precum un atelaj cu cai : o dată pornit cu greu îl mai poți întorna . Cultura se îmbină cu natura şi sânt importante şi una şi alta . A le despărți ar fi ca şi cum ai încerca să iei dungile unui tigru sau petele unui leopard : pielea lor ar putea atunci trece drept piele de câine sau piele de capră . "

12.9. Prințul Ai îl întreabă pe You Ruo : „ Anul ăsta e an prost şi ce brumă am adunat nu o să ne ajungă pentru nevoile din regat , deci ce-i de făcut ? "

You Ruo spune : „ Ai cerut dările aşa cum erau în vremea de demult ? "

Prințul : „ Chiar dacă le-aş dubla , tot n-am ieşi din încurcătură . Nu ne descurcăm nici chiar mărind dările peste măsură ! "

You Ruo : „ Dacă poporul e îndestulat , cum să nu ajungă şi pentru suveran ce-a adunat ? Dacă poporul este lipsit , de unde să ajungă să-l îndestuleze pe suveran din ce-a agonisit ? "

12.10. Zi Zhang întreabă cum să cultivi Virtutea şi cum să recunoşti rătăcirea .

Maestrul răspunde : „ Înainte de orice fi plin de loialitate şi demn de încredere , devotează-te cu totul dreptății şi astfel Virtutea o vei cinsti . Când iubeşti pe cineva îi doreşti să trăiască , când îl urăşti îi doreşti moartea . Când îi doreşti şi viața şi-i doreşti şi moartea , iată ce înseamnă rătăcirea .

« O faci pentru că-i bogată
Sau numai că vrei o altă fată » "

12.11. Jing , prinț al regatului Qi , îl întreabă pe Maestru ce este guvernarea .

Maestrul răspunde : „ Suveranul să fie suveran , supusul supus , tatăl tată și fiul fiu . "

Prințul : „ Bine spus . Dacă suveranul n-ar fi suveran , supusul supus , tatăl tată și fiul fiu , cum aș mai fi sigur că având în față mâncarea o să apuc să mă înfrupt din ea ? "

12.12. Maestrul spune : „ Dacă e cineva căruia îi ajunge să asculte una din părțile în cauză și să știe unde e dreptatea , acela e Zi Lu ! El dacă-ți promite ceva , nu are tihnă noaptea întreagă până ce nu-și adevereşte vorba . "

12.13. Maestrul spune : „ Să ascult o pricină , și eu ca și alții o pot face . Ceea ce trebuie însă neapărat este să-i conving pe oameni să nu mai aibă de ce să se judece ! "

12.14. Zi Zhang întreabă ce este guvernarea .

Maestrul spune : „ Când ai o răspundere , fi mereu neostenit , și devotează-te cu toată ființa , când ai ceva de înfăptuit ! "

12.15. Maestrul spune : „ Să devi tot mai învățat , din scrierile vechi sporindu-ți cunoștințele ; să-ți stăpânești firea prin Regulile rituale : astfel te poți feri să te abați de la Cale ! "

12.16. Maestrul spune : „ Omul ales îl ajută pe om ca binele din el să-și desăvârșească și să nu împlinească ce are în el rău . Omul de rând e opusul său . "

12.17. Ji Kang îl întreabă pe Maestrul Kong ce înseamnă **zheng** – a guverna .

Maestrul răspunde : „ a guverna înseamnă **zheng** – a te menține drept . Dacă domnia ta conduci cu dreptate , cine de la acest drum înțelept s-ar putea abate ? "

12.18. Ji Kang era îngrijorat de cei care se apucaseră de furat . Îl întreabă despre asta pe Maestru care îi răspunde: „ Dacă domnia ta n-ai fi așa ahtiat să-ți sporești averea , atunci n-ar mai fi hoți , nici dacă i-ai îndemna ! "

12.19. Ji Kang îl întreabă pe Maestrul Kong ce înseamnă a guverna, spunând : „ Dacă îl omor pe cel fără Virtute și mă apropii de cel ce are Virtute , cum vi se pare ? "

Maestrul răspunde : „ De ce să ucizi pentru a guverna ? Ajunge să ai dorința de a face bine și poporul va fi bun ca și tine . Forța Virtuții suveranului e ca vântul de puternică , cea a omului de rând e ca iarba de nevolnică . Când vântul deasupra ierbii să sufle vine , aceasta e nevoită după el să se încline . "

12.20. Zi Zhang întreabă : „ Despre un cărturar , când se poate spune că a reușit să se distingă ? "

Maestrul : „ Ce înțelegi prin « a reușit » ? "

Zi Zhang : „ Adică a căpătat renume în țara sa și , la fel , în familiile nobile a devenit renumit . "

Maestrul : „ « A fi renumit » nu-i același lucru cu « a fi reușit » . Cineva a reușit când are o fire de neclintit și iubește dreptatea . Când pe ceilalți cu care are de-a face îi cercetează la vorbă și le ia seama la înfățișare . E preocupat să cedeze în fața celuilalt . Asta înseamnă a fi reușit să te distingi în treburile unui stat sau în slujba familiilor nobile . Cât despre cel renumit , ajunge să-și ia aerul de mare virtuos , acționând însă taman pe dos , și să-și ia o poză de om sigur pe el , de nezdruncinat , ca să devină renumit în marile familii și în stat . "

12.21. Fan Chi , însoțindu-l pe Maestru într-o plimbare prin fața Altarului Ploii : „ Permiteți-mi să vă întreb : cum să-ți cultivi Virtutea , cum să te lecuiești de pornirile rele și cum să-ți recunoști rătăcirea ? "

Maestrul spune : „ Foarte bună întrebarea . Dacă pui mai presus fapta decât răsplata , oare nu asta înseamnă să-ți cultivi Virtutea ? Dacă vei lua cu asalt răul din tine însuți și nu pe al altuia , asta oare nu distrugerea poriniri rele va însemna ? Iar când de mânie orbit , uiți de tine și de părinte , asta nu înseamnă oare că ești rătăcit ? "

12.22. Fan Chi întreabă ce este **Ren** – Omenia .

Maestrul răspunde : „ Să-l iubești pe celălalt . "

Fan Chi întreabă ce este **Zhi** – înțelepciunea .

Maestrul răspunde : „ Să știi să-l (re)cunoști pe celălalt . "

Fan Chi nu reușește să înțeleagă și Maestrul îi explică : „ Adică să-i poți alege pe cei drepți și deasupra celor nedrepți să-i așezi , astfel încât pe aceștia să îi faci să se îndrepte . "

Când Fan Chi se retrage , îl vede pe Zi Xia și-i spune : „ Tocmai l-am întrebat pe Maestru despre Înțelepciune . Maestrul a spus : « Alege-i pe cei drepți și deasupra celor nedrepți catâ a-i așeza și aceștia se vor îndrepta » . Tu ce înțelegi prin asta ? "

Zi Xia : „ Bogate tâlcuri aici se ascund . Când Shun domnea pe Pământ , el dintre cei mulți l-a ales pe Gao Yao , în rang de prim – ministru l-a înălțat și-atunci cei fără de Omenie s-au îndepărtat . Când Tang domnea pe Pământ , dintre cei mulți pe Yi Yin l-a ales , ministru și l-a luat și-atunci cei fără Omenie s-au îndepărtat . "

12.23. Zi Gong întreabă ce este **You** – Prietenia .

Maestrul răspunde : „ Să-l sfătuiești sincer și cu credință pe celălalt , să îi arăți calea potrivită . Dar să te oprești dacă vezi că nu-ți ascultă povața . Ca nu cumva intenția bună să-ți fie cu jigniri și ponos răsplătită . "

Maestrul Zeng spune : „ Omul ales își adună în jur prieteni prin cultura sa . Iar cu prietenii își cultivă Omenia . "

Capitolul 13

ZI LU

[DESPRE CALEA ACȚIUNII]

13.1. Zi Lu întreabă în ce constă arta de a guverna .

Maestrul răspunde : „ Întâi tu însuți drept exemplu te arată , apoi încurajează-i pe ceilalți la faptă . "

Lu vrea să fie mai mult lămurit . Maestrul îi spune : „ Fi fără preget , neostenit ! "

13.2. Zhong Gong , dregător la Curtea familiei Ji , întreabă în ce constă arta de a guverna .

Maestrul răspunde : „ Întâi hotărăști ce însărcinare are de îndeplinit fiecare , treci cu vederea greșelile mici , îi încurajezi pe cei ce se vădesc merituoși și în rang îi ridici . "

Zhong Gong : „ Dar cum să-i recunosc pe cei merituoși ca să-i pot promova ? "

Maestrul : „ Îi vei înălța în rang pe cei pe care îi cunoști deja , iar pe cei pe care nu-i cunoști , se vor găsi în mod sigur alții care-i vor remarca . "

13.3. Zi Lu spune : „ Dacă Principele regatului Wei v-ar chema să-l ajutați la guvernare , domnia voastră ce v-ați pregăti să faceți înainte de orice ? "

Maestrul răspunde : „ Neapărat aș corecta numele ! "

Zi Lu : „ Cum ? S-o luați așa de departe ? Și de fapt de ce ar trebui numele corectate ? "

Maestrul răspunde : „ You , parc-ai fi un necioplit fără învățătură . Omul ales , când e vorba de lucruri pe care nu le înțelege , mai bine tace din gură .

Dacă numele nu sânt corecte, vorbele nu pot fi cu tâlcul lor potrivite .

Dacă faptele nu sânt împlinite , Riturile și Muzica nu pot fi desăvârșite .

Dacă Riturile și Muzica nu sânt desăvârșite , pedepsele și osândele nu pot fi cu măsură împărțite .

Iar dacă pedepsele și osândele nu sânt date după cum fiecare le-a meritat , poporul este derutat și neajutorat .

De aceea , Omul ales când folosește numele , potrivește exact vorbele cu ceea ce numește și astfel ceea ce spune se va transforma în mod sigur în fapte . Omul ales nu lasă deloc la voia întâmplării felul cum vorbește . "

13.4. Fan Chi roagă să fie învățat cum se cultivă ogorul .

Maestrul spune : „ În treaba asta eu nu valorez cât un bătrân plugar . "

Fan Chi roagă apoi să fie învăţat cum se face grădinăria .

Maestrul spune : „ Nici la asta nu-s iscusit cât un bătrân grădinar . "

Fan Chi se retrage , iar Maestrul spune : „ Fan Chi ăsta e un om de rând . Omul superior iubeşte Ritul şi atunci cei din popor nu îndrăznesc să nu-l respecte . Iubeşte dreptatea şi poporul nu îndrăzneşte să nu-l asculte . Omul superior iubeşte buna credinţă şi nimeni nu îndrăzneşte să nu fie de bună credinţă . Ce nevoie ar avea de arat sau de grădinărit un asemenea om la care de pretutindeni vine lumea ? "

13.5. Unuia care ştie să recite cele Trei sute de poeme din Cartea Stihurilor îi dai pe mână guvernarea regatului şi el nu e la înălţime . Sau ca sol la barbari îl trimiţi şi el nu face faţă misiunii . Despre un asemenea om poţi spune că la atâta învăţătură faptele nu-i sânt deloc pe măsură !

13.6. Maestrul spune : „ Un Om superior este el însuşi corect , astfel că nici nu trebuie să poruncească ca poporul să-l asculte şi să făptuiască . Pe unul care nu e el însuşi model , chiar dacă poruncşte , poporul nu-l urmează defel . "

13.7. Maestrul spune : „ Regatele Lu şi Wei seamănă la guvernare ca fratele mic cu fratele mare . "

13.8. Maestrul vorbind despre Jing din regatul Wei : „ E foarte priceput în felul în care îşi orânduieşte treburile în reşedinţa sa . La început , având el ceva stare , ar fi spus : « E aproape potrivit » . Când şi-a sporit puţin averea , atunci iar a spus : « E aproape ce mi-am dorit » . Iar când s-a îmbogăţit de-a binelea : « E aproape desăvârşit » . "

13.9. Maestrul se duce în regatul Wei . Ran Qiu conduce carul . Maestrul spune : „ Ce populaţie înfloritoare ! " Ran Qiu întreabă : „ Când în regat e norod mult , ce trebuie făcut ? "

Maestrul : „ Să-l faci să se îmbogăţească ! "

Ran Qiu : „ Odată îmbogăţit , ce mai e de isprăvit ? "

Maestrul : „ Să-l înveţi , să-l faci instruit ! "

13.10. Maestrul spune : „ Dacă ar fi cineva care să mă pună să fac ordine într-un regat , în decurs de un an s-ar vedea bine că pot face ceva , iar în trei ani roadele pe deplin s-ar vedea . "

13.11. Maestrul spune : „ Se spune că dacă oamenii de bine ar menţine timp de o sută de ani ordinea în ţara lor , atunci s-ar ajunge să fie alungată cruzimea şi să se evite orice omor . În vorbele acestea e atât de mult adevăr ! "

13.12. Maestrul spune : „ Dacă ar exista un rege înţelept care să guverneze , i-ar trebui o generaţie până ce domnia Virtuţii să înscăuneze . "

13.13. Maestrul spune : „ Dacă cel ce guvernează este el însuşi drept , cum să nu îşi conducă supuşii înţelept ? Cel ce nu se conduce cu dreptate pe sine, cum ar putea să-i îndrepte pe alţii spre bine ? "

13.14. Ran Qiu se întoarce de la Curtea familiei Ji .

Maestrul întreabă : „ Ce te-a făcut să te întorci atât de târziu ? "

Ran Qiu răspunde : „ Treburile guvernării . "

Maestrul : „ Vrei să spui treburile familiei Ji ! Dacă ar fi existat treburi oficiale , deşi eu nu-s amestecat în guvernare , ceva despre asta tot aş fi putut auzi ! "

13.15. Prinţul Ding întreabă : „ Se poate ca o singură vorbă să facă înfloritor un regat ? "

Maestrul răspunde : „ O singură vorbă nu poate avea un asemenea rezultat . Totuşi , ar fi o zicere : « E greu să fi Principe , dar nici slujitorul său să fi , uşor nu e ! » Dacă această zicere te face să înţelegi răspunderea de a fi Principe , atunci se poate spune că ea asigură o bună guvernare . "

Prinţul Ding întreabă iar : „ Dar există oare vreo vorbă care ar putea distruge un regat ? "

Maestrul : „ Nici o vorbă nu poate avea un asemenea rezultat . Există totuşi ceva care sună cam aşa : « Să fi Principe nu-i nici o fericire , în afară de aceea că la tot ce spui nu ţi se arată împotrivire » . Dacă ceea ce spui este cu folos şi vorba nu ţi-e întoarsă , e cu atât mai bine . Dar dacă te-ai înşelat şi nu se află nimeni să ţi se împotrivească , atunci se poate spune că zicerea aceasta năruie un regat . "

13.16. Prinţul She îl întreabă pe Confucius ce este arta de a guverna .

Maestrul răspunde : „ Să-i faci pe supuşii tăi mulţumiţi , iar pe cei din alte regate să vină să fie de tine obläduiţi . "

13.17. Zi Xia , prefect la Jufu , întreabă ce este arta de a guverna .

Maestrul spune : „ Să nu te grăbeşti şi să nu urmăreşti în ceea ce faci câştigul mărunt . Graba te împiedică să atingi ce-ai plănuit , iar câştigul te abate de la treburile importante pe care le ai de înfăptuit . "

13.18. Prinţul She vorbind cu Maestrul Kong îi spune : „ La noi este un om drept poreclit « cel de neclintit » . Când tatăl lui a furat o oaie , el s-a dus şi l-a pârât . "

Maestrul răspunde : „ La noi cei drepţi sânt astfel : tatăl îşi apără fiul şi fiul îşi apără tatăl . În asta constă corectitudinea . "

13.19. Fan Chi întreabă ce înseamnă să te comporţi omenos .

Maestrul răspunde : „ În familie să fi sever şi politicos , în treburile publice serios şi conştincios , iar în relaţiile cu oamenii dovedeşte-te demn de încredere . Acestea sânt virtuţi de care să nu te lipseşti nici chiar dacă la barbarii de la marginea imperiului ai ajunge să trăieşti . "

13.20. Zi Gong întreabă : „ Cum să faci să poţi fi cărturar ? "

Maestrul răspunde : „ În ceea ce faci păstrează-ţi respectul de sine , când eşti trimis cu vreo misiune în cele patru colţuri ale lumii să nu faci de ruşine mandatul ce ţi-a fost încredinţat . Astfel te poţi numi nobil învăţat . "

Zi Gong : „ Îndrăznesc să întreb care e treapta următoare . "

Maestrul : „ Cei din familia ta să te laude ca fiu ascultător şi cei din obştea ta să te respecte ca pe un tânăr promiţător . "

Zi Gong : „ Permiteţi-mi să întreb ce ar urma ? "

Maestrul : „ Vorbele să-ţi fie demne de crezare şi împlinită cu roade să-ţi fie fapta . Şi chiar de eşti un om de rând hotărât şi încăpăţânat , prin asta poţi fi numit un cărturar de rangul al treilea . "

Zi Gong : „ Dar cei ce în vremea de azi guvernează ? Ei pe ce treaptă sânt ? "

Maestrul : „ Pentru asemenea oameni nevolnici nu merită să irosim nici măcar un rând ! "

13.21. Maestrul spune : „ De vreme ce nu-i găsesc pe cei care ating Perfecta Măsură , trebuie să mă însoţesc cu cei ce-s fie prea repeziţi , fie prea înceţi . Cei repeziţi sânt măcar plini de avânt , iar cei înceţi măcar nu-s la rele îndrăzneţi . "

13.22. Maestrul spune : „ Cei din sud au o vorbă : « Cel lipsit de forţa de a fi mereu egal cu sine nu poate fi şaman nici tămăduitor » . E foarte adevărat . Se spune în Cartea Schimbărilor : « Cel ce nu îşi păstrează cu constanţă Virtutea va trebui să-nfrunte dezonoarea » . " Maestrul adaugă : „ Un astfel de om nici nu mai are rost să meargă la prezicător să afle ce-l poate aştepta . "

13.23. Maestrul spune : „ Omul ales este pentru armonizare , nu pentru imitare . Omul de rând cultivă imitarea şi nu atinge armonizarea . "

13.24. Zi Gong spune : „ Unul pe care toţi cei din satul lui să-l iubească , ce spuneţi despre una ca asta ? "

Maestrul răspunde : „ Aşa ceva nu se poate ! "

Zi Gong : „ Dar unul pe care toţi să-l urască ? Ce credeţi despre asta ? "

Maestrul : „ Nu se poate nici aşa . Mai bine unul pe care toţi cei buni din sat îl iubesc şi toţi cei răi îl urăsc . Aşa , da ! "

13.25. Maestrul spune : „ Pe Omul ales e uşor să-l slujeşti , dar să-i câştigi simpatia-i mai greu . De cauţi să te placă , renunţând la Virtute , n-o să-i fie pe plac . Dar când te foloseşte , după puteri îţi dă de făcut şi te preţuieşte . Pe omul de rând e greu să-l slujeşti , dar e uşor să-l mulţumeşti . Fă-l să te placă renunţând la Virtute şi-o să reuşeşti . Dar când te foloseşte cere de la tine mai mult decât poţi duce şi te istoveşte . "

13.26. Maestrul spune : „ Omul ales esteautoritar , dar nu încrezut . Omul de rând e încrezut , dar nu poate fi temut . "

13.27. Maestrul spune : „ Tăria , hotărârea , simplitatea şi vorbele bine chibzuite te apropie de Suprema Virtute . "

13.28. Zi Lu întreabă : „ Cum să faci ca să poţi fi numit nobil învăţat ? "

Maestrul răspunde : „ Poartă-te cu strictеţe , când e cazul , dar şi cu înţelegere faţă de celălalt . Aşa o să poţi fi numit nobil învăţat . Cu prietenii fi strict , dar îndatoritor , cu fraţii , plin de dragoste şi răbdător . "

13.29. Maestrul spune : „ Un principe bun îşi instruieşte poporul în şapte ani , astfel încât poate porni un război . "

13.30. Maestrul spune : „ Trimite la luptă un popor care de instruire n-a avut parte şi asta

înseamnă în mod sigur că l-ai trimis la moarte . "

Capitolul 14

XIAN WEN

[DESPRE CALEA OMULUI]

14.1. Yuan Xian întreabă ce este ruşinea , dezonoarea .

Maestrul spune : „ Când statul e condus după lumina lui **Dao** , aşa cum se cuvine , să-ţi iei plata slujind ca dregător este foarte bine . Când statul nu-i condus cu înţelepciune , să-ţi mănânci în continuare pâinea de dregător este o ruşine . "

Xian : „ Despre celcare ambiţia , orgoliul, ura şi dorinţa egoistă şi le-a putut înfrâna , se poate spune oare că a atins Virtutea ? "

Maestrul : „ Se poate spune că cineva să-l întreacă e greu , dar dacă este vorba chiar de Virtutea Supremă , nu pot şti nici eu . "

14.2. Maestrul spune : „ Un cărturar , dacă rămâne la el acasă să ducă o viaţă uşoară , nu e demn să fie numit nobil învăţat . "

14.3. Maestrul spune : „ Când un stat e prin lumina lui **Dao** guvernat , acţionează cu îndrăzneală şi vorbeşte direct , netimorat . Când în stat lumina lui **Dao** a pierit , acţionează tot aşa , dar vorbeşte mai domolit . "

14.4. Maestrul spune : „ Omul care are forţa Virtuţii e neapărat meşter la vorbe înţelepte , dar un bun vorbitor nu e neapărat un asemenea Om superior . Omul omenos e neapărat curajos , dar cel curajos nu e neapărat omenos . "

14.5. Nan Gongkuo i se adresează Maestrului Kong : „ Yi era un bun arcaş , iar Ao un bun corăbier , dar nici unul din ei n-a murit de moarte bună . În schimb Yu şi Ji au trudit pe pământ şi au stăpânit lumea . "

Maestrul nu răspunde . Abia după ce Nan Gongkuo s-a retras , spune : „ Cu adevărat Ales este omul acesta , căci îi venerează pe strămoşii care practicau Virtutea . "

14.6. Maestrul spune : „ Un om nobil doar prin obârşia sa dar fără Virtutea Omeniei se mai găseşte . Dar om de rând care să aibă Virtutea Superioară nu se întâlneşte . "

14.7. Maestrul spune : „ Pe cel pe care îl iubeşti , poţi oare de truda muncii să-l fereşti ? Şi dacă cuiva îi eşti supus, devotat , poţi să nu-i mai dai nici o învăţătură sau sfat ? "

14.8. Maestrul spune : „ Când era o poruncă de întocmit , demnitarul Pi Chen o compunea , Shi Shu o cerceta şi o comenta , ministrul de externe Zi Yu o îmbunătăţea şi la urmă primul ministru Zi Chan , la el , la Dong Li , o desăvârşea . "

14.9. Cineva îl întreabă pe Maestru despre Zi Chan . Maestrul spune : „ Zi Chan este un om generos . "

Este apoi întrebat despre Zi Xi . Maestrul doar exclamă : „ Oh ,el ! Oh , el ! "

Când despre Guan Zhong este întrebat , răspunde : „ Ăsta da om ! Le-a luat celor din familia Bo cetatea Pian cu trei sute de suflete şi cu toate că pe Bo Shi l-a sărăcit , acesta până la sfârşitul vieţii lui cu nimic nu l-a învinuit . "

14.10. Maestrul spune : „ Să fi sărac şi să nu huleşti e mai greu decât să fi bogat şi să nu fi mândru . "

14.11. Maestrul spune : „ Meng Gongchuo e mai mult decât capabil pentru a fi dregător în slujba marilor familii Zhao şi Wei . Pe de altă parte însă , nu e destul ca să fie ministrul unor regate ca Teng şi Xue . "

14.12. Zi Lu întreabă ce este un om desăvârşit .

Maestrul răspunde : „ Cineva cu înţelepciunea lui Zeng Wuzhong dăruit , cu puterea de a renunţa la dorinţe ca Gongchuo , curajos ca Zhuang Zi din cetatea Bian , cu măiestria lui Ran Qiu şi prin rituri şi muzică şlefuit , un astfel de om poate fi considerat desăvârşit . " Maestrul adaugă : „ Dar putem oare astăzi să-i cerem cuiva să fie astfel pe toate planurile împlinit ? Mă mulţumesc să-l numesc desăvârşit pe cel care când are prilej de câştig nu uită de dreptate , sau pe cel care când are de înfruntat un pericol nu se teme doar pentru sine, sau pe cel care cu toată trecerea timpului cuvântul dat neclintit şi-l ţine. "

14.13. Vorbind despre Domnia sa Gong Shuwen , Maestrul îi spune lui Gong Mingjia : „ E adevărat că stăpânul vostru nu vorbeşte , nu râde şi nici nu se lasă cu daruri curtat ? "

Gong Mingjia răspunde : „ Ceea ce se spune e exagerat . Stăpânul vorbeşte numai când e cazul şi vorbele sale pe nimeni nu obosesc . Râde numai când e prilej de veselie şi astfel râsul său nu supără pe ceilalţi . Ia numai ce se cuvine să i se dea şi astfel lumea nu e scârbită de purtarea sa . "

Maestrul spune : „ Să fie aşa ? Oare într-adevăr e aşa ? "

14.14. Maestrul spune : „ Zang Wuzhong , ocupând ţinutul Fang , cere prinţului Lu dreptul ca familia sa să domnească în regat . Deşi se spune că nu l-ar fi constrâns pe suveran , mie unul nu-mi pare adevărat . "

14.15. Maestrul spune : „ Wen , prinţul regatului Jin , era meşter în intrigi politice , dar nu era drept . Prinţul Huan din regatul Qi era drept , dar nu putea să ţină intrigilor piept. "

14.16. Zi Lu spune : „ Când prinţul Huan l-a ucis pe prinţul Jiu , Shao Hu şi-a luat viaţa de dragul prinţului său , dar GuanZhong nu numai că nu şi-a urmat suveranul în moarte , dar a devenit ministrul ucigaşului . N-a fost astfel Guan Zhong lipsit de Virtute ? "

Maestrul răspunde : „ Ca ministru al prinţului Huan , Guan Zhong l-a ajutat pe acesta să-i supună pe vasali fără să folosească vreun car de luptă şi a făcut sub Cer ordine , lucru de care poporul a putut până azi să se bucure . Asta înseamnă Virtutea , superioarea Virtute ! "

14.17. Zi Gong spune : „ N-a fost Guan Zhong lipsit de virtute ? Păi , când prinţul Huan l-a ucis pe Jiu , el n-a putut să se omoare , ba i-a devenit ucigaşului ministru . "

Maestrul : „ Dacă n-ar fi fost el , ca ministru al prinţului Huan , să-i supună pe vasali, în lume ar fi fost dezordine şi poporul n-ar fi putut să se bucure . Dacă n-ar fi fost el, mă tem că acum am fi fost barbari cu pletele în vânt şi cu veşmânt neceremonial pe stânga încopciat . Oare ar fi fost mai bine ca el , aidoma unui om de rând , să-şi ia viaţa în vreo văgăună şi nimic de pe urma lui să nu rămână ? "

14.18. Marele nobil Xun , demnitar în slujba lui Gong Shuwenzi , este sprijinit de acesta pentru a fi şi el înălţat la rangul de mare dregător în regat . Maestrul , auzind , spune : „ Gong Shu îşi merită pe drept numele de **Wenzi** – Cel Înţelept . "

14.19. Maestrul vorbeşte despre lipsa de Virtute a prinţului Ling din regatul Wei . Kang Zi spune : „ Dar dacă Domnia sa este aşa , cum de până acum n-a pierdut ţara ? "

Maestrul răspunde : „ Păi , n-a pierdut-o , pentru că Zhong Shuyu se îngrijeşte de trimişii străini şi de oaspeţi , Zhu Tuo de cultul strămoşilor , iar Wang Sunjia de armată . De asemenea oameni înconjurat , cum să pierzi un regat ? "

14.20. Maestrul spune : „ Cel căruia îi e uşor vorbe mari să grăiască , când e să facă , îi vine greu să înfăptuiască . "

14.21. Chen Hengzi îl asasinează pe prinţul Jian din regatul Qi . Maestrul Kong îşi face abluţiunile rituale şi merge la palat pentru a-l informa pe prinţul Lu Ai : „ Chen Heng şi-a ucis suveranul , vă rog să poruncîţi să fie pedepsit . "

Prinţul : „ Anunţă-i pe Cei trei nobili vasali . "

Maestrul : „ Pentru că am fost cândva dregător , m-am simţit dator să vin să vă cer Vouă pedepsirea . "

Prinţul : „ Mergi şi încunoştinţează-i pe Cei trei . "

Maestrul Kong merge la Cei trei şi le spune , dar aceştia nu-i încuviinţează cererea . Kong Zi repetă : „ Pentru că am fost cândva dregător am simţit că-i de datoria mea să procedez aşa . "

14.22. Zi Lu întreabă ce înseamnă să-ţi slujeşti suveranul .

Maestrul răspunde : „ Nu-l înşela şi nu te teme să-l înfrunţi deschis dacă a greşit ceva . "

14.23. Maestrul spune : „ Omul ales cată spre Virtute şi se desăvârşeşte , omul de rând cată spre câştiguri mărunte şi se prăbuşeşte . "

14.24. Maestrul spune : „ Cei vechi învăţau pentru desăvârşirea de sine . Cei de azi învaţă

pentru a se remarca din mulţime . "

14.25. Qu Boyu trimite un emisar la Maestrul Kong . Maestrul îl pofteşte să şadă şi se întreţine cu el . Spune : „ Ce mai face venerabilul tău stăpân ? "

Trimisul răspunde : „ Venerabilul meu stăpân doreşte din toată inima să-şi împutineze greşelile , dar strădania nu-i prea reuşeşte . "

Trimisul iese şi Maestrul e entuziasmat : „ Ăsta da , emisar ! Ce slujitor adevărat ! "

14.26. Maestrul spune : „ Dacă nu eşti în postură oficială nu te amesteca în politică. "

Maestrul Zeng : „ Un Om superior nu se gândeşte să facă mai mult decât funcţia îi îngăduie . "

14.27. Maestrul spune : „ Omul ales socoteşte drept o ruşine să promită multe şi să facă puţine . "

14.28. Maestrul spune : „ Omul ales are de respectat trei lucruri de care eu însumi nu-s în stare : Omenie fără mânie , Înţelepciune fără rătăcire şi Curaj fără teamă . "

14.29. Lui Zi Gong îi plăcea să-l critice pe celălalt . Maestrul : „ Oare perfecţiunea ta a atins un grad aşa de înalt ? Eu unul n-am atâta timp de irosit . "

14.30. Maestrul spune : „ Nu fii necăjit , dacă de ceilalţi nu eşti preţuit . Fii necăjit , numai dacă nu eşti cu talent dăruit . "

14.31. Maestrul spune : „ Să nu-l bănuieşti pe celălalt de înşelătorie , să nu-l crezi cu uşurinţă capabil de nesinceritate , ci să ai puterea de a ghici înşelătoria şi nesinceritatea . Nu în aceasta constă superioritatea ? "

14.32. Ermitul Wei Shengmu îi spune Maestrului Kong : „ Qiu , ce tot alergi aşa , ba la apus , ba la răsărit ? O faci oare pentru a arăta cât eşti de meşter la vorbit ? "

Maestrul : „ Nu pretind să arăt cât sânt de meşter la vorbit , dar nu-mi plac cei ce se comportă înţepenit . "

14.33. Maestrul spune : „ Un cal care aleargă zece mii de **li** e admirat nu pentru forţa sa , ci pentru rasa sa . "

14.34. Spune cineva : „ Ce crezi , se cuvine să răsplăteşti răul cu bine ? "

Maestrul : „ Şi binelui atunci ce-i dai răsplată ? Mai bine-i dacă răul cu dreptate-l vei plăti , iar binele cu bine îl vei răsplăti . "

14.35. Maestrul spune : „ Nimeni nu mă cunoaşte . "Zi Gong : „ Cum adică , nimeni nu vă cunoaşte ? "

Maestrul : „ Nu spun că-i pedeapsă cerească şi nici pe oameni nu-i învinuiesc . Aici pe pământ învăţ ce-i omenesc , dar în ceea ce-i ceresc tind să mă desăvârşesc . Poate că doar Cerul mă cunoaşte , aşa gândesc . "

14.36. Gong Boliao îl pârăşte pe Zi Lu la Ji Sun . Zi Jingbo îl anunţă pe Maestru de aceasta , spunând : „ Domnia sa Ji Sun este de vraja lui Gong Boliao subjugat . Dar îmi stă în putere să fie astfel ca leşul lui Gong Biliao să fie la o răscruce aruncat . "

Maestrul spune : „ Va fi aşa cum va fi soarta , fie că legea lui **Dao** va fi împlinită , fie că legea lui **Dao** nu se va păstra . Împotriva a ceea ce îi este dat poate Gong Boliao să facă ceva ? "

14.37. Maestrul spune : „ Înţelepţii luminaţi ştiu cum să stea departe de lume . Vin apoi cei care se îndepărtează de anumite locuri . Următorii sânt cei care se feresc de anumite chipuri . Şi , în sfârşit , cei care evită vorbele unora . "

Maestrul spune : „ Sânt şapte oameni care s-au comportat aşa . "

14.38. Zi Lu înoptează la Poarta de piatră . Paznicul îl întreabă :„ De unde veniţi ? "

Zi Lu răspunde : „ De la Maestrul Kong de acasă . "

Paznicul : „ E vorba de acela care ştie că ceea ce vrea el nu se poate şi totuşi de la ţelul său nu se abate ? "

14.39. Maestrul aflat în regatul Wei cânta acompaniindu-se la **qing** . Un om cu un coş în spate trece prin faţa uşii şi auzindu-l spune aşa : „ Cântă cu atâta alean de parcă îi lipseşte ceva . " Apoi după o vreme adaugă : „ Ce jalnic sunet ce nu mai conteneşte ! De vreme ce nimeni nu-l înţelege , de ce nu se opreşte ?

« Dacă vadul e adânc o iei pe unde-s pietre , ocolit .

Dacă vadul e mic , îţi sufleci veşmântul şi treci liniştit » . "

Maestrul spune : „ Într-adevăr , nimic nu mai pare greu , dacă e astfel gândit ! "

14.40. Zi Zhang spune : „ În Shu Jing este scris : « Regele Gao Zang purtă doliu după al său părinte şi timp de trei ani nu se folosi de cuvinte » . Asta ce tâlc are ? "

Maestrul spune : „ Asta înseamnă venerarea strămoşilor şi cei de odinioară erau toţi aşa . După ce suveranul murea , noul Principe trei ani nu vorbea şi doar bătrânii demnitari îşi împlineau îndatoririle , iar primul-ministru dădea poruncile . "

14.41. Maestrul spune : „ Când suveranii iubesc Ritul , poporul e uşor de condus . "

14.42. Zi Lu întreabă ce este un Om ales .

Maestrul răspunde : „ Cel ce pe sine se modelează şi pe ceilalţi cu respect îi tratează . "

Zi Lu : „ Ajunge atât ? "

Maestrul : „ Cel ce se educă pe sine şi aduce celorlalţi armonie . "

Zi Lu : „ Ajunge atât ? "

Maestrul : „ Să te modelezi pe tine însuţi şi să aduci poporului armonia , o astfel de întreprindere chiar şi pentru împăraţii Yao şi Shun ar fi fost grea . "

14.43. Yuan Rang stătea pe jos cu picioarele răşchirate . Maestrul spune : „ Cel care tânăr fiind nu-şi respectă bătrânii şi când creşte nimic nu împlineşte , iar când e bătrân îi vine greu să moară , un asemenea om e o povară . "

Şi cu bastonul îl altoieşte peste ţurloaie .

14.44. Un băiat din satul Que era folosit de Maestru ca să-i ducă poruncile . Cineva întreabă : „ Băiatul ăsta învaţă şi el ceva ? "

Maestrul răspunde : „ După cum îl văd că stă laolaltă cu cei vârstnici şi la mers le-o ia celor mai mari ca el înainte , nu mi se pare că ar progresa , ci doar că e grăbit să le-o ia înainte altora . "

Capitolul 15

WEI LING GONG

[DESPRE NOIMA BUNEI ACŢIUNI]

15.1. Prinţul Ling din regatul Wei îl întreabă pe Maestru despre strategia luptelor .

Maestrul răspunde : „ Despre felul în care se orânduiesc vasele rituale am aflat câte ceva , dar

despre felul în care se înfruntă armatele n-am avut prilejul de a învăța . "

Și a doua zi părăsi regatul Wei .

15.2. Ajunși în regatul Chen , terminaseră merindele . Însoțitorii săi , bolnavi și flămânzi , abia se mai puteau ține pe picioare . Zi Lu vine la Maestru și-i spune : „ Se poate ca Omul ales să ajungă astfel la strâmtoare ? "

Maestrul răspunde : „ Omul ales poate să îndure lipsuri și închisoare , numai omul mărunt nu le poate îndura . "

15.3. Maestrul spune : „ Zi Gong , crezi că eu sânt dintre aceia care învață cât mai multe și țin minte tot ce au învățat ? "

Zi Gong : „ Firește . Sau poate nu ? "

Maestrul : „ Nu , nu sânt așa . Eu doar firul acela unic care pe toate să le lege încerc a-l afla . "

15.4. Maestrul spune :„ You, ce puțini sânt cei care înțeleg care este forța Virtuții ! "

15.5. Maestrul spune : „ « Să institui ordinea fără să impui ceva . » Shun care astfel a guvernat oare cum proceda ? În măreția sa , cu fața la miază-zi prezida . Atât făcea . "

15.6. Zi Zhang întreabă care este modelul de a acționa .

Maestrul răspunde : „ Vorbele să-ți fie loiale și demne de crezare , iar faptele serioase și cu respect . În acest fel , chiar și în locurile în care viețuiesc barbarii poți acționa drept . Dacă vorbești fără sinceritate și credință și dacă acționezi ușuratic și nerespectuos , chiar dacă ești la tine în sat , acțiunea nu-ți va rămâne oare fără folos ? Deci când ești în postură oficială , să ai cerințele acestea mereu vii . Când ești în caretă să le vezi ca și cum înscrise ar fi , pe lemn în fața ta , și astfel în viață vei reuși . "

Zi Zhang luă aminte și aceste cuvinte pe cingătoare și le înscrise .

15.7. Maestrul spune :„ Cât de drept era acest Shi Yu ! Când în stat guvernarea era luminată de **Dao** , el era drept ca săgeata . Când **Dao** nu era respectat el tot drept ca săgeata rămânea . Iar acest Qu Boyu , cât de înțelept era ! Când guvernarea statului era luminată de **Dao** , el slujea ca demnitar , când nu , se retrăgea la reședința lui și se sihăstrea . "

15.8. Să nu-i vorbești unuia căruia îi poți vorbi înseamnă să pierzi un om . Să nu-i poți vorbi cuiva și totuși să-i vorbești înseamnă ca vorbele în vânt să-ți iroseși . Or , omul inteligent nu-și permite nici să-și îndepărteze oamenii , nici să-și iroasecă vorbele .

15.9. Maestrul spune : „ Cărturarul cu voință și omul de omenie nu caută să se ferească de moarte sacrificându-și Omenia . Mai degrabă își jertfește trupul pentru a-și desăvârși Virtutea . "

15.10. Zi Gong întreabă cum să practici Omenia .

Maestrul răspunde : „ Să fii ca meșterul care dorește să-și facă temeinic lucrarea : mai întâi îți ascuți bine unealta . În orice regat te-ai afla , caută a-i sluji pe cei mai aleși dintre marii nobili și cu cei mai plini de Omenie dintre cărturari caută a te împrieteni . "

15.11. Yan Hui întreabă cum să slujești statul .

Maestrul răspunde : „ Să folosești calendarul celor din dinastia Xia , să conduci carele din dinastia Yin și să-ți pui boneta ceremonială a celor din dinastia Zhou . Ca muzică adoptă Imnul încoronării al împăratului Shun și Imnul cuceririi al regelui Wu . Să interzici muzica din Zheng și pe lingușitori să-i alungi . Căci cu muzica Zheng mintea ți-e moleșită , iar cât despre lingușitori , ei te duc în ispită . "

15.12. Maestrul spune : „ Dacă omul nu se preocupă de ceea ce-l așteaptă într-un viitor îndepărtat , prezentul îi pune în față în mod sigur greutăți de rezolvat . "

15.13. Maestrul spune : „ Asta e , cu asta gata ! N-am văzut pe nimeni căruia să-i placă să-și cultive Virtutea așa cum îi place o femeie frumoasă . "

15.14. Maestrul spune : „ Zang Wenzhong este , se pare , unul care a ocupat fără să merite postul de dregător . Știa bine ce Om ales era Liu Xiahui și totuși nu a vrut să împartă cu el acest onor . "

Maestrul spune : „ Zang Wenzhong este , se pare , unul care a ocupat fără să merite postul de dregător . Știa bine ce Om ales era Liu Xiahui și totuși nu a vrut să împartă cu el acest onor . "

15.15. Maestrul spune : „ Dacă doar pe tine însuți te mustri sever când greșești și pe celălalt nu-l învinuiești , înseamnă că de răutatea urii poți să te ferești . "

15.16. Maestrul spune : „ Cu unul care nu știe că e bine de-ntrebat : « Cum să fac ? » , « Cum ? » , chiar că nu știu cum e de procedat . "

15.17. Maestrul spune : „ Pe cei ce se adună și se îndeamnă la vorbit fără ca măcar o vorbă despre Virtute să fi grăit și le place caz să facă de cât sânt ei de deștepți , pe astfel de oameni greu mai poți să-i îndrepți . "

15.18. Omul ales are Dreptatea în fire . Urmând Riturile în fapte o împlinește , prin vorbe modeste o arată și prin purtare sinceră o desăvârșește .

15.19. Maestrul spune : „ Omul ales suferă dacă se consideră el însuși lipsit de har, dar nu suferă dacă ceilalți n-au de meritele lui habar . "

15.20. Maestrul spune : „ Omul ales se îngrijorează că dispare din lume fără ca să lase-n urmă nume . "

15.21. Maestrul spune : „ Omul ales caută sprijin doar în sine , omul de rând doar prin ceilalți se susține . "

15.22. Maestrul spune : „ Omul ales e mândru , dar cu ceilalți n-ajunge la conflicte . Se însoțește cu cei asemenea lui , dar nu face partide . "

15.23. Maestrul spune : „ Omul ales nu prețuiește pe cineva numai după vorbele lui bune , dar nici nu-i disprețuiește vorbele dacă nu-i convine cel ce le spune . "

15.24. Zi Gong întreabă : „ Există vreo vorbă care să poată să te îndrume cum să te porți toată viața ? "

Maestrul răspunde : „ Poate **Shu** – Reciprocitatea , adică să nu faci altuia ceea ce ție însuți să ți se facă nu ți-ar plăcea . "

15.25. Maestrul spune : „ Când cu cineva vorbesc , nici nu-l învinuiesc , nici nu-l preamăresc . Dacă am ceva de lăudat , n-o fac decât după ce asupra meritelor lui m-am încredințat . În timpul Celor Trei Dinastii oamenii din popor erau toți așa , de aceea în lucrarea lor demnă de laudă au ținut dreaptă Calea . "

15.26. Maestrul spune : „ Îmi amintesc de zilele când scribii lăsau în pagină locuri goale și când cei care aveau cai îi împrumutau altora . Astăzi nu se mai vede așa ceva . "

15.27. Maestrul spune : „ Vorbele meșteșugite tulburâ ordinea dată de Virtute . Nici în treburile mărunte nu trebuie să dai dovadă de nestăpânire și nerăbdare , căci ajunge să tulburi Marea Lucrare . "

15.28. Maestrul spune : „ Când toată lumea îl vede pe unul numai în rău , cercetează de ce . Dar tot la fel , cercetează și dacă toată lumea îl vede numai în bine . "

15.29. Maestrul spune : „ Calea cea Dreaptă omul singur o poate lărgi , dar Omenia din el singură Calea n-o poate spori . "

15.30. Maestrul spune : „ Doar ceea ce o dată greșit nu mai poate fi îndreptat se numește greșit cu adevărat . "

15.31. Maestrul spune : „ Odată , de mult , o zi întreagă am ajunat , apoi toată noaptea n-am închis ochii și-am meditat . Dar fără folos . N-a valorat cât aș fi câștigat dacă foloseam timpul ăsta pentru învățat . "

15.32. Maestrul spune : „ Omul ales se dedică lucrării de a atinge Calea și nu aceleia de a-și sătura foamea . Dacă lucrezi ogorul , deseori poți rămâne înfometat . Dacă înveți , poți ajunge să fii într-un post de dregător îndestulat . Omul ales e îngrijorat de Calea pe care trebuie s-o împlinească și nu îi pasă dacă o să sărăcească . "

15.33. Maestrul spune : „ Nu este de ajuns ca doar prin inteligență să atingi puterea . Trebuie ca prin Virtutea Omeniei s-o și poți păstra , căci altfel ceea ce ai obținut , în mod sigur va fi pierdut . Nu ajunge nici să-ți atingi puterea și s-o păstrezi prin Omenie . Trebuie să știi cum să te impui cu demnitate , astfel ca lumea să te respecte . Când prin inteligență și prin Omenie atingi puterea și în plus te impui cu demnitate , dar îi pui pe oameni să acționeze fără Rit , asta înseamnă că Binele din tine nu ți l-ai desăvârșit . "

15.34. Maestrul spune : „ Omul ales nu poate fi om superior prin cunoașterea inferioară , ci pentru a primi marea cunoaștere el este pregătit . Omul de rând nu o poate primi pe cea mare , ci doar de cunoașterea inferioară e în stare . "

15.35. Maestrul spune : „ Omenia este pentru oamenii din popor mai importantă decât apa sau decât focul . Și dacă în ceea ce privește apa sau focul i-am văzut pe unii care aruncându-se în ele au pierit , n-am văzut pe nici unul care de prea multă Omenie să fi murit . "

15.36. Maestrul spune : „ Când e vorba de Omenie fii tu cel dintâi , nu-l lăsa nici chiar pe

Maestru înainte să-ţi fie . "

15.37. Maestrul spune : „ Omul ales păstrează ferm Calea Dreaptă , dar şi la lucrurile mici poate gândul să-şi abată . "

15.38. Maestrul spune : „ Când îţi slujeşti Principele , mai înainte de orice dedică-te cu totul celor ce le ai de împlinit şi lasă la urmă felul cum vei fi plătit . "

15.39. Maestrul spune : „ Pe cei pe care îi am de învăţat pe categorii nu-i împart . "

15.40. Maestrul spune : „ Când Calea nu e la fel, nu se poate lucra întru acelaşi ţel . "

15.41. Maestrul spune : „ Ajunge ca propoziţiile să exprime ideile . "

15.42. Maestrul de muzică Mian vine în vizită . Când îl primeşte , Maestrul Kong spune : „ Atenţie la trepte ! " Conducându-l să se aşeze , iar : „ Iată aici scaunul ! " După ce se aşează , îi dă amănunte despre ceilalţi , care şi cum e aşezat .

După ce Mian pleacă , Zi Zhang întreabă : „ Se cădea să vă adresaţi unui simplu maestru de muzică chiar aşa ? "

Maestrul răspunde : „ Firește , întocmai aşa se cădea ! "

Capitolul 16

JI SHI

[DESPRE MODELAREA DE SINE ŞI DESPRE CALEA GUVERNĂRII PRIN RIT]

16.1. Şeful familiei Ji se pregătea să atace ţinutul Zhuanyu . Ran Qiu şi Zi Lu vin la Maestru şi-i spun : „ Seniorul Ji se pregătește să intre cu armata în Zhuanyu . "

Maestrul spune : „ Qiu , nu cumva ai înţeles , tu , greşit ? Ţinutul acesta este de vechii regi Zhou menit ca loc al sacrificiilor închinate Muntelui Dong Meng . Şi , în afară de asta , face parte din propriul regat şi-l putem socoti deci ca supus , aceloraşi legi închinat . Ce rost are atunci să fie atacat ? "

Qiu Ran răspunde : „ Domnia sa vrea aşa . Cât despre noi doi , n-o vrem deloc . "

Maestrul : „ Să ştii , Qiu , că Zhou Ren a spus : « Îşi asumă o însărcinare numai cine poate , cine nu , se dă deoparte » . Dacă-l vezi pe marginea prăpastiei şi nu sari să-l tragi înapoi , dacă atunci când e gata să se prăbuşească nu-l susţii , atunci cum poţi să-i mai fii sprijin stăpânului tău ? Şi de altfel ceea ce-mi spui este greşit încă de la început . Dacă tigrul sau rinocerul au scăpat din cuşcă , sau dacă o carapace preţioasă de broască ţestoasă sau un jad în sipetul lor s-au sfărâmat , cine e vinovat ? "

Ran Qiu : „ Dar cetatea Zhuanyu şi-a întărit zidurile şi mai este şi alături de reşedinţa familiei Ji . Dacă nu este acum supusă , în viitor va fi o ameninţare pentru urmaşii acestei familii . "

Maestrul : „ Qiu , Omul ales îi dispreţuieşte pe cei care nu spun ce au pe suflet şi caută tot felul de pretexte . Mai bine ia aminte la aceste vorbe , de mine auzite : « Cel ce are un regat sau un domeniu de stăpânit nu se preocupă de sărăcie , ci de nedreptate . Nu-i pasă de cât popor are , ci de câtă Omenie domneşte » . Şi , pe drept cuvânt , căci dacă e dreptate pentru toţi , nu se mai ajunge la sărăcie . Şi nu mai are importanţă dacă sânt oameni mulţi sau puţini , când trăiesc în înţelegere . Iar dacă ceilalţi de hăt dincolo de regat au rămas nesupuşi, prin prestigiul Forţei culturii îi poate aduce la sine . Şi atunci pacea şi liniştea şi dincolo de hotare se vor aşterne . Iată însă că avându-vă pe voi doi sfătuitori , stăpânul vostru n-a reuşit să se înţeleagă cu vecinii şi să-i atragă la el . Regatul e dezbinat şi nu-l mai poate păstra unit . Ba mai mult , se pregătește să atace ceea ce deja îi aparţine . Mă tem că necazul seniorului Ji nu trebuie în Zhuanyu căutat , ci chiar între zidurile propriului palat . "

16.2. Maestrul spune : „ Când în lume există Noima lui Dao , Fiul Cerului stabileşte Riturile , Muzica şi campaniile militare . Când în lume lipseşte respectul de Lege şi de Dreptate , nobilul vasal şi Riturile şi Muzica stabileşte . Când seniorul nobil răspunde astfel de toate , domnia sa rar atinge zece generaţii fără a fi răsturnată . Când marii nobili sânt cei care iau hotărârile importante, domnia rezistă cel mult cinci generaţii până e înlăturată . Când dregătorul din slujba nobililor ia hotărârile , puterea are cel mult trei generaţii de rezistat . Dacă în lume există Noima lui Dao , guvernarea şi toate răspunderile ei nu sânt pe seama supuşilor lăsate. Dacă în lume Noima lui Dao domneşte , încrezător , poporul ascultă şi nu cârteşte .

16.3. Maestrul spune : „ Curtea princiară şi-a pierdut de cinci generaţii puterea . De patru generaţii marii nobili îşi impun vrerea . De aceea cei trei urmaşi ai prinţului Huan îşi deplâng decăderea . "

16.4. Maestrul spune : „ Trei soiuri de prietenii îţi sânt prielnice şi trei dăunătoare . Prietenia cu cel drept , cu cel sincer şi credincios , precum şi cu cel erudit , e rodnică , folositoare . Prietenia cu cel ce se lasă linguşit , cu cel schimbător după cum bate vântul , cu cel ce-i doar la vorbe meşter , este păgubitoare . "

16.5. Maestrul spune : „ Trei soiuri de plăceri sânt folositoare şi trei , dimpotrivă , dăunătoare . Plăcerea ritualului şi a muzicii bine executată , plăcerea de a descoperii în celălalt bunătate , plăcerea de a-ţi înmulţi prietenii cu oameni de calitate , acestea sânt folositoare . Dăunătoare sânt plăcerea orgoliului fără măsură , plăcerea de a hoinări ca frunza dusă de vânt şi plăcerea de a te ghiftui , bând şi mâncând . "

16.6. Maestrul spune : „ Când te însoţeşti cu un Om ales , în trei feluri poţi uşor să greşeşti : să vorbeşti înainte de a-ţi veni rândul , ceea ce se cheamă impertinenţă ; să nu vorbeşti când îţi vine rândul , ceea ce înseamnă ipocrizie ; să vorbeşti fără să iei seama la reacţiile celuilalt , ceea ce se cheamă orbire . "

16.7. Maestrul spune : „ Omul ales trebuie de trei lucruri să se ferească . Când e tânăr şi are sângele nepotolit , să se ferească de desfrâu . Când e bărbat împlinit şi sângele îi clocoteşte-n vine , să se ferească de nestăpânire . Când e bătrân şi puterea sângelui i-a slăbit , să se ferească să devină apucător şi zgârcit . "

16.8. Maestrul spune : „ Omul ales se teme de trei lucruri : de Datul Cerului , de cei mai mari ca el şi de vorbele Înţeleptului . Omul de rând nu cunoaşte Datul Cerului , deci nu se teme de el , nu îi respectă pe cei mai mari , iar de vorbele Înţeleptului nu-i pasă defel . "

16.9. Maestrul spune : „ Cei ce o dată cu naşterea au şi cunoaşterea stau pe treapta dintâi . Cei ce învaţă şi abia apoi capătă cunoaşterea vin după ei . Cei ce , greu încercaţi fiind , reuşesc să învețe , celor dinainte le urmează . Cei ce , deşi greu încercaţi , nu ajung nicicum la învăţătură , pe treapta de jos se aşează . "

16.10. Maestrul spune : „ Omul ales păstrează nouă lucruri cu străşnicie în gând : când privește , să vadă limpede ; când ascultă , să audă desluşit ; să îşi controleze expresia feţei ; în atitudine să fie respectuos ; în vorbe să fie sincer ; în ceea ce întreprinde să fie serios ; când are îndoieli , să pună întrebări ; când îşi pierde cumpătul , să se gândească la urmări ; când obţine un folos , să vadă dacă e sau nu merituos . "

16.11. Maestrul spune : „ Să privești Binele ca pe ceva spre care tot ţinteşti , iar Răul să-l vezi ca apa clocotită cu care poţi să te opărești . Oameni care se comportă aşa am întâlnit şi asemenea

spuse am auzit .

Să trăieşti retras pentru a-ţi păstra întreaga Voinţă , să împlineşti dreptatea pentru a atinge Calea unică . Şi vorbele astea le-am auzit , dar pe omul care să fie aşa nu l-am întâlnit încă . "

16.12. Prinţul Jing din regatul Qi avusese o armată de o mie de care , dar când a murit , oamenii nu i-au găsit nici o virtute pe care să i-o preamărească la ceremonia de înmormântare . În schimb , pe Bo Yi şi Shu Qi , care au murit de foame la poalele muntelui Shouyang, şi astăzi oamenii îi comemorează . Pentru cele ce le-am spus înainte , nu-i ăsta exemplul care le ilustrează ? "

16.13. Chen Kang îl întreabă pe Bo Yu : „ Domnia ta ai auzit de la Maestru lucruri deosebite decât cele auzite de noi ? " Bo Yu răspunde : „ Nu . Doar o dată de mult , când stătea singur şi eu grăbeam smerit prin curte, mi-a spus : « Ai studiat Cartea Stihurilor ? » I-am răspuns : « Încă nu . » Maestrul atunci : « Dacă nu studiezi Stihurile , cum vei şti să te exprimi potrivit ? » M-am retras şi m-am pus pe citit Shi Jing . Altă dată , cum el tot singur stătea iar eu mă strecuram prin curte, m-a întrebat : « Dar Riturile le-ai studiat ? » « Nu » , i-am răspuns . Maestrul atunci : « Dacă nu studiezi Riturile , cum vei şti să-ţi găseşti în lume locul potrivit ? » M-am retras şi Riturile m-am pus pe citit . Ei bine , astea pot spune că sânt învăţăturile pe care mie mi le-a dat . " Chen Kang se retrage şi spune fericit : „ Am întrebat un lucru şi trei în schimb am primit . Am aflat despre Poeme şi despre Rit , cât de mare este însemnătatea lor , şi am mai aflat că Omul ales nici măcar cu propriul fiu nu e părtinitor . "

16.14. Sânt diferite nume pentru soţia suveranului . El însuşi îi spune „ Doamnă " . Ea îşi spune sieşi „ Mărunta dumneavoastră servitoare " . Supuşii îi spun „ Doamna Principelui " , iar în faţa altora vorbesc de ea spunându-i „ Tânăra noastră prinţesă " . Străinii îi spun şi ei „ Doamna Principelui " .

Capitolul 17

YANG HUO

[DESPRE CALEA GUVERNĂRII CU VIRTUTE , PRIN RITURI ŞI MUZICĂ]

17.1. Yang Huo doreşte să-l vadă pe Maestrul Kong , dar nu este primit . Atunci îi trimite în dar un purceluş rumenit . Aflând că Yang Huo nu e acasă , Maestrul se duce să-i prezinte în lipsă mulţumirile cuvenite , dar iată că cei doi se întâlnesc pe drum . Yang Huo i se adresează Maestrului : „ Haide , avem de vorbit . " Apoi spune „ Dacă cineva îşi ascunde talentul şi ţării sale-n restrişte nu-i e de folos , mai poate fi el virtuos ? " Şi tot el răspunde : „ Nu poate . " Apoi iar : „ Cineva căruia îi place să acţioneze , dar prilejul cel bun nu ştie a-l folosi , inteligent se mai poate numi ? Îşi răspunde : „ Nu poate . " „ Vezi , zilele şi lunile trec una câte una nenumărate în zbor , timpul nu ne aşteaptă . "

Maestrul , impresionat : „ M-ai convins , vorba ţi-e înţeleaptă , socot că îţi pot fi sfătuitor . "

17.2. Maestrul spune : „ Firea oamenilor îi apropie , Învăţătura îi îndepărtează . "

17.3. Maestrul spune : „ Numai suprema inteligenţă şi numai suprema prostie nu se pot schimba în altceva . "

17.4. Ajuns în târgul Wucheng , Maestrul aude zvon de cântece de ţiteră . Zâmbind uşor , spune : „ La ce bun să foloseşti pentru un biet pui satârul potrivit la tăiat boi ? "

Zi You răspunde : „ Maestre , v-am auzit altădată spunând : « Omul ales care învaţă Ritul şi Muzica va fi plin de iubire faţă de celălalt , omul de rând care învaţă Ritul şi Muzica poate fi mai bine guvernat » . "

Maestrul spune : „ Discipolii mei , iată un lucru bine grăit . Cele spuse de mine adineauri erau astfel doar pentru că am glumit . "

17.5. Gong Shan Furao se răscoală în cetatea Bi al cărei comandant era şi îl cheamă pe Maestru în tabăra sa . Confucius se gândea să pornească spre el . Zi Lu , necăjit , i se adresează : „ Este drept că n-avem unde să ne ducem , dar se cuvine oare să-l alegem tocmai pe Gong Shan ? "

Maestrul răspunde : „ Dacă mă cheamă acolo poate nu-i la întâmplare . Poate că în sfârşit s-a găsit cineva care să mă folosească şi să putem reânvia vechea splendoare a dinastiei Zhou de Apus . "

17.6. Zi Zhang îl întreabă pe Maestrul Kong ce este Omenia .

Maestrul răspunde : „ Cel ce face ca în lume cinci lucruri să se împlinească atinge această supremă Virtute Omenească . "

Zi Zhang : „ Permiteţi să întreb care sânt cele cinci lucruri ? "

Maestrul răspunde : „ Politeţea faţă de celălalt , îngăduinţa , buna-credinţă , zelul de a înfăptui şi mărinimia . Politeţea te fereşte de jigniri , îngăduinţa îţi aduce sprijinul multora , de bună-credinţă fiind şi pe ceilalţi te poţi bizui , zelul îţi asigură reuşita , iar mărinimia îi face pe ceilalţi să se supună când îi vei guverna . "

17.7. Bi Xi îi făcuse Maestrului Kong o invitaţie şi acesta dorea s-o onoreze . Zi Lu îi spune : „ Maestre , v-am auzit altă dată spunând că « Omul ales nu devine apropiat cu cel ce a făcut fapte rele . » Bi Xi s-a răsculat la Zhongmou şi acum dumneavoastră vă duceţi la el . Cum se poate ? "

Maestrul răspunde : „ Într-adevăr , aşa am spus . Dar altfel este acum zicerea potrivită : « Oricât ar fi ceva de tare tot se toceşte şi oricât de alb tot se înegreşte » . Sânt eu oare doar o tărtăcuţă ce stă să se usuce atârnată şi nu poate să fie mâncată ? "

17.8. Maestrul spune : „ Zi Lu , ai auzit despre cele şase Virtuţi şi despre cele şase pericole care pândesc ? "

Zi Lu răspunde : „ N-am auzit . "

Maestrul spune : „ Aşează-te să ţi le desluşesc : Să iubeşti Omenia şi să nu iubeşti Învăţătura , asta în prostie poate degenera . Să iubeşti Inteligenţa şi să nu iubeşti Învăţătura , asta în rătăcirea Căii poate degenera . Să iubeşti Credinţa în cuvântul dat şi să nu iubeşti Învăţătura , asta în hoţie poate degenera . Să iubeşti Purtarea deschisă şi să nu iubeşti Învăţătura , asta în brutalitate poate degenera . Să iubeşti Curajul şi să nu iubeşti Învăţătura , asta în răzvrătire poate degenera . Să iubeşti Forţa fizică fără Învăţătură , asta poate degenera în nemăsură . "

17.9. Maestrul spune : „ Dragii mei , de ce nu studiaţi *Stihurile* ? Ele îţi pot dezvolta imaginaţia , te pot face mai bun observator , te pot apropia mai mult de popor şi te pot face să ştii să-ţi exprimi nemulţumirea . În familie te ajută să-ţi slujeşti părinţii , în societate să-ţi slujeşti Principele . Şi apoi , din ele poţi cunoaşte numele pe care le au ierburile , copacii , animalele , păsările . "

17.10. Maestrul îi spune fiului său , Bo Yu : „ Din *Cartea Stihurilor* , primele părţi , *Zhou Nan* şi *Shao Nan* , le-ai învăţat ? Cine nu învaţă *Zhou Nan* şi *Shao Nan* e ca şi cum stă cu faţa la un perete aşezat ! "

17.11. Maestrul spune : „ Se tot spune : « Riturile , Riturile ! » Dar înseamnă ele doar podoabele de jad şi mătăsurile ? Şi se mai spune : « Muzica , Muzica ! » Dar înseamnă ea doar să auzi clopotul sau toba şi nimic altceva ? "

17.12. Maestrul spune : „ Unul care-şi ia o înfăţişare fioroasă , dar pe dinăuntru tremură înfricoşat , dacă e să-i găseşti asemănare în lumea oamenilor de rând , e ca un borfaş care se furişează în casa omului făcându-şi o spărtură sau căţărându-se peste creasta zidului . "

17.13. Maestrul spune : „ Aceşti aşa-zişi « domni de la sat » sânt cei care virtuţile au ruinat . "

17.14. Maestrul spune : „ Cei care când aud ceva împrăştie în cele patru zări cele auzite , singuri se dau înlături de la Virtute . "

17.15. Mereu ai un necioplit poţi oare să-l slujeşti pe Principe ? Înainte să-şi capete dregătoria , nu s-a îngrijit decât cum s-o obţină . După ce a obţinut-o nu i-a mai păsat decât cum s-o păstreze . Şi temător să n-o piardă e capabil să facă orice . "

17.16. Maestrul spune : „ Poporul avea în vechime trei metehne . La Cei de azi nici acestea aşa cum erau pe atunci nu mai sânt . În trecut , nemăsura consta în câteva mici opreliştei încălcate , pe când în prezent înseamnă o totală libertate . Orgoliul Celor vechi era mai degrabă îmbăţoşare , al Celor de azi e arţăgoasă îngâmfare . Prostia Celor vechi era prostie curată , a Celor de azi , prostie viclean înzorzonată . "

17.17. Maestrul spune : „ Vorbele meşteşugite şi care te ajută să-ţi compui aparenţa rareori ascund Omenia . "

17.18. Maestrul spune : „ Îmi displace ca roşul cu purpuriul să fie înlocuit . Muzica vulgară din Zheng care corupe muzica clasică şi ea e de dispreţuit . Tot la fel îi detest pe cei care-şi ascut limba şi meşteresc vorba până ce strică în regat sau în familiile nobile Ordinea . "

17.19. Maestrul spune : „ Aş dori să renunţ la cuvinte . " Zi Gong : „ Dacă dumneavoastră , Maestre , n-aţi mai vorbi , cum atunci ne-aţi mai putea transmite nouă , discipolilor , învăţătura ? "

Maestrul răspunde : „ Dar Cerul vorbeşte oare ? Şi totuşi , ascultând de el se rotesc anotimpurile şi se nasc viețuitoarele . Grăieşte Cerul ceva ? "

17.20. Ru Bei vrea să-l vadă pe Maestru . Maestrul refuză să-l primească pe motiv că este suferind . Dar când slujitorul iese să îl anunţe pe vizitator , Maestrul ia ţitera şi începe să cânte anume pentru a fi auzit .

17.21. Zai Yu spune : „ Să ţii trei ani doliu după părinţi nu e o treabă grea , dar dacă Omul ales încetează în acești trei ani practicarea Riturilor , acestea se vor deteriora . Dacă Muzica trei ani n-o mai exersezi , în mod sigur va dispărea . La urma urmei , când vechea recoltă e terminată , alteia noi îi culegi roada , iar lemnul de foc trebuie şi el adunat după cum într-un an se rotesc iarna şi vara. Şi pentru doliu un an nu ar fi de ajuns , nu-i aşa ? "

Maestrul răspunde : „ Dar ai putea tu ca numai după un an de la moartea părinţilor să-ţi înghiţi cu inima uşoară merindea şi să te gătești în mătăsuri fine ? "

Zai Yu : „ Da , n-ar fi greu pentru mine . "

Maestrul : „ Dacă tu ai inima s-o faci , fă-o dar . Când Omul ales e în doliu , mâncărurile de soi fără gust îi par şi nu-i mai priește nici Muzica . Nu-i mai priește nimic din ceea ce altădată îi plăcea şi de aceea de toate cele lumești se lipseşte . Dar dacă pentru tine-i uşor , n-ai decât să faci cum vrei . "

Zai Yu iese .

Maestrul : „ Yu e unul ce cu adevărat nu are Virtute . Copilul în primii trei ani de viaţă depinde de părinţi . Trei ani de doliu sânt un obicei cuminte pentru toată tagma omenească . Ai zice că Yu nici n-a avut parte de cei trei ani de dragoste părintească . "

17.22. Maestrul spune : „ Greu mai e cu cei care întreaga zi şi-o petrec să-şi umple burţile şi nu-şi pun la lucru mintea . Măcar de-ar şti să joace ca lumea şah . Decât nimic , tot ar fi ceva . "

17.23. Zi Lu : „ Omul ales cultivă curajul . "

Maestrul spune : „ Omul ales pune dreptatea mai presus de orice . Când e curajos şi nu e drept , ajunge să se revolte . Omul de rând e curajos şi nu e drept ajunge la tâlhărie . "

17.24. Zi Gong întreabă : „ Omul ales disprețuieşte pe cineva ? "

Maestrul răspunde : „ Da , disprețuieşte . Pe cel care doar de defectele altuia vorbeşte . De asemenea pe cel care îi vorbeşte de rău pe cei care deasupra îi sânt . Şi pe cel îndrăzneţ fără măsură care uită de politeţe . Şi pe cei care îndrăznesc să facă numai după cum li se năzăreşte . "

Maestrul adaugă : „ Dar tu nu ai pe unii pe care nu-i poţi suferi ? "

Zi Gong răspunde : „ Nu-i sufăr pe cei care nu-şi văd neajunsurile şi se folosesc de meritele altora pentru a se arăta pe ei meritând . Pe cei neruşinaţi care se dau drept curajoşi . Şi pe cei care descoperă la alţii necinstea , ei înşişi înşelând . "

17.25. Maestrul spune : „ E foarte greu să te descurci cu femeile şi cu omul de rând . Adică , dacă-i tratezi familiar devin nerespectuoşi , dacă-i ţii la distanţă , îţi poartă pică . "

17.26. Maestrul spune : „ Cine la 40 de ani este de oameni urât , aşa o să rămână toată viaţa , până la sfârşit . "

Capitolul 18

WEI ZI

[DESPRE PEREGRINĂRILE MAESTRULUI ÎN CĂUTAREA UNUI PRINCIPE MODEL]

18.1. Wei Zi pe tiranul Yin Zhouxin din dinastia Shang l-a părăsit . Ji Zi cu sclavia a fost de tiran pedepsit . Iar pentru că pe tiran l-a criticat cu asprime , Bi Gan a fost ucis cu cruzime .

Maestrul spune : „În acea dinastie au fost aceşti trei oameni înzestraţi cu Omenie ."

18.2. Liu Xiahui care avea funcţia de magistrat fusese de trei ori din slujbă alungat . Cineva îl întreabă : „ Domnia ta n-ar fi trebuit să pleci din regat ? " El răspunde : „ Dacă-mi îndeplinesc slujba păstrând aceeaşi atitudine dreaptă , credeţi că este vreun loc de unde să nu fiu de trei ori alungat ? Iar ca să-mi îndeplinesc slujba necinstit nu văd la ce bun locul unde-mi trăiesc părinţii să-l fi părăsit ! "

18.3. Prinţul Jing din regatul Qi îl primeşte pe Maestrul Kong . Spune : „ Nu pot să-l tratez ca şi cum ar avea rangul egal cu al celor din familia Ji . Îl pot trata ca inferior acestora , dar ca superior celor din familia Meng . " Şi încă : „ Eu unul am îmbătrânit , nu îl pot folosi cum i s-ar fi cuvenit . "

Şi Maestrul a plecat din Qi .

18.4. Cei din regatul Qi trimit în regatul Lu cântăreţe şi muzicanţi . Seniorul Ji Huanzi se ocupă de primirea lor şi câteva zile nu mai vine la Curte să se ocupe de guvernat .

Văzând aceasta Maestrul a plecat .

18.5. Jie Yu , nebun din regatul Chu , trece cântând pe lângă Maestrul Kong . Versurile cântecului sunau aşa :

„ O , Fenix ! O , Fenix !
De ce a slăbit strălucirea ta ?
Trecutul s-a dus , nu mai poate-nvia ,
Dar în viitor poate că iar îţi va surâde soarta .
Gata ! Ajunge ! Îndeajuns !
Prea plină de ameninţări e domnia acuma ! "

Maestrul coboară din caretă dorind să-i vorbească , dar omul se grăbeşte să dispară , astfel că nu se poate schimba cu el nici o vorbă .

18.6. Chang Ju şi Jie Ni îşi arau împreună ogorul . Maestrul Kong trecând pe acolo îl trimite pe Zi Lu să afle de la ei pe unde este vreun loc de trecut râul .

Chang Ju îl întreabă : „ Cine-i cel ce în car ţine hăţurile ? "

Zi Lu răspunde : „ Este Kong Qiu din regatul Lu . "

Chang Ju : „ Kong Qiu din Lu ? "

Zi Lu : „ Da , el e , cum îţi spun . "

Chang Ju : „ Atunci ştie singur care-i locul de trecere cel mai bun . "

Zi Lu îl întreabă atunci pe Jie Ni . Jie Ni spune : „ Dar Domnia ta cine eşti ? "

Răspuns : „ Mă cheamă Zi Lu . "

Jie Ni : „ Ca discipol , pe Kong Qiu din Lu îl urmezi ? "

Zi Lu : „ Chiar aşa . "

Jie Ni : „ Lumea-ntreagă-i un şuvoi nesupus . Îl poate schimba cineva ? În loc să-l urmezi pe unul care se fereşte doar de unii oameni , mai bine i-ai urma pe cei care au părăsit pe toată lumea ! " Spunând acestea , răstoarnă peste sămânţă brezda .

Zi Lu se întoarce şi-i povesteşte Maestrului cele auzite .

Maestrul răspunde : „ Nu putem să ne-nsoţim cu păsările şi cu jivinele din pădure . Dacă nu stăm cu oamenii laolaltă , atunci cu cine ? Şi dacă şuvoiul lumii ar lua-o pe Cale drept , n-aş mai avea atunci de ce să-ncerc să-l îndrept . "

18.7. Călătorind cu Maestrul , Zi Lu , rămas în urmă , se întâlneşte cu un moşneag care ducea pe umăr un coş atârnat de un băţ .

Zi Lu întreabă : „ L-ai văzut cumva pe Maestrul meu ? "

Bătrânul răspunde : „ Tu care nu ştii să-ţi foloseşti cele patru membre şi nu poţi deosebi cele cinci cereale , ce fel de Maestru poţi avea tu, pe care eu să-l fi-ntâlnit în cale? Şi spunând acestea îşi lăsă coşul jos şi începe să scormonească pământul cu băţul . Zi Lu se opreşte şi el , respectuos , cu mâinile împreunate .

Bătrânul îl invită să stea la el peste noapte . Îi taie un pui , îi dă fiertură de mei să se ospăteze şi îşi aduce cei doi fii să-l salute .

A doua zi , Zi Lu îşi urmează calea şi-l ajunge din urmă pe Maestru . Auzindu-i povestea , Maestrul îi spune : „ Era un pustnic , din cei retraşi din lume . " Şi-l pune pe Zi Lu să se întoarcă să-l vadă , dar când acesta ajunge , bătrânul nu mai era .

Zi Lu spune : „ Nu-i drept să te retragi aşa de la îndatoririle tale lumeşti . Cum să slujeşti ca dregător şi să respecţi ierarhia dintre cei tineri şi cei vârstnici ? Şi regula dreaptă dintre suveran şi supus cum s-o cunoşti ? Numai pentru a-ţi purifica trupul şi pentru propriul bine nu poţi să încalci Marea Lege a ceea ce se cuvine . Când Omul ales slujeşte ca dregător , îşi împlineşte datoria cea dreaptă , chiar dacă **Dao** – Modelul perfect al Cerului nu poate fi refăcut . Dar asta o ştim de la început . "

18.8. Marii oameni care s-au retras din viaţa publică : Bo Yi , Shu Qi , Yu Zhong , Yi Yi , Zhu Zhang , Liu Xiahui , Shao Lian .

Maestrul spune : „ Pentru că nu şi-au plecat voinţa şi nu s-au lăsat umiliţi , Bo Yi şi Shu Qi au rămas renumiţi . "

Apoi îi defineşte pe Liu Xiahui şi pe Shao Lian : „ S-au plecat şi s-au umilit , dar măcar au vorbit demn şi au acţionat chibzuit . "

Cât despre Yu Zhang şi Yi Yi spune aşa : „ Au trăit retraşi din lume şi au părăsit vorbirea astfel că şi-au păstrat puritatea şi şi-au recâştigat puterea .

Eu unul nu sânt aşa . Nici măcar nu-mi pun problema dacă se poate sau nu se poate renunţa . "

18.9. Marele Maestru de muzică Zhi pleacă în regatul Qi . Gan , cel de-al doilea maestru de muzică , plecă în regatul Chu . Liao , maestrul de muzică de rangul al treilea , se duse în regatul Cai . Que , maestru de muzică de rangul al patrulea , plecă în regatul Qin . Marele toboşar Fang Shu trecu Fluviul Galben , Wu , cântăreţul la tamburină , trecu râul Han , iar Yang , ajutor de maestru , şi Xiang cel ce ţinea hangul ajunseră să treacă marea .

18.10. Prinţul Zhou îi spune fiului său , prinţul Lu : „ Omul ales nu-i tratează cu nepăsare pe cei apropiaţi , nu dă prilej miniştrilor să se plângă că nu sânt de folos , şi nici nu-i alungă pe cei care-l slujesc de mult , decât dacă are un motiv serios . Şi nici nu aşteaptă ca un singur om să facă totul . "

18.11. Dinastia Zhou are opt nobili cărturari : fraţii Bo Da şi Bo Kuo , fraţii Zhong Du şi Zhong Hu , fraţii Shu Ye şi Shu Xia , precum şi fraţii Ji Sui şi Ji Gua .

Capitolul 19

ZI ZHANG

[DESPRE ÎNVĂŢĂTURĂ ŞI DESPRE MERITELE MAESTRULUI]

19.1. Zi Zhang spune : „ Un nobil cărturar pus în faţa pericolului poate să-şi dea şi viaţa . Când e în situaţia de a obţine ceva chibzuieşte să nu încalce dreptatea . Când face ceremoniile sacrificiale caută să fie plin de smerenie , iar la doliu e pătruns de durere . Ce altceva mai mult i se poate cere ? "

19.2. Zi Zhang spune : „ Despre cel ce practică Virtutea , fără să-i înţeleagă măreţia , despre cel ce urmează Calea dar fără credinţa nestrămutată în ea , spunem oare că posedă Virtutea şi că a îmbrăţişat Calea sau ba ? "

19.3. Discipolii lui Zi Xia îl întreabă pe Zi Zhang despre raporturile dintre oameni .

Zi Zhang : „ Zi Xia cum v-a spus ? "

Ei răspund că Maestrul Zi Xia le-a spus aşa : „ Cu cel cu care poţi fi prieten să te însoţeşti , dar de cel care merită ţinut la distanţă să te fereşti . "

Zi Zhang : „ E diferit de ceea ce eu însumi am auzit şi care sună astfel : « Omul ales îl venerează pe omul superior , iar faţă de oamenii obişnuiţi e îngăduitor . Laudă bunătatea şi compătimeşte neputinţa . » Căci dacă eu însumi nu sânt un om superior cum să nu pot fi cu ceilalţi îngăduitor ? Dacă , dimpotrivă , nu sânt aşa , de ce să mă mai feresc eu de oameni , când ei înşişi de mine se vor îndepărta ? "

19.4. Zi Xia spune : „ Şi Căile mici au desigur folosul lor . Dar mă tem că abătându-te astfel de la Cale , poţi să nu mai ajungi la ea , aşa că Omul ales e mai bine să nu se preocupe de aşa ceva . "

19.5. Zi Xia spune : „ Cel care zilnic îşi constată lipsurile şi lună de lună nu uită ce-a-nvăţat , poate fi numit de studiu pasionat . "

19.6. Zi Xia spune : „ Îmbogăţiţi-vă învăţătura şi perseveraţi în ceea ce v-aţi ales drept ţel . Întrebaţi deschis asupra temeiului a tot ce vă interesează şi chibzuiţi cum e mai potrivit înainte de a acţiona . În asta se află **Ren** – Omenia . "

19.7. Zi Xia spune : „ Aşa cum o sută de diverşi meşteşugari în atelierul lor îşi desăvârşesc fiecare lucrarea , tot aşa şi Omul ales prin studiu atinge Calea . "

19.8. Zi Xia spune : „ Când omul obişnuit a greşit , îşi acoperă imediat greşeala printr-un stil meşteşugit . "

19.9. Zi Xia spune : „ Omul ales poate fi privit în trei ipostaze : privit de departe e plin de gravitate; de aproape e plin de blândeţe; când îl auzi vorbind e plin de temeinicie ."

19.10. Zi Xia spune : „ Un Om ales mai întâi câştigă încrederea poporului şi abia apoi e în stare să-l conducă . Dacă nu i-a fost obţinută încrederea , poporul , când e pus la înfăptuit , se va crede obijduit . Omul ales doar după ce câştigă încrederea suveranului poate să-şi permită să facă critici . Dacă suvreanul nu are deja această încredere , el va socoti că e vorba de insulte . "

19.11. Zi Xia spune : „ Când este vorba de Marile Virtuţi nu se îngăduie încălcările , pe când cu Micile Virtuţi se îngăduie ajustările . "

19.12. Zi You spune : „ Pe discipolii lui Zi Xia dacă-i pui să mături sau să cureţe , să vină când sânt chemaţi şi să răspundă când sânt întrebaţi sau să primească şi să petreacă pe cineva , se descurcă bine . Dar astea toate nu-s decât treburi mărunte . Dacă e vorba de lucrurile esenţiale , ei bine pe astea nu le-au învăţat . Se poate aşa ? "

Auzind , Zi Xia : „ Vai , vorbele lui Zi You sânt greşite ! Când Omul ales învaţă Calea , ce trebuie transmis mai întâi şi ce mai apoi explicat ? Este ca şi cu arborii şi plantele : trebuie să le distingi după soi şi după specie . Calea pe care o învaţă Omul ales nu poate fi hotărâtă oricum , la întâmplare . Dar cel ce ştie să deosebească începutul şi sfârşitul , şi cum se face trecerea de la mic la mare , nu poate fi decât Înţeleptul cu minte clarvăzătoare . "

19.13. Zi Xia spune : „ Când slujeşti într-o dregătorie şi-ţi mai rămâne forţă , dedică-te studiului . Dacă , dedicat studiului , îţi mai rămâne forţă , du-te şi slujeşte ca dregător . "

19.14. Zi You spune : „ Doliul trebuie să se oprească la menirea de a exprima durerea , la nimic altceva . "

19.15. Zi You spune : „ Prietenul meu Zi Zhang poate fi socotit de un talent ce cu greu se poate egala . Şi totuşi n-a atins **Ren** – Omenia . "

19.16. Maestrul Zeng spune : „ Când eşti cu Zi Zhang , el are o măreţie ce copleşeşte toată adunarea . Cu greu mai poţi să atingi , alături de el , Virtutea . "

19.17. Maestrul Zeng spune : „ L-am auzit pe Maestrul Kong că spunea : « În mod obişnuit omul nu dă la iveală în întregime ceea ce în suflet ascunde . Numai când , îndoliat , părinţii şi-i plânge . » "

19.18. Maestrul Zeng spune : „ Am auzit de la Maestrul Kong : « Pietatea filială a domnului Meng Zhuan o pot şi alţii imita . Dar felul în care el nu i-a schimbat tatălui după moarte demnitarii şi i-a continuat guvernarea e greu de imitat . » "

19.19. Când Meng Sunshi îl numeşte pe Yang Fu într-un post de judecător , acesta îi cere lui Zeng Zi ajutor . Zeng Zi spune : „ De mult timp cei care conduc au pierdut dreapta Cale şi poporul e lăsat de capul lui . Când vei scoate la lumină adevărul fii compătimitor şi nu triumfător . "

19.20. Zi Gong spune : „ Regele Zhou Xin era rău , dar nici chiar atât pe cât se spune . De aceea Omului ales nu-i place să locuiască în josul apei . Pentru că după aceea tot ce în lume e rău se adună pe capul său . "

19.21. Zi Gong spune : „ Greşelile Omului ales sânt ca eclipsele de soare şi de lună . Când greşeşte , toată lumea-l zăreşte , şi toată lumea se uită la el cu admiraţie , când o ia pe calea cea bună . "

19.22. Gong Sunchao din regatul Wei îl întreabă pe Zi Gong : „ Dar Zhong Ni de unde are Învăţătura ? "

Zi Gong răspunde : „ Vechea Cale a regilor Wen şi Wu nu s-a pierdut , ci s-a păstrat între oameni pe pământ . Omul ales superior posedă miezul ei . Cel care nu este aşa ajunge să ştie doar o parte neânsemnată din ea . Dar Calea regilor Wen şi Wu se află peste tot în lumea asta. Cum atunci Maestrul Kong să nu fi ajuns s-o înveţe ? Şi de ce i-ar fi trebuit un Maestru ca să i-o predea ? "

19.23. Shusun Wushu le spune la Curte marilor demnitari : „ Zi Gong l-a întrecut pe Maestrul său Zhong Ni . "

Zifu Jingbo îi transmite asta lui Zi Gong .

Zi Gong spune : „ E ca şi cu zidul care încăperile înconjoară . Peste zidul meu scund până la umăr , privind din afară , poţi lesne descoperii frumuseţea ce-o ascund camerele din interior . Zidul Maestrului Kong are 20 de coţi înălţime şi dacă nu ştii unde-i poarta , nu poţi ghici măreţia templului strămoşilor şi splendoarea multelor sale încăperi n-o poţi afla . Puţini sânt cei care i-au descoperit intrarea . Vezi deci de ce vorbele spuse de domnul Shusun sânt aşa . "

19.24. Shusun Wushu îl vorbea de rău pe Maestrul Kong . Zi Gong spune : Oricum , Maestrul este deasupra unor asemenea fapte . Înţelepciunea celorlalţi oameni aleşi se aseamănă cu un deluşor ce se poate urca . Maestrul Kong se aseamănă în măreţia sa cu soarele şi cu luna . Încercaţi a le ajunge ! Cine vrea să le stingă lumina nu le poate atinge . Cel care o face arată că el însuşi nu-şi cunoaşte măsura . "

19.25. Chen Ziqin îi spune lui Zi Gong : „ Sânteţi prea modest . Oare chiar nu l-aţi întrecut pe Maestrul Kong ? "

Zi Gong : „ Omul ales poate să-şi arate printr-o singură vorbă ştiinţa . Şi tot aşa , printr-o singură vorbă neştiinţa îşi poate arăta . Trebuie deci să-şi cumpănească vorba . Calităţile Maestrului Kong nu se pot egala , aşa cum nu te poţi cocoţa în cer cu scara . Dacă ar fi avut Maestrul Kong prilejul de a guverna în regat sau de a fi demnitar în familiile nobile , s-ar fi împlinit , cred , ce se spune că ar fi dorit : să-i ridice pe oameni , şi ei să stea drept , cu demnitatea ce li se cuvine ; să-i îndrume pe Calea cea dreaptă , şi ei să meargă pe ea ; să le-o dăruie şi ei să primească Armonia ; să-i încurajeze şi ei să-şi adune laolaltă puterea ; iar pe el să-l glorifice cât trăieşte , iar când moare să-l plângă . Cine ar putea într-o astfel de măreţie pe Maestrul Kong să-l ajungă ? "

Capitolul 20

YAO YUE

[DESPRE SPUSELE CELOR VECHI]

20.1. Yao spune :

„ O , Shun , Cerul asupra ta a lăsat
onoarea de a fi încoronat !
Domneşte în Centrul lumii cu credinţă !

Dacă supuşii dintre cele Patru mări
vor ajunge în nimicnicie ,
Dreptul pe care ţi l-a dat Cerul
pe veci pierdut să fie ! "

Shun , şi el , tot cu aceste vorbe l-a înscăunat pe Yu .

Împăratul Tang spune : „ Eu , nevrednicul Tang , îndrăznesc să sacrific un taur negru drept ofrandă . Şi spun limpede în faţa măreţului stăpân al Cerului :

Pe cei care vor săvârşi crime nu-i voi cruţa ;
Slujitorilor tăi n-o să le-acopăr faptele rele ,
Pentru că tu , cu inima ta luminată , le cunoşti pe toate cele .
Dacă eu însumi voi fi vinovat ,
Pedeapsa doar asupră-mi şi nu
asupra supuşilor mei să se abată !
Iar dacă ei vor greşi , asupra mea
să se-ntoarcă vina lor toată ! "

Mari nobili avu dinastia Zhou care îi făcu pe cei buni să se înavuţească .

Regele Wu spune :

„ Deşi cei din familia Zhou îmi sânt rude
tot nu fac cât cei cu Virtute .
Dacă poporul greşeşte ,
doar eu să fiu cel care ispăşeşte .
Să reglementăm atent greutăţile şi măsurile ,
Să refacem dregătoriile părăsite
Şi puterea guvernării în tot Imperiul
se va transmite .
Să refacem regulile distruse ,
Să restabilim domniile întrerupte ,
Să-i ridicăm pe cei ce-au fost îndepărtaţi ,
deşi merituoşi ,
Şi oamenii de peste tot îşi vor întoarce
inimile către noi
şi ne vor urma bucuroşi . "

Ceea ce este important : poporul , hrana , doliul , sacrificiile .

„ Îngăduinţa şi înţelegerea
fac să te sprijine mulţimile .
Buna-credinţă face poporul devotat
Lucrarea iscusită aduce împlinirea ,
Dreptatea aduce poporului fericirea . "

20.2. Zi Zhang îl întreabă pe Maestrul Kong : „ Ce trebuie să faci ca să poţi guverna cu temei ? "

Maestrul răspunde : „ Să cinsteşti cele cinci Virtuţi şi să scapi de cele patru purtări rele . "

Zi Zhang : „ Care sânt cele cinci lucruri de preţ ?

Maestrul : „ Omul ales să fie generos , dar nu risipitor ; să aibă dorinţe , dar nu nemăsurate ; să-i facă pe oameni să muncească , dar fără să-i obijduiască ; să se preţuiască pe sine, dar să nu fie plin de mândrie ; să fie temut , dar să nu ajungă la tiranie . "

Zi Zhang : „ Cum să fii generos fără să risipeşti ? "

Maestrul : „ Dacă-i pui pe oameni să facă ceea ce le e tuturor de folos şi-i faci să aibă şi profit , nu înseamnă că i-ai făcut să câştige fără să fi risipit ? Dacă le dai de făcut lucruri pe care le pot împlini , cum i-ai mai putea obijdui ? Şi dacă eşti stăpânit de dorinţa de Virtute , cum ai mai putea râvni la lucruri mărunte ? Omul ales se poartă la fel şi cu cei puţini şi cu cei mulţi , şi cu cel puternic şi cu cel neputincios . Asta nu-nseamnă că se preţuieşte pe sine fără a fi vanitos ? Omul ales e îmbrăcat corect şi ţinuta sa care impune respectul îi face pe oameni să-l ştie de frică. Asta nu-nseamnă că e temut fără să fie crud ? "

Zi Zhang întreabă : „ Dar care-s cele patru rele de care trebuie să te fereşti ? "

Maestrul răspunde : „ Să nu dai oamenilor mai întâi învăţătura şi să-i pedepseşti cu cruzime , - ceea ce se cheamă teroare . Să nu-i sfătuieşti la început asupra celor ce au de făcut , şi să le ceri să facă repede şi mult , - ceea ce se cheamă tiranie . Să nu dai porunci neclare , întâi îngăduitoare , apoi din cele ce nu rabdă amânare , - ceea ce se cheamă hărţuiala jefuitorului . Şi , în sfârşit , să te fereşti să nu-i dai omului nici bruma ce i se cuvine , - ceea ce se cheamă abuzul dregătorului . "

20.3. Maestrul spune : „ Dacă nu cunoşti Datul Cerului , nu te poţi socoti Om ales . Dacă nu cunoşti Riturile , nu-ţi poţi găsi locul în lume . Dacă nu cunoşti arta vorbirii , nu poţi cunoaşte nici oamenii . "

Glosar de termeni

Běn Esenţa ; Temeiul ; Rădăcina ; Matca
Bì Ceea ce este comparabil , a compara ; Ceea ce este parţial
Bǐ A se îndepărta . (În opoziţie cu **jìn** - „ a se apropia ")
Bié Diferenţa , a diferenţia . (Echivalent parţial cu **qu** - „ deosebirea esenţială ")
Bó xué Erudiţia ; A-şi extinde sfera studiului
Bù (prefix negativ cu care se formează termenii antonimici)
bú yù A nu dori , nedorinţa
bù xing A nu reacţiona ; A rămâne de neclintit
bù gǎi De necorectat ; De neschimbat
bù yǒu A nu fi nefericit
bú jù A nu fi înspăimântat
bú huò A nu avea îndoieli ; A nu fi nehotărât

Chén Supusul ; Demnitarul slujitor al Principelui

Jun shi Chen , Chen shi Jun „ Principele îl determină pe Supus să facă , Supusul înfăptuiește pentru Principe " (12.11.)

Chéng Sinceritatea (adevărul obiectiv firesc și sincer) . (În lucrarea *Zhong Yong* : perfecțiunea înnăscută sau dobândită , principiu cosmic , factor de unitate și armonie între Cer și Pământ)

Chĭ Rușinea (conștiința abaterii de la Norma de conduită)

Cóng A urma tradiția

Cōng A fi ager

Chuán A transmite , a propaga tradiția

Dào Principiul suprem al Ordinii ; Legea maximă a Armoniei ; Calea ; Modelul ; Metoda

you Dao ze „ a avea principiul Dao " (8.13.)

Zhí Dào Calea dreaptă (opusă „ căii ocolite " - **Wan Dao**)

Wān Dào Calea ocolită , piezișă

Móu Dào Lucrarea lui Dao

Dào Dé Virtutea supremă (principiul suprem în manifestările sale)

Dé Virtutea (ca forță de manifestare a Principiului ; forță interioară cu valoare magică , opusă „ forței fizice " - **Lì**)

Dá A atrage Valoarea supremă (verb al depășirii de sine , al desăvârșirii) ; A avea putere de pătrundere

Dà Dé Marile Virtuți

Dà lún Codul moral ; Legea relațiilor interumane

Dà Móu Marele Plan ; Marea Lucrare (În opoziție cu **Xiao Shi** - „ lucrările mărunte " .)

Dì Respectul pentru fratele mai mare

Dì zi Învățăcel ; Discipol

Dòng Dinamismul ; Mișcarea

È A nu fi bun ; A fi de disprețuit , de condamnat

Gāng A fi de o mare fermitate

Găi A corecta ; A transforma (în bine)

Gōng A fi politicos

Gŭ Ceea ce este vechi ; Cărțile vechi

Guài Lucrurile ciudate , stranii , anormale

Guĭ Spiritele inferioare ; Duhurile ; Demonii

Guò A depăși limita ; A întrece măsura

Hăi Marea ; Calea câștigului vulgar (Metafofa egoismului) ; Spațiul „ omului întreprinzător " - **Zhi zhe** a cărui calitate este „ dinamismul " - **dong** . (În opoziție cu **shan** - „ muntele ")

Hào A fi bun ; A fi plăcut ; A aprecia

Hào gŭ A iubi ceea ce este vechi

Hé Armonia ; Ordinea

He wei gui „ Armonia e cea care dă (Ritului) prețuirea cea mare " (1.12.)

Hé A fi potrivit , adecvat

Huì A fi mărinimos , mărinimia

Huò A fi îndoit , îndoiala ; A fi nehotărât

biàn huò A-și recunoaște rătăcirea

bú huò A nu avea îndoieli ; A avea încredere în funcționarea Modelului Maxim

Jì A oficia sacrificiile

jìru zài Oficierea sacrificiilor cu maximă implicare („ca și cum spiritele ar fi de față")

Jiān A fi simplu și apropiat de popor

Jiāo A învăța pe cineva ; A instrui

Jiāo Intoleranța , a fi intolerant

Jìn A se apropia (Verb al modalizării spațiale)

Neng jin qu bi „ Pentru a te apropia , trebuie să reușești a te îndepărta " (6.30.)

Jìng A fi pătruns de respect ; Gravitatea calmă (postura rituală a spiritului) ; Seriozitatea și respectul de sine în acțiune ; Disciplina interioară

Jìng Staticul ; Nemișcarea

Jūn Zi Omul ales ; Omul nobil ; Omul superior (Sinonime : **xian zhe** ; **shang she**); Principele

Kuān A avea putere de cuprindere și de înțelegere ; Toleranța

Kuáng A fi lipsit de măsură ; Nebunia

Lái Viitorul

Lè A se bucura , bucuria (prin aprecierea frumosului) ; Plăcerea estetică

Yuè Muzica (Modelul superior de Ritualizare ; una din „ Cele șase Arte " - **Liu Yi**)

Lĭ Riturile (cele religioase și normele de comportare) (Regula performării cu respect ierarhic și măsură)

fù Lĭ A reface Riturile

ke ji fu Li „ Supune-te pe tine și Riturile se vor reface de la sine " (12.1.)

xué Lĭ A învăța Riturile (Modelul Ritualizării)

Bu xue Li wu yi li „ Dacă nu înveți Riturile , nu poți sta demn în lume " (16.13.)

fèi Lĭ A fi fără Rit (fără Regulă , fără Cod , fără Model de comportare)

Fei Li wu shi , fei Li wu ting „ Fără Rit nu privi , fără Rit nu asculta

Fei Li wu yan , fei Li wu dong „ Fără Rit nu vorbi , fără Rit nu făptui " (12.1.)

Lì A sta în poziție fermă ; A-ți fixa poziția în ierarhia socială ; A fi demn în lume

Lì Forța fizică (inferioară forței spiritului)

Lì Profitul egoist ; Interesul personal

Liàng A fi credibil

Liù Yì Cele șase Arte

Luàn Dezordinea ; Haosul (În opoziție cu **He** - „ Armonia ")

Měi Frumosul (Echivalent cu Binele și Înțelepciunea) A înfrumuseța ; A desăvârși

Mĭn Zelul ; A fi plin de zel

Mín Poporul ; Mulțimea ; Cei mulți

Mìng Datul ; Înscrisul ; Programul ; Soarta (Limita alegerii libere)

si sheng you Ming „ Viața și Moartea au Datul lor " (12.5.)

Móu Dào Vezi **Dao**

Nán miàn A sta cu fața la sud (Postura rituală corectă)

Build your own FREE website at Tripod.com Share: Facebook | Twitter | Digg | reddit

Lumea chineză

Revista română de cultură chineză

Volumul 1
Numărul 1
Martie 2001

Cuprins | Articolele în limba engleză | Articolul următor | Pagina lingvisticii chineze | Pagina Editurii Sempre

Profesoară la Institutul Naţional de Limbi şi Civilizaţii Orientale, Anne Cheng este unul dintre cei mai însemnaţi sinologi contemporani. A publicat la Seuil o traducere a *Analectelor* lui Confucius şi la College de France un *Studiu asupra confucianismului din Han*. Generoasă ofertă făcută nu numai cititorului specialist, ci şi celui nefamiliarizat cu această tradiţie intelectuală, *Istoria gîndirii chineze* este o excelentă sinteză care începe cu perioada arhaică şi ajunge la timpurile moderne. Sînt remarcabile erudiţia şi strategia specială a autoarei, care ştie "să lase textele să vorbească". Varianta folosită pentru traducere este Anne Cheng, *Histoire de la pensée chinoise*, Ed. du Seuil, 1997.

Anne Cheng: Istoria gîndirii chineze. Capitolul 2: Pariul lui Confucius - Omul

Traducere de Florentina Vişan

În secolul al VIII-lea a. Chr., în perioada *Primăvara şi Toamna*, cînd începe declinul dinastiei Zhou, întrebarea insistentă care începe să submineze temeiurile credinţelor şi valorilor nu este atît de a se şti cum de s-a putut nărui casa regală, ci cum de a dat voie Cerul unei dinastii în declin să păstreze atîta vreme tronul. Pierderea prestigiului de către suveranul aflat pe tron avea drept consecinţă directă pierderea prestigiului de către instanţa supremă care îi era chezăşie, fapt ce a avut mai ales ca efect trezirea gîndirii filozofice. Ca şi în Grecia antică, cînd Platon se confruntă cu dezintegrarea vechii instituţii greceşti care era cetatea, şi în acest caz, gîndirea lui Confucius se explică în mare măsură prin zdruncinarea ordinii politice şi a unei anumite concepţii despre lume:

Confucius spune: "Cînd în lume există noima lui Dao, Fiul Cerului stabileşte Riturile, Muzica şi campaniile militare. Cînd în lume lipseşte respectul de Lege şi de Dreptate, nobilul vasal şi Riturile şi Muzica stabileşte. Cînd seniorul nobil răspunde astfel de toate, domnia lui rar atinge zece generaţii fără a fi răsturnată. Cînd marii nobili sînt cei care iau hotărîrile importante, domnia rezistă cel mult cinci generaţii pînă e înlăturată. Cînd dregătorul din slujba nobililor ia hotărîrile, puterea are cel mult trei generaţii de rezistat. Dacă în lume există Noima lui Dao, guvernarea şi toate răspunderile ei nu sînt pe seama supuşilor lăsate. Dacă în lume Noima lui Dao domneşte, încrezător, poporul ascultă şi nu cîrteşte."[1]

"Cazul" Confucius

Confucius este mai mult decît un simplu om sau un gînditor, el este chiar mai mult decît o şcoală de gîndire, el reprezintă un adevărat fenomen cultural care se confundă cu destinul întregii civilizaţii chineze. Acest fenomen, apărut în secolul al V-lea a. Chr., s-a menţinut timp de două mii cinci sute de ani şi durează încă şi astăzi, după ce a suferit nenumărate transformări şi a supravieţuit multor vicisitudini.

Dacă Confucius este unul dintre rarele nume ce transpar în cultura generală privitoare la China şi dacă el a devenit o figură a culturii universale precum Buddha, Socrate, Hristos sau Marx, este pentru că odată cu el se petrece ceva decisiv, are loc un "salt" calitativ, nu numai în istoria culturii chineze ci şi în reflecţia omului asupra omului. Confucius marchează în China marea deschidere filozofică care se produce paralel în trei alte mari civilizaţii ale "evului axial", ale primului mileniu dinaintea erei creştine: lumea greacă, cea ebraică şi cea indiană. Ca şi în cazul lui Buddha sau al gînditorilor presocratici, iluştrii săi contemporani, avem sentimentul că odată cu Confucius zarurile sînt aruncate: de-acum înainte destinul gîndirii chineze este trasat în linii mari şi va fi imposibil ulterior să gîndeşti altfel decît situîndu-te în raport cu această figură fondatoare.

Dar această notorietate a lui Confucius rămîne totuşi paradoxală: spre deosebire de contemporanii săi indieni sau greci, Confucius nu este nici un filozof aflat la originea unui sistem de gîndire, nici întemeietorul unei spiritualităţi sau al unei religii. La prima abordare, gîndirea sa pare mai degrabă *terre á terre*, învăţătura sa făcută din truisme, şi el însuşi nu era departe de a-şi considera propria viaţă un eşec. Cum se explică aşadar statura sa excepţională? Fără îndoială prin faptul că el l-a fasonat pe omul chinez pentru o perioadă de peste două mii de ani, dar, şi mai mult, prin faptul că el este cel care a propus pentru prima dată o concepţie etică a omului în integralitatea şi universalitatea lui.

Personajul

După cum se ştie, numele "Confucius" este latinizarea, realizată de iezuiţii misionari aflaţi în China începînd din secolul al XVI-lea, a apelativului chinezesc Kongfuzi (Maestrul Kong). Cele cîteva informaţii biografice pe care

le posedăm sînt furnizate de lucrări mult posterioare lui.[2] Dar într-o cărticică, intitulată *Analecte*[3], şi compilată pe baza notelor discipolilor săi şi ale discipolilor acestora, vorbele Maestrului sînt redate în discursul direct. Este mărturia cea mai vie, ajunsă pînă la noi, a personalităţii şi învăţăturii sale şi o constantă sursă de inspiraţie pentru cultura chineză.

Conform datelor tradiţionale (551 ~ 469 a. Chr.), Confucius ar fi trăit pînă la vîrsta de şaptezeci şi doi de ani şi de aceea este întotdeauna reprezentat sub trăsăturile auguste ale unui bătrîn plin de înţelepciune. Era originar din mica feudă vasală Lu (în actuala provincie Shandong), leagăn al culturii ritualiste antice şi strîns legată - prin rudenie şi poziţie geografică - de casa regală Zhou, ceea ce explică ataşamentul profund al lui Confucius pentru această dinastie şi valorile ei. Deşi pare să fi fost de ascendenţă aristocratică, Confucius face aluzie în *Analecte* la o tinereţe de condiţie modestă. Prin originile sale sociale, Confucius era reprezentativ pentru o categorie socială în devenire, situată între nobilimea războinică şi poporul de ţărani şi meşteşugari, ai cărei membri, numiţi *shi*, cu competenţe în diverse domenii şi mai ales în cel al culturii, vor sfîrşi prin a forma binecunoscuta clasă a cărturarilor-funcţionari din timpul Chinei imperiale.[4] Astfel, el a fost de timpuriu angrenat în viaţa politică din Lu, fiind mai întîi însărcinat cu diverse responsabilităţi administrative subalterne şi apoi numit ministru al justiţiei.

După cum spune legenda, Confucius şi-ar fi părăsit locul natal în semn de dezaprobare faţă de proasta guvernare a suveranului său. În jurul vîrstei de cincizeci de ani, el renunţă de altfel definitiv la cariera politică, înţelegînd că aceasta n-ar putea fi făcută decît din compromisuri cu suverani ce pierduseră înţelegerea mandatului ceresc. În numele unui asemenea mandat pe care este convins că l-a primit direct de la Cer, el porneşte în căutarea Căii într-un periplu de circa doisprezece ani prin diversele principate chineze. Dezamăgit de propriul său suveran, el va încerca să-şi ofere serviciile şi sfaturile altor prinţi, fără însă prea mare succes. Confucius este cunoscut printre contemporanii săi ca "cel ce se încăpăţînează să salveze omenirea, ştiind că se străduieşte degeaba."[5]

După vîrsta de şaizeci de ani, Confucius se reîntoarce în Lu, unde îşi petrece ultimii ani de viaţă dînd învăţături unor discipoli din ce în ce mai numeroşi. Conform tradiţiei, în această perioadă el ar fi compus sau cel puţin remaniat textele care-i sînt atribuite şi care îmbracă, din acest motiv, un caracter canonic. De fapt, acestea existau deja în vremea lui Confucius, care s-a servit de ele pentru învăţăturile sale şi, fără îndoială, le-a refăcut şi reinterpretat în felul lui, într-o optică mai ales etică şi didactică.

"La cincisprezece ani, m-am aşternut pe învăţat"

În *Analecte* se face auzită pentru prima dată în istoria Chinei vocea cuiva care vorbeşte în propriul său nume, la persoana întîi, căpătînd astfel dimensiunea unui adevărat autor. De la bun început şi în mod hotărît, vorbele lui Confucius sînt axate asupra omului şi noţiunii de omenesc - miza centrală a acestei deveniri filozofice. Trei "poli" se degajează ca esenţiali în articularea învăţăturii sale: învăţarea, calitatea de om şi spiritul ritual.

Despre ce este vorba, la urma urmei, în *Analecte*? În aceste frînturi de conversaţii dezlînate, este imposibil să se întrevadă un sistem sau măcar subiecte şi teme tratate în mod dezvoltat, şi totuşi din ele se degajă impresia clară că Confucius a vrut să transmită un mesaj foarte precis. Este vorba de fapt de felul în care devii o fiinţă umană completă. Este o carte plină de viaţă, o carte a vieţii chiar, ale cărei etape ne sînt arătate de Maestru:

> La 15 ani m-am aşternut cu toată voinţa pe învăţat. La 30, crezul meu era deja întemeiat. La 40, de îndoieli m-am lepădat. La 50, Datul Cerului am aflat. La 60 de ani, ceea ce auzeam, de eram încunoştinţat, înţelegeam. La 70, fără să încalc Regula, dorinţele inimii mi le urmam.[6]

Confucius a fost înainte de toate un maestru şi întreaga sa gîndire este conţinută în învăţătura sa. La început se află "învăţarea", al cărui loc central pe care îl ocupă la Confucius corespunde convingerii sale intime că natura umană este eminamente perfectibilă: omul - orice om - se defineşte ca o fiinţă capabilă să se amelioreze, să se perfecţioneze la nesfîrşit. Pentru întîia oară în cultura aristocratică puternic structurată în caste şi clanuri, fiinţa umană este privită în întregul ei - Maestrul nu spune oare: "Învăţătura mea este pentru toţi, fără osebire"[7]? Se poate vorbi astfel de un pariu universal şi de un optimism funciar cu privire la om, chiar dacă Confucius nu merge pînă la a afirma în mod explicit, aşa cum o va face mai tîrziu Mencius, că natura omenească este bună.

"Învăţătura" est subiectul celei dintîi fraze din *Analecte*:

> Cel ce învăţînd revede din cînd în cînd cele învăţate, nu are astfel de bucurie parte? Ca atunci cînd îi revine un prieten de departe, căci nu-i oare, reîntîlnindu-l, deplină bucuria ce-o-împarte? Şi dacă, nepreţuit de ceilalţi după merit, supărarea de a nu fi recunoscut nu-i dă totuşi ghes, nu înseamnă că-i între semeni Om Nobil, Om Ales?

Confucius nu începe printr-o îndoctrinare oarecare, ci prin hotărîrea de a învăţa, luată de fiinţa umană care porneşte pe drumul existenţei. Nu este vorba atît de un demers intelectual, cît de o experienţă de viaţă. În fapt, nu există ruptură între ele, între viaţa spiritului şi cea a corpului, între teorie şi practică, procesul gîndirii şi al cunoaşterii angrenînd întreaga fiinţă. Învăţarea este o experienţă care se practică, care se împărtăşeşte celuilalt şi care este izvor de bucurie în ea însăşi şi pentru ea însăşi. Într-un loc, Confucius spune că: "Cei vechi învăţau pentru ei înşişi şi nu pentru alţii", în sensul că nu căutau nici prestigiu şi nici apreciere. Învăţarea îşi găseşte deci justificarea în sine şi implică acceptarea de a rămîne necunoscut de ceilalţi fără să te deranjeze acest lucru. E vorba de a învăţa nu pentru ceilalţi, ci pe lîngă ceilalţi. În orice situaţie există acest prilej, căci în primul rînd înveţi în schimbul cu celălalt:

> Maestrul spune: "Cînd mă însoţesc cu alţi doi tovarăşi la drum, trebuie să fie unul de la care să am ce învăţa. Aleg de la el ce e bun şi-l urmez, iar din ceea ce e rău învăţ cum să mă pot eu însumi îndrepta." (7.21.)

Educaţia, în opinia lui Confucius, n-ar putea fi deci ceva pur livresc. Desigur, predarea ei se bazează în mare parte pe studierea textelor vechi, dar ceea ce contează nu este atît o cunoaştere de ordin teoretic care are valoare prin ea însăşi şi pentru ea însăşi, cît scopul său concret şi practic. Important este

deci de "a şti cum" mai degrabă decît "a şti ce", cunoaşterea constînd mai mult în dezvoltarea unei aptitudini decît în însuşirea unui conţinut intelectual:

Maestrul spune: "Unuia care ştie să recite cele Trei sute de poeme din *Cartea Stihurilor* îi dai pe mînă guvernarea regatului şi el nu e la înălţime. Sau ca sol la barbari îl trimiţi şi el nu face faţă misiunii. Despre un asemenea om poţi spune că la atîta învăţătură faptele nu-i sînt deloc pe măsură."[8] (13.5.)
Maestrul spune: "Dacă e vorba de *wen* - ştiinţa de carte, sînt ca alţii probabil la fel. Cît priveşte antrenarea trupului ce trebuie s-o facă Omul ales, nu am atins încă acest ţel." (7.32)
Maestrul spune: "Am eu oare cunoaşterea dată? Nu, nu o am! Dacă vine să mă întrebe ceva vreun sătean, în primul moment, de înţelepciune mă simt ca golit. Caut apoi să întorc pe o parte şi alta întrebarea, să-i desluşesc tîlcul şi, pînă la urmă, să-i dau un răspuns lămurit." (9.8.)

Pe cei care sînt la început de drum, Confucius îi sfătuieşte să înveţe mai întîi să se poarte şi apoi pur şi simplu să înveţe:

Maestrul spune: "Un tînăr învăţăcel trebuie mai întîi în familie să-şi asculte părinţii şi apoi în afară să-şi respecte mai marii. Să fie cumpătat în ceea ce promite şi cuvîntul dat să şi-l ţie. Să-i iubească pe toţi, dar doar cei virtuoşi apropiaţi să-i fie. Dacă astfel comportîndu-se puterile nu i-au secat, poate să vină să se apuce de cele cuvenite de studiat." (1.6.)

Scopul practic al educaţiei este de a forma un om capabil pe plan politic, de a servi comunitatea şi, în acelaşi timp, pe plan moral, de a deveni un "Om ales", cele două planuri fiind un singur tot deoarece a-ţi servi principele este acelaşi lucru cu a-ţi servi părintele. Într-o vreme cînd educaţia constituie privilegiul unei elite, Confucius afirmă că un astfel de privilegiu trebuie apreciat la justa sa valoare şi îmbinat cu simţul responsabilităţilor. Departe de a vrea să bulverseze ordinea ierarhică - de exemplu predicînd educaţia ca mijloc al ascensiunii sociale, chiar dacă aceasta ar trebui să devină un proces inevitabil de-a lungul perioadei preimperiale - Confucius, din contră, o întăreşte, insuflîndu-i însă un sens moral: responsabilitatea membrilor elitei educate este tocmai de a-i guverna pe ceilalţi pentru binele lor. Astfel se schiţează, de la bun început, destinul "politic" (în sens larg) al omului educat care, în loc să stea deoparte pentru a îndeplini mai bine rolul de conştiinţă critică, se simte dimpotrivă obligat să se angajeze în procesul de armonizare a comunităţii omeneşti.

A învăţa înseamnă a învăţa să fii om

Un termen care apare foarte frecvent în *Analecte* este acela de *junzi* (literal "fiu de nobil"), care în textele vechi desemnează în general orice membru al înaltei nobilimi, dar care, în limbajul lui Confucius, capătă un sens nou, "calitatea" de om nobil nemaifiind determinată exclusiv de naştere, ci depinzînd totodată şi mai ales de valoarea sa ca fiinţă umană desăvîrşită. Elevarea nu mai este dată doar de naştere şi de rangul social, ci mai degrabă de valoarea morală. *Junzi* este deci "omul ales" sau "omul de bine", în opoziţie cu *xiaoren*, "omul mic" în sens moral sau "omul de rînd". Această opoziţie care revine ca un leitmotiv în *Analecte*, chiar dacă la Confucius îmbracă un sens mai mult moral decît social, arată limpede o continuitate în conştiinţa proprie a nobililor *junzi* de a forma o elită:

Omul ales înţelege totul întru a tuturor dreptate. Omul de rînd doar propriului folos îi face parte. (4.16.)

Omul superior este nepărtinitor, caută să cuprindă tot fără strîmbătate. Cel inferior e aplecat doar spre dreptatea lui, nu vede din întreg decît o parte. (2.14.)

Marea problemă a învăţării este deci de a deveni "om ales". După cum spune un mare gînditor confucianist din secolul al XI-lea, "a învăţa înseamnă să înveţi să faci din tine o fiinţă umană" [9]. Mai limpede de atît nu se poate spune: să fii om este ceva care se învaţă, iar acest lucru constituie un scop în sine. Aceasta este valoarea supremă şi nu există alta mai înaltă. Ca toţi gînditorii chinezi, Confucius pleacă de la o constatare foarte simplă, aflată la îndemîna oricui: "umanitatea" noastră nu este un dat, ea se construieşte şi se ţese prin schimburile dintre fiinţe şi prin căutarea unei armonii comune. Întreaga istorie umană ca şi experienţa noastră individuală demonstrează fără tăgadă că nu sîntem niciodată oameni îndeajuns şi că nu vom ajunge niciodată să fim mai mult.

Ce înseamnă să fii om (*ren*)

Din nou, avem de-a face aici cu un termen prezent deja în textele vechi (care evocă cel mai adesea mărinimia unui înalt personaj), dar căruia Confucius îi dă un sens şi un conţinut nou. Se poate spune că *ren* este marea idee nouă a lui Confucius, cristalizarea pariului pus de el pe om. Caracterul *ren* este compus din radicalul "om" (care se pronunţă tot *ren*) şi din semnul "doi": se poate vedea aici omul care nu devine uman decît în relaţia sa cu un altul. În cîmpul relaţional deschis de însăşi grafia acestui termen, eul n-ar putea fi conceput ca o entitate izolată de altele, retrasă în interioritatea sa, ci mai degrabă ca punct de convergenţă al schimburilor interpersonale. Un mare exeget din secolul al II-lea p. Chr. defineşte *ren* ca fiind "grija pe care o au oamenii unii pentru alţii datorită faptului că trăiesc împreună".[10]

Termenul *ren*, pe care îl vom traduce, din lipsă de ceva mai potrivit, prin "calitatea de om" sau "simţul omenescului", este ceea ce de la bun început îl constituie pe om ca fiinţă morală în reţeaua relaţiilor sale cu un altul, a cărei complexitate totuşi armonioasă este conformă cu imaginea universului însuşi. Astfel, scopul gîndirii morale n-ar fi aflarea celei mai nimerite modalităţi de a instaura o relaţie convenabilă între indivizi; dimpotrivă, legătura morală este primordială, căci ea întemeiază şi constituie natura oricărei fiinţe omeneşti.

Ren pare să fie o valoare pe care Confucius o plasează foarte sus, atît de sus încît practic nu o recunoaşte nimănui (şi mai ales lui însuşi), poate cel mult doar sfinţilor mitici ai antichităţii. În acelaşi timp, el spune că *ren* se află foarte aproape de om:

Este *ren* - idealul Virtuţii atît de îndepărtat? Ajunge să doresc să-l ating şi-l simt deja apropiat! (7.29.)

Ren nu defineşte un ideal fix şi stereotip de perfecţiune căruia ar trebui să te conformezi, ci porneşte mai degrabă de la o necesitate internă, de la o ordine intrinsecă a lucrurilor în care trebuie să te reinstalezi. Este vorba mai puţin de un ideal de realizat cît mai degrabă de un pol către care trebuie să tinzi la nesfîrşit:

Zi Gong întreabă: "Maestre, de unul care aduce poporului bunăstare şi este a ţării salvare, ce spuneţi despre el? Spuneţi că are Omenie?"
Maestrul spune: "Acela e mai mult decît Omenos, e înţelept. Chiar împăraţii Yao sau Shun cu greu l-ar putea egala!" (6.30.)
Maestrul spune: "Cum aş putea îndrăzni să mă socotesc un Înţelept şi să spun că am atins Omenia? Pot doar să mă mîndresc că plin de rîvnă tind spre acest ţel şi pe ceilalţi neostenit îi instruiesc. Doar atîta." (7.33.)

Deşi Confucius vorbeşte în permanenţă de *ren*,[11] el se fereşte să-i dea o definiţie explicită şi, din această cauză, limitativă. La întrebările învăţăceilor săi, el răspunde prin nuanţări succesive şi, ca orice bun maestru, în funcţie de interlocutorul pe care îl are în faţă.[12] Discipolului Fan Chi îi răspunde: "*Ren* înseamnă să-l iubeşti pe celălalt" (XII, 22). Adesea s-a dorit să se vadă în această frază, mai ales odată cu sosirea misionarilor, o apropiere posibilă de agapč-ul creştin, uitîndu-se că, departe de a face referinţă la o sursă divină, iubirea de care vorbeşte Confucius este cu totul omenească, înrădăcinată în dimensiunea afectivă şi emoţională a omului, şi într-o relaţie de reciprocitate. Discipolilor săi care îl întreabă dacă există vreo vorbă care să poată îndruma comportarea cuiva pe tot timpul vieţii, Maestrul le răspunde:

Poate *Shu* - Reciprocitatea, adică să nu faci altuia ceea ce ţie însuţi să ţi se facă nu ţi-ar plăcea. (15.24.)

Cuvîntul *shu*, a cărui grafie (*xin*, "inimă", avînd deasupra semnul *ru*, "a fi la fel cu", element care stabileşte echivalenţa între doi termeni) introduce o relaţie analogică între inimi, are înţelesul de a-l considera pe celălalt aşa cum te consideri pe tine însuţi.

Cît despre Virtutea Omeniei, ea se atinge aşa: voind să te preţuieşti pe tine, înainte pe celălalt îl aşează: voind să-ţi iei parte din ce ţi se cuvine, pe celălalt lasă-l în faţă; ca să te poţi apropia, trebuie să reuşeşti mai întîi a te îndepărta. Aceasta este calea de a atinge Omenia. (6.30.)

Această bunătate faţă de celălalt, dictată de sensul reciprocităţii, nu este altceva decît firul conducător care permite înţelegerea lui *ren* şi care dă unitate gîndirii Maestrului:

Maestrul spune: "(Zeng) Shen, Calea mea constă într-un singur lucru totul cuprinzînd." Zeng încuviinţează. Maestrul se retrage. Ceilalţi discipoli îl întreabă pe Zeng care e tîlcul spuselor sale. Zeng Shen răspunde: "Calea sa înseamnă atît: «Fii credincios ţie însuţi pe celălalt respectînd." (4.15.)

Totul începe cu sine însuşi, în sensul unei exigenţe fără limite faţă de sine (ideograma *zhong*, a cărei grafie evocă *xin*, "inima", pe axa sa centrală). Regăsim aici noţiunea de centralitate, în chiar inima reflecţiei confucianiste despre ceea ce ne face să fim oameni:

Mijlocul neschimbător (*zhongyong*) este locul superior în care se manifestă Suprema Virtute. (6.29.)

Acest "Mijloc invariabil", ce avea să devină titlul unui text esenţial pentru întreaga tradiţie chineză,[13] este "bunul suprem" către care tinde orice existenţă a cărei devenire trece în mod necesar prin schimbare şi schimb. Exigenţă de echilibru, de echitate şi de cumpătare care nu cedează niciodată în faţa impulsivului, excesivului, interesului imediat, calculului parţial, fanteziei momentului sau cinismului, tot atîtea înclinaţii care ruinează orice posibilitate de viaţă sigură şi durabilă. În *Analecte* abundă formulele echilibrate, evocatoare ale "perfectei Măsuri" (XIII, 21), ale "mersului cumpănit" al dansatorului pe sîrmă care, pîndit de primejdie de cum caută un echilibru static, nu şi-l poate păstra decît în mişcare:

Maestrul era blînd dar de neclintit, impunea respect celor din jur fără a fi fioros, era ceremonios dar nu şi scorţos. (7.37.)
Maestrul spune: "Omul ales să fie generos, dar nu risipitor; să aibă dorinţe dar nu nemăsurate; să-i facă pe oameni să muncească, dar fără să-i obijduiască; să se preţuiască pe sine, dar să nu fie plin de mîndrie; să fie temut dar să nu ajungă la tiranie." (20.2.)

Dar în acelaşi timp, tocmai prin acest efort asupra ta însuţi eşti capabil să-ţi împrăştii bunătatea asupra celor din jur. Această dublă axă a încordării deschide un cîmp relaţional întemeiat pe respect sau pe deferenţă reciprocă. Trebuie totuşi să ne grăbim să precizăm că relaţia de reciprocitate nu este nicidecum egalitară; ea nu este decît "comportarea celui ce se inspiră, în privinţa celuilalt, din ceea ce ar aştepta de la sine însuşi faţă de celălalt dacă ar fi în locul celuilalt şi celălalt în locul său. Ea nu constă în nici un caz în a-l plasa pe interlocutorul inferior pe acelaşi plan cu sine însuşi şi păstrează integral toate relaţiile ierarhiei sociale aşa cum sînt ele; dar ea face să vină din inimă, ea interiorizează, printr-o conversie introspectivă a situaţiei celuilalt, toate obligaţiile instituţionale legate de rangul la care se află situat fiecare."[14]

"Toţi cei dintre cele Patru Mări, (Omului ales) fraţi or să-i fie"

Potenţialul nostru de *ren* nu desemnează numai posibilitatea noastră individuală de a atinge un nivel de omenie din ce în ce mai înalt, dar şi reţeaua mereu crescîndă şi tot mai complexă a relaţiilor noastre umane. *Ren* se manifestă astfel în virtuţi eminamente relaţionale, întemeiate pe reciprocitate şi solidaritate, a căror importanţă reiese din legăturile ierarhice şi morale ce caracterizează societatea şi comunităţile chineze.

Relaţia pe care se bazează în natură apartenenţa oricărui individ la lume sau la o colectivitate umană este cea dintre fiu şi tată. De aceea cheia de boltă a *ren*-ului este pietatea filială (ideograma *xiao* în care se poate recunoaşte elementul "copil"), căci ea reprezintă ilustrarea prin excelenţă a legăturii de reciprocitate: răspunsul natural al copilului faţă de iubirea pe care i-o poartă părinţii în contextul general al armoniei familiale şi al solidarităţii dintre generaţii. Răspuns ce nu se poate concretiza decît atunci cînd copilul a ajuns el însuşi la vîrsta adultă, în momentul în care părinţii au devenit dependenţi la rîndul lor, sau chiar şi după moartea lor, prin doliul purtat timp de trei ani, durată necesară noului născut pentru a se desprinde de sînul părinţilor.[15]

Pietatea filială, care poate fi considerată încă vie şi semnificativă în vaste zone ale lumii sinizate, stă îndeosebi la baza relaţiei politice dintre principe şi supus: aşa cum fiul răspunde bunătăţii părintelui prin pietate, tot aşa supuşii sau miniştrii răspund bunăvoinţei principelui prin credinţă, care începe, după cum s-a văzut, prin autoexigenţă. Aceste două relaţii fundamentale se

îmbogăţesc cu multe alte tipuri de relaţii, fie familiale (frate mai mare/frate mai mic, soţ/soţie), fie sociale (relaţii de prietenie). Armonia acestor cinci relaţii considerate fundamentale de către confucianişti este asigurată de relaţia de încredere (ideograma *xin*, a cărei grafie evocă omul în deplinătatea cuvîntului său, adecvarea dintre ceea ce spune şi ceea ce face). Această integritate care îl face pe om demn de încredere este ea însăşi condiţia integrării sale în corpul social.

Aşa cum sugerează adagiul din *Analecte*: "Toţi cei dintre cele Patru Mări, (Omului ales) fraţi or să-i fie" (XII, 5), *ren* este la început un sentiment de bunăvoinţă şi de încredere aşa cum există între membrii aceleiaşi familii, şi care se poate propaga din aproape în aproape dacă comunitatea este lărgită la scara unei ţări şi chiar a omenirii întregi. Această lărgire în cercuri concentrice este evocată în celebrul pasaj cu care începe *Marea Învăţătură* (*Daxue*)[16], text atribuit discipolului lui Confucius, Zengzi (aprox. 505 ~ 436 a. Chr.):

Calea Dao a Marii Învăţături înseamnă să faci să strălucească lumina virtuţii, să fii aproape de popor ca de propria-ţi familie, şi să nu te opreşti decît la binele suprem. Să ştii unde să te opreşti îţi îngăduie să te statornicească; odată statornicit, spiritul poate cunoaşte odihna; odihna duce la linişte sufletească, liniştea la cugetare, cugetarea te ajută să atingi ţinta. Orice lucru are rădăcină şi ramuri, orice fapt are un început şi un sfîrşit. Cel ce ştie ce vine mai înainte şi ce vine mai apoi, acela e aproape de Dao.
În vechime, ca să faci să strălucească lumina virtuţii peste întreaga fire, începeai prin a-ţi pune bună rînduială în ţară. Ca să-ţi pui rînduială în ţară, începeai prin a-ţi face ordine în casă. Ca să-ţi faci ordine în casă, începeai prin a te desăvîrşi pe tine însuţi. Ca să te desăvîrşeşti pe tine însuţi, începeai prin a-ţi îndrepta inima. Ca să-ţi îndrepţi inima, începeai prin a-ţi adeveri gîndul. Ca să-ţi adevereşti gîndul, începeai prin a-ţi spori ştiinţa; şi îţi sporeai ştiinţa iscodind lucrurile.
Doar iscodind lucrurile ştiinţa îşi atinge culmea. Odată atinsă culmea ştiinţei, gîndul se adevereşte; odată ce e adeverit gîndul, inima se îndreaptă. Doar îndreptîndu-ţi inima te desăvîrşeşti pe tine însuţi. Doar desăvîrşindu-te pe tine însuţi îţi faci ordine în casă; doar făcîndu-ţi ordine în casă îţi pui rînduială în ţară; iar cînd ţările sînt orînduite cum se cuvine Liniştea cea Mare cuprinde întreaga fire.
Pentru Fiul Cerului ca şi pentru omul de rînd, lucrul cel mai de căpetenie este să se desăvîrşească pe sine. Să laşi ce e de căpetenie pe mîna neorînduielii nădăjduind să ocîrmuieşti întîmplarea - aşa ceva nu se poate. Să laşi deoparte ce ţi-e drag inimii preţuind ceea ce preţ nu are, aşa ceva nu s-a mai văzut.

Spiritul ritual

Pentru Confucius, să fii om înseamnă să fii în legătură cu celălalt, legătură percepută ca fiind de natură rituală. Să te comporţi uman înseamnă să te comporţi ritual:

Yan Hui întreabă ce este *Ren* - Omenia, Suprema Virtute.
Maestrul răspunde:
"Fiecare pe sine să se supună
Şi să se asculte, astfel încît
Să reînvie de la sine Riturile
Asta înseamnă Suprema Virtute.
Cel care reuşeşte măcar o zi să se supună pe sine şi să acţioneze supus Ritului, acela va fi numit de toţi cei de sub Cer Omul de bine. Ca să devii astfel, pe cine altul să te bizui decît pe tine?"
Yan Hui: "Permiteţi-mi să întreb ce trebuie făcut anume".
Maestrul spune:
"Fără Rit nu privi,
Fără Rit nu asculta,
Fără Rit nu vorbi,
Fără Rit nu făptui." (12.1.)

Formula devenită celebră: "Fiecare pe sine să se supună şi să se asculte, astfel încît să reînvie de la sine Riturile" indică necesitatea unei asceze al cărui scop este să disciplineze tendinţa spre egocentrism şi să interiorizeze ritual umanitatea relaţiilor sale cu celălalt. Un alt discipol care vrea să afle şi el despre *ren* primeşte răspunsul următor:

Odată ieşit pe uşa casei, poartă-te ca şi cum ai întîlni un oaspete de seamă. Cînd ai de-a face cu oamenii din popor, poartă-te ca şi cum ai oficia o importantă ceremonie. Nu face altuia ce ţie însuţi să ţi se facă nu ţi-ar plăcea! Astfel n-o să stîrneşti ură la Curte şi nici în familiile nobile. (12. 2.)

Aceste două răspunsuri arată clar că, în mintea lui Confucius, *ren* şi spiritul ritual (*li*) sînt nedisociabile. Aceşti doi termeni, cel mai frecvent folosiţi în *Analecte*,[17] desemnează de fapt două aspecte ale unuia şi acelaşi lucru, concepţia lui Confucius despre om:

Maestrul spune: "Omul dacă nu e Om superior, cum să poată să se conformeze Riturilor? Omul dacă nu e Om adevărat, cum poate fi prin muzică înălţat ?" (3.3.)

În referinţele sale la *li* Confucius face adesea aluzie la originea religioasă a cuvîntului. Compus din radicalul care reprezintă lucrurile sfinte, căruia vine să i se adauge reprezentarea schematizată a unei fierturi de cereale într-o cupă, *li* desemnează la origine un vas pentru sacrificii, iar apoi, prin extensie, ritualul sacrificiului. Dar ceea ce îl interesează pe Confucius privitor la acest termen şi ceea ce reţine din el nu este aspectul pur şi simplu religios al jertfei aduse divinităţii, ci atitudinea rituală a celui care ia parte la jertfă. Atitudine în primul rînd şi mai ales interioară, pătrunsă de importanţa şi solemnitatea actului în curs, care nu face decît să se traducă în afară printr-o comportare formal controlată.

Dimensiunea rituală a umanismului confucianist îi conferă o calitate estetică, nu numai prin frumuseţea formală a gestului şi rafinamentul subtil al comportamentului, dar şi pentru că există aici o etică care îşi găseşte justificarea în ea însăşi, în propria sa armonie. De aici asocierea firească a riturilor şi a muzicii, expresie a armoniei prin excelenţă:

Maestrul spune: "Poemele îţi dau avînt, Riturile îţi fixează locul pe pămînt, iar Muzica te împlineşte."[18] (8.8.)

Se va fi înţeles că noţiunea de *li* nu prea se potriveşte cu ideea pe care ne-o facem de obicei despre ritualism ca despre o simplă etichetă, un protocol, pe scurt un ansamblu de atitudini convenţionale pur exterioare a căror ilustrare caricaturală - dar extrem de răspîndită - este chinezul care face plecăciuni după plecăciuni. Chiar dacă este permisă calificarea spiritului ritual drept formalistă, este vorba de o formă care, cel puţin în idealul etic confucianist, se confundă total cu sinceritatea intenţiei. Între frumuseţea formei exterioare şi cea a intenţiei interioare acordajul este perfect:

Liu Fang întreabă care este temeiul Riturilor.

Maestrul spune: "Importantă întrebare. În practicarea lor, decît risipă, mai multă reţinere. La ceremonia de doliu, mai multă reculeasă durere decît atentă oficiere." (3.4.)

Promovînd marea sa idee nouă a *ren*-ului pe care îl asociază strîns lui *li*, Confucius insuflă ultimului termen un sens nou în codul ritual al aristocraţiei vechi, redus în vremea sa la un cadru vid şi la forme lipsite de viaţă:

Maestrul spune: "Se tot spune: «Riturile, Riturile!» Dar înseamnă ele doar podoabele de jad şi mătăsurile? Şi se mai spune: «Muzica, Muzica!» Dar înseamnă ea doar să auzi clopotul sau toba şi nimic altceva?" (17.11.)

Iată că litera este din nou însufleţită de spirit. Ca şi în cazul noţiunilor de *junzi* (omul de bine) şi *ren* (calitatea de om), Confucius operează în privinţa termenului *li* o "alunecare semantică", trecînd de la sensul sacrificial şi religios la ideea unei atitudini interiorizate de fiecare, care înseamnă conştiinţă şi respect pentru celălalt şi care garantează armonia relaţiilor omeneşti, fie sociale fie politice. Cîmpul de acţiune al riturilor se deplasează de la relaţiile dintre omenesc şi supranatural către cele care există între oameni. Dar în ciuda acestei alunecări, caracterul sacru al lui *li* este prezervat în toată plenitudinea şi eficacitatea sa: de fapt se face o deplasare a sacrului din domeniul religios propriu-zis către sfera umanului.

Li este deci ceea ce face omenia dintr-un grup uman şi din fiecare om în acest grup. Într-adevăr, sentimentele cele mai instinctive (atracţie, repulsie, suferinţă etc.) nu devin cu adevărat omeneşti decît atunci cînd oamenii le dau un anumit sens, altfel spus, cînd le ritualizează (acest lucru se observă şi în evoluţia copiilor după naştere: pentru un copil mic un act capătă sens începînd din momentul în care este ritualizat). În tradiţia confucianistă şi în genere în cultura chineză, comportamentul ritual constituie chiar criteriul de distingere între om şi brută, dar şi între fiinţe civilizate şi "barbari", distincţie care astfel nu ar ţine doar de factori etnici:

Un papagal va putea învăţa să vorbească; el nu va putea fi niciodată decît o pasăre. O maimuţă va putea învăţa să vorbească; ea nu va fi niciodată decît un animal fără raţiune. Dacă un om nu păstrează riturile, deşi ştie să vorbească, inima lui nu este oare cea a unei fiinţe lipsite de raţiune? Animalele nu au nici o regulă de bunăcuviinţă; astfel cerbul şi puiul lui se apropie de aceeaşi cerboaică (pentru a se împerechea). De aceea marii înţelepţi care s-au ivit pe lume au formulat regulile buneicuviinţe pentru a-i învăţa pe oameni şi a-i ajuta să se deosebească de animale prin respectarea riturilor.[19]

Există în fine un raport de interacţiune între rituri şi semnificaţia pe care o îmbracă ele pentru fiecare individ: aceasta este "simţul dreptăţii" (*yi*) de care vorbeşte Confucius. *Yi*, cuvînt a cărui grafie comportă elementul *wo*, "eu", reprezintă investiţia personală de sens pe care o aduce fiecare în felul său de a fi în lume şi în comunitatea umană, este felul în care fiecare reinterpretează fără încetare tradiţia colectivă dîndu-i un sens nou. Tot conţinutul noţional al lui *yi* ca simţ al justiţiei (justiţie dar şi justeţe) - simţ pentru ceea ce este adecvat unei situaţii anume, pentru ceea ce se cuvine să faci în acea situaţie - concurează la a-l asocia lui *li*, "actul semnificant" prin excelenţă. Împreună, spiritul ritual şi simţul echităţii desenează contururile universului etic confucianist. În locul referinţelor la transcendenţă obişnuite în reflecţia etică occidentală, găsim aici tradiţia, dar este o tradiţie care trăieşte, se hrăneşte şi se perpetuează fără să se repete, în felul cum o trăieşte fiecare.

Misiunea sfîntă a Omului ales

Pentru Confucius, omul are o misiune sfîntă: aceea de a-şi înălţa tot mai sus propria umanitate. Această misiune primează în faţa celorlalte sfinte îndatoriri, inclusiv a celor ce se adresează puterilor divine sau de pe celălalt tărîm:

Maestrul nu vorbea despre lucruri ciudate, despre întîmplări neobişnuite, despre cele ce tulburau ordinea firească, şi nici despre duhuri nu-i plăcea să vorbească. (7.20.)
Zi Lu întreabă cum să slujească spiritele pămînteşti şi pe cele cereşti. Maestrul răspunde: "Nu eşti în stare să fii de folos oamenilor şi te încumeţi să slujeşti spiritelor?" Zi Lu, iar: "Îmi iau din nou inima în dinţi şi întreb: «Ce-i moartea?»" Maestrul: "N-ai aflat încă ce-i viaţa şi vrei să afli ce-i moartea?" (11.12.)
Fan Chi întreabă ce este Înţelepciunea. Maestrul spune: "Să te dedici poporului, recunoscîndu-i drepturile; faţă de spirite să fii respectuos, păstrînd astfel distanţa; aceasta este Înţelepciunea." (6.22.)

Această ultimă frază ilustrează perfect poziţia preconizată de Confucius faţă de supraomenesc. Sacrul nu mai este atît cultul închinat divinităţilor cît mai degrabă conştiinţa morală individuală, fidelitatea neştirbită faţă de Cale (Dao), izvorul a tot ce e bine. În numele lui Dao, omul ales trebuie să fie gata "a fi nepreţuit de ceilalţi după merit şi a fi nerecunoscut fără ca supărarea să-i dea totuşi ghes", aşa cum anunţă primul paragraf din *Analecte*, adică gata să renunţe la toate avantajele şi semnele exterioare ale reuşitei şi ale recunoaşterii sociale şi politice:

Maestrul spune: "Bogăţie şi onoruri de orice om sînt dorite. Dar nu se bucură de ele dacă nu-s pe Calea Virtuţii dobîndite. De sărăcie şi decădere orice om se fereşte. Dar n-o să scape de ele dacă nu în Virtute trăieşte. Dacă Omul ales se lasă de Omenie despărţit, cum va mai ajunge renumit? Omul ales nu se lasă de Omenie îndepărtat nici cît să înghită un dumicat. Nici chiar atunci cînd e de necazuri şi deznădejde greu încercat." (4.5.)
Maestrul spune: "Cărturarul se dedică cu toată fiinţa Căii drepte. Dacă se ruşinează de hrana obişnuită şi de veşmintele grosolane, atunci nu merită să desluşeşti cu el tîlcurile înţelepte." (4.9.)

Exigenţa îl poate duce pe omul ales pînă la sacrificiul propriei vieţi:

Maestrul spune: "Cărturarul cu voinţă şi Omul de omenie nu caută să se ferească de moarte sacrificîndu-şi Omenia. Mai degrabă îşi jertfeşte trupul pentru a-şi desăvîrşi Virtutea." (15.9.)
Maestrul spune: "Dacă în zori ţi se dezvăluie Calea, la asfinţit poţi să mori." (4.8.)

Confucius subliniază acest caracter sacru al adeziunii la Dao, dîndu-i valoare de "decret ceresc" (*tianming*), folosind chiar expresia care desemna mandatul dinastic al casei Zhou:

Maestrul spune: "Nimeni nu mă cunoaşte"
Zi Gong: "Cum adică, nimeni nu vă cunoaşte ?"
Maestrul: "Nu spun că-i pedeapsă cerească şi nici pe oameni nu-i învinuiesc. Aici pe pămînt învăţ ce-i omenesc, dar în ce-i ceresc tind să mă desăvîrşesc. Poate că doar Cerul mă cunoaşte, aşa gîndesc." (14.35.)

De mai multe ori ameninţat cu moartea în cursul peregrinărilor sale, Confucius declară cu putere că nu se teme de nimic, invocînd "mandatul ceresc", tocmai acela pe care spune că îl va afla la cincizeci de ani.[20]

Portretul prinţului ca om ales

Astfel învăţătura, calitatea de a fi om şi spiritul ritual formează un soi de tripod care stă la baza pariului confucianist: cîtă vreme nu ai învăţat să te comporţi ritual, nu poţi pretinde să fii om întreg. Două pasaje din *Analecte*, construite aproape paralel, arată caracterul indisociabil al acestor trei poli:

Maestrul spune: "Politeţea fără măsura Ritului atinge oboseala. Prudenţa fără măsura Ritului ajunge să se prefacă în teamă. Curajul nestrunit de Rit atinge nesupunerea. Ca şi sinceritatea care, dacă e fără controlul Ritului, poate răni pe cineva." (8.2.)
Maestrul spune: "Să iubeşti Omenia şi să nu iubeşti Învăţătura, asta în prostie poate degenera. Să iubeşti Inteligenţa şi să nu iubeşti Învăţătura, asta în rătăcirea Căii poate degenera. Să iubeşti Credinţa în cuvîntul dat şi să nu iubeşti Învăţătura, asta în hoţie poate degenera. Să iubeşti Purtarea deschisă şi să nu iubeşti Învăţătura, asta în brutalitate poate degenera. Să iubeşti Curajul şi să nu iubeşti Învăţătura, asta în răzvrătire poate degenera. Să iubeşti Forţa fizică şi să nu iubeşti Învăţătura, asta poate degenera în nemăsură." (17.8.)

Încarnarea acestei trinităţi este *junzi*, omul de bine, nu numai în etica individuală, dar mai ales în prelungirea acesteia, în practica politică a suveranului oamenilor. Familia fiind percepută ca o extindere a individului iar statul ca o extindere a familiei, principele fiind pentru supuşi ceea ce este un părinte pentru copii, nu există soluţie de continuitate între etică şi teoria politică, a doua nefiind decît o lărgire a celei dintîi la dimensiune comunitară. Confucius converteşte astfel autoritatea principelui în ascendentul omului exemplar, după cum "decretul ceresc" este convertit din mandat dinastic în misiune morală. În consecinţă, gîndirea confucianistă a operat întotdeauna pe dublul registru al "culturii morale personale" (*xiushen*) care vizează "sfinţenia interioară" (*neisheng*) şi al sarcinii de "a orîndui ţara" (*zhiguo*) care tinde spre idealul instituţional al "regalităţii exterioare" (*waiwang*).

Vechea unitate religioasă, moştenită de la epoca Shang şi adaptată de dinastia Zhou, se realiza în jurul persoanei Fiului Cerului care, în această calitate, era singurul care avea dreptul să aducă jertfe cerului şi să îndeplinească funcţia de mare preot unificînd astfel aspiraţiile întregului popor. Cu Confucius, această comuniune religioasă este dublată de consensul moral privind calitatea de a fi om care se cristalizează în jurul omului ales. Convingerea profundă că natura umană, prin învăţătură, este perfectibilă la nesfîrşit deschide într-adevăr calea unei sfinţenii care nu ar datora nimic faptului divin, dar care nici nu ar ţine de faptul religios. Dincolo de un simplu înţelept (*xian*), Sfîntul (*sheng*) este totodată obişnuit şi "diferit", împreunînd exemplaritatea, imitabilă de toţi, şi depăşirea omeniei obişnuite.

Cele două tipuri de unitate, religioasă şi etică, se întîlnesc prin caracterul lor ritualist: figura omului ales, încarnare a unei etici a comportamentului ritual, vine s-o dubleze pe cea a suveranului, pol central al unei religiozităţi rituale, pînă la a se confunda cu ea în mod ideal:

Zi Zhang îl întreabă pe Maestrul Kong ce este Omenia.
Maestrul răspunde: "Cel ce face ca în lume cinci lucruri să se împlinească atinge această supremă Virtute Omenească."
Zi Zhang: "Permiteţi să întreb care sînt cele cinci lucruri?"
Maestrul răspunde: "Politeţea faţă de celălalt, îngăduinţa, buna-credinţă, zelul de a înfăptui şi mărinimia. Politeţea te fereşte de jigniri, îngăduinţa ţi-aduce sprijinul multora, de bună-credinţă fiind şi pe ceilalţi te poţi bizui, zelul îţi asigură reuşita, iar mărinimia îi face pe ceilalţi să se supună cînd îi vei guverna." (17.6.)

Ce înseamnă a guverna?

Suveranul care, în idealul concepţiei politice confucianiste, întrupează în mod firesc *ren*-ul impunîndu-se pur şi simplu prin bunăvoinţă şi nu prin forţă, posedă *de*. Acest ultim termen scos din vocabularul antic unde desemnează dreptatea inimii, dar care capătă o valoare nouă la Confucius, este de obicei tradus prin "virtute".[21] Să începem prin a preciza că nu este vorba de virtute luată în sens moral în opoziţie cu viciul - ceea ce nu ar avea prea mult sens în absenţa dualităţii abstracte şi maniheiste Bine/Rău.[22] Dacă adoptăm această traducere aproximativă (aşa cum sîntem nevoiţi să procedăm din păcate cu multe noţiuni chinezeşti), "virtute" ar trebui luat mai degrabă cu sensul său latinesc de virtus care desemnează ascendentul natural sau charisma unei persoane care vi se impune fără un efort deosebit şi fără să recurgă la o formă de coerciţie exterioară.

Noţiunea cheie a guvernării confucianiste nu este într-adevăr puterea, ci armonia rituală. Charisma personală a suveranului, ca şi ritualul, posedă eficacitatea sacrului prin capacitatea sa, naturală şi invizibilă, de armonizare a raporturilor umane, fără totuşi să depindă de divinităţile cărora li se adresează riturile religioase. Opoziţia între o putere transformatoare (*hua*), care obligă fără să constrîngă, şi folosirea forţei sau a coerciţiei va rămîne în centrul gîndirii politice confucianiste:

Maestrul spune: "Dacă poporul va fi cîrmuit doar prin porunci, şi doar prin pedepse va fi oprit, atunci el doar se va feri de greşeli, dar nu va fi în adîncul său de vină pătruns şi mîhnit. Dacă însă prin puterea Virtuţii lui va fi cîrmuit şi cu regula Riturilor va fi învăţat, va fi adînc pătruns de mustrare şi se va purta întotdeauna cu Regula acordat."[23] (2.3.)

Crezul etico-politic al lui Confucius îl conduce astfel să definească o ordine de priorităţi care rămîne uimitor de actuală:

Zi Gong întreabă ce este zheng - Guvernarea.
Maestrul răspunde: "Să asiguri hrană îndeajuns, arme cît trebuie şi poporul să fie plin de încredere."
Zi Gong: "Dacă nu le poţi avea pe toate, de care v-aţi lipsi mai întîi din cele trei?"
Maestrul: "De arme."
Zi Gong "Şi dacă din cele două rămase mai trebuie să vă lipsiţi de încă una, la care aţi renunţa?"
Maestrul: "La hrană; dintotdeauna pe pămînt există moartea. Fără încredere însă, un popor nu poate fiinţa." (12.7.)

Mai marii lumii de azi ar face bine să mediteze la vorbele schimbate între Maestru şi suveranul ţării sale natale Lu, principele Ding (509 ~ 495 a. Chr):

Prinţul Ding întreabă: "Se poate ca o singură vorbă să facă înfloritor un regat?"
Maestrul răspunde: "O singură vorbă nu poate avea un asemenea rezultat. Totuşi, ar fi o zicere: «E greu să fii Principe, dar nici slujitorul său să fii, uşor nu e!» Dacă această zicere te face să înţelegi răspunderea de a fi Principe, atunci se poate spune că ea asigură o bună guvernare."

Prinţul Ding întreabă iar: "Dar există oare vreo vorbă care ar putea distruge un regat?"
Maestrul: "Nici o vorbă nu poate avea un asemenea rezultat. Există totuşi ceva care sună cam aşa: «Să fii Principe nu-i nici o fericire, în afară de aceea că la tot ce spui nu ţi se arată împotrivire». Dacă ceea ce spui este cu folos şi vorba nu ţi-e întoarsă, e cu atît mai bine. Dar dacă te-ai înşelat şi nu se află nimeni să ţi se împotrivească, atunci se poate spune că zicerea aceasta năruie un regat." (13.15.)

Pe plan politic, educaţia este la fel de importantă ca şi pentru dezvoltarea individului. Cînd guvernează *ren*, suveranul este preocupat înainte de toate să-şi educe supuşii. Regăsim o dată mai mult ideea că suveranul nu se află acolo pentru a constrînge, ci pentru a transforma în mod armonios. Va fi o educaţie prin exemplul dat, prin imitarea unor modele, şi mai puţin o conformitate cu norme şi principii date *a priori*. Uzurpatorului Ji Kangzi care îi cere o reţetă prin care să obţină ascultare şi credinţă din partea supuşilor, Maestrul îi răspunde:

Fii cu ei sever, şi-atunci or să te respecte. Fii un fiu supus şi poartă-te iubitor de tată şi vei vedea cum, la rîndu-le, credinţă ţi-arată. Ridică-l în rang pe cel bun, iar pe cel nepriceput îl învaţă, şi vei vedea cum întru Virtute îşi vor da unul altuia povaţă. (2.20.)

"Corectarea numelor"

Întîietatea acordată valorii exemplului se regăseşte în celebra glosă:

A guverna (*zheng*) înseamnă a te menţine drept (*zheng*). (12.17.)

În cuvîntul *zheng*, pe lîngă ideea de cîrmuire (literal "a ţine cîrma"), există mai ales ideea de ordona lumea, conţinută în noţiunea de *zhi*, termen care la origine înseamnă îngrijirea unui organism bolnav pentru a-i restabili echilibrul pierdut. Altfel spus, arta de a guverna nu este doar o chestiune de tehnică politică care ar cere o specializare, ea presupune prezenţa charismei personale pe care trebuie s-o ai şi s-o cultivi. Adecvarea ordinii corpului sociopolitic cu rectitudinea morală a suveranului dă întreaga semnificaţie rituală necesităţii de "corectare a numelor" (*zhengming*):

Zi Lu spune: "Dacă Principele regatului Wei v-ar chema să-l ajutaţi la guvernare, domnia voastră ce v-aţi pregăti să faceţi înainte de orice?"
Maestrul răspunde: "Neapărat aş corecta numele."
Zi Lu: "Cum? S-o luaţi aşa de departe? Şi de fapt de ce ar trebui numele corectate?"
Maestrul răspunde: "You, parc-ai fi un necioplit fără învăţătură. Omul ales, cînd e vorba de lucruri pe care nu le înţelege, mai bine tace din gură.
Dacă numele nu sînt corecte, vorbele nu pot fi cu tîlcul lor potrivite;
Dacă faptele nu sînt împlinite, Riturile şi Muzica nu pot fi desăvîrşite;
Dacă Riturile şi Muzica nu sînt desăvîrşite, pedepsele şi osîndele nu pot fi cu măsură împărţite;
Iar dacă pedepsele şi osîndele nu sînt date după cum fiecare le-a meritat, poporul este derutat şi neajutorat.
De aceea, Omul ales cînd foloseşte numele, potriveşte exact vorbele cu ceea ce numeşte şi astfel ceea ce spune se va transforma în mod sigur în fapte. Omul ales nu lasă deloc la voia întîmplării felul cum vorbeşte." (13.3.)

Acest pasaj care, în opinia unora, ar fi ulterior lui Confucius, îşi capătă totuşi întregul înţeles cînd îl apropiem de celebra formulă lansată de Maestru ca răspuns dat principelui Jing din Qi care îl întreabă despre arta de a guverna:

Suveranul să fie suveran, ministrul ministru, supusul supus, tatăl tată şi fiul fiu. (12.11.)

Într-adevăr, făcînd apropierea dintre cele două pasaje, actul numirii îşi dobîndeşte sensul complet: a numi pe cineva "ministru" (prin denumire) înseamnă a-l numi ministru (prin numire).[24] Astfel formula citată mai înainte (şi care în chineză este doar o juxtapunere de termeni: suveran-suveran, ministru-ministru etc.) poate fi înţeleasă şi după o schemă tranzitivă, nepredicativă: "Să-l tratezi pe suveran ca pe un suveran, pe ministru ca pe un ministru etc."

Fie că teoria corectării numelor a fost formulată sau nu chiar de către Confucius, ideea unei adecvări între nume (*ming*) şi realitate (shi) îşi pune amprenta pe întreaga teorie confucianistă.[25] Găsim aici într-adevăr convingerea că există o forţă inerentă limbajului care nu face decît să exprime dinamica relaţiilor umane ritualizate şi care nu are deci nevoie să emaneze de la o instanţă transcendentă. Adecvarea se poate efectua în ambele sensuri: trebuie să acţionezi asupra numelor astfel încît ele să nu se aplice decît la realităţile pe care le merită, dar trebuie de asemenea să acţionezi asupra realităţii lucrurilor astfel încît ele să coincidă cu numele convenţionale.

Această căutare a unei adecvări rituale între nume şi realitate este traducerea poate tardivă a visului confucianist al unei lumi plasate nu sub egida unei guvernări, chiar ideale, ci al unei lumi care să se armonizeze şi să se echilibreze de la sine, ca în vremurile suveranului mitic Shun care se mulţumea să stea jos cu faţa spre sud, întruchipînd astfel o inacţiune cu totul daoistă (15.4.).[26]. La Confucius există o mare nostalgie a adecvării originare a aventurii umane cu curgerea firească a lucrurilor în care Dao se manifesta în mod firesc, fără să fie nevoie ca acest lucru să fie explicitat în vorbe şi principii:

Maestrul spune: "Aş dori să renunţ la cuvinte."
Zi Gong: "Dacă dumneavoastră, Maestre, n-aţi mai vorbi, cum atunci ne-aţi mai putea transmite nouă, discipolilor, învăţătura?"
Maestrul răspunde: "Dar Cerul vorbeşte oare? Şi totuşi, ascultînd de el se rotesc anotimpurile şi se nasc vieţuitoarele. Grăieşte cerul ceva?" (17.19.)

Calea confucianistă

Dacă Confucius ne declară: "Eu transmit, nu inventez. Sînt credincios Cărţilor vechi şi le venerez." (7.1.), tot el ne spune şi că: "Cel ce împrospătează ceea ce e vechi şi de acolo nou tîlc poate să-nveţe, acela e demn şi altuia să-i dea poveţe." (2.11.) S-a văzut în privinţa a numeroase noţiuni moştenite de la cultura antică cum Confucius, fără a le dezrădăcina, le înviorează cu o sevă nouă integrîndu-le într-o viziune novatoare despre om. Reluînd cuvintele lui Léon Vandermeersch, vom spune că: "Geniul lui Confucius constă într-adevăr în faptul că el a ştiut să interiorizeze în valori etice, fără să le transforme, principiile tradiţiei instituţionale pe care se însărcinase să le restaureze".[27] Destinul tradiţiei chineze se profilează deja în felul în care Confucius transmite, transformînd-o, Calea regală a antichităţii. În loc să se sclerozeze prin reproducerea la nesfîrşit a aceluiaşi model, această tradiţie îşi datorează vitalitatea bimilenară tocmai ancorîndu-se în experienţa şi interpretarea

personală a indivizilor care au trăit-o. Calea confucianistă poate pretinde la universalitate numai în măsura în care se află la îndemîna oricui:

Calea cea Dreaptă omul singur o poate lărgi, dar Omenia din el singură Calea n-o poate spori. (15.29.)
Calea, spunea Maestrul, nu se află departe de om. Orice cale ce ni s-ar da şi ar fi departe de om n-ar fi în nici un caz Calea. În Cartea Stihurilor se spune: "Cînd cioplești o coadă de topor, modelul nu se află departe." Ţii în mînă coada toporului cu care cioplești o coadă de topor şi-ţi rotești ochii în jurul ei. Şi totuşi un astfel de model poate fi socotit încă un model îndepărtat. Dar omul ales îl tratează pe om după [cum e el însuşi] om. Îi e de ajuns să se corecteze pe sine. Loialitatea şi bunăvoinţa, răsfrîngîndu-se asupra lui însuşi, croiesc o cale foarte apropiată.[28]

Confucius şi formarea textelor canonice

Învăţăturile lui Confucius integrează studiul, simţul omenescului şi riturile într-o viziune unică a ceea ce înseamnă o tradiţie civilizată, adică o cultură (*wen*). Cultură pe care Confucius era perfect conştient că avea înalta misiune de a o transmite, chiar primejduindu-şi viaţa:

Maestrul, captiv la Kuang, spune: "Regele Wen a murit. Acum nu-s oare eu cel cu păstrarea Învăţăturii învestit? Dacă Cerul ar fi socotit-o ca pe ceva pieritor, ar mai fi încredinţat-o unui muritor? Şi dacă Cerul a hotărît s-o păstreze prin mine, de cei din Kuang de ce aş avea a mă teme?" (9.5.)

Precum riturile, al căror aspect estetic de formalism armonios le asociază în mod firesc muzicii şi dansului, toate rafinamentele culturii în sens larg tind în ultimă instanţă spre umanizarea naturii. Printre ele, tradiţia scripturală ocupă locul privilegiat care îi revine într-o civilizaţie a scrisului. La Confucius, ca şi la urmaşii săi, există o tensiune constantă între literă (textuală) şi spirit (ritual), între lărgirea experienţei şi a cunoaşterii şi capacitatea de a le raporta la o exigenţă morală:

Maestrul spune: "Un Om ales tinde spre o cuprinzătoare învăţătură din Scrierile vechi şi îşi găseşte măsură supunîndu-se Ritului. În acest fel, el nu renunţă la Calea Adevărului." (6.27.)

Formarea textelor canonice nu poate fi disociată de numele lui Confucius, chiar dacă după unele tradiţii originea lor este legată de alte figuri mitice ale perioadei întemeietoare a dinastiei Zhou precum regele Wen şi principele Zhou.[29] În *Analecte* (9.14.), Confucius citează şi foloseşte pentru motive didactice un anumit număr de texte, pe care el însuşi spune că le-a modificat, refăcut, chiar epurat. Cele care revin cel mai frecvent şi ocupă un loc de seamă printre cele Şase Clasice (*jing*), repertoriate la începutul epocii Han (sec. al II-lea a. Chr.) sînt *Cartea Edictelor* (*Shu*) şi *Cartea Stihurilor* (*Shi*). Primele conţin discursurile, jurămintele, sfaturile şi instrucţiunile atribuite suveranilor din antichitate şi miniştrilor lor, începînd cu regii înţelepţi Yao, Shu şi Yu, apoi continuînd cu dinastiile Xia şi Shang şi încheind cu dinastia Zhou.[30] *Stihurile*, care constituie de foarte timpuriu un fond de referinţă pentru elita cărturărească, sînt actualmente în număr de 305. Compuse şi culese în timpul epocii Zhou, ele cuprind arii populare din diverse părţi ale regatului precum şi poeme de curte care evocă evenimente oficiale sau cultul ancestral[31].

Confucius face de asemenea frecvente referiri la rituri şi muzică, fără să putem determina dacă este vorba de texte şi în ce măsură acestea din urmă ar corespunde cu *Cartea Riturilor* (*Li*) şi *Cartea Muzicii* (*Yue*) care figurează printre cele Şase Clasice din Han[32]. Acestea mai cuprind în fine *Cartea Schimbărilor* (*Yi*) şi *Analele Primăvara şi Toamna* (*Chunqiu*). *Schimbările*, care fără îndoială îşi au originea în cea mai îndepărtată antichitate, nu constituie totuşi decît obiectul unei menţiuni de autenticitate îndoielnică în *Analecte* (7.16.) şi vor fi abordate într-un capitol distinct datorită importanţei lor capitale pentru ansamblul gîndirii chineze.[33] Cît despre *Analele Primăvara şi Toamna*, aceste nu sînt menţionate nici măcar o dată în *Analecte*, deşi tradiţia ulterioară le leagă strîns de Confucius. Cele două anotimpuri din titlu, desemnînd anul prin sinecdocă, formează un termen generic pentru anale. Acestea erau ţinute la zi de către scribii oficiali nu numai în cadrul casei regale pentru întreg regatul, dar chiar şi în fiecare casă seniorială, cel puţin de la sfîrşitul dinastiei Zhou de Apus. Pînă la noi nu au ajuns însă decît analele casei Lu, din patria lui Confucius, cunoscute sub titlul simplu de *Primăvara şi Toamna*, care a ajuns să însemne perioada istorică acoperită de aceste anale (722 ~ 481 a. Chr.). Această cronică pur evenimenţială, seacă şi impersonală, îi este totuşi atribuită lui Confucius în secolul al IV-lea a. Chr. de către Mencius, care doreşte să vadă în ea o învăţătură ascunsă pe care Maestrul ar fi vrut să o transmită generaţiilor viitoare.[34] Acesta este punctul de pornire al unei lungi tradiţii, încă vie la sfîrşitul secolului trecut, care va face din *Analele Primăvara şi Toamna* un soi de mesaj profetic, chiar ezoteric, prezentat într-o formulare codificată.

În secolul al II-lea a. Chr., cînd odată cu dinastia Han începe era imperială, primul mare istoric chinez Sima Qian (145? ~ 86? a. Chr.) descrie astfel complementaritatea celor Şase Clasice:

Cartea Schimbărilor, care tratează despre Cer şi Pămînt, despre Yin şi Yang, despre Cele Patru Anotimpuri şi Cele Cinci Elemente, este studiul prin excelenţă al devenirii; *Cartea Riturilor*, care potriveşte raporturile dintre oameni, este studiul comportării; *Cartea Edictelor*, care consemnează faptele regilor de odinioară, este studiul politicii; *Cartea Stihurilor*, care cîntă munţii şi rîurile, rîpele şi văile, ierburile şi copacii, păsările şi animalele, bărbăţia şi femelele, este expresia prin excelenţă a lirismului; *Cartea Muzicii*, prin care îşi găseşte exprimarea bucuria de a fi, este studiul armoniei; *Analele Primăvara şi Toamna*, care disting ceea ce este drept de ceea ce este nedrept, sînt studiul guvernării omenirii.[35]

Astfel tradiţia scripturală chineză nu are nimic de invidiat din punct de vedere al complexităţii celorlalte culturi ale scrisului. Se pare că textele din care confucianiştii şi-au extras corpusul lor canonic au făcut oficiul de bonum commune pentru şcoli şi curente foarte diversificate din perioada preimperială. Canonul confucianist a cunoscut două etape majore în dezvoltarea sa: stabilirea textelor sub împăraţii Han şi marea reînnoire din epoca Song, o mie de ani mai tîrziu. În vremea dinastiei Han se vorbeşte de cinci (sau şase) Clasice; în timpul dinastiei Tang sînt numărate douăsprezece; acestea devin treisprezece în epoca Song, înainte de a li se adăuga Cele Patru Cărţi impuse de Zhu Xi. După cum se vede, Canonul nu este conceput ca ceva închis şi imuabil: orice text esenţial pentru "clarificarea principiilor Cerului şi corectarea spiritelor oamenilor" poate deveni o Carte Clasică.

Absenţa omogenităţii materialului canonic confucianist a fost uneori pusă în legătură cu orientarea sa neteocentrică, scrierile nefiind locul unde Dumnezeu le vorbeşte oamenilor, aşa cum se întîmplă în tradiţiile revelate, ale căror temeiuri scripturale apar, în comparaţie, mai omogene.[36] Toate elementele care caracterizează Clasicele (eterogenitatea materialului, absenţa revelaţiei, mutabilitatea corpusului, absenţa monopolului unui curent aparte etc.) concurează la eliminarea din concepţia chineză despre canonicitate a noţiunilor de heterodoxie sau de erezie.

Chiar dacă tradiţia confucianistă s-a preocupat să stabilească o legătură între aceste texte şi figura lui Confucius, numai această legătură nu reprezintă în sine un criteriu de canonicitate, devreme ce nici chiar *Analecte*le nu intră la origine în corpusul canonic. Principalul criteriu de sacralizare rămîne legat de scrierea care participă la tranziţia, descrisă în capitolul precedent, de la o practică divinatorie la o gîndire cosmologică. Semnele scrise, în legătura lor originară cu divinaţia (să reamintim că acelaşi cuvînt, *shi*, desemnează scribul şi ghicitorul), sînt învestite cu o putere magică, incantatorie, care le va rămîne asociată în toate formele ulterioare ale exprimării scrise, îndeosebi în poezie şi caligrafie. Dar această putere vine de la faptul că semnele îmbracă fără mediere liniile naturale ale universului. Or, o asemenea scriere nu prea lasă loc exprimării personale. Ea este canonică prin excelenţă în sensul termenului chinezesc *jing*, care desemnează iţele unei ţesături. Textul, ca textură, face doar să apară motivele fundamentale ale universului, nu li se suprapune ca un discurs *despre* univers. În acest sens, Clasicele reprezintă trama, urzeala universului însuşi, transcrisă, transpusă în semne; în loc să delimiteze omul în raport cu lumea, ea înnoadă o legătură intimă între om şi lume:

> Lucrările care tratează despre principiile universale ale marii triade (Cer-Om-Pământ) se cheamă jing. Ele reprezintă Calea supremă în permanenţa ei, măreaţă învăţătură imuabilă. Iată de ce ele sînt după chipul Cerului şi al Pămîntului, se modelează după spirite şi divinităţi, iau parte la ordonarea lucrurilor şi a treburilor omeneşti.[37]

Aşadar Clasicele reprezintă fiecare un gen specific de literatură, dar luate împreună ele constituie un vast rezervor de experienţă şi înţelepciune omenească acumulate de-a lungul veacurilor, o comoară de exempla ce se pot aplica cu orice prilej. Dacă vom căuta denominatori comuni pentru toate aceste texte atît de diverse la primă vedere şi dacă ne întrebăm din ce rezultă canonicitatea lor, putem sublinia mai întîi caracterul lor oficial, în opoziţie cu scrierile personale asociate unor anumiţi autori. O literatură de precedente care îşi oferă un model canonic nu-şi propune ca primă exigenţă căutarea originalităţii. Chiar dacă descoperim aici un mare număr de personalităţi puternice, cu o gîndire vie, este vorba de o literatură compusă în mare parte din comentarii, prezentate sau nu explicit ca atare. Sacralizarea este centrală în rolul istoric atribuit lui Confucius : în decursul celor două secole şi jumătate care despart moartea Maestrului de începuturile erei imperiale, partea esenţială a corpusului scriptural este remodelată în spirit confucianist. În acelaşi timp, asistăm la o trecere progresivă de la cultura canonică, bazată pe o tradiţie textuală şi rituală, la un discurs filozofic propriu-zis. Prin precedentul pe care îl creează în utilizarea profană, neoficială, a scrierii, Confucius nu face numai şcoală proprie, dar este imitat de către ceea ce se cuvine să numim "toţi maeştrii şi cele o sută de şcoli" (moistă, daoistă, legistă etc.) care iau naştere în timpul Regatelor Combatante, în secolele al IV-lea şi al III-lea, şi care pretind la rîndul lor instituirea de canoane. Primele culegeri de ziceri şi aforisme sînt datorate zelului discipolilor doritori să păstreze esenţa învăţăturilor maeştrilor. Cele mai multe au ca titlu numele maestrului (zi) care este autorul presupus: de pildă, cartea *Mozi* reprezintă învăţăturile Maestrului Mo, culese şi scrise ulterior de discipoli. În cazul cărţii *Mengzi*, nu este vorba numai de note consemnate într-o culegere postumă, întrucît Mencius a trăit pînă la o vîrstă înaintată şi a putut să-şi regîndească singur textul. Ideea unei opere personale nu se concretizează decît în ajunul imperiului, odată cu Xunzi, care compune în întregime cu propria-i mînă scurte tratate ce făcuseră totuşi obiectul unei învăţături orale prealabile. Dar primul adevărat autor care a folosit direct limba scrisă pentru a-şi exprima ideile personale este marele teoretician al gîndirii legiste, Han Feizi. Tocmai această rafinare progresivă a discursului vom încerca s-o redăm în capitolele următoare.

N O T E

[1] *Analecte*, 16.2. N.T.: Pentru traducerea fragmentelor din Confucius a fost utilizat textul din versiunea noastră în limba română, Confucius, *Analecte*, traducere de Florentina Vişan, Editura Humanitas, Bucureşti, 1995.

[2] Vezi *Zuozhuan* (*Biografiile lui Zuo*) şi capitolul 47 din *Shiji* (*Însemnări istorice*) de Sima Qian. Lucrarea *Zuozhuan*, datată în general către mijlocul secolului al IV-lea a. Chr., este o compilaţie foarte detaliată a faptelor şi anecdotelor istorice dintre 722 şi 464, anexată, an după an, rubricilor din *Analele Primăverii şi Toamnei* (*Chunqiu*), document istoric considerat text canonic în tradiţia confucianistă (vezi mai jos nota 34). Traducere integrală de Séraphin COUVREUR, *Tch'ouen ts'iou et Tso tchouan. La chronique de la principauté de Lou*, 1914, reed. în 3 vol., Paris, Cathasia, 1951; traducere de extrase în Burton WATSON, *The Tso chuan. Selections from China's Oldest Narrative History*, New York, Columbia University Press, 1989.
Pentru traduceri parţiale ale *Însemnărilor istorice* din secolul al II-lea a. Chr., vezi Edouard CHAVANNES, *Les mémoires historiques de Sse-ma Ts'ien* (cap. 1-47), 1895-1905, reed. (cu capitolele 48-52), Paris, Adrien Maisonneuve, 1969; Burton WATSON, *Records of The Grand Historian of China*, 2 vol., New York, Columbia University Press, 1961. O traducere integrală în engleză se află în curs sub conducerea lui William H. NIENHAUSER, Jr., *The Grand Scribe's Records*, 9 vol. prevăzute, t. 1 şi 7, Bloomington, Indiana University Press, 1995.

[3] În chineză: *Lunyu*. Alături de traducerea oarecum învechită a lui Séraphin COUVREUR (misionar în China la sfîrşitul secolului al XIX-lea), *Les Entretiens de Confucius et de ses disciples*, publicată în *Les Quatres Livres*, 1895, reed., Paris, Cathasia, 1949, există şi altele mai recente. În ordine cronologică, în franceză: Anne CHENG, *Entretiens de Confucius*, Paris, Ed. du Seuil, 1981; Pierre RYCKMANS, *Les Entretiens de Confucius*, Paris, Gallimard, 1987; André LEVY, *Confucius. Entretiens avec ses disciples*, Paris, Flammarion, 1994. În engleză: Arthur WALEY, *The Analects of Confucius*, London, Allen & Unwin, 1938; D.C.LAU, *The Analects*, Harmondsworth, Penguin Books, 1979; Raymond DAWSON, *Confucius. The Analects*, Oxford University Press, 1993. În germană: Richard WILHELM, *Kung-Futse Gespräche*, 1910, reed. Düsseldorf, Diederichs, 1955. În italiană: Fausto TOMASSINI: *Testi Confuciani*, Torino, UTET, 1974. N.T.: În română, Florentina VIŞAN: *Confucius. Analecte*, Bucureşti, Humanitas, 1995.

Printre numeroasele studii despre Confucius şi *Analecte*, putem semnala mai ales: Karl JASPERS, "Konfuzius", in *Die Grossen Philosophen*, t. 1, Munich, Piper, 1959; Richard WILHELM, *K'ungtze und der Konfuzianismus*, Berlin & Leipzig, 1928; Herbert FINGARETTE, *Confucius. The Secular as Sacred*, New York, Harper & Row, 1972; David L. HALL & Roger T. AMES, *Thinking Through Confucius*, Albany, State University of New York Press, 1987; Heiner ROETZ, *Die chinesische Ethik der Achsenzeit. Eine Rekonstruktion unter dem Aspekt des Durchbruchs zu postkonventionellem Denken*, Frankfurt, Suhrkamp, 1992 şi *Konfuzius*, Munich, Beck, 1995.

[4] Fiind vorba de China străveche, pare totuşi preferabil să păstrăm termenul chinezesc *shi* în locul celui de "literaţi", termen utilizat de filozofii europeni din secolul al XVIII-lea pentru a-i desemna pe membrii societăţii chineze care aveau dublul rol de "a cultiva literele şi a exercita funcţiile publice".

[5] *Analecte*, 14.41.

[6] *Analecte*, 2.4. Ultima frază din acest pasaj îşi găseşte ecou în vorbele pictorului Henri Matisse după ce împlinise şaizeci de ani: "Am muncit patruzeci de ani fără întrerupere: am făcut studii şi experienţe. Ceea ce fac acum este din dorinţa inimii." Sau, cum spune filozoful Gilles Deleuze: "Sînt cazuri cînd bătrîneţea dă nu o tinereţe veşnică, ci dimpotrivă, o libertate suverană, o necesitate pură." Cf. *Qu'est-ce que la philosphie?*, Paris, Ed du Minuit, 1991, p. 7.

[7] *Analecte*, 15.38. Se subînţelege: fără deosebire de clanuri nobiliare, care, în timpul feudalităţii Zhou, aveau fiecare şcolile lor.

[8] Aluzie la practica curentă a înaltelor personaje din perioada *Primăvara şi Toamna* de a rivaliza în rafinament şi cultură, recitînd în funcţie de împrejurări piese ritmate şi rimate din *Cartea Stihurilor*, compilaţie canonizată de Confucius (vezi mai jos nota 31).

[9] Citatul este din ZHANG Zai (1020 ~ 1078), gînditor de la începutul epocii Song. Pentru detalii, vezi mai jos, cap. 18. Cf. *Zhangzi yulu*, in *Zhang Zai ji*, Beijing, Zhonghua shuju, 1978, p. 321.

[10] ZHENG Xuan, citat în *Mengzi zhengzi* de JIAO Xun, Taipei, 1979, 28, p. 14a.

[11] Termenul revine de peste o sută de ori în *Analecte* şi face obiectul exclusiv al 58 de paragrafe. Cf. CHAN Wing-tsit, "The Evolution of the Confucian Concept *Jen*", *Philosophy East and West*, 4 (1954-55), pp. 295-319, şi "Chinese and Western Interpretations of *Jen* (Humanity)", *Journal of Chinese Philosophy*, 2, 2 (1975), pp. 107-129; TU Wei-ming, "*Jen* as a Living Metaphor in the Confucian *Analects*", *Philosophy East and West*, 31, 1 (1981), pp. 45-54.

[12] Ca exemplu de adaptare a învăţăturii la personalitatea interlocutorului, vezi *Analecte*, 11.21 şi 2.5., 2.6., 2.7., 2.8. unde Confucius răspunde în moduri diferite la patru interlocutori care îi pun totuşi aceeaşi întrebare: Ce este pietatea filială?

[13] Referitor la *Zhongyong*, vezi cap. 6, nota 22. Deşi nesatisfăcătoare, am adoptat, în lipsă de ceva mai bun, traducerea convenţională a lui Séraphin COUVREUR: *L'invariable Milieu* (*Mijlocul neschimbător*), in *Les Quatre Livres*, reed., Paris, Cathasia, 1949.

[14] Léon VANDERMEERSCH, *La Voie royale*, t. II, p. 505.

[15] Vezi *Analecte*, 17.21.

[16] Tratat care, ca şi *Zhongyong* (*Mijlocul invariabil*), constituie un capitol din *Cartea Riturilor* (*Liji*) de la sfîrşitul Antichităţii.

[17] Termenul *li* este cel care revine cel mai des în *Analecte* după *ren* (vezi mai sus nota 11): se pot număra nu mai puţin de 75 de ocurenţe ale acestui termen, iar pentru a i se comenta sensul îi sînt consacrate 43 de paragrafe.

[18] Referitor la *Stihuri*, vezi mai jos nota 31.

[19] *Liji* (*Cartea Riturilor*), începutul cap.1, traducere de Séraphin COUVREUR, *Mémoires sur les bienséances et les cérémonies*, reed. în 2 vol., Paris, Cathasia, 1950, t. I, pp. 6-7.

[20] Vezi *Analecte*, 2.4., citat mai sus la nota 6. Referitor la ameninţările cu moartea, vezi 7.22. şi 9.5. Referitor la "mandatul Cerului" vezi 16.8. şi 20.3.

[21] Cf Donald J. MUNRO, "The Origin of the Concept of *Te*", in *The Concept of Man in Early China*, Stanford University Press, 1969, pp. 185-197.

[22] Privitor la această chestiune vezi mai jos cap. 6 despre Mencius, "Ce se ştie despre rău?"

[23] Prioritatea acordată forţei coercitive a legii caracterizează curentul denumit "legist" ale cărui teorii vor fi aplicate începînd din secolele al IV-lea - al III-lea de hegemonii de la sfîrşitul epocii Zhou, vezi cap. 9.

[24] Aceasta poate evoca "enunţurile performative" (*performative utterances*) despre care vorbeşte J. L. AUSTIN în *How To Do Things With Words*, Oxford University Press, 1962, tradusă în franceză sub titlul *Quand dire, c'est faire*, Paris, Ed. du Seuil, 1970.

[25] Referitor la corectarea numelor şi problema raportului nume/realitate, vezi mai jos cap. 5. Vezi şi Robert H. GASSMANN, *Cheng-ming: Richtigstellung der Beizeichnungen, Zu en Quellen eines Philosophems in antiken China. Ein Beitrag zur Konfuzius-Forschung*, Berna, Peter Lang, 1988; Karine CHEMLA & François MARTIN, ed., *Extrême-Orient, Extrême-Occident*, 15 (*Le Juste Nom*), Presses de l'Université de Vincennes, 1993.

[26] Vezi cap. 7 despre *Laozi* la nota 14.

[27] *La Voie Royale*, t. II, p. 499.

[28] *Zhongyong* (*Mijlocul invariabil*), § 13. Despre această lucrare, vezi mai sus, nota 13 şi cap. 6, nota 22.

[29] Cf. Anne CHENG, "La trame et la chaîne: Aux origines de la constitution d'un corpus canonique au sein de la tradition confucéenne", *Extrême-Orient, Extrême-Occident*, 5 (1984), pp.13-26; şi "Le confucianisme", in *Grand Atlas des religions*, Paris, Encyclopaedia Universalis, 1988, p. 224.

[30] Pentru traduceri, vezi mai ales Séraphin COUVREUR, *Chou King. Les annales de la Chine*, reed., Paris, Cathasia, 1950; Bernhard KARLGREN, *The Book of Documents*, Göteborg, Elanders, 1950. Pentru un rezumat al studiilor asupra autenticităţii capitolelor din *Cartea Edictelor*, vezi Herlee G. CREEL, *The Origins of Statecraft in China*, Chicago University Press, 1970, pp. 448-463, şi Edward L. SHAUGHNESSY, "*Shang shu* (*Shu ching*)", in Michael LOEWE, ed, *Early Chinese Texts: A Bibliographical Guide*, Berkeley, University of California, 1993, pp. 376-389.

[31] Despre importanţa *Stihurilor* în cultura cărturărească, vezi mai sus nota 8. Se pot consulta în special traducerile lui Séraphin COUVREUR, *Che King*, 1896, reed., Taichung, Kuangchi Press, 1967; Arthur WALEY, *The Book of Songs*, London, Allen & Unwin, 1937; Bernhard KARLGREN, *The Book of Odes: Chinese Text. Transcription and Translation*, Stockholm, Museum of Far Eastern Antiquities, 1950; Heide KÖSER & Armin HETZER, *Das Liederbuch der Chinesen, Guofeng*, Frankfurt, 1990. Vezi şi studiul literar şi antropologic al lui Marcel GRANET, *Fetes et Chansons anciennes de la Chine*, Paris, leroux, 1919. Referitor la conţinutul *Cărţii Stihurilor*, vezi C. H. WANG, *The Bell and the Drum: Shih Ching as Formulaic Poetry in an Oral Tradition*, Berkeley, University of California Press, 1974.

[32] *Cartea Riturilor* (*Liji*) nu este probabil decît o compilaţie de la sfîrşitul Regatelor Combatante şi începutul epocii Han, care merge pînă la a include texte care nu au prea mare legătură cu riturile ca atare. Pentru traducerea lui Séraphin COUVREUR, vezi mai sus nota 19. Cît despre *Cartea Muzicii*, pierderea sa este menţionată încă din timpul dinastiei Han, existînd îndoieli cu privire la existenţa sa ca text; de aceea se vorbeşte uneori de Cele Cinci Clasice iar alteori de Cele Şase Clasice.

[33] Privitor la *Cartea Schimbărilor*, vezi cap. 2.

[34] Pentru traducerea lui Séraphin COUVREUR, vezi mai sus nota 2. Referitor la Mencius, vezi cap. 6. Despre exegeza *Analelor Primăvara şi Toamna*, vezi cap. 12, "Bătălia Clasicelor".

[35] Postfaţă la *Shiji* (*Însemnări istorice*), traducere de DZO Ching-chuan, *Sseu-ma Ts'ien et L'Historiographie chinoise*, Paris, Publications orientalistes de France. 1978, p. 146. Pentru traducerile cărţii *Shiji*, vezi mai sus nota 2.

[36] Cf. Léon VANDERMEERSCH, "Une tradition réfractaire a la théologie: la tradition confucianiste", *Extreme-Orient, Extreme-Occident*, 6 (1985), pp. 9-21; şi importanta lucrare a lui John B. HENDERSON, *Scripture, Canon and Commentary: A Comparison of Confucian and Western Exegesis*, Princeton University Press, 1991.

[37] *Wenxin diaolong* (*Spiritul literar şi Cizelarea dragonului*), operă de critică literară datată la începutul secolului al VI-lea p. Chr.), cap. 3. Pentru o traducere în engleză, cf. SHIH Yu-chang, *The Literary Mind and the Carving of Dragons by Liu Hsieh*, New York, Columbia University Press, 1959.

mailto: chinesestudies@lycos.com

© 2001, by Sempre Publishers

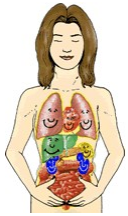

PRIN PUTEREA SURASULUI INTERIOR

Mantak Chia, un maestru taoist bine cunoscut in intreaga lume, a facut dovada eficientei deosebite a practicilor sale energetice cu ocazia masuratorilor care s-au efectuat asupra sa la un institut din Viena.

“Este incredibil!”, a spus Gerhard H. Eggetsberger, biochimist si director tehnic al Institutului pentru Biocibernetica Aplicata si Cercetarea Feedback-ului din Viena. “Acest om este capabil sa schimbe rezistenta electrica a pielii intr-un moment de la 60 ohmi la 6080 ohmi si sa o coboare din nou – printr-un fel de reflex simpatic. Aceasta inseamna ca el se poate pur si simplu comuta de la nervul vag la nervul simpatic. Un corp neantrenat nu ar putea realiza niciodata o diferenta a rezistentei pielii tot asa de mare.

Noi dovedim in mod stiintific veridicitatea cunoasterii spirituale vechi de 6000 de ani!”

“Acest om” este maestrul Mantak Chia. El este de etnie chineza, nascut in Thailanda acum circa 55 de ani intr-o familie crestina si a crescut inconjurat de traditiile hinduse si budiste. In timpul studiilor universitare facute in Hong Kong, a intrat in legatura prima oara cu un maestru taoist. Fiind educat de diferiti maestri taoisti binecunoscuti, el insusi este acum maestru si autorul a numeroase carti. El preda taoismul in intreaga lume de mai mult de trei decenii. De foarte multe ori foloseste stiintele occidentale pentru a explica si a face dovada ca exercitiile energetice pe care le preda influenteaza corpul intr-un mod considerabil si ca acestea nu sunt doar folclor sau credinte superstitioase, ci instrumente foarte eficiente pentru promovarea sanatatii fizice si mentale si dezvoltarea fizica si mentala.

In toamna anului 1996 el a permis psihologilor din Los Angeles sa ii masoare electro-encefalograma. Rezultatele au fost uluitoare. In timpul practicarii unei anumite tehnici, creierul sau a produs nu numai unde Beta (care sunt caracteristice starii de veghe), ci si unde alfa si teta (care apar in mod normal doar in timpul unei meditatii profunde sau a unui somn profund), in timpul in care vorbea plin de vioiciune cu oamenii de stiinta. Cum este acest lucru posibil, sa fii pe deplin treaz si in acelasi timp sa faci anumite regiuni ale creierului sa doarma profund?

Oamenii de stiinta au fost la fel de surprinsi si de rezultatele testelor facute la Viena in Mai, 1997, unde a fost testat un set complet diferit de parametri, printre care si rezistenta electrica

ANTRENAMENTUL DE ILUMINARE IN CAMERA INTUNECATA

Dupa 40 de ani de pregatiri, Maestrul Mantak Chia poate acum impartasi intelepciunea straveche a tehnologiei Camerei intunecate, prin practicile de Tao Nemuritor ale lui Kan si Li (Micul Kan si Li, Marele Kan si Li si Supremul Kan si Li), realizate in conditii de intuneric total. Toate traditiile spirituale din toate timpurile au aplicat tehnicile Camerei intunecate, referindu-se la ea sub denumirea de Camera Alchimiei interne perfecte.
Mediul creat de camera intunecata modifica procesele chimice ale corpului, care influenteaza glandele pineala, pituitara, talamus si hipotalamus.

In Europa camera intunecata a fost deseori creata sub pamant sub forma unei retele de tunele, dar si sub alte forme; alte tipuri de camere intunecate sunt piramidele din Egipt, catacombele de la Roma sau pesterile folosite de esenieni, langa Marea Moarta, in Israel. Traditia taoista a folosit tehnologia Camerei intunecate a pesterii de-a lungul secolelor pentru toate practicile de Alchimie interna de nivel superior. Tao spune: "Cand intri in intuneric si acesta devine complet, curand el se transforma in lumina."

In fiecare zi corpul are nevoie de triptofan, un aminoacid esential. Acesta este transformat in serotonina si melatonina (in jur de 2-5 mg/zi). Cand va aflati in camera intunecata cantitatea de melatonina creste gradat. Atunci cand ajunge sa fie intr-o cantitate suficient de mare (15-20 mg), corpul produce pinolina (un superconductor). De asemenea, el ajunge la faza in care nu mai are nevoie de melatonina.
In acest moment triptofanul poate adopta o functie secundara, aceea de a produce 5MEO si DMT (dimetilirikamina). Cand intrati in "starea DMT" incepeti sa deveniti constient de functionarea diferitor centri psihici sau chakre. Procesele din corp ale "lubirii vindecatoare" sunt atunci combinate cu cele ale Camerei intunecate. Starile de compasiune autentica si excitatie sexuala dau nastere unor noi proprietati chimice si unei noi vibratii in corp. Aceasta vibratie "speciala" apare la o frecventa de 8 Hz. "Ceea ce este in macrocosmos este si in microcosmos"; prin urmare, daca facem dragoste, toate celulele, inclusiv ADN-ul, fac dragoste. Catenele de ADN se inlantuie, ca doi serpi ce se incolacesc intr-o imbratisare erotica. Aveti nevoie de vibratia orgasmica pentru a trezi acest proces de incrucisare ce conduce la "doi ce dau nastere la trei" - conceptia unor celule noi. Cele doua stari vitale sunt compasiunea si excitatia ce conduc la orgasm. Ambele sunt in mod inextricabil legate de iubire. Cand aceasta "vibratie a iubirii" ajunge in glanda pineala este produs un nou hormon care, la randul sau, creeaza intreaga conductivitate a corpului. Doar cand simtiti valurile de vibratii orgasmice si iubire neconditionata pentru propria persoana si pentru ceilalti se poate activa procesul, iar esenta camerei intunecate poate fi amplificata.
Cand este declansata producerea de pinolina, sunt activate capacitatile de clarvedere, clarperceptie si clarauditie. S-ar putea sa vedeti lumina, sa auziti muzica, sa aveti viziuni si sa obtineti o capacitate de introspectie. Particulele cosmice, care au aceeasi structura celulara ca si oamenii (si din care Tao considera ca provenim) sunt atrase ca de un magnet catre dvs. Deveniti capabil sa decodificati aceasta informatie universala provenita din spatiu, care poate fi la fel de veche ca si vidul insusi. Cand intrati in aceasta stare sau forta primordiala deveniti una cu adevaratul sine si cu adevarata divinitate interioara. Conduceti cu adevarat energia universala. E posibil sa vedeti in trecut si in viitor, sa intelegeti adevaratul sens al existentei si sa incepeti sa intelegeti ordinea lucrurilor. Va intoarceti in "pantecele" sau coconul structurii noastre materiale si in Camera intunecata originara a naturii.

PREZENTAREA ANTRENAMENTELOR IN CAMERA INTUNECATA

Folosind un Sistem cu partener primele cateva zile sunt folosite pentru a compensa orice deficienta legata de somn si de relaxarea corpului de preocuparile sale cotidiene. Somnul timp de 12-14 ore pe zi produce cantitati sanatoase de melatonina. Se practica 2 ore de Chi Kung Simplu, fiind disponibile masaje tip Chi Nei Tsang si thailandez. La micul dejun se servesc sucuri proaspete si supa, iar dupa-amiaza o masa bazata pe produse obtinute fara ingrasaminte chimice. Toata hrana este usor de digerat, iar toate serviciile sunt furnizate de personalul de la Tao Garden dotat cu ochelari pentru vedere nocturna. Se incep practicile de Kan si Li si treptat se mareste cantitatea de energie orgasmica si a compasiunii. Cand atingeti un anumit punct practicantul incepe sa auda cum ADN-ul si celulele "fac dragoste" sau se contopesc. In serile zilelor de 7, 14 si 21 se poate parasi Camera intunecata printr-un tunel reflectorizant. Se iese treptat afara, purtand ochelari de soare. Este important ca acestia sa fie purtati toata ziua urmatoare pana ce practicantul se reobisnuieste treptat cu lumina. Cladirile apartamentelor sunt transformate intr-un mediu de tipul camerei intunecate, dotat cu aer conditionat, cu o camera centrala pentru intalniri si meditatii. Toate ferestrele si usile ce dau spre exterior sunt izolate de sunete si lumina prin panouri speciale.

PROGRAMUL ILUMINARII IN CAMERA INTUNECATA

ZILELE 1-3
Izolarea completa de lumina exterioara determina pineala sa inunde creierul cu melatonina neurotransmitatoare.
Trei zile de intuneric interior si terapie a somnului, pe parcursul carora se acorda sansa de a recupera somnul pierdut in ultimii ani.
Aceasta etapa nu trebuie accentuata, ci trebuie sa fie in raport cu importanta acesteia in cadrul procesului per ansamblu.
Isus Hristos a petrecut 3 zile in pesterile de langa marea Moarta folosind acest proces de metamorfoza care conduce la moartea gradata a Ego-ului.

ZILELE 3-5
Glanda pineala incepe sa produca "pinolina", iar drept urmare incepe sa apara o mai mare fluiditate in gandire si un proces de vindecare a corpului. Aceasta perioada permite tranzitia, timp in care se realizeaza numeroase meditatii care includ proiectia corpului energetic si calatorii astrale in timpul exersarii Chi Kung-ului (Camasii de fier).

ZILELE 6-8
In aceasta etapa pineala incepe sa produca neurohormonul 5-MeO-DMT. Aceasta triptamina psihoactiva este foarte luminiscenta; de asemenea, este extrem de fosforescenta datorita cantitatii de fosfena care este transmisa cortexului vizual.
Neurotransmitatorul "akashon" este activ in mod normal atunci cand suntem in pantecele mamei si in primele luni ale vietii. Acum el este reactivat in camera intunecata.
5-MeO-DMT se transforma in cortex cerebral, acesta marindu-se cu 40% si trezeste sistemul nervos facandu-l sa devina constient de el insusi; rezulta o stare de "a fi". De aici survine posibilitatea metaprogramarii bio-computerului sistemului nervos, stimuland procesul de vindecare si de rezolvare a mesajelor conflictuale care apar in sistemul nervos.
5-MeO-DMT este neurotransmitatorul empatogenic care extinde corpul emotional de la "zero la infinit". Da nastere telepatiei in corpurile emotional si intuitiv. Determina trezirea "Florii vietii", coloana vertebrala, care incepe sa straluceasca intr-o stare de fiinta si pace.
In aceasta perioada se practica multe exercitii: compactarea Chi-ului, constiinta si constienta in sistemul nervos, lucrul cu Eu-l tacut si ancorarea corpului nemuritor.
5-MeO-DMT elimina intunericul din camera intunecata. Se activeaza o lumina puternica.

Aceasta mare Lumina alba, manifestarea corpului astral, permite sinelui sa se proiecteze in exterior.
De obicei, in acest punct are loc inhibarea intr-o anumita masura a N-Meil-D-Aspartar-ului (NMDA-I). Aceasta este o forma usoara de incetinire a semnalelor imprimate de glutamat celulelor. In acest mod se usureaza sarcina sistemului nervos in a opri agitatia electronilor in celule, permitand intrarea in stari profunde de transa meditativa.
5-MeO-DMT pregateste sistemul nervos, prin starea sa empatica de existenta si constienta de sine, in vederea producerii de DMT sau dimetiltriptamina de catre glanda pineala in dozaje miligramice psihoactive.

ZILELE 9-12
In acest moment exista suficienta "inhibare cu monoamina oxidoza" declansata de pinolina, pentru a permite "ciclului de transformare a serotoninei in melatonina" al glandei pineale sa fie interceptat de activitatea suprarenala si a efedrinei si sa fie transformat intr-o "cale serotonica DMT".
Cand nivelele de DMT depasesc 25 mg, persoana respectiva poate obtine capacitati extravizuale foarte bune. DMT-ul este neurotransmitatorul vizual al celui de-al treilea ochi. El permite corpului energetic si spiritului sa calatoreasca in hiperspatiu, dincolo de limita spatio-temporala. Este intens energizant. In aceasta etapa a antrenamentului in Camera intunecata, cantitatea necesara de somn tinde sa scada foarte mult. Desi ziua poate dura 24 de ore, 3 ore de somn pot parea cat 12.
In aceasta perioada se incep alte practici: jocuri psihice si interactive, practica taoista a viselor (nivelele avansate) si expansiunea imaginatiei.

"Apa se bucura, iubeste, se teme si prefera sa asculte Bach!"

PRACTICILE TAOISTE

Maestrii taoisti au creat, acum mii de ani, sisteme complete de programare sau educare a apei, prin intermediul carora sa intre in structura cea mai intima a organismului. In acest mod, ei au reusit sa faca restructurari pana la nivel genetic, implementand diverse calitati si proprietati fiziologice, psihologice sau spirituale (purificarea corpului, marirea imunitatii, longevitatea, cultivarea caracterului, cresterea capacitatii creierului, cresterea capacitatii de decizie si a intelepciunii) si au dezvoltat o gama larga de instrumente de lucru in lumea spirituala, creand noi mecanisme mult mai precise de receptionare a informatiilor.
Practica apei sfinte (apa informationala) este unul din cele mai puternice instrumente ale maestrilor taoisti.

Apa sfanta inseamna mai mult decat apa energizata deoarece cuprinde, pe langa receptionarea energiei Universului, si eliminarea energiei negative din cele patru planuri umane, precum si un program inteligent de incarcare a memoriei moleculelor, ADN-ului si celulelor din corp cu informatii de bunastare la toate nivelurile. Astfel, se poate spune ca Apa sfanta este o practica de eliminare a energiei si informatiei negative, a bolii, ghinionului si esecului, inlocuind-o cu energia si informatia pura si proaspata a sanatatii, bunastarii si longevitatii.

Chi

Chi si iubire

STIINTA CONFIRMA

Omul are nevoie sa consume neaparat in fiecare zi o anumita cantitate de apa pentru a preveni deteriorarea organismului prin deshidratare, ca si imbatranirea prematura. In acest mod, triptofanul - conductorul si supraveghetorul principal al starii de sanatate a corpului - impreuna cu neurotransmitatorii derivati (serotonina, triptamina si melatonina) sunt intr-o cantitate suficienta pentru a regla toate functiile corpului.
La fel, piele bine hidratata si sanatoasa are nevoie de apa pentru a inlocui constant ceea ce s-a pierdut in mediul exterior. Astfel, vasele de sange ale fetei si ale intregului corp se pot dilata si pot hrani in mod corespunzator celulele atat de expuse ale pielii.

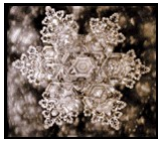

Apa de izvor - Japonia

Apa potabila Hiroshima

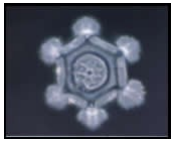

Apa potabila New York

Cristalul apei reprezinta "fata" apei

Se stie ca, datorita faptului ca fulgii de zapada se formeaza intr-o mare varietate de conditii, nu exista cristale ale apei
care sa aiba acelasi aspect - asa cum nu sunt doi oameni care sa semene perfect. Pentru ca fulgii de zapada sa aiba aceeasi structura, ar trebui ca diferitele surse de apa de pe Pamant sa aiba acceasi structura cristalina. Inainte de a se dezgheta, aceste cristale mici si fragile au fost plasate sub un microscop de inalta rezolutie pentru a fi fotografiate cu un aparat de foarte mare viteza. Cercetatorii au constatat ca este imposibil sa se obtina imagini ale unor cristalede apa identice. Cu alte cuvinte, este imposibil ca aceeasi proba de apa sa cristalizeze de doua ori la fel. Cristalele de apa pot avea o anumita de cristalizare si pot fi identificate dupa aceste trasaturi. Atunci cand oamenii de stiinta au analizat imaginile cristalelor, cea mai importanta observatie a fost aceea ca, cristalele de apa distilata (deci pura) au o structura hexagonala completa, iar o apa cu impuritati are o structura cristalina sfaramata sau distorsionata. Chiar si atunci cand este filtrata, ea poate arata curata si poate avea un gust bun, dar o analiza mai aprofundata, folosind tehhnologia microscoapelor de inalta performanta, indica faptul ca structura moleculelor apei nu este "curata". Apa, precum omul, isi pastreaza memoria. Noi stocam aceasta memorie in ADN, iar apa isi pastreaza "memoria" in molecule.

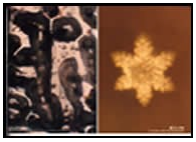

Inainte si dupa cutremur

Dr. Lee H. Lorenzen si Masaru Emoto au fost primii care au facut cercetari asupra apei pornind de la practica taoista asupra apei sfinte in ianuarie 1998, in SUA, unul dintre patente a fost obtinut pentru apa in care s-a transcris informatie denumita "microformatiune de apa".
O echipa largita de cercetatori americani si japonezisi-a indreptat atentia asupra studiului privind retinerea si capacitatile de inmagazinare a informatiei cuprinse in cristalele de apa si a demonstrat in mod stiintific ca apa are propria ei memorie. Apa transporta informatia in acelasi mod ca si o rola transportoare, astfel ca apa buna inseamna ca microformatiunile de apa care pot retine informatii bune pentru corp si transporta informatiile in zonele necesare, adica cam acelasi lucru pe care il sustin si maestrii taoisti cand afirma ca "apa patrunde in cele cinci viscere si sase intestine".

Apa reflecta constiinta oamenilor

Sa facem!

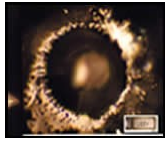

Fa!

Incercarea oamenilor de stiinta de a expune apa limbajului uman a dat rezultate mai mari decat asteptarile. Experimentele s-au efectuat pornind de la un esantion-etalon de apa distilata care, in conditii identice de mediu ar fi trebuit sa cristalizeze identic. Diferenta a constat doar in atasarea unor etichete diferite pe mostre din aceasta apa, pe care erau scrise diferite mesaje atat in engleza, cat si in japoneza. Rezultatul? Atunci cand pe eticheta s-a lipit un mesaj binevoitor, cum ar fi "multumesc", "iubire" sau "Sa facem!", au rezultat structuri cristaline frumoase si echilibrate. In schimb precum "cutrmeur" sau la o comanda imperativa precum "Fa!", cristalele de apa rezultate aveau o structura diforma, incat cu grau ar mai putea fi numite cristale.

"Prostule!"-japoneza/engleza

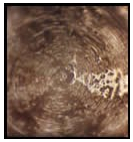

Muzica Heavy Metal

Experimentele au continuat cu aceleasi mostre de apa supuse de data aceasta influentei muzicii. Daca se spune ca "in fata lui Dumnezeu ingerii canta Bach" pentru a sublinia frumusetea si perfectiunea muzicii, esantionul de apa a cristalizat in imagini geometrice deosebit de placute sub efectul muzicii lui Bach; in scimb, cristalele de apa dezordonate s-au format ca efect al muzicii heavy metal.

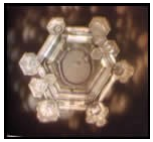

Muzica de Bach

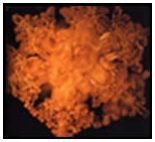

Muzica vindecatoare

Toate aceste experimente stiintifice vin sa demonstreze ca maestrii taoisti au dreptate atunci cand sustin ca apa poate fi "educata" si folosita pentru a imbunatati viata omului. Apa inmagazineaza si transmite informatii, asa ca fiti atenti la apa pe care o consumati!

CHI KUNG-UL VINDECARII COSMICE

O scurta prezentare a Maestrului Mantak Chia

Taoistii cred in unitatea fundamentala care caracterizeaza Universul. Vindecarea Cosmica este o meditatie Chi Kung care ne intareste si ne deschide catre fortele si energiile din Natura si Univers. Noi suntem conectati in mod dinamic cu infinitul si infinitezimalul in acelasi timp. "Precum in Cer asa si pe Pamant" este un percept din intelepciunea misticilor si inteleptilor din toate vremurile. Cand devenim capabili sa folosim energia din mediul inconjurator, calea ne dezvaluie multe splendori ale Cosmosului.

Aceasta unitatea poate fi dovedita in multe dintre aspectele vietii. Focul unei lumanari arde si raspandeste lumina datorita unei legaturi intime pe care o are cu soarele. Fara sursa de energie din soare, lumanarea nu ar avea lumina proprie. Lumanarea este o reflectie, o oglinda a luminii soarelui. Asemenea lumanarii, suntem reflectii ale luminii si energiei din Univers, absorbind forta vitala a soarelui din aerul pe care il respiram, din mancarea pe care o mancam si prin toate simturile noastre.

Campul magnetic al Pamantului este sursa magnetismului tuturor magnetilor mai mici de pe planeta. Fara aceasta legatura cu Pamantul, magnetismul ar inceta sa mai existe. Relatia noastra cu intregul si Universul este foarte asemanatoare. Noi existam datorita combinatiei unice de forte care ne inconjoara. Taoistii au recunoscut aceasta legatura si au creat Chi Kung-ul pentru a o imbunatati intelegand astfel ce este Tao.

Practica taoista ne furnizeaza resursele necesare extinderii dincolo de taramul simturilor. Accesand resursele noastre interne si canalizand energia din jurul nostru putem percepe mult mai mult decat ne permit simturile in mod normal. De exemplu, simturile noastre ne spun ca Pamantul este plat, ca noi stam pe loc si ca cerul este deasupra noastra. In realitate, Pamantul este o sfera ce calatoreste prin spatiu cu mii de mile pe ora, iar cerurile se afla deasupra, dedesubt si dincolo de Pamant, in toate directiile.

Scopul Vindecarii cosmice este de a ne conecta cu fortele din toate cele sase directii - deasupra, dedesubt, stanga, dreapta, sus si jos - si de a absorbi toate aceste forte in corp. In cele din urma, prin exersare, practicantul poate sa aduca toate tipurile de energii si sa le utilizeze in functie de necesitati, dand astfel forma celor fara forma. Videcarea cosmica nu este decat una din multele resurse pe care practicantii taoisti le folosesc in conectarea cu Universul. Atunci cand suntem in legatura cu Tao, viata inceteaza a mai fi o lupta. Prin observarea Naturii, taoistii au invatat sa traiasca in armonie cu fluxurile de energie si forte din Univers.

Vindecarea cosmica foloseste o diversitate de miscari ale mainilor si posturi corporale pentru a obtine conectarea cu energia care ne inconjoara. Practicantul aduce in corp energia din cele sase directii, activeaza cele trei focuri, deschide cele trei Tan Tien-uri si circula aceasta energie prin Orbita microcosmica

CAMPUL AURIC CARE SURADE: O FORMA DE PROTECTIE

In jurul nostru exista energii subtile sau "forte psihice" care ne influenteaza viata. Desi raman nevazute pentru majoritatea oamenilor, aceste forte isi extind influenta asupra sanatatii si bunastarii noastre.
Energiile psihice negative ale altor oameni ne pot crea o stare de stres si pot cauza imbolnaviri. Atunci cand o persoana are emotii puternice impotriva dvs., energia psihica asociata gandurilor si sentimentelor respective pot perturba energiile dvs. proprii, periclitandu-va sanatatea. "Aura care surade" este o radiatie frumoasa a celor mai inalte frecvente, care ne protejeaza de vibratiile negative ale altora. Practica Surasului interior amplifica aceasta aura care surade. Ramanand constient de energia surasului, in special in zona punctului dintre sprancene, a fetei si a ombilicului va puteti intensifica campul aurei care surade din jurul corpului. Aceasta va va ajuta sa va feriti de vibratiile negative pe care alti oameni le creaza inconstient. Campul aurei care surade poate ajuta si la transformarea propriilor energii negative in forta vitala pozitiva. De exemplu, daca va simtiti furios, energia surasului pe care o mentineti va da capacitatea de a surade acestei emotii pana ce ea se disperseaza si se transforma in bunatate. Odata cu avansarea in practica puteti folosi aceasta forta pentru a transforma ura in iubire, tristetea in curaj si frica in blandete. Dupa un timp acest proces se produce automat.

PRACTICILE FOCULUI SI APEI

de OMRAAM AIVANHOV

Cele mai mari puteri sunt ascunse in foc: el are puterea de a dizolva, a lichefia, a arde si a transforma. Este atotputernic; nimic nu-i poate sta impotriva. Celelalte elemente, pamantul si aerul, au puteri mari, de asemenea, dar ele nu pot schimba cu adevarat materia. Cutremurele de pamant au puterea de a despica crusta pamantului, de a fragmenta muntii, de a inghiti orase si sate, dar nu pot sa schimbe natura esentiala a lucrurilor. Apa are puterea de a dizloca sau de a dilua; aerul are puterea de a dispersa; numai focul are puterea de a transforma cu adevarat. In urma focului ramane ori numai scrumul ori o totala transformare a corpului. Incercati sa priviti focul ca atunci cand l-ati privit prima data. In foc traiesc niste creaturi foarte puternice si foarte frumoase, nu numai salamandre, spirite ale focului, ci multe fiinte umane care s-au eliberat de corpul lor fizic, incantate sa se contopeasca cu focul pentru a dainui vesnic.

Imi amintesc ca atunci cand eram tanar, in Bulgaria, daca raceam si incepeam sa am febra, imi placea sa aprind un foc in soba si sa ma asez cat mai aproape de ea, apoi ma culcam cu un sentiment de recunostinta si dragoste mare pentru caldura. Si cand ma trezeam, eram vindecat. Atunci am inteles proprietatile de vindecare ale focului, pentru ca nu numai caldura era cea care vindeca; focul contine si alte elemente vindecatoare. Fecioarele Vestale au reprezentat cel mai cel mai pur aspect al Mamei Divine. Deoarece puritatea este o conditie necesara a focului si a luminii. Prezenta Mamei Divine este indispensabila pentru ca flacara focului sacru a iubirii sa fie mentinuta vie. In sufletul ei, fiecare fiinta umana trebuie sa devina virgina, pura pentru a aduce acest foc in interiorul ei astfel incat principiul masculin din ea - vointa, spiritul - sa poata fi folosit pentru a crea deoarece toata creatia isi are originea in foc. Priviti ceea ce este evident: de la un lucru la fel de simplu ca pregatirea mesei la un lucru la fel de complex ca lansarea unei nave spatiale este necesar focul.

Cand veti stii cum sa priviti focul, veti deveni mai lucid si vei gasi pacea si libertatea, pentru ca luciditatea, pacea si libertatetea sunt virtutile centrului. Centrul, asa cum am afirmat adesea, este similar cu varful (trebuie sa fi observat ca flacarile care se ridica din foc formeaza un con,

de unde notiunea de varf). Cineva care sta pe varful unui munte poate vedea mult mai clar si mult mai departe decat cineva care sta in vaile sau canioanele de la poalele lui. Focul urca intotdeauna catre varful muntelui pentru a avea o viziune mai clara a orizontului de pretutindeni. Iata de ce, atunci cand focul viziteaza un Initiat, ii deschide inteligenta catre orizonturi mai vaste. Aceasta este ceea ce numim iluminare. Fara foc, focul Spiritului Sfant, nu poate exista iluminare. Asadar, primul lucru pe care il obtinem de la centru este luciditatea, o viziune adevarata a realitatii. De asemenea, miscarea interna a practicantului care se intoarce inapoi la centru incepe sa se accelereze si cu cat se accelereaza mai mult, cu atat devine mai intensa. Armonia si pacea prind radacini in interiorul omului, iar el scapa de sub fortele haotice aflate la periferie. Pentru a fi salvati, trebuie sa patrundem intr-un "loc superior" despre care vorbesc Psalmii, iar acest "loc superior" este centrul cercului unde gasim focul, focul etern. Si in cele din urma, cel care ajunge in centru este mult mai liber sa actioneze; el sta la intersectia fortelor si devine extrem de puternic.

Inca odata, in aceasta seara, ne vom gasi in prezenta celui mai mare mister al vietii: focul. Spun cel mai mare mister al vietii pentru ca focul se afla la originea vietii; focul detine secretul vietii eterne si trebuie sa incercam sa devenim prieteni cu el, sa il cunoastem, sa-l atragem spre noi si sa vibram in armonie cu el. Focul pe care l-am aprins aici in aceasta seara contine o anumita cantitate de viata, dar la soare trebuie sa ne intoarcem pentru a gasi focul care este sursa vietii intr-o masura cu mult mai mare. Iata de ce este atat de important sa invatati sa va uitati indelung la soare, sa cautati sa va contopiti cu soarele: datorita focului din el. Focul produce caldura si lumina, dar focul insusi nu este nici caldura si nici lumina; nu este nici fierbinte, nici luminos. Este gresit sa credem ca focul este arzator si luminos. Omul inca nu cunoaste focul; focul pe care-l stim noi este numai o reflectare palida a focului adevarat. Noi inca nu stim nimic despre focul adevarat; noi putem vedea si simti lumina si caldura pe care le produce, dar nu avem nici o perceptie asupra focului insusi. Un copac nu ar putea stoca razele soarelui si toate energiile care il bombardeaza zi si noapte daca structura lui nu ar include un element material capabil sa le absoarba; iar acest element este pamantul. Omul este facut din foc si acest foc vine de la soare. O fiinta umana poseda aceeasi chintesenta ca focul soarelui. De ce oamenii indruma gresit alti oameni spunandu-le ca sunt facuti din materie si ca este necesara numai hrana materiala? Din contra, Initiatii ne spun ca suntem facuti din foc, din lumina.

Exista o traditie care spune ca atunci cand Zoroastru l-a intrebat pe Dumnezeul suprem, Ahura Mazda ce a mancat primul om, acesta i-a raspuns: "El a mancat foc si a baut lumina". Omul inca mananca foc si bea lumina, dar nu este constient de ceea ce face. Oamenii acorda importanta numai lucrurilor vizibile si tangibile, astfel incat ei spun ca mananca, beau si respira, cu alte cuvinte, ca se hranesc cu materie solida, lichida si gazoasa. Este adevarat, dar nu este intregul adevar. Daca omul ar fi fost hranit numai cu aceasta mancare materiala, el ar trebui sa fie intotdeauna subnutrit pentru ca adevarata lui hrana este focul si lumina. Deoarece omul a fost creat dupa chipul lui Dumnezeu, poate si el sa creeze asa cum Dumnezeu a creat, cu si prin puterea luminii. Iata de ce Stiinta Ezoterica ne spune ca daca aveti lumina, puteti avea orice altceva. Trebuie sa cautati lumina, sa va umpleti cu lumina, cu aceasta substanta pura, stralucitoare, radianta, o substanta atat de subtila incat nu poate fi cantarita, masurata sau chiar atinsa si, cu toate acestea, o substanta multumita careia omul poate crea. Desigur, lumina salasluieste undeva foarte sus, alaturi de Dumnezeu si putem sa ajungem la ea numai daca ne gandim la ea in mod constant, meditam asupra ei, ne-o dorim, o inspiram odata cu aerul pe care il inspiram. Cel care reuseste sa se umple de lumina, poate sa inceapa sa o transforme, sa o modeleze si sa creeze astfel ceea ce are nevoie. Cineva care este cu adevarat capabil sa lucreze cu lumina ar trebui sa fie capabil sa refaca un organ din corpul sau care a fost distrus de boala. Daca aceasta va frapeaza ca fiind ceva total imposibil, chiar nebunie, se datoreaza faptului ca fiintele umane au pierdut secretul de a lucra cu lumina.

Initiatii, pentru care numai realitatea adevarata este lumina, lucreaza cu ea in mod constant si o folosesc ca sa stabileasca comunicatii intre ei si cu lumea divina. Este esential sa intelegeti aceasta: fiintele umane pot comunica cu lumea divina numai daca ele insele impletesc "funii" de lumina, care sa le lege de Cer. Odata ce au creat aceasta retea de comunicatie intre cele doua lumi, ele se pot interschimba si uni intr-un fel de osmoza. Acela care taie legaturile cu lumina, cu soarele se condamna la moarte spirituala. A manca, a bea si a respira este, poate, suficient pentru viata fizica, dar pentru a trai spiritual trebuie sa ne hranim cu hrana spirituala a calduri si a luminii, cu focul soarelui. Din fericire, Dumnezeu o organizat lucrurile in asa fel incat, chiar fara sa stie, fiintele umane se hranesc cu lumina si caldura soarelui. In acest fel, veti lucra asupra corpului eteric, Corpul vostru de Glorie cu ajutorul luminii si focului. Acestea sunt mancarea si bautura adevarata, focul iubirii divine si lumina intelepciunii divine. Cel care intelege acest lucru se va bucura de o viata fara regrete. "Secretul vietii vesnice este foarte simplu: munciti pana deveniti la fel de luminos, cald si datator de viata ca mine. Daca veti face asta, veti trai vesnic". Da, dar desi acest secret este foarte usor de inteles, este foarte greu de dus la indeplinire. Ia foarte mult timp, cateva mii, poate cateva milioane de ani. Dar filozofia focului, filozofia soarelui este atat de minunata incat merita sa-ti construiesti intreaga viata pe baza ei. Focul este asociat cu soarele, cu lumina, caldura si iubirea. Cand va ganditi la foc, trebuie sa va ganditi la aceste idei, sa le rasuciti pe o parte si pe alta, sa le examinati din toate unghiurile, sa le explorati, sa le cercetati pana cand descoperiti misterul focului. Daca nu vreti ca inima voastra sa devina rece, nu trebuie niciodata sa va opriti din a iubi. Atunci cand Iisus a venit, a incercat sa conduca oamenii catre o notiune mai inalta de sacrificiu. In loc sa sacrifice niste biete animale, care nu au facut nimanui nici un rau, el a invatat oamenii sa-si sacrifice propriile lor animale interioare, poftele si pasiunile etc., deoarece sacrificarea acestor animale elibereaza energii care sunt mult mai pretioase si care pot fi folosite in munca spirituala. Aceia care au inteles acest lucru sunt pe drumul catre perfectiune; aceia care nu l-au inteles sunt inca blocati in grajduri sau custi - simbolic vorbind - impreuna cu propriile lor animale.

Asa cum am spus deja, exista doua feluri de foc. Primul este focul celest al soarelui, focul divin care ne elibereaza de imperfectiuni si slabiciuni si genereaza tot ceea ce este mai pur si mai bun in noi pentru a ne face sa stralucim: calitatile, vitalitatea, frumusetea, puterea si inteligenta. Celalalt este focul pamantului, focul dorintelor noastre de baza, care ne devoreaza si reduce la stadiul de cenusa tot ce atinge. Este recomandabil sa cereti ajutor unui Maestru spiritual in cautarea focului divin pentru ca este extrem de dificil sa aprindeti acest foc de unul singur. Sacrificiul este secretul oricarei transformari. Toti Initiatii adevarati au inteles acest lucru, si de aceea ei se ofera victime voluntare, care sa fie desavarsite si mistuite de Ingerul Focului sau, cum se mai spune, de catre iubirea divina. Si acest foc ii transforma in lumina si caldura. Chiar si corpurile noastre fizice trebuie sa fie purificate si iluminate de focul divin deoarece aceasta munca de transformare nu se limiteaza doar la gandurile si sentimentele noastre. Daca omul trebuie sa fie transfigurat total, acesta transformare trebuie sa aiba loc si in planul fizic.

Crearea lumii a inceput cu focul, cu lumina. Dumnezeu a creat lumina, focul inainte de orice altceva. O parte din acest foc s-a condensat si a devenit apa; o parte din aceasta apa s-a condensat si a devenit pamant. Focul a fost la inceputul tuturor lucrurilor; focul este in centrul tuturor lucrurilor. Elixirul Vietii Vesnice nu este altceva decat condensarea focului. Iata de ce cineva care a sorbit o picatura din acet Elixir s-a simtit arzand ca si cand ar fi inghitit foc si apoi a devenit inconstient. Dar cand si-a revenit cateva secunde mai tarziu, intregul sau organism se eliberase de impuritati si, incepand cu acel moment, a triumfat asupra bolii si mortii.

Daca vrem sa ardem impuritatile care impiedica atat curentii spirituali, cat si cei fizici sa circule liber in noi, trebuie sa invocam focul, focul iubirii divine, focul care ne elibereaza. Dar acest foc va veni la noi numai daca facem sacrificii, daca ne dedicam muncii nu numai pentru noi insine ci si pentru principiul divin. Acesta este intregul secret. Aceasta este ceea ce trebuie sa incercati sa intelegeti si sa simtiti. Stiu ca este o sarcina lunga si dificila; in ceea ce ma priveste, incerc sa o inteleg un pic mai bine in fiecare zi.

Apa, asa cum stiti, este compusa din doua gaze, oxigen si hidrogen si, pentru a face ca cele doua gaze sa se combine si sa produca apa, este necesara interventia focului. Fara foc nu se intampla nimic, dar indata ce amestecului i se adauga o scanteie, cele doua gaze se aprind intr-o iubire eterna una fata de cealalta si se unesc pentru a forma apa. Lucrul socant este ca, in loc sa formeze un alt tip de gaz, ele se combina pentru a forma un lichid; ele se transforma din starea gazoaza in starea lichida. Dar fuziunea celor doua gaze si schimbarea de stare nu se pot realiza pana ce nu este introdus un element nou. Oxigenul si hidrogenul sunt invizibile, intangibile si volatile, pe cand apa poate fi vazuta, atinsa, manevrata si chiar pastrata intr-un vas. Daca incalziti apa, ea se va transforma in aburi si va disparea, iar daca o raciti suficient, se solidifica si devine gheata.

Apa este expresia vietii. Formula chimica (H2O) indica faptul ca este facuta din doi atomi de hidrogen pentru fiecare atom de oxigen. Hidrogenul este asociat in mod traditional cu principiul feminin (apa), iar oxigenul cu principiul masculin (focul). Daca combinarea celor doua gaze (cu o preponderenta a hidrogenului) produce apa, pare rezonabil sa gandim ca focul trebui sa fie si el, de asemenea, o combinatie a principiilor feminin si masculin dar, in acest caz, cu predominanta principiului masculin. Focul este un principiu activ, iar apa este pasiva, dar misterul ei este ca principiul pasiv reprezentat de apa este, prin el insusi, o combinatie a doua principii, activ si pasiv.

Deci apa, H2O, este alcatuita din doi atomi de hidrogen si unul de oxigen. Principiul feminin corespunde numarului 2, iar principiul masculin, numarului 1. Ezotericii exprima adesea dualitatea femeii descriind-o asemenea unei carti deschise. Cartea inchisa corespunde numarului 1, iar cartea deschisa numarului 2, polarizarea lui 1. Oxigenul (numarul 1) si hidrogenul (numarul 2) se combina pentru a produce numarul 3, care este apa. Dar exista un al patrulea element care intra in compozitia apei: elementul focul vietii, pentru ca viata este focul. Viata se naste din foc; apa, ea insasi, nu are viata; are nevoie ca focul sa ii insufle viata si acesta este soarele, focul care priveste apa si o impregneaza cu viata. Pentru un alchimist, focul insufleteste intreaga creatie; desi latent, el este prezent in metale si pietre, precum si in apa, chiar si in adancurile oceanelor.

Deci, apa este simbolul materiei asupra careia actioneaza Spiritul pentru a-i da forma, pentru ca proprietatea principala a apei este adaptabilitatea: ia orice forma alegi sa-i dai. A doua caracteristica este ca poate fi impregnata. Soarele impregneaza apa cu razele sale; pamantul cu diverse substante; prin contactul cu apa, animalele si oamenii o impregeaza cu numeroase elemente. In acest fel, apa da nastere la o mutitudine de creatii diferite. In mod similar, materia cosmica primara ia orice forma alege Spiritul sa-i dea si devine impregnata si prolifica datorita samantei Spiritului. Iata de ce, cei care stiu cum sa munceasca au puterea de a crea cu ajutorul acestei materii.

Isus a detinut cu siguranta stiinta focului si a apei pentru ca El a spus: "Daca un om nu este nascut din apa si Spirit, nu poate intra in Imparatia lui Dumnezeu". Intelesul acestor cuvinte a ramas ascuns majoritatii crestinilor in ultimii 2000 de ani. Ce inseamna a fi nascut din apa si Spirit pentru a putea intra in noua stare numita Imparatia lui Dumnezeu? Apa si Spiritul, sau altfel spus, apa si focul, cele doua principii principale, principiile masculin si feminin sunt simbolizate in planul spiritual prin iubire si intelepciune. Este uniunea in interiorul nostru a iubirii si intelepciunii care ne da acces la acea stare inalta de constiinta cunoscuta sub numele de Imparatia lui Dumnezeu, o lume superioara a ordinii, frumusetii, armoniei si luminii.

Alchimistii au pus aurul si argintul intr-un creuzet pentru a fi incalzite impreuna, aurul simbolizand soarele, iar argintul luna. Ei au mai spus ca cel mai potrivit moment pentru aceasta actiune este chiar in momentul in care soarele intra in Berbec si luna se afla in Taur, pentru ca soarele este exaltat in Berbec si luna in Taur. Aici, din nou, nu avem numai o transpunere a principiilor feminin si masculin simbolizate de soare si luna, ci il avem si pe Marte, care are casa Berbec si pe Venus, care are casa in Taur. Marte in Berbec si Venus in Taur: Venus urmeaza lui Marte.

Apa este alba si sangele este rosu, pentru ca rosu si alb sunt doua culori ale energiei divine manifestate in cele doua principii: in planul spiritual, alb este pentru femei si rosu pentru barbati, iar in planul fizic rosu este pentru femei si alb este pentru barbati. Atunci cand alchimistii au dorit sa exprime aceste doua principii, ei au vorbit despre soare, care este rosu si despre luna, care este alba. De fapt, sangele rosu si apa alba nu sunt doua principii diferite, ci cei doi poli ai unuia singur, principiul feminin. Celalalt, principiul masculin, este focul, iar polul sau opus este lumina. Focul este rosu si lumina este alba, dar ele sunt de aceeasi natura. Puteti spune ca sunt frate si sora, dar si ca unul da nastere celuilalt. Lumina vine din foc; focul este cel care da nastere luminii; pe cand sangele vine din apa, apa da nastere sangelui. Albul da nastere rosului dedesubt, iar rosul da nastere albului deasupra.

ALCHIMIA INTERNA:
LUCRUL CU EMOTIILE SI CU CHI-UL

In viziunea taoista a Alchimiei interne, lucrul cu emotiile merge mana in mana cu lucrul cu energia. Multe dintre blocajele care apar de-a lungul meridianelor sunt create sau au legatura cu emotiile negative. Practicand Surasul interior si Cele sase sunete vindecatoare invatam sa ascultam mai bine corpul si sa intram in legatura cu emotiile noastre, pozitive sau negative. Dezvoltarea energiilor virtutilor ajuta la eliminarea blocajelor, incurajeaza procesul de vindecare si sporeste energia.
Suplimentar, atunci cand practicam meditatia Orbitei microcosmice, s-ar putea sa descoperim tensiuni fizice in diferite puncte energetice importante. Tensiunile fizice sunt deseori rezultatele emotiilor negative pe care le tinem in noi. Atunci cand putem pune in miscare Chi-ul prin aceste puncte energetice, invatam sa eliminam tensiunile; acest lucru ne ajuta la prelucrarea emotiilor asociate punctelor respective, readucand acea energie blocata inapoi in circuitul vietii.
Odata ce am eliminat emotiile negative si am transformat acea energie blocata inapoi intr-un Chi care poate fi folosit, putem sa amplificam calitatile naturale ale organelor - virtutile -, care reprezinta energiile esentiale ale organelor. Cu alte cuvinte, atunci cand se manifesta virtutile, Chi-ul organelor asociate lor atinge punctul culminant. Aceasta energie pura, naturala devine hrana pentru rafinarea si dezvoltarea corpurilor sufletesc si spiritual.
Daca neglijam si nu hranim emotiile bune si ne ocupam doar sa aducem cat mai multa energie in corp, s-ar putea sa energizam propriile emotii negative, facandu-le mai puternice si mai dificil de controlat si de transformat. Iata de ce unii lideri spirituali devin corupti; ei sunt fermecati de putere, insa neglijeaza practica zilnica de rafinare a Chi-ului si de hranire a energiilor proprii ale virtutilor. Dezvoltarea virtutilor trebuie sa continue pana ce devine un proces automat. Doar atunci cineva poate intelege ce inseamna titlul de maestru.

Argintul coloidal - întrebari si raspunsuri
Dr. Robert Becker

Ce este acesta? Argintul coloidal este o substanta pura complet naturala constând din conglomerate submicroscopice de argint, aflate în suspensie în apa pura ionizata datorita sarcinii electrice foarte mici asociata fiecarei particule.
Ce face acesta? Argintul coloidal este un antibiotic puternic si natural. Este forma cea mai folositoare si cel mai eficient distrugator al bolilor, germenilor, virusilor si fungilor cunoscut pâna acum. S-a descoperit ca este atât un remediu, cât si o metoda de prevenire a racelii, gripei, tuturor infectiilor si fermentatiilor datorate bacteriilor, fungilor sau virusilor, în special stafilococilor si streptococilor, care sunt adesea prezenti în starile de boala. S-a raportat faptul ca reduce rapid inflamatia si induce o vindecare mai rapida. Corpul are nevoie de argint coloidal pentru a lupta contra bolilor microbiene (datorate microbilor) si pentru a fi ajutat în procesul de vindecare. Luat zilnic, argintul coloidal asigura un al doilea sistem imunitar aducând mai multa energie, vitalitate, vigoare, relaxare, o vindecare mai rapida si mai putine toxine în corp. Un antibiotic artificial distruge, în medie, 6 tipuri de microbi, pe când se cunoaste faptul ca argintul coloidal distruge peste 650 de boli fara nici un efect secundar nociv si fara a fi toxic.
Argint în corp? Noi obtinem argintul, ca de altfel toate mineralele, prin hrana pe care o consumam. Acesta provine direct din solul natural. Solul este bogat în organisme vii. Aceste organisme descompun solul, astfel ca plantele primesc minerale într-o forma asimilabila lor. Prin urmare, noi obtinem argint în mod natural din mineralele prezente în plantele cultivate prin metode naturale. Daca noi consumam plante care au fost cultivate cu ajutorul fertilizatorilor chimici, ca majoritatea plantelor cultivate în zilele noastre, fara organisme în sol care sa ajute planta în furnizarea hranei, noi nu obtinem cantitatea de vitamine si minerale care exista în mod normal în plantele cultivate prin metode naturale, generându-se astfel diferite deficiente. Pe masura ce tesuturile corpului îmbatrânesc sau daca noi nu suntem capabili sa asimilam argintul din anumite motive, apare o deficienta de argint si un sistem imunitar slabit, care pot duce la aparitia cancerului si a altor boli. Unii oameni de stiinta suspecteaza deficienta de argint ca fiind unul din cauzele principale ale cancerului si a cresterii accelerate a ratei de cancer în zilele noastre. Dr. Robert Becker a observat o strânsa corelatie între nivelele scazute ale argintului si boala. Oamenii care au prezentat nivele scazute de argint au fost adesea bolnavi, au avut de nenumarate ori raceala, gripa, febra si alte boli. El a afirmat ca o deficienta în argint constituie

cauza functionarii improprii a sistemului imunitar. A descoperit faptul ca argintul actioneaza asupra unei game largi de bacterii, fara nici un efect secundar sau deteriorare a celulelor corpului si ca poate stimula foarte mult cresterea tesuturilor vatamate.

De ce argintul? Argintul a adus beneficii pentru sanatatea omenirii timp de mii de ani. În Grecia si Roma antica, oamenii foloseau recipiente de argint pentru a pastra lichidele proaspete. Colonistii americani care strabateau Vestul puneau adesea un dolar de argint în lapte pentru a-i întârzia fermentarea (alterarea). La începutul secolului, doctorii prescriau nitrat de argint pentru ulcerele de stomac, iar o practica comuna era sa puna câteva picaturi de solutie de argint în ochii nou nascutilor pentru a distruge bacteriile care provoaca orbirea. Un compus al argintului cunoscut sub numele de sulfadiazina de argint a fost folosit în 70% din maternitatile din SUA. El mai ajuta si la stoparea virusului herpesului. Observatie: nu argintul este nociv în plombele dentare, ci mercurul, care este o otrava mortala.
Care este istoria argintului coloidal? Argintul coloidal continua sa fie indicat permanent în rapoartele medicale. A fost folosit pe scara larga în urma cu 60-70 când, printre alte motive, costul acestuia a devenit deosebit de ridicat - o uncie costa cca. 100$ din 1930. Argintul coloidal este o îmbunatatire a unui produs mai vechi, mai brut, care a fost folosit în prima decada a anilor 1900. Acum el este produs la o calitate mult îmbunatatita si la un pret mult mai accesibil.
Care sunt caracteristicile cheie ale acestuia? Argintul coloidal nu este toxic, si nu s-au semnalat pâna în prezent efecte secundare. Nu s-a semnalat intoleranta la acesta, si nici o cantitate care sa duca la supradozaj. Argintul coloidal nu este nociv pentru ficat, rinichi, alte organe sau zone ale corpului. Nu prezinta nici un pericol pentru femeile însarcinate si cele care alapteaza, ci chiar ajuta la dezvoltarea si la starea de sanatate a fatului si, de asemenea, usureaza nasterea si recuperarea dupa nastere. Argintul coloidal este inodor, fara gust, nu este iritabil, nu vatameaza ochii, nu contine radicali liberi, nu dauneaza enzimelor umane si nu prezinta reactii la medicamentatie. El îmbunatateste digestia, regenereaza rapid celulele si tesuturile vatamate, ajuta la prevenirea racelii, gripei si a tuturor bolilor datorate microbilor.
A fost testat medical? Da! Argintul coloidal a fost testat cu succes în laboratoarele medicale UCLA, în care a distrus orice virus pe care a fost testat.
Ce parere are Administratia Statelor Unite a alimentatiei si medicamentelor? În acord cu aceasta, argintul coloidal poate continua sa fie produs si folosit asa cum s-a intentionat initial. Argintul coloidal depaseste standardele Administratiei Statelor Unite a alimentatiei si medicamentelor (scrisoarea din 13 sep 1991 scrisa de ofiterul Sigurantei Consumatorului, Harold Davies, Administratia Statelor Unite a alimentatiei si medicamentelor). Administratia Statelor Unite a alimentatiei si medicamentelor nu a impus nici o jurisdictie asupra vreunui element mineral pur.
Si ce se poate spune despre argintul coloidal în SIDA? Deoarece în SIDA în stare activa, sistemul imunitar reprimat al corpului este expus atacului oricarui tip de boli (a tot felul de boli), argintul coloidal este un medicament netoxic perfect pentru a fi folosit datorita efectului sau antibiotic pe scara larga. Un cercetator al Universitatii Brigham Young a trimis argintul coloidal la doua laboratoare diferite, printre care si centrul medical UCLA, care au raspuns "Acesta a distrus nu numai virusul HIV, ci orice virus pe care a fost testat în laborator". În acord cu regulile Administratiei Statelor Unite a alimentatiei si medicamentelor, argintul coloidal nu poate fi folosit în tratarea contra virusului HIV, însa poate fi folosit ca antibiotic împotriva tuturor bolilor contractate în faza activa a SIDEI.
P.S. În America exista actualmente multe societati care vând argint coloidal, precum si aparate de obtinere a acestuia.

PANZA DE PAIANJEN HAOTICA

traducere din revista 'Der Spiegel', Germania

Atunci cand un paianjen este puternic intoxicat, plasa pe care o construieste nu mai are nici o forma. Se pot folosi paianjenii in laboratoarele de cercetare pentru testarea substantelor otravitoare?
Sub influenta marihuanei, panza neterminata flutura in vant. Sub influenta drogului extasy, la moda in cluburi, paianjenul este suprastimulat si isi pierde controlul asupra lucrurilor, tesand o panza fara consistenta. Panza are niste gauri cat pumnul de mari pentru ca este facuta la repezeala. Experimentele au demonstrat in mod stiintific faptul ca drogurile afecteaza paianjenii si oamenii in mod similar. In acesta lumina oamenii de stiinta au tras concluzia ca paianjenii pot fi folositi in experimentele de laborator pentru a testa noile produse farmaceutice, produse cosmetice sau suplimenti naturali. Se pare ca, cu cat este mai otravitoare substanta chimica ingerata de paianjen, cu atat mai deformata este panza construita.
In 1948 farmacistul german Peter Witt a realizat pentru prima data experimente pe paianjeni folosind amfetamina dizolvata in apa cu zahar, sperand ca acestia isi vor construi panzele in timpul zilei, perioada in care ei sunt in mod normali inactivi. In loc de aceasta, ei au continuat sa isi construiasca panzele tot in timpul noptii, insa cu un aspect distorsionat. Witt a fost capabil sa observe ca paianjenii au reactionat diferit, in functie de substanta chimica ingerata.
Sub influenta LSD-ului ei au construit panze cu structura complet normala. Dupa ingerarea de cofeina ei au inceput sa actioneze intr-o maniera haotica. Bineinteles ca trebuie avuta o foarte mare atentie privind trasarea liniilor de comparatie intre paianjeni si fiintele umane, dar, ca o concluzie generala, se poate remarca existenta multor asemanari intre efectele pe care le produc aceste substante "toxice" paianjenilor, respectiv oamenilor.

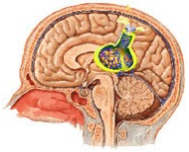

DUPA CUM ARATA STUDIILE, CREIERUL SE POATE REGENERA

De ani de zile, neurobiologii verifica un adevar fundamental: animale, oameni sau oameni in floarea varstei pot pierde celule din creier, fara sa fie niciodata înlocuite cu unele noi. Au existat câteva cazuri la pasari si sobolani, însa s-a considerat ca acestea au fost exceptii ale naturii si nicidecum dovada unui principiu general.

Dar acum, in exeprimentele pe care expertii le-au numit Uiazing, aceasta dogma a fost rasturnata. Oamenii de stiinta au descoperit ca la maimute noi celule ale creierului sunt produse constant in zona hipotalamusui, zona a creierului folosita pentru memoria de lunga durata. Mai mult, ei au raportat ca productia de celule noi înceteaza atunci cand animalele se afla sub un stres extrem.

Expertii se asteapta ca oamenii sa nu fie diferiti si deci sa produca celule noi ale creierului in viata adulta. Aceasta a generat idea ca ar exista în cele din urma posibilitatea de tratare a tulburarilor degenerative, precum boala Alzheimer sau Parkinson, si a leziunilor, cum ar fi cele rezultate în urma unui soc sau a unei traume, stimulând creierului sa produca celule care sa le inlocuiasca pe cele vechi.

Asta inseamna ca neurobiologii trebuie sa redefineasca notiunile privitoare la modul în care au loc schimbari în creier în procesul invatarii sau datorita experientelor de viata. Acest nou studiu a fost realizat de dr. Elizabeth Gould de la Universitatea Princeton, dr. Bruce S. Mc Ewen de la Universitatea Rockefeller din New York împreuna cu întregul colectiv.

Dr. William Greenough, a psiholog la Universitatea din Illinois la Urbana-Champaign, care studiaza invatarea si memoria la sobolani, a afirmat: "Inseamna ca exista un mecanism de schimbare a modului de organizare a creierului unui adult".

Dr. Fred Gage, neurobiolog la Institutul Salk din San Diego, a spus ca implicatiile au fost "extraordinar de interesante".

Cercetatorii, lucrand cu maimutele saguin, au adaugat doua substante chimice indicatoare in creierele animalelor, o substanta care evidentiaza celulele care s-au divizat, proces care da nastere la celule noi si o substanta care evidentiaza celulele nervoase mature. Celulele care au aparut in timpul vietii adulte care au devenit celule mature ale creierului vor fi marcate de ambele substante chimice.

Cu ajutorul acestei metode, cercetatorii au cautat si au gasit noi celule in zona hipotalamusului animalelor. Dr. Gould a estimat ca mii de asemenea celule sunt produse in fiecare zi. Ea a spus ca presupune ca celelalte celule au murit pentru a face loc celor noi, dar studiile ei nu au luat în considerare numarul de celule moarte.

Dr. Gould a spus ca zona hipotalamusului este uimitoare mai ales pentru un alt motiv. Cercetatorii anteriori au aratat ca, atunci cand oamenii sunt stresati, hipotalamusul se micsoreaza ca marime. De exemplu, cei care au o tumoare si organismul produce hormonul stresului - cortizon - li s-a diminuat hipotalamusul. Dr. Gould a afirmat ca acelasi lucru se întâmpla si cu oamenii care sufera de depresii frecvente sau de tulburari de stres posttraumatic. Ar putea fi posibil, a rationat ea, ca la maimutele aflate sub influenta stresului sa descreasca productia de celule noi ale creierului in hipotalamus, ducând la micsorarea respectivei zone a creierului.

Pentru a-si testa ipotezele, Dr. Gould si colectivul au stresat maimutele aducând o maimuta mascul, care a trait mereu singur, intr-o cusca mica unde traise un alt mascul. Intrusul a fost ingrozit si s-a ghemuit in cusca, inima batandu-i foarte tare. Cand Dr. Gould si colegii ei au examinat creierul maimutei inspaimantate si au descoperit ca dupa numai o ora de asemenea stres, maimuta fabricase mult mai putine celule noi ale creierului. Studiul a fost publicat in The Proceedings of the National Academy of Sciences (Lucrarile Academiei Nationale de Stiinte - SUA).

Asa cum se intampla adesea in stiinta, începuturile formarii unei noi viziuni asupra regenerarii creierului au fost expuse acum zeci de ani, in anii 1960, însa au fost în mare masura ignorate. Dr. Joseph Altman, un om de stiinta de la Universitatea Purdue, în prezent pensionar, a raportat ca sobolanii fabrica celule noi ale creierului intreaga lor viata. El a observat ca celulele se aflau in hipocamp si in bulbul olfactiv, o zona în care este dezvoltat simtul mirosului.

Dr. Gould a spus: "Nimeni nu i-a dat atentie". Ea a atribuit reactia cercetatorilor partinitori. Ea a explicat ca "oamenii gândeau ca nu exista nici o cale prin care un asemenea mecanism sa existe la mamiferele adulte".

Douazeci de ani mai tarziu, dr. Femando Nottebohm, care este seful unui laborator privind comportamentul animalelor la Universitatea Rockefeller, se intreba daca se nasc noi celule ale creierului pe tot parcursul vietii adulte a pasarilor. Creierele pasarilor, a observat el, se maresc si se diminueaza in functie de sezon, marindu-se cand trebuie sa invete cantece noi ca sa atraga partenerii si reducandu-se dupa ce s-au imperecheat. El se intreba daca marirea creierului in timpul sezoanelor de imperechere ar putea însemna cresterea efectiva a unor noi celule ale creierului. Atunci dr, Nottebohm a spus ca el nu a stiut nimic despre activitatea dr.-ului Altman. El a spus ca Dr. Altman "nu a fost mentionat in carti".

Intr-o serie de experimente meticuloase, Dr. Nottebohm a aratat ca pasarile fabrica in mod constant celule noi ale creierului si ca celulele noi le inlocuiesc pe cele vechi care au mor. Dr. Nottebohm a afirmat: "Exista un program de reînoire constanta a creierului. Unele zone ale creierului nu sunt diferite de ficat sau piele: celulele batrane au murit si celulele noi le-au luat locul".

In 1984, Dr. Nottebohm a organizat o întrunire la New York pe care a intitulat-o Speranta intr-o noua Neurologie. Un coleg de la Rockefeller, Dr. Arturo Alvarez Buylla, si-a amintit ca Dr. Nottebohm a spus ca: "a avansat ideea ca in creierul adult nu exista nici un impediment in formarea de noi neuroni". Dar, Dr. Alvarez - Buylla a adaugat "oamenii au crezut ca era la limita fanteziei".

Totusi, cativa cercetatori au continuat, aratand ca la sobolani, soareci si la alte trei specii de soareci de câmp sunt produse celule noi ale creierului pe parcursul intregii vieti, cel putin in hipotalamus si in bulbul olfactiv. De exemplu, Dr. Alvarez-Buylla a descoperit recent ca soarecele adult se nasc 5.000 din 10.000 de celule noi ale creierului in fiecare ora. Celulele creierului care au ajuns in bulbul olfactiv sunt fabricate in peretii ventriculilor, cavitati din creier care sunt pline cu fluidul cerebrospinal. Celulele calatoresc in "mici trenuri de celule" catre destinatia lor, unde mor. Celulele care mor in hipotalamus sunt nascute acolo.

Dar multi oameni de stiinta au crezut ca la maimute si la oameni nu se pot dezvolta noi celule ale creierului, mai ales intr-o zona ca hipotalamusul. Dr. Gould a spus "Oamenii credeau ca pentru a stoca memoria dintr-o viata este nevoie de un creier stabil". "Daca celulele mor constant si se nasc altele noi, cum ar fi posibil aceast lucru?"

Totusi, Dr. Gould a fost convinsa de descoperirrile facute la alte specii. "De ce nu si la maimute?", s-a intrebat. Dr. Gage a spus ca si alti oameni de stiinta au inceput sa descopere regenerarea creierului la maimute, desi Dr. Gould este prima care si-a publicat descoperirile.

Rezultatele sunt "foarte provocatoare" a spus Dr Ronald McKay, seful laboratorului de biologie moleculara la Institutul National de Tulburari si Traume Neurologice din Bethesda. Ele au nascut o multime de alte intrebari. Cum se modifica rata de regenerara a celulelor nervoase pe masura ce maimutele sau oamenii îmbatranesc? Ce controleaza aceasta rata? Cum poate aceasta rata de regenerare a celulelor nervoase sa reactioneze atât de rapid la stres?

Dr. Nottebohm are o alta lista de întrebari. Una dintre cele mai imperative este sa înteleaga de ce majoritatea celulelor noi par sa se afle in hipotalamus. Memoriile sunt stocate acolo saptamani sau luni de zile si apoi, par ca se muta in alta parte a creierului unde raman permanent. Astfel ca dr. Nottebohm a afirmat ca este posibil ca hipotalamusul sa aiba un "un spatiu de depozitare a memoriilor de uzura" care, atunci câns s-ar umple, s-ar putea sa rămâna fara spatiu de depozitare a altor memorii daca nu s-ar distruge cateva celule inlocuindu-le cu altele noi.

Cercetarile au ridicat problema daca celulele noi ale creierului cresc in alta parte decât în creier si, daca da, cum sa stimulam cresterea lor atunci cand creierul este lezat sau este necesara refacerea lui. Oamenii de stiinta au argumentat ca dovada data de victimele traumelor sau socurilor si de oamenii cu tulburari degenerative, cum este boala Aizhaimer indica ca, odata ce celulele creierului sunt pierdute, ele nu pot fi inlocuite. Dar dr. Nottebohm a spus ca problema ar putea fi ca tesutul cicatrizat împiedica reconectarile circuitelor din creier, iar nu ca nu se pot dezvolta noi celule. El a spus ca "Noi stim ca atunci când în creier ramâne tesut cicatrizat, el împiedica reconstituirea circuitelor din creier".

Dr. Gould a spus ca pacientii Alzheimer retin celulele imature care se dezvolta si devin noi celule ale hipotalamusului, dar ca pierd nervii cu care ar trebui sa se conecteze. Rezultatul este o deteriorare severa a memoriei.

Dr. Nottebohm a concluzionat ca noile descoperiri sugereaza ca refacerea creierului este o posibilitate. Si chiar daca noi celule ale creierului au fost gasite, pâna acum, numai în hipotalamus, aceasta "te îndeamna sa te întrebi "de ce nu si în alta parte?"

"Este uimitor", a spus Dr. Nottebohm.

Practica numita Chi Kung-ul intelepciunii dezvoltata de maestrul taoist Mantak Chia urmareste încarcarea creierului cu energie de calitate superioara, marind capacitatea de întelegere si întelepciunea.
Folosind puterea Surasul cosmic interior, practicantul invata cum sa lase creierul sa se

odihneasca atunci cand nu este nevoie de el si sa folosească cel de-al doilea creier din abdomen, care este salasul constientei. Odata ce creierul din cap incepe sa se odihneasca si este golit de energia agitata, organele se umplu de Chi. Cu puterea Surasului cosmic interior, Chi-ul din organe se va transforma, iar acestea se vor umple de Chi pozitiv. Chi-ul transformat va umple apoi creierul cu un Chi superior cu ajutorul caruia se va dezvolta creierul si intelepciunea.
Dupa mii de ani de experimentari ale energiei fortei vitale, inteleptii taoisti au descoperit puterea Surasului interior si faptul ca energia poate fi inmagazinata in Tan Tien (abdomen) si in organe, iar nu in creier. Golind si ducand atentia mintii in jos, in Tan Tien si umpland Tan Tien-ul cu Chi-ul din creier, putem activa astfel constienta. Odata ce creierul nu mai este activ vor fi activate constienta din abdomen si constiinta din inima. Atunci cand mintea este golita, iar Tan Tien-ul plin, putem continua procesul prin golirea mintii in jos, catre organe, pe masura ce le suradem acestora. In acelasi timp mentinem constienta in Tan Tien. Incarcam si umplem creierul cu energia transformata a organelor respective. Cand creierul este plin de acest Chi de calitate superioara, ne putem deschide catre energia universala si, in consecinta, sa combinam Chi-ul propriu cu energia universala superioara lasand aceasta energie sa se multiplice. Repetam acest proces de cateva ori pana ce mintea se umple cu forta vitala de calitate superioara. Aceasta practica va deschide si va mari capacitatea de intelegere si intelepciunea.

INGRIJIREA SEZONIERA A SANATATII

- Iarna aveti grija ca talpile sa fie calde, iar capul racoros. Primavara si toamna lasati ca atat capul, cat si talpile sa fie racoroase.
- Cand sunteti bolnav si transpirat nu beti apa rece pentru ca va dauneaza inimii si stomacului.
- Cand stati intins, stati cu capul spre est primavara si vara, iar toamna si iarna spre vest.
- Pentru a nu se mai imbolnavi, maestrii stau pe vine atunci cand urineaza inainte de masa si in picioare atunci cand urineaza dupa masa.
- Cand dormiti, indoiti genunchii si intindeti-va pe o latura a corpului. Aceasta duce la cresterea energiei vitale.
- Vara si toamna culcati-va devreme si treziti-va devreme; iarna culcati-va devreme si treziti-va tarziu; iar primavara culcati-va cat mai este lumina afara si treziti-va devreme.
- In zori, la pranz, dupa-masa, la asfintit si la miezul noptii spalati-va dintii si raclati limba de sapte ori; aceasta va prelungi durata vietii si va intari oasele, dintii, muschii, unghiile si parul.

MODUL INTELEPT DE HRANIRE

- Nu mancati prea mult pana ce deveniti prea plin, pentru ca apoi sa stati intins sau asezat un timp lung deoarece o astfel de practica va va scurta cu siguranta viata.
- Mancati pana ce mai aveti putin pana la saturare, iar apoi faceti o plimbare de relaxare; si nu mancati deloc noaptea inainte de a dormi.
- Mancati cantitati mici de mancare si mai des. In acest mod veti asigura o digestie corecta si nu veti suprasolicita cele cinci organe.
- Cand mancati, mancati mancare fierbinte la inceput, apoi calda; iar daca nu este mancare rece, beti putina apa rece. Intotdeauna inainte de a manca inspirati usor si inghititi putin aer.
- Mancati hrana mai picanta primavara, mai acra vara, mai amara toamna si mai putin sarata iarna, dar nu exagerati.
- In general, hrana gatita este mai buna decat cea negatita, iar sa mancati mai putin este mai bine decat sa mancati mult.
- Daca ati mancat prea mult, aveti grija sa nu beti prea multa apa si nu o inghititi dintr-o data.

Indigestia apare atunci cand ati mancat pana la saturatie dupa ce v-a fost foame un timp mai lung.

- Nu mancati fructe crude pe stomacul gol deoarece vor supraincalzi organele aflate deasupra diafragmei toracice.
- Prea multe vegetale crude pot afecta culoarea sanatoasa a corpului.

TAO - ARMONIE INTRE TRUP SI SUFLET, PRIN CULTIVAREA IUBIRII

5 octombrie 2002 - articol din "Evenimentul"

de vorba cu dl Adrian Cranta, psiholog, instructor Tao

- Dle Cranta, peste o saptamina incepeti, in premiera la Iasi, cursuri de Tao. Ce este, de fapt, taoismul?

- Un mod de viata. Este calea naturii, a Universului. Exista trei sisteme de legi: legile religioase si ale statului, care s-au schimbat in timp, si legile Universului, care au fost, sint si vor fi aceleasi. Ele ne invata cum sa ne armonizam fiinta prin legaturi si schimburi cu natura.

- De ce ati ales Tao si nu yoga?

- Yoga cere conditii speciale si sint foarte multe interdictii, pe cind in Tao totul este lejer. Ideea lui Tao este sa te realizezi atit pe plan spiritual cit si material. Asa cum omul nu poate sa separe dragostea, iubirea din inima, fata de sex, planul spiritual si cel material nu pot fi separate. Cind oferi sotiei sau partenerei numai iubire din inima sau numai sex, ea va fi nemultumita, pentru ca ambele sint o extrema. Trebuie sa existe o armonie, pentru ca asa este si in natura.

- Cum se poate ajunge, practicind Tao, la un echilibru intre iubirea din inima si iubirea carnala?

- Prin cultivarea energiei vietii, care, in Tao, este energia sexuala. Cind aceasta energie este in echilibru, atunci se spune ca omul este in acord cu natura, asa cum apa si cu focul lucreaza numai in anumite conditii: daca este apa prea multa se stinge focul, iar daca este foc prea mare, se evapora apa. De aceea, Tao priveste sexualitatea ca origine a vietii. De fapt, la ora actuala, psihologia defineste sexualitatea ca o latura foarte importanta in crearea personalitatii si in exprimarea ei.

- Multi neglijeaza acest lucru...

- In Tao exista o vorba: cind esti tinar, nu stii; cind esti adult rizi; cind esti matur, ai vrea dar n-ai timp; iar cind esti batrin, ai vrea sa te apuci sa practici Tao, dar nu mai ai cu ce! Este bine ca omul sa inceapa sa sape izvorul, fintina atunci cind inca nu-i este sete. Este bine sa-si cultive energia sexuala si cea a iubirii atunci cind le are din abundenta. Daca sapa fintina cind ii este sete, s-ar putea sa fie tirziu.

- Care sint limitele acestei cultivarii a iubirii prin sexualitate in Tao?

- Scopul nu este sexualitatea in sine. Sexul este ca si banul - un mijloc. Insa multi il vad ca un scop. Oamenii, foarte multi dintre ei, nu stiu sa faca dragoste.

- Ce recomanda taoismul?

- Barbatul este foc, se aprinde repede si se stinge repede. Femeia este apa, se incalzeste greu si se raceste si mai greu. De aceea, focul trebuie sa fie destul de temperat, pina cind apa da in clocot. In momentul cind apa clocoteste si apare aburul, atunci se poate spune ca a aparut acea stare de echilibru. Actul sexual nu este o descarcare fiziologica. Nu asta satura, ci sufletul, trairea care are loc si schimbul de energii din timpul actului sexual. Tot secretul in Tao este

controlul asupra acestor energii, care sint recirculate prin corp, ceea ce detensioneaza zona genitala. Dragostea este un proces de multiplicare: inmulteste ceea ce pui tu in acel moment. Daca iubesti, iubirea va fi si mai intensa, iar daca esti furios, furia devine si mai mare...

Costel Iacob

RICHARD BACH / PESCARUSUL LIVINGSTONE

Partea I-a

Era dimineata si un soare proaspat stralucea in aur peste clipocitul marii domoale. La o mila de tarm, o barca de pescari legase prietenie cu apa, iar chemarea pentru Breakfast Flock scinteiase in aer, pina cind aparu un stol de o mie de pescarusi care incercau, zvicnind si zbatindu-se, sa obtina citeva firmituri de hrana. Incepea o noua zi de munca.

Dar departe si singur, strain de orice barca si tarm, Pescarusul Jonathan Livingstone exersa. La trei sute de picioare inaltime, el isi cobori picioarele palmate, isi ridica ciocul straduindu-se sa-si mentina, cu greutate, aripile intr-un arc dureros.

Acesta ii ingaduia sa zboare nespus de incet, si-acum el incetinise pina ce vintul ii devenea o soapta-n obraz, iar oceanul statea neclintit sub el. Isi ingusta ochii intr-o concentrare cumplita, isi tinea rasuflarea, isi incorda aripile ... inca ... inca putin. Penele i se zburlira, se afla in limita de viteza si cazu. Pescarusii, dupa cum stiti, n-ating niciodata acest prag.

A se poticni in zbor este pentru ei rusine si mare ocara.

Dar Pescarusul Jonathan Livingstone, fara a se rusina, isi intinse din nou aripile in arcul acela tremurator, mai incet, si mai incet, si incerca poticnindu-se din nou ; nu era o pasare ca oricare.

Cei mai multi pescarusi nu cauta sa invete decit elementele de baza ale zborului - cum sa ajunga de pe mal la hrana si inapoi. Pentru cei mai multi pescarusi, nu zborul conteza, ci hrana. Dar pentru acest pescarus, insusi zborul era o hrana. Mai mult decit orice pe lume, Pescarusului Jonathan Livingston ii placea sa zboare.

Acest fel de a gindi, observase si el, nu este deloc mijlocul prin care sa devina popular printre celelalte pasari. Chiar si parintii lui se ingrozisera vazind ca Jonathan isi petrecea zile intregi de unul singur, facind sute de planari joase, exersind.

Nu stia de ce, dar cind zbura deasupra apei, la altitudini mai joase decit jumatate din intinderea aripilor sale, putea sa stea in aer mai mult, cu mai multa usurinta. Plutirile lui nu se mai incheiau cu obisnuita cadere in picioare care imprasca marea, ci cu un lung siaj orizontal, in care atingea suprafata cu picioarele strinse aerodinamic pe linga corp. Cind isi incepuse glisadele aterizind cu picioarele in sus pe plaja, strabatind apoi cu pasul lungimea glisadei sale in nisip, parintii lui se ingrozisera si mai mult.

" De ce, Jon, de ce ? " il intreba mama lui.

" De ce-ti vine atit de greu sa fii la fel cu ceilalti din stol, Jon ? De ce nu lasi pelicanii sau albatrosii sa zboare asa de jos ? De ce nu maninci ? Fiule, ai ajuns numai pene si os! "

" Nu-mi pasa ca am ajuns numai pene si os, mami. Vreau sa stiu ce pot realiza in vazduh si ce nu. Atita tot. Vreau sa stiu . "

" Asculta Jonathan ", i-a spus tatal, nu fara blindete.

" Iarna nu e prea departe. Barcile or sa fie putine, iar pestele de la suprafata va inota mai la fund. Daca tot vrei sa inveti, invata despre hrana si cum se obtine. Povestea asta cu zborul e buna, nu zic nu, dar nu poti sa te hranesti cu glisade, o stii si tu. Nu uita ca zbori ca sa te hranesti".

Supus, Jonathan a incuviintat. Zilele urmatoare, a incercat sa se poarte ca ceilalti pescarusi; a incercat, intr-adevar, tipind si luptind cot la cot cu stolul, pe linga diguri si barci de pescuit, plonjind dupa resturi de peste si piine. Dar nu a reusit deloc.

Nu are nici un rost, se gindea el, scapind intentionat un mic hering - obtinut cu multa greutate, drept in gura unui pescarus batrin si flamind care-l fugarea. Mai bine mi-as petrece timpul asta invatind sa zbor. Sint atitea lucruri de invatat.

N-a trecut mult si Pescarusul Jonathan era din nou singur, departe pe mare, flamind fericit, invatind. Il preocupa viteza si dupa o saptamina de exercitiu stia, despre viteza mai multe lucruri decit cel mai rapid pescarus in viata.

La o mie de picioare, dind din aripi cu toata puterea, s-a angajat intr-un picaj vertical ametitor, si astfel si-a dat seama de ce pescarusii nu se lanseaza in picaj. In numai sase secunde atinsese saptezeci de mile pe ora, viteza la care daca iti ridici aripile, iti pierzi echilibrul. De fiecare data se intimpla la fel. Desi era prudent, desi se folosea de intreaga sa indeminare, la viteze foarte mari isi pierdea controlul.

Se inalta la o mie de picioare. La inceput, cu toata puterea drept inainte apoi isi lua avint, dind din aripi, si-si dadea drumul vertical. Atunci, de fiecare data, aripa stinga i se bloca la ridicare, el se rasucea violent spre stinga, isi oprea si aripa dreapta ca sa se redreseze, si tisnea ca focul intr-o vrila salbatica spre dreapta.

Nu putea sa se concentreze indeajuns, cind isi ridica aripile. De zece ori a incercat si tot de zece ori - zburind cu saptezeci de mile pe ora - a explodat intr-o masa involburata de pene, fara control, prabusindu-se in apa.

Secretul, isi spunea el apoi, ud leoarca, este sa-ti tii aripile nemiscate la viteze mari - sa dai din aripi pina atingi cincizeci de mile pe ora, si apoi sa le tii nemiscate.

A incercat din nou, de la doua mii de picioare inaltime, rostogolindu-se in picaj, cu ciocul drept in jos, cu aripile intinse si nemiscate din clipa in care a depasit cincizeci de mile pe ora. I-a trebuit o forta teribila, dar a izbutit. In zece secunde a atins peste nouazeci de mile pe ora. Jonathan stabilise recordul mondial pentru pescarusi de viteza.

Dar victoria a fost de scurta durata. In clipa in care a inceput redresarea, in clipa in care si-a schimbat unghiul aripilor, a cazut in acelasi dezechilibru cumplit care, la nouazeci de mile pe ora, l-a izbit cu puterea dinamitei.

Pescarusul Jonathan a explodat intre cer si pamint si s-a izbit de apa tare ca piatra. Cind si-a revenit era noaptea tirziu, iar el plutea in lumina lunii pe suprafata oceanului.

Aripile-i erau doua bare zgrumturoase de plumb, dar greutatea insuccesului parca atirna si mai greu pe umerii lui. Isi dorea, vlaguit, ca aceasta greutate sa-l traga incet la fund, sa puna capat la toate.

Pe cind se scufunda usor, o voce seaca, stranie se ridica din launtrul lui.

N-am ce sa fac. Sint un pescarus. Sint marginit prin insasi natura mea. Daca as fi invatat atit de multe despre zbor, as avea in cap diagrame, nu creier.

Daca m-as fi nascut sa zbor cu viteza, as avea aripi scurte ca soimul si m-as hrani cu soareci in loc de pesti. Avea dreptate tata. Trebuie sa uit astea. Trebuie sa ma intorc acasa la stol si sa fiu multumit cu ceea ce sint, un biet pescarus marginit. Vocea se stinse, si Jonathan aproba. Noaptea, locul pescarusului e pe mal, si din clipa aceea el jura ca va deveni un pescarus normal. Asa toata lumea va fi multumita. Si se desprinse cu greu de apa intunecata si zbura catre tarm, multumit de ceea ce invatase despre zborul jos care usureaza munca.

Nu, si-a spus. Am terminat cu ceea ce am fost, s-a terminat cu tot ce am invatat. Sint un pescarus ca oricare alt pescarus, si voi zbura ca un pescarus de rind. S-a ridicat, cu greu, pina la o suta de picioare, si a dat cu putere din aripi, grabindu-se spre tarm.

Hotarirea de a se comporta ca orice alt pescarus din stol, il facea fericit. Nu va mai avea nici o legatura cu forta care-l indemnase sa invete, nu va mai cunoaste nici ispita, nici infringerea. Si era atit de bine, sa nu se mai gindeasca la nimic si sa zboare spre tarm.

" Intuneric !". Vocea scrisni alarmata.

" Pescarusii nu zboara niciodata pe intuneric".

Jonathan nu i-a dat ascultare. E atit de bine, isi spunea el. Luna si luminile care licareau pe apa, aruncind

mici reflexe de far in noapte, iar in jur atita liniste, atita nemiscare ...

Coboara! Pescarusii nu zboara niciodata pe intuneric! Daca ai fi fost nascut sa zbori pe intuneric, ai avea ochi de bufnita! Ai avea diagrame in loc de creier. Ai avea aripile scurte ale soimului!

Acolo, in noapte la o suta de picioare inaltime, Pescarusul Jonathan Livingston clipi. Disparusera toate, si hotaririle lui si durerea.

ARIPILE SCURTE.

" Aripile scurte ale soimului ". Iata raspunsul! Ce prost am fost! Am nevoie de niste aripioare minuscule, trebuie sa-mi indoi aripile si sa zbor numai cu virful lor!

"Aripi scurte !".

Se inalta la doua mii de picioare deasupra apei intunecate si, fara sa se mai gindeasca la insucces sau la moarte, isi strinse aripile pe linga corp.

Isi intindea numai virfurile lor, pumnale inguste si ascutite, si se lansa intr-o cadere verticala. Vintul ii huruia monstruos in cap. Saptezeci de mile pe ora, nouazeci, o suta douazeci, si mai repede; cu o zvicnire a aripilor usoara, abia simtita se redresa din picaj si zbura pe deasupra valurilor, o ghiulea cenusie de tun sub lumina lunii. Inchise ochii impotriva vintului, cuprins de fericire. O suta patruzeci de mile pe ora! Iar controlul perfect!

Daca as plonja de la cinci mii de picioare, in loc de doua mii, ma intreb oare, cit de repede... Juramintul de mai inainte fusese uitat. Pierise odata cu vintul. Si totusi nu se simtea vinovat ca nu se tinuse de cuvint. Asemenea fagaduieli sint pentru pescarusii de rind! Dar cel care a atins maiestria, nu are nevoie de asemenea juraminte.

La rasaritul soarelui, Pescarusul Jonathan exersa din nou. De la inaltimea de cinci mii de picioare, barcile de pescari pareau mici puncte pe suprafata albastra a apei. Breakfast Flock era un nor difuz din fire de praf, care se roteau. Era viu, cuprins de un tremur de placere abia simtit, mindru ca isi stapinea frica.

Atunci, fara ceremonie, isi strinse aripile, intinzindu-si numai virfurile scurte si ascutite, si plonja in apa. Dupa ce trecu de patru mii de picioare, atinse viteza maxima; vintul era un zid puternic de sunet.

Nu mai putea mari viteza. Zbura drept in sus, cu doua sute paisprezece mile pe ora. A inghitit in gol, stiind ca daca i s-ar desface aripile la o asemenea viteza s-ar transforma intr-un milion de farimituri de pescarus. Dar viteza era putere, viteza era bucurie, viteza era frumusete pura. Incepu redresarea la o mie de picioare, iar virfurile aripilor tremurau si vuiau inabusit in vintul acela cumplit, barca si multimea de pescarusi se clatinau si veneau cu iuteala de meteori, chiar in intimpinarea lui. Nu se putea opri; nici macar nu stia cum sa se intoarca la viteza asta.

Ciocnirea insemna moarte fulgeratoare. Asa ca inchise ochii. In dimineata aceea, indata dupa rasaritul soarelui, Jonathan L.P. a trecut ca o sageata prin Breakfast Flock, depasind doua sute douasprezece mile pe ora, cu ochii inchisi, intr-un urias tipat vijiitor de vint si de pene. Pescarusul Norocului i-a zimbit de data aceasta, nimeni nu a fost omorit.

Cind si-a ridicat ciocul drept spre cer, inca mai gonea cu o suta saizeci de mile pe ora. Cind a coborit la douazeci de mile pe ora si a desfacut din nou aripile, barca parea o firimitura pe apa, la patru mii de picioare sub el.

Gindul l-a dus la triumf. Viteza maxima. Un pescarus zburind cu doua sute paisprezece mile pe ora! Era un record, cea mai mare clipa din istoria stolului si in acea clipa in fata lui s-a deschis o noua era. Zburind spre locul pustiu unde exersa, stringindu-si aripile pentru un picaj de la inaltimea de opt mii de picioare, s-a hotarit deodata sa studieze cum sa se intoarca.

A descoperit ca o singura pana din virful aripii, miscindu-se mai putin de un centimetru, provoca la viteze mari o intoarcere corecta dar fulgeratoare.

Inainte de a invata aceasta descoperise oricum ca, daca misca mai multe pene la o asemenea viteza, se rostogolea ca un glonte... si astfel Jonathan realiza primele exercitii de acrobatica aeriana ale unui pescarus de pe Pamint.

In ziua aceea, nu si-a pierdut vremea in conversatii cu alti pescarusi, ci a zburat fara intrerupere pina dupa apusul soarelui. A descoperit loopingul, tonoul lent, tonoul strins, vria inversa, buntul pescarusului, roata.

Cind Pescarusul Joanathan s-a intors la stol, pe plaja era noaptea tirziu. Se simtea ametit si grozav de obosit. Totusi, imbatat de placere, mai facu un looping la aterizare, insotit de un tonou rapid chiar inainte de a lua contact cu solul. Cind vor auzi de Recordul meu, se gindea el, vor innebuni de fericire.

Viata are o alta semnificatie acum! In locul zborului nostru istovitor pina la barcile de pescari si inapoi, iata adevarata noima a vietii! Ne putem ridica noi insine din ignoranta, putem deveni noi insine fiinte ale perfectiunii, inteligentei si talentului. Putem fi liberi! PUTEM SA EXPLORAM! ZBORUL!. Ii stateau in fata ani cintind si stralucind de promisiuni.

Cind ateriza, pescarusii erau adunati in Consiliu; parca se adunasera mai de mult. De fapt, asteptau.

" Pescarusul Jonathan Livingston! In Centru! " Cuvintele Batrinului vibrau de o adinca solemnitate. In Centru insemna fie ocara, fie onoare. Cind se alegeau cei mai importanti conducatori ai pescarusilor, acestia erau chemati in Centru pentru Onoare.

Cu siguranta, se gindi el, Breakfast Flock a urmarit recordul meu de azi dimineata! Dar eu nu am nevoie de onoruri. Nu vreau sa fiu conducator. Vreau doar sa le impartasesc experienta mea, sa le arat orizonturile care ni se deschid noua, pescarusilor.

Pasi in fata.

" Pescarus Jonathan Livingston ", spuse batrinul.

" In Centru pentru Ocara in vazul tuturor pescarusilor ".

Parca-l pocnise cineva-n cap cu o scindura. I se muiasera genunchii, i se pleostira aripile, urechile ii tiuiau. Pentru ocara? Nu se poate! Si recordul?! Nici nu-si dau seama ce spun! Nu au dreptate! Nu au dreptate!

"...pentru cumplita sa nesabuinta ", intona vocea solemna, " Pentru violarea demnitatii si traditiilor neamului pescarusilor... ".

A fi chemat in centru pentru ocara inseamna alungarea din obste si exilarea pe Stincile Indepartate.

"... intr-o zi, Pescarus Jonathan Livingston, vei intelege ca orice nesabuinta e fara rost. Viata este necunoscutul si icognoscibilul; noi am fost adusi pe Lume ca sa mincam si sa supravietuim cit mai mult ".

Un pescarus n-are dreptul sa replice in fata Consiliului, dar vocea lui Jonathan se auzi:

" Nesabuinta? Fratilor! " striga el.

" Oare un pescarus care descopera si urmeaza un sens in viata, un tel mai inalt, este nesabuit? Mii de ani ne-am zbatut sa obtinem peste; Acum, ratiunea vietii noastre e alta - sa ne desavirsim, sa exploram, sa fim liberi! Mai dati-mi o sansa, lasati-ma sa va arat ce am descoperit .... ".

Stolul era parca de piatra.

" Fratia noastra a incetat! " au intonat pescarusii intr-un singur glas si astupindu-si solemn urechile, i-au intors spatele.

Pescarusul Jonathan si-a petrecut restul zilelor singur, zburind dincolo de Stincile Indepartate. Singura lui suferinta nu mai era singuratatea, ci faptul ca ceilalti pescarusi nu vroiau sa creada in stralucirea zborului care-i astepta, nu vroiau sa deschida ochii si sa vada.

In ficare zi se desavirsea mai mult. Deprinsese, de pilda, ca picajul aerodinamic de mare iuteala il

facea sa ajunga la pestele rar si gustos care se gasea, in bancuri, la zece picioare adincime; nu mai avea nevoie de pescari si de resturile de piine pentru a supravietui. Deprinsese sa doarma in vazduh, plutind noaptea spre vintul care batea dinspra tarm, acoperind o suta de mile de la apusul pina la rasaritul soarelui. Gratie aceluiasi control interior, zbura prin picla deasa a marii, si se ridica deasupra ei prin vamile clare, orbitoare... in timp ce toti ceilalti pescarusi stateau pe pamint, umiliti de ceata si ploaie.

Deprinsese sa inainteze mult peste uscat, calare pe vintul puternic, si sa se hraneasca acolo cu delicate insecte.

Ceea ce visase cindva pentru stol, cistiga acum doar pentru el; isi desavirsea zborul si nu regreta pretul pe care-l platise.

Pescarusul Jonathan descoperea ca pescarusii traiesc atit de putin din cauza plictiselii, fricii si miniei, ca acestea, odata alungate din minte, viata lui era lunga si frumoasa.

Venira in amurg, si-l gasira pe Jonathan plutind linistit si solitar pe cerul mult iubit. Cei doi pescarusi care-si facusera aparitia erau curati ca lumina stelelor. Lumina pe care o raspindeau in inaltul cerului de noapte era blinda si prietenoasa.

Dar mai frumos ca orice era indeminarea cu care zburau, batind aripile la aceeasi distanta de el.

Fara sa le spuna vreun cuvint, Jonathan i-a supus probei sale de zbor, aceea pe care nici un pescarus n-o trecuse vreodata.

Si-a rasucit aripile, a incetinit zborul pina la limita. Cele doua pasari luminoase au incetinit si ele, lin, pastrindu-si simetric pozitia. Zborul incet nu le era strain. Si-a strins aripile, a facut un tonou, si s-a angajat intr-un picaj, la o suta nouazeci de mile pe ora. Ei au plonjat impreuna cu el, liniind cerul in formatie perfecta. In sfirsit, a trecut, din viteza, intr-un tonou incetinit, pe verticala. Zimbind, ei s-au rostogolit odata cu el. A revenit la zborul orizontal si, dupa citeva minute de tacere, a vorbit.

" De acord, cine sinteti voi? "

" Sintem din stolul tau, Jonathan. Sintem fratii tai ".

Cuvintele lor sunau ferm si linistit.

" Am venit sa te luam mai sus, sa te luam acasa ".

" Nu am casa. Nu am Stol. Sint un Proscris. Iar acum zburam peste Great Mountain Wind. De aici, trupul asta al meu se mai poate ridica doar citeva sute de picioare."

" Ba se poate mai mult Jonathan. Pentru ca te-ai desavirsit. Ai terminat o scoala, acum e timpul sa incepi alta ".

In acel moment, intelegerea care pilpiise in el toata viata, se aprinse. Aveau dreptate. Putea sa zboare mai sus si era vremea sa ajunga acasa. Arunca o ultima privire cerului, minunata intindere argintie unde invatase atitea lucruri.

" Sint gata ", spuse el, intr-un sfirsit.

Si pescarusul Jonathan Livingston se inalta, impreuna cu cei doi pescarusi scinteind ca stelele si disparura cu totii in intunericul deplin al cerului.

PESCARUSUL LIVINGSTONE

Partea a 2-a

Iata si paradisul, se gindi el si zimbea. Nu prea se cuvine sa critici paradisul tocmai cind te indrepti spre el.

Pe masura ce se inalta de la pamint, pe deasupra norilor, in formatie strinsa cu cei doi pescarusi, vedea cum propriul sau trup, incepea sa straluceasca. E adevarat, se afla acolo acelasi tinar Jonathan Pescarus, care traise din totdeauna indaratul ochilor sai aurii, numai ca aspectul exterior se schimbase.

Era tot un trup de pescarus, dar care incepea acum sa zboare mult mai bine ca-nainte. Ei, se gindea el, cu jumatate de efort am sa zbor de doua ori mai iute si o sa-mi dublez recordul celor mai bune zile ale mele de pe Pamint!

Penele i se facusera albe si stralucitoare, iar aripile-i erau netede si fara cusur ca niste foi de argint slefuit. Incepu sa le puna la incercare cu voluptate, punind vigoare in aripile acelea noi.

La doua sute cincizeci de mile pe ora, simti ca se apropie de viteza maxima pe orizontala. La doua sute saptezeci si trei de mile pe ora, i se paru ca nu poate zbura mai repede si incerca o usoara dezamagire. Deci, si chiar acest trup nou isi avea limita lui si, desi zbura mult mai iute ca-nainte, exista totusi o limita de viteza pe care cu greu ar fi putut-o depasi. In paradis, se gindea el, nu ar trebui sa existe limite. Norii se desfacura, cei doi insotitori ii strigara,

" Noroc la coborire, Jonathan " si disparura fara urma.

Plutea deasupra marii, spre un tarm crestat. Rari pescarusi aduceau pestele prins pe stinci. Mai incolo spre nord, chiar la orizont, zburau alti citiva. Privelisti noi, ginduri noi, intrebari noi. De ce atiti de putini pescarusi?

Paradisul ar trebui sa fie intesat de pescarusi. Si oare de ce sint atit de obosit, dintr-odata ?! In paradis pascarusii n-ar trebui sa se simta obositi sau sa sa doarma niciodata.

Dar de unde stia el toate lucrurile astea? Memoria vietii de pe pamint il parasea. Pamintul fusese, fara indoiala, locul unde invatase atitea lucruri, dar detaliile nu-i mai erau clare - parca lupta pentru hrana, parca era Proscris. Cei citiva pescarusi de pe acolo il intimpinara fara sa-i adreseze nici un cuvint.

Simtea doar ca e bine venit si ca aici e acasa. Fusese o zi mare pentru el; nu-si mai amintea cum incepuse. Executa o intoarcere, pentru a ateriza pe plaja, batind putin din aripi,in vazduh, dupa care cobori lin pe nisip.

Ceilalti pescarusi aterizara si ei, dar fara ca vreunul din ei sa miste o pana macar. Se leganasera in vint, cu aripile luminoase desfacute, apoi isi schimbasera cumva unghiul aripilor, oprindu-le chiar in clipa in care atingeau pamintul cu picioarele. Control admirabil, dar Jonathan era prea obosit ca sa mai exerseze. Stind acolo, pe plaja, fara sa schimbe vreun cuvint, a adormit.

In zilele urmatoare, Joanathan a vazut ca si acolo avea de invatat la fel de multe lucruri despre zbor ca si in lumea pe care-o lasase in urma. Cu deosebire aici, pescarusii gindeau ca si el. Pentru multi dintre ei, cel mai important lucru din viata era sa nazuiasca si se atinga desavirsirea in ceea ce le placea mai mult, zborul. Erau niste pasari magnifice, toti pina la unul, si isi petreceau fiecare zi exersind, testind metode Aansate in aeronautica.

Jonathan uitase de mult lumea din care venise, locul acela unde Stolul traia, strain de bucuria zborului, folosind aripile doar ca mijloc pentru a obtine hrana. Dar din cind in cind, fie numai pentru o clipa, gindul il purta inapoi la ei. Si-a amintit de ei intr-o dimineata cind, impreuna cu instructorul lui de zbor, se odihnea pe plaja, dupa o lectie de tonouri rapide, cu aripile strinse.

" Unde sint ceilalti, Sullivan? "intreba el,

tacut, pe deplin familiarizat acum cu telepatia care se stabilea intre acesti pescarusi in loc de tivlit si ciriit.

" De ce nu sintem mai multi aici?Acolo de unde am venit, erau .."

" ... mii si mii de pescarusi. Stiu. " Sullivan dadu din cap.

" Singurul raspuns pe care ti-l pot da, Jonathan, este ca o pasare ca tine este una la un milion. Cei mai multi dintre noi au atins acest prag, foarte greu. Noi am trecut dintr-o lume intr-alta si desi aceasta nu se deosebea cu nimic de prima, uitam imediat de unde am venit, ne era indiferent incotro mergem , traiam clipa.

Banuiesti prin cite vieti am trecut pina sa ne dam seama ca viata inseamna mai mult decit hrana, lupta si putere in Stol. O mie de vieti, Jon, zece mii!

Si apoi, inca o suta de vieti, pina am inceput sa ne dam seama ca exista perfectiune, si inca o suta, pina ne-am dat seama ca scopul nostru in viata este sa atingem acea desavirsire si s-o dezvaluim celorlalti. Aceeasi lege se aplica si acum ; ne alegem lumea urmatoare,in functie de ceea ce invatam in

aceasta lume. Daca nu inveti nimic, lumea urmatoare este intocmai ca aceasta, cu aceleasi limite si aceleasi suparatoare greutati pe care trebuie sa le birui ." Si-a intins aripile, si-a indreptat fata spre vint.

" Dar tu Jon, " spuse el, " ai invatat atit de multe lucruri deodata, incit n-ai avut nevoie de o mie de vieti ca sa ajungi aici ".

In clipa urmatoare erau din nou in vazduh si exersau. Tonoul strins, in formatie era greu de realizat, pentru ca in timpul rostogolirii, Jonathan trebuia sa gindeasca cu capul in jos, inversind unghiul aripilor, si anume inversindu-l in armonie perfecta cu instructorul sau.

" Sa incercam din nou ", repeta mereu Sullivan.

" Sa incercam din nou ". Apoi, in sfirsit.

" Bine ". Incepura sa exerseze buclele inverse. Intr-o seara, pescarusii care nu faceau zboruri de noapte, stateau pe nisip si meditau.

Jonathan isi lua inima in dinti si apropie de Pescarusul Staroste care, se spunea, urma curind sa treaca hotarele acestei lumi.

" Chiang...", ii spuse el, putin emotionat. Batrinul Pescarus il privii cu bunatate.

" Spune Fiule !" In loc sa-l vlaguiasca, batrinetea il invirtosase; putea sa intreaca in zbor orice pescarus si dobindise o maiestrie pe care ceilalti abia acum incepeau sa si-o insuseasca.

" Chiang, lumea asta, de fapt nu e paradisul, nu-i asa ? ".

Batrinul zimbi in lumina lunii.

" Te desavirsesti mereu, Jonathan ", spuse el.

" Bine, dar ce se va intimpla acum ? Unde mergem? Oare paradisul nu exista nicaieri ? ".

" Nu, Jonathan, nu exista. Paradisul nu este un loc sau un timp. A fi desavirsit - iata paradisul." Tacu pentru o clipa.

" Tu zbori foarte iute, nu-i asa ?".

" Imi ... imi place viteza " spuse Jonathan surprins, dar mindru ca Starostele observase asta.

" Vei incepe sa atingi Paradisul, Jonathan, in clipa in care atingi viteza perfecta. Si asta nu inseamna o mie de mile pe ora, sau un milion, sau viteza luminii. Pentru ca orice numar este o limita, iar desavirsirea nu are limita. Viteza perfecta, fiule, este sa fii acolo." Fara nici-o vorba Chiang disparu si aparu, intr-o sclipire de o secunda, la marginea apei, la cincizeci de picioare mai departe. Apoi disparu din nou si aparu, chiar in aceeasi fractiune de secunda, pe umarul lui Jonathan.

" E destul de placut ."

Jonathan era uluit. Uitase sa-l mai intrebe despre paradis.

" Cum reusesti sa faci asta ? Ce senzatie iti da? Cit de departe poti merge ?"

" Poti merge oriunde in timp si spatiu " spuse Batrinul.

" Eu am fost oriunde mi-a trecut prin minte, oricind ".

Strabatea marea cu privirea.

" Ciudat. Pescarusii care dispretuiesc desavirsirea de dragul calatoriei nu ajung nicaieri, chiar asa, incet, cum zboara ei. Cei care renunta la calatorie de dragul desavirsirii ajung peste tot, imediat. Nu uita, Jonathan, Paradisul nu este un loc sau un timp, pentru ca locul si timpul nu au inteles. Paradisul este ... "

" Ai putea sa ma inveti sa zbor asa ? " Pescarusul Jonathan tremura la gindul ca va invinge din nou necunoscutul.

" Daca vrei, sigur ca te pot invata."

" Vreau. Cind incepem ? "

" Daca vrei, putem incepe chiar acum. "

" Vreau sa invat sa zbor ca tine, " spuse Jonathan, in timp ce ochii ii straluceau ciudat.

" Spune-mi ce trebuie sa fac. " Chiang vorbea incet si-l urmarea pe tinarul pescarus cu multa atentie.

" Ca sa zbori repede ca gindul, adica oriunde ", spuse el,

" trebuie sa incepi prin a-ti da seama ca ai si ajuns acolo..."

Dupa parerea lui Chiang, secretul consta in a-l face pe Jonathan sa nu se mai considere ferecat intr-un trup limitat, cu o deschidere fixa a aripilor si cu o putere de zbor care ar putea fi inregistrata pe o diagrama. Secretul consta in a sti ca adevarata ta natura - perfecta ca un numar nescris - traieste oriunde simultan, in timp si spatiu. Jonathan exersa, cu incrincenare, zi de zi, din zori pina dupa miezul noptii. Si cu tot efortul pe care il depunea, nu progresa nici cit negru sub unghie.

" Lasa la o parte credinta ! " Ii tot spunea Chiang.

" Ca sa zbori, n-ai avut nevoie de credinta. A fost nevoie sa intelegi zborul. Acum e la fel. Hai, incearca din nou ... "

Intr-o zi, in timp ce statea pe mal, cu ochii inchisi, concentrat, Jonathan intelese intr-o clipa, ceea ce-i spusese de atitea ori Chiang.

" Da, a avut dreptate! SINT un pescarus desavirsit, fara limite !" Simti iuresul unei imense bucurii.

" Bravo !" spuse Chiang si glasul lui rasuna de triumf.

Jonathan deschise ochii. Se afla, cu Batrinul, pe un alt tarm. Copacii cresteau pina aproape de malul apei, iar deasupra capului straluceau doi sori galbeni ingemanati.

" In sfirsit ai inteles, " ii spuse Chiang,

" dar ai nevoie de mai mult control... ". Jonathan era uluit.

" Unde ne aflam ?"

Cu totul nepasator la privelistile ciudate din jur, Batrinul trecu peste aceasta intrebare.

" Sintem, evident, pe vreo planeta cu un ce verde si cu doua astre in locul Soarelui" .

Jonathan scoase un strigat ascutit de placere, primul strigat de cind parasise Pamintul.

" AM REUSIT !"

" Sigur ca ai reusit, Jon" , spuse Chiang.

" Intotdeauna reusesti cind stii ce faci. Si acum, sa revenim la control ..."

Cind s-au intors, se intunecase. Cind ceilalti pescarusi se uitau la Jonathan, in ochii lor aurii se citeau veneratie si teama; caci il vazusera cum disparuse din locul in care parea tintuit. Nu i-a lasat sa-l felicite prea mult.

" De abia am venit aici! Sint un incepator! Eu am de invatat de la voi !"

" Ma indoiesc ca asa stau lucrurile, " spuse Sullivan, care statea alaturi.

" In zece mii de ani nu am vazut alt pescarus mai curajos ca tine." Stolul amutise, iar Jonathan nu-si gasea locul, de stinjenit ce era.

" Daca vrei, putem incepe sa invatam cum sa invingem timpul", spuse Chiang,

" pina vei ajunge sa zbori in trecut si viitor. Atunci vei fi in stare sa inveti lucrul cel mai greu, cel mai serios si cel mai placut. Vei fi in stare sa pornesti in sus si sa cunosti ce inseamna bunatatea si dragostea.".A trecut o luna - sau ceva ce semana cu o luna - si Jonathan a invatat intr-un ritm impresionant. Intotdeauna prindea repede, in experienta obisnuita, dar acum, cind devenise elevul favorit al Starostelui insusi, inghitea idei noi, ca un computer aerodinamic cu pene. Dar a venit si ziua cind Chiang disparu. Vorbise linistit cu ei, indemnindu-i sa nu renunte la invatatura, la exercitiu, la efortul de a intelege cit mai mult din principiul invizibil, dar perfect, al vietii.

Apoi, in timp ce vorbea, penele i se facura treptat atit de stralucitoare, ca nici-un pescarus, nu putu sa-l mai priveasca.

" Jonathan," acestea i-au fost ultimele cuvinte,

" nu uita sa te desavirsesti in iubire." Cind au putut sa vada din nou, Chiang nu mai era acolo.

Zilele treceau si Jonathan isi dadea seama ca se gindea tot mai des la locul de unde venise, la Pamint. Daca pe vremea cind traia acolo, ar fi stiut macar o farima din cite stia acum, viata ar fi avut o alta semnificatie. Statea pe nisip si se intreba daca exista vreun pescarus, acolo, pe Pamint care incearca sa evadeze din limitele sale, sa vada sensul zborului, dincolo de folosirea acestuia ca un simplu mijloc pentru a ciuguli o farimitura dintr-o barca de pescari. Ba poate ca unul dintre ei a si fost Proscris pentru

ca a indraznit sa spuna adevarul in fata intregului Stol. Si cu cit isi exersa mai mult bunatatea, cu cit incerca mai mult sa cunoasca natura iubirii,
cu atit mai mult dorea sa se intoarca pe Pamint.

Pentru ca, in ciuda trecutului sau singuratic, Pescarusul Jonathan era sortit sa fie dascal. Isi manifesta iubirea, impartasind cunostintele lui, oricarui pescarus care dorea sa cunoasca adevarul. Sullivan, care era acum in stare sa zboare cu viteza gindului si care-i ajuta pe ceilalti sa-i patrunda tainele, se indoia.

" Jon, tu ai fost Proscris odata. De ce crezi ca unul dintre cei care te-au proscris atunci te-ar asculta acum ?
Doar intelegi adevarul proverbului: Cu cit zbori mai sus cu atit vezi mai departe. Pescarusii de la care ai venit stau pe pamint ciriind si luptindu-se intre ei. Sint la o mie de mile de Paradis - si tu vrei sa le arati Paradisul de acolo, de jos ! Jon, ei nu-si vad nici macar virful aripilor ! Stai aici. Ajuta-i pe noii veniti de aici, pe cei care sint destul de sus ca sa priceapa ce ai tu de spus." Tacu o clipa, apoi spuse:

" Ce s-ar fi intimplat daca si Chiang s-ar fi
intors in vechea lui lume ? Unde ai fi tu azi ? " Ultimul argument fu hotaritor. Sullivan avea dreptate. Cu cit zbori mai sus, cu atit vezi mai departe.

Jonathan ramase sa lucreze cu noii veniti; toti erau inteligenti si invatau foarte repede. Dar vechiul sentiment reveni; nu putea sa nu-si spuna ca, poate si pe Pamint era vreun pescarus care ar putea sa invete. Ar fi inaintat cu mult mai repede pe calea desavirsirii, daca Chiang ar fi venit la el, in ziua cind fusese proscris.

" Sully, trebuie sa ma intorc" spuse el, intr-un tirziu.

" Elevii tai merg bine. Te pot ajuta ei insisi sa razbesti cu noii veniti."

Sullivan suspina, dar nu se impotrivii.

"Iti voi duce lipsa, Jonathan," - astea au fost singurele lui cuvinte.

" Rusine, Sully !" ii spuse Jonathan cu repros,

" nu te mai purta prosteste ! Oare ce exersam in fiecare zi ? Daca prietenia noastra depinde de timp si spatiu, atunci in ziua cind vom invinge in sfirsit spatiul si timpul, ne vom fi distrus si propria noastra fratie. Daca invingem spatiul, raminem numai cu AICI. Daca invingem timpul, raminem numai cu ACUM.

Si intre AICI si ACUM, oare nu crezi ca ne-am putea vedea din cind in cind ?"

Pescarusul Sullivan nu se putu impiedica sa rida.

" Pasare nebuna ", spuse el, cu bunatate.

" Daca va fi cineva in stare sa le arate celor de pe Pamint cum sa vada la o inaltime de o mie de mile, acela va fi Pescarusul Jonathan Livingston" Isi cobori privirea.
" La revedere, Jon, prietene.".

" La revedere Sully. Ne vom revedea." Si zicind acestea,

Jonathan vazu, in gind, imaginea unui stol de pescarusi de pe tarmul unui alt timp; stia, in urma unui exercitiu indelungat, ca el nu era pene si os, ci ideea desavirsita a libertatii si zborului, neingradita de nimic.

Pescarusul Fletcher Lynd, desi era inca foarte tinar, stia ca nici o alta pasare nu fusese mai brutal si mai nedrept tratata de Stolul sau, ca el.

" Nu-mi pasa ce spun ", se gindea el inversunat, cu ochii tulburati, pe cind zbura spre Stincile Indepartate.

" Zborul inseamna mult mai mult decit sa dai din aripi de colo-colo! Asta poate sa faca si un ... tintar! Doar un tonou in jurul Batrinului Pescarus, in gluma, si iata-ma Proscris! Oare sint orbi ? Nu-si dau seama ? Nu-si pot imagina ce extaz este sa stii sa zbori cu adevarat? Nu-mi pasa ce gindesc.

O sa le arat eu ce inseamna ca zbori! O sa fiu pur si simplu un proscris, daca asa vor ei! O sa fac eu sa le para rau.."

O voce rasuna in el si, desi foarte blinda, il facu sa tresara atit de puternic, incit se clatina, impiedicindu-se in vazduh.

" Nu fii prea aspru cu ei, Pescarus Fletcher. Izgonindu-te ceilalti pescarusi si-au facut rau numai lor si, intr-o buna zi, isi vor da seama de asta. Intr-o buna zi, vor vedea si ei ce vezi tu acum. Iarta-i si ajuta-i sa inteleaga."

Chiar linga aripa lui dreapta, zbura cel mai stralucitor pescarus alb din lume, plutind cu usurinta, fara sa-si miste vreo pana, si asta la viteza maxima pe care el, Fletcher, o putea atinge.

Pentru o clipa, tinara pasare fu cuprinsa de panica.

" Ce se intimpla ? Am innebunit ? Am murit ? Ce-i asta?"

Joasa si calma, vocea ii patrunse gindul, cerind un raspuns.

" Pescarusule Fletcher Lynd, vrei sa zbori ?"

" DA, VREAU SA ZBOR !"

" Pescarus Fletcher Lynd, doresti asta atit de mult incit sa fii in stare sa-ti ierti Stolul, sa te desavirsesti si, intr-o zi, sa te intorci din nou la ei ca sa-i ajuti si pe ei sa se desavirseasca ?" Nu incapea minciuna in fata unei asemenea fapturi magnifice si maiestre, ori cit de mindru si jignit s-ar fi simtit Pescarusul Fletcher.

" Doresc, " spuse el incet.

" Atunci Fletch, " ii spuse faptura stralucitoare, si vocea era nespus de blinda,

" sa incepem cu Zborul Orizontal..."

PESCARUSUL LIVINGSTONE

Partea a 3-a

Jonathan se rotea incet peste stincile indepartate, urmarindu-l pe Fletcher Pescarus. Acest tinar neinstruit, era un elev aproape perfect. In vazduh era puternic, usor iute, dar cu mult mai important decit toate acestea, o dorinta arzatoare il indemna sa zboare.

Iata-l acum venind, o silueta cenusie, neclara, tisnind cu forta dintr-un picaj trecind ca un fulger pe linga instructorul sau, cu o suta cincizeci de mile pe ora. Se angaja brusc intr-un alt tonou lent de saisprezece puncte, numarind cu glas tare :

"...opt ...noua ...zece ...vezi, Jonathan, sint in pierdere de viteza ... Unsprezece ...vreau sa capat siguranta in opriri, ca tine ...doisprezece ...pe dracu, nu merge deloc ...treisprezece ...ultimele trei puncte ...fara ...paisprezece... AUU ! "

Pierderea de viteza fu cu atit mai nereusita cu cit Fletcher era peste masura de furios la gindul esecului. Cazu pe spate, se rostogoli, se izbi intr-o vrila inversa si isi reveni intr-un tirziu, gifiind, la o suta de picioare mai jos de instructorul sau.

" Iti pierzi vremea cu mine, Jonathan! Sint un dobitoc! Un prost! Incerc si incerc si nu iese nimic !".

Pescarusul Jonathan se uita in jos, la el si dadu din cap.

" N-o sa-ti iasa, atita vreme cit pornesti prea brusc. Fletcher, ai pierdut patruzeci de mile pe ora la pornire. TREBUIE sa pornesti mai lin! Hotarit, dar lin, nu uita !" Cobori si el la nivelul pescarusului mai tinar.

" Hai sa incercam impreuna, in formatie. Si fii atent la pornire. O pornire usoara, lina."

Dupa trei luni, Jonathan mai avea sase elevi, toti Proscrisi, dar curiosi sa afle ce insemna zborul, bucuria pe care ti-o poate oferi.

Le era mai usor sa exerseze zborul la inaltimi mari decit sa inteleaga sensul zborului.

" Fiecare dintre noi este, in adevar, o idee a Marelui Pescarus, o nesfirsita idee de libertate", le spunea Jonathan seara, pe plaja,

" si zborul perfect este numai un pas in directia exprimarii adevaratei noastre naturi. Trebuie sa inlaturam tot ce ne poate limita. De aceea aceste exercitii de zbor rapid sau lent, acrobatia aeriana..." ... dar elevii lui dormeau, extenuati in urma unei zile de zbor. Le placea sa exerseze, pentru ca iubeau viteza care le dadea senzatii tari si le domolea foamea de invatatura, care crestea cu fiecare lectie.

Dar niciunul dintre ei, nici macar Pescarusul Fletcher Lynd, nu ajunsese sa creada ca zborul ideilor putea fi la fel de real ca si zborul vintului si al penelor.

" Intregul vostru trup, de la o aripa la alta ", le spunea alta data Jonathan,

" nu este altceva decit gindul vostru, intr-o forma vizibila. Daca sparge-ti lanturile in care va este ferecat trupul...".

Dar orice le spunea el, parea doar o placuta nascocire, iar ei aveau nevoie de somn.

De-abia peste o luna, Jonathan le-a spus ca era timpul sa se intoarca la Stol.

" Nu sintem gata ! " spuse Pescarusul Henry Calvin.

" Nu vom fi bineveniti ! Sintem Proscrisi. Doar nu putem sa ne impunem cu forta intr-un loc unde nimeni nu ne doreste ! "

" Sintem liberi sa mergem unde vrem si sa fim ceea ce sintem " raspunse Jonathan, ridicindu-se de pe nisip si intorcindu-se spre Est, catre locul unde traia stolul.

Printre invatacei se simtea oarecare neliniste pentru ca Legea Stolului spune ca un proscris n-are voie sa se mai intoarca acasa, si de zece mii de ani aceasta lege nu fusese nicicind calcata.

Legea spunea - STAI! Jonathan spunea DU-TE! si el strabatu-se deja o mila de drum. Daca ei mai zaboveau mult, te pomenesti ca Jonathan va infrunta de unul singur Stolul dusmanos.

" Dar daca tot nu mai facem parte din Stol, de ce sa respectam legea ? " spuse Fletcher, destul de sfios.

" Si apoi, daca se isca vreo lupta, mai bine sa fim acolo, cu Jonathan ".

Pornira in zbor dinspre vest, opt pescarusi, cite patru asezati in romb, aripa linga aripa. Ajunsera pe plaja unde se tinea Sfatul Stolului, cu o suta treizeci si cinci de mile pe ora, Jonathan in frunte, Fletcher tinindu-se precis in dreapta lui, Henry Calvin jucaus la stinga. Apoi, intreaga formatie facu un tonou spre dreapta perfect sincronizati ...orizontal ...invers... iar orizontal, cu vintul care-i biciuia pe toti.

Tivliturile si ciriiturile obisnuite ale Stolului fura taiate brusc, parca formatia de pescarusi ar fi fost un cutit urias, si opt mii de ochi de pescarusi ii urmareau fara sa clipeasca. Unul cite unul, cei opt pescarusi se avintara cu putere in sus, intr-un looping complet, dupa care zburara jur-imprejur, aterizind incet, in picioare pe nisip. Apoi, ca si cum asta se intimpla in fiecare zi, Pescarusul Jonathan incepu sa critice zborul.

" In primul rind ", spuse el, zimbind cam strimb,

" a-ti cam intirziat la alcatuirea formatiei..."

Vorbele lui trecura ca un fulger prin Stol. Astia erau Proscrisi! Si s-au intors! Una ca asta... nu s-a mai intimplat!

Prorocirea lui Fletcher in legatura cu o eventuala lupta se topi in confuzia Stolului.

" OK, stim cu totii ca sint Proscrisi " spuse un pescarus mai tinar,

" dar fir-ar sa fie, unde-or fi invatat sa zboare atit de bine ?"

Fu nevoie de o ora intreaga pina ce porunca Batrinilor patrunse in Stol:

" Ignorati-i!. Pescarusul care sta de vorba cu un Proscris va fi el insusi Proscris. Pescarusul care acorda atentie unui Proscris incalca Legea Stolului."

Din acea clipa pescarusii le intoarsera spatele. Dar Jonathan nu parea prea impresionat. Isi tinu orele de zbor chiar deasupra plajei unde se intrunea Sfatul si, pentru prima data, incepu sa-si sileasca elevii sa zboare cit puteau mai bine.

" Pescarus Martin !" striga el in vazduh,

" Zici ca stii sa zbori incet. Nu stii nimic, pina nu-mi dovedesti ! ZBOARA !".

Tacutul pescarus Martin William, surprins de iesirea instructorului, se depasii pe sine devenind un expert al zborului incet.

In briza abia simtita, el isi indoi penele si se ridica, fara sa dea din aripi nici macar o data, de pe plaja pina in nori si inapoi.

Tot asa Pescarusul Charles Roland zbura peste Great Mountain Wind, la doua zeci si patru de mii de picioare, si cobori albastru de aerul rece si rar, uluit si fericit, hotarit sa zboare si ai sus in zilele urmatoare.

Pescarusul Fletcher, care indragea acrobatia aeriana ca nimeni altul, reusi sa faca un tonou lent de saisprezece puncte, iar a doua zi dobori propriul record cu o tumba tripla, cu penele aruncind raze stralucitoare spre plaja de unde era urmarit pe furis, de mai multe perechi de ochi.

Clipa de clipa, Jonathan se afla alaturi de fiecare dintre elevii sai, demonstrind, indemnindu-i, dindu-le sfaturi.

Zbura cu ei prin intuneric, printre nori, prin furtuna din pura placere, in timp ce stolul se inghesuia jalnic pe pamint.

Dupa ce-si terminau programul de zbor, elevii se odihneau pe nisip si, cu timpul, incepura sa dea tot mai mult ascultare celor spuse de Jonathan. Avea el tot felul de idei nastrusnice, pe care ei nu le puteau intelege, dar mai avea si unele idei bune pe care le intelegeau cu totii.

Treptat, treptat, noaptea, in jurul elevilor se forma un alt cerc de pescarusi curiosi, care-i ascultau ore in sir, pe intuneric, ferindu-se sa vada sau sa fie vazuti unul de celalalt, disparind inainte de revarsatul zorilor.

La o luna dupa Reintoarcere, un prim Pescarus din Stol trecu linia si ceru sa ia si el lectii de zbor. Spunind acestea, Pescarusul Terrence Lowell deveni dintr-o data, o pasare osindita, un Proscris, dar in acelasi timp, al optulea elev al lui Jonathan.

Noaptea urmatoare, din Stol se desprinse Pescarusul Kirk Maynard care, impletindu-se pe nisip, tirindu-si aripa stinga, se prabusi la picioarele lui Jonathan.

" Ajuta-ma", spuse el incet, cu o voce de muribund.

" Mai mult ca orice pe lumea asta vreau sa zbor..."

" Hai atunci " spuse Jonathan,

" hai sa ne ridicam impreuna, sa incepem "

" Dar nu vezi ? Aripa..., nu pot sa misc aripa "

" Pescarus Maynard, ai libertatea sa fii tu insuti, cu adevarat, aici si acum. Nimic nu-ti poate sta in cale. Este Legea Marelui Pescarus. Adevarata Lege ".

" Vrei sa spui ca pot sa zbor ? "

" Iti spun ca esti liber "

Si pur si simplu Pescarusul Kirk Maynard isi desfacu aripile, fara efort, si se ridica in vazduhul intunecat al noptii.

Strigatul lui puternic, de la cinci sute de picioare inaltime, trezi Stolul :

" Pot sa zbor! Ascultati! POT SA ZBOR ! "

La rasaritul soarelui, aproape o mie de pasari se adunasera linga elevi, privindu-l cu curiozitate pe Maynard. Acum nu se mai temeau ca sint vazuti.

Ascultau, incercind sa-l inteleaga pe Pescarusul Jonathan. El le vorbea despre lucruri foarte simple: ca e drept ca un pescarus sa zboare, ca libertatea este chiar natura fiintei lor, ca tot ceea ce se opune libertatii - ritual, superstitie sau orice alt fel de obstacol - trebuie inlaturat.

" Inlaturat", se auzi o voce din multime,

" chiar daca este Legea Stolului?"

" Singura lege adevarata este aceea care ne conduce spre libertate ", spuse Jonathan.

" Alta nu este ".

" Cum iti inchipui ca noi o sa putem zbura ca tine ? " se auzi o alta voce.

" Tu esti ales, inzestrat si divin, esti deasupra celorlalte pasari "

" Priviti-l pe Fletcher! Pe Charles-Roland! Pe Judy Lee! Sint oare si ei alesi, inzestrati si divini ? Sint la fel ca voi,la fel ca mine. Singura deosebire, dar chiar singura, este ca ei au inceput sa inteleaga ceea ce sint cu adevarat, si au inceput sa treaca la fapte."

Elevii lui, cu exceptia lui Fletcher, se foiau incurcati. Nu-si dadeau seama ce fel de drum strabatusera.

Multimea se marea in fiecare zi; veneau sa puna intrebari, sa cada in extaz, sa-i batjocoreasca.

Intr-o dimineata, dupa lectia de zbor rapid pentru avansati, ii spuse Fletcher lui Jonathan:

" In Stol se spune ca tu, daca nu esti Fiul Marelui Pescarus, esti in orice caz cu o mie de ani inaintea vremii tale ".

Jonathan suspina. Iata la ce duce o intelegere gresita, se gindi el. Pentru ei esti ori diavol, ori Dumnezeu.

" Tu ce crezi Fletch ? Sintem oare inaintea vremii noastre ? " Tacere lunga.

" Ma gindesc ca zborul, asa cum il intelegem noi, a existat dintotdeauna, si a asteptat sa fie descoperit de cineva; nu are nici-o legatura cu timpul. Putem sa spunem ca sintem inaintea comportamentului general. Zburam altfel decit ceilalti pescarusi

" Cam asa ceva ", spuse Jonathan, terminind cu o planare lina.

" In orice caz, mult mai buna explicatie decit aceea cu vremea noastra ".

Intimplarea avu loc peste o saptamina. Fletcher tocmai demonstra tehnica zborului rapid unui grup de elevi noi. Se redresase dintr-un picaj de la sapte sute de picioare inaltime, tinind ca o dunga cenusie, foarte aproape de plaja, cind un pui de pescarus, la primul lui zbor, plana in calea lui, strigindu-si mama.

Avind doar o zecime de secunda pentru a-l evita, Pescarusul Fletcher Lynd se izbi, spre stinga, cu o viteza de peste doua sute de mile pe ora, de o faleza masiva de granit.

Stinca i se paru o uriasa de piatra care ducea spre o alta lume. O explozie de teama, de durere, si de intuneric, dupa care se trezi purtat la intimplare, pe un cer foarte ciudat, uitind, amintindu-si, uitind din nou; era infricosat, trist si, mai ales ii parea rau, nespus de rau.

Auzi o voce, vocea pe care o auzise si atunci cind l-a intilnit pentru prima oara pe Jonathan Livingstone.

" Fletcher, sa nu uitam ca noi incercam sa ne depasim limitele una cite una, cu rabdare. Programul nostru prevede zborul prin stinca ceva mai tirziu, nu acum. "

" Jonathan !? ".

" Cunoscut si sub numele de Fiul Marelui Pescarus " ii spuse instructorul sec.

" Ce faci aici ? Faleza! Cum... eu... am murit ? "

" Ei, Fletch, fii serios. Gindeste-te, daca-mi vorbesti, inseamna ca n-ai murit, nu ? Ai reusit sa faci altceva: ti-ai modificat cam brusc nivelul de constiinta. Acum, alege. Poti sa ramii aici, sa inveti la acest nivel - care de altfel e mult mai inalt decit cel pe care l-ai parasit - sau te poti intoarce sa lucrezi cu Stolul. Ce-i drept, Batrinii sperau sa se intimple o catastrofa, dar nu credeam ca o sa mearga chiar asa usor."

" Sigur ca vreau sa ma intorc la Stol. De-abia am inceput lectiile cu noul grup de elevi !"

" Foarte bine Fletcher. Tine minte ceea ce spuneam, ca trupul nostru nu e altceva decit gindirea insasi !... "

Fletcher dadu din cap, isi desfacu aripile si deschise ochii la poalele stincii, in mijlocul Stolului care se strinsese acolo.

O larma de tivliturisi ciriituri se stirni din multime, cind facu prima miscare.

" Traieste! Cel care a murit traieste ! "

" L-a atins cu virful aripii! L-a adus la viata! Fiul Marelui Pescarus ! "

" Nu! El neaga asta! Este un diavol! UN DIAVOL! A venit sa distruga Stolul"

In multime erau patru mii de pescarusi, ingroziti de ceea ce se intimplase, iar strigatul

" DIAVOL !" trecu printre ei ca o furtuna pe ocean. Cu ochii stralucitori si cu ciocurile ascutite se adunara in jurul lui ca sa-l ucida.

" Te-ai simti mai bine daca am pleca, Fletcher ? " il intreba Jonathan.

" Nu m-as impotrivi prea mult... "

In acea clipa se aflau la o jumatate de mila departare, iar ciocurile scinteietoare ale pescarusilor se nimerira in gol.

" De ce oare " spuse Jonathan nedumerit,

" cel mai greu lucru pe lume este sa convingi o pasare ca e libera si ca cu putin efort si-o poate dovedi siesi ? De ce oare o fi atit de greu ?"

Brusca schimbare de scena il facea inca pe Fletcher sa clipeasca.

" Ce-ai mai facut ? Cum am ajuns aici ? "

" Doar tu ai vrut sa pleci din mijlocul multimii, nu ? "

" Da, dar cum ai... "

" Simplu, Fletcher. Prin exercitiu. " Spre dimineata, Stolul se potolise; nu insa si Fletcher.

" Jonathan, iti amintesti ca mi-ai spus, odata de mult, ca cine isi iubeste Stolul indeajuns se intoarce la el si-l ajuta sa se desavirseasca "

" Da, sigur. "

" Nu inteleg cum poti iubi un cird de pasari care tocmai au incercat sa te ucida. "

" Dar, Fletcher, nu asta iubesti la ei! Nu iubesti ura si rautatea. Trebuie sa te straduiesti sa vezi adevaratul pescarus, partea buna din fiecare. Trebuie sa-i ajuti si pe ei s-o vada in ei insisi. Asta inteleg eu prin dragoste. E grozav cind intelegi asta. Imi aduc aminte, de pilda, de un tinar pescarus aprig, pe nume Fletcher Lynd. Tocmai fusese Proscris. Era gata sa-si distruga intregul Stol, incepind sa-si construiasca propriul sau iad cumplit pe Stincile Indepartate. Si iata-l ca, astazi, isi construieste propriul sau paradis si conduce intregul Stol intr-acolo. "

Fletcher se intoarse spre instructor, cu teama in ochi.

" Eu sa conduc ? Adica cum, eu sa conduc ? Tu esti dascal aici. Doar n-ai sa pleci ? "

" Zau ? Nu crezi ca s-ar putea sa mai existe si alte Stoluri si alti Fletcher care sa aiba mai multa nevoie de un dascal decit cel de fata care, oricum e pe drumul cel bun catre lumina ? "

" Eu ? Jon, eu nu sint decit un pescarus obisnuit, iar tu esti... ...unicul Fiu al Marelui Pescarus, Nu ? "

Jonathan suspina si se uita in larg.

" Nu mai ai nevoie de mine. In fiecare zi trebuie sa descoperi cite putin din adevaratul, nemarginitul Fletcher Pescarus.

El iti este dascal. Trebuie sa-l intelegi, trebuie sa-i urmezi invatatura. "

O clipa mai tirziu, trupul lui Jonathan se clatina in aer, pilpiind si deveni transparent.

" Nu le da voie sa umble cu zvonuri prostesti despre mine, sa faca din mine un zeu. Ne-am inteles Fletch ? Sint numai un pescarus. Imi place sa zbor, nu zic nu... "

" Sarmane Fletch, sa nu crezi ce-ti spun ochii. Ei oglindesc numai piedicile. Priveste cu gindul, descopera ceea ce stii deja si vei vedea cum trebuie sa zbori. "

Pilpiirea inceta. Pescarusul Jonathan disparuse in vazduh.

Nu peste mult timp, Fletcher se ridica cu greu si dadu de un grup nou de elevi, gata pentru prima lor lectie.

" Pentru inceput," spuse el apasat, " trebuie sa intelegeti ca un pescarus este ideea nelimitata a libertatii, imaginea Marelui Pescarus, iar intregul vostru trup de la o aripa la alta, nu este decit gindul vostru insusi."

Tinerii pescarusi il priveau neincrezatori.

" Ce sa spun, " se gindeau ei, " oare asta e o regula pentru un looping ? "

Fletcher suspina si o lua de la capat.

" Bun...Foarte bine ", spuse el aruncindu-le o privire critica.

" Sa incepem cu Zborul Orizontal." Si zicind acestea, intelese dintr-o data ca prietenul sau nu fusese cu nimic mai divin decit el insusi.

Fara limite, Jonathan? se gindea el. Ei atunci nu va trece multa vreme si voi aparea ca din senin pe plaja ta ca sa-ti arat cite ceva din tehnica zborului !.

Si desi incerca sa para in ochii lor sever, asa cum s-ar fi cuvenit, pescarusul Fletcher isi vazu dintr-odata elevii, pentru o clipa numai, asa cum erau ei de fapt; si-i placu la nebunie ceea ce vazu. *Fara limite Jonathan ?* isi spuse in gind si zimbi.

CHI KUNG-UL COSMIC - REECHILIBRARE BIOENERGETICA SI VINDECARE PRIN TAO

30 noiembrie 2002 - articol din "Evenimentul"

de vorba cu dl Adrian Cranta, psiholog, instructor Tao

- Dle Cranta, prin exercitiile taoiste, se poate amplifica propria aura, energie si mari capacitatea de vindecare? Poate acumula terapeutul suficienta energie in asa fel ca terapia sa sa fie eficienta sau sa poata trata mai multi pacienti intr-o zi, fara sa-si epuizeze resursele?
- Nu numai ca se poate, dar Tao nu vede altfel terapia. In Tao exista o disciplina - Chi Kung-ul Vindecarii Cosmice, prin care, spre deosebire de bioenergoterapia occidentala, terapeutul cistiga din ce in ce mai multa energie pe masura ce lucreaza cu pacientul. A nu se intelege cumva ca energia se "fura" de la pacient, ceea ce ar fi sinucidere curata pentru un terapeut. Energia se aduce din alta parte, fiind suficienta si pentru terapeut si pentru pacient. Avantajul terapeutului in Tao este ca poate sa lucreze fara sa se implice in karma pacientului sau sa preia energia negativa a pacientului.

- In general, sint foarte multi bioenergoterapeuti care lucreaza o perioada, apoi nu mai pot face terapie.
- Aceasta din cauza ca aura terapeutului incepe sa se sparga, se subtiaza si se pierde. Nu de putine ori, terapeutii preiau in propria aura energiile negative ale bolnavilor.

- Cum se produce reechilibrarea si de unde se aduce energie?
- Din natura. In Tao sint peste 100 de elemente care il invata pe terapeut sa-si construiasca sisteme de protectie, de alarma, aliati si prize de putere in asa fel incit energia, puterea sa curga tot timpul in interiorul lui...

- Si sa poata darui, in acelasi timp, aceasta putere!
- El nu daruieste. In Tao exista o lege ferma, care spune ca terapeutul care daruieste energie este ca si cum ar da din nemurirea lui, din propriul sau suflet. Or, aceasta este o terapie deja empirica, depasita in urma cu vreo 7-8 mii de ani, cind s-a trecut la o noua viziune privind vindecarea si s-a pus la punct, ca metoda de lucru in terapie, teoria sistemelor si a retelelor energetice intraplanetare (conectarea pacientului direct cu Forta Primordiala).

- Exista posibilitatea ca, atunci cind terapeutul lucreaza cu un bolnav, aura sa sa se schimbe chiar la nivel structural. A aparut ideea unor instrumente de ajutor in terapie, a unor "conducte" prin care energiile negative sa fie conduse in afara aurei.
- Si in Tao au existat astfel de instrumente dar se considera ca aceste practici au fost folosite in taoismul primitiv, in urma cu vreo 8-10 mii de ani. In Tao nu exista nici o legatura intre terapeut si pacient, ci una intre terapeut si Dumnezeu, intre terapeut si Univers; intre pacient, Univers si Dumnezeu. Terapeutul este doar cel care da comanda, iar Universul, natura creeaza vindecarea asupra pacientului.

- Deci se poate ca un terapeut sa practice corect vindecarea dupa legile taoiste fara ca sa fi avut cunostinta de acestea si sa fie ajutat de natura fara sa-si dea seama!
- Se spune ca atunci cind omul este in acord cu natura, cu Universul, el este ajutat de catre Cer si de catre Pamint si toate lucrurile se fac. Nu terapeutul vindeca. El este ajutat, gasind la un moment dat lucrurile facute. Desi nu exista nici o comunicare intre cei doi, pacientul se vindeca.

- Daca un terapeut a ajuns la un nivel de a-si putea controla, in timpul procesului terapeutic, propriile vibratii cit si vibratiile pacientului, cu miinile, poate simti momentul cind este nevoie sa se reincarce cu energie, cu putere? Poate continua sau exista riscul sa fie nevoit sa renunte la terapie?
- Cu cit terapeutul pastreaza conectarea cu Forta Primordiala si este mai implicat in natura si sta mai mult in mijlocul naturii decit in cladiri, cu atit poate rezista mai mult in munca lui de terapie. Si in Tao, la inceput, terapeutul lucreaza cu ajutorul miinilor dar daca tehnicile si practica sint corecte, iar in timpul terapiei acumuleaza din ce in ce mai multa putere, dupa 6-8 luni de zile nu va mai simti nevoia sa lucreze cu miinile. Cerul lucreaza, iar terapeutul doar observa.

- Este nevoie, totusi, de prezenta terapeutului linga pacient sau, prin tehnicile Tao, se poate trata si la distanta?
- In Chi Kung-ul Vindecarii Cosmice se poate lucra si de la distanta. Am avut pacienti carora doar le-am spus, prin telefon, ce au de facut, mi-au ascultat sfaturile si s-au vindecat. Am deja 10 ani de terapie si am pregatit, la rindul meu, foarte multi terapeuti. Am ajuns la concluzia ca pot face mai mult bine invatind oamenii sa se vindece singuri decit sa fiu eu linga fiecare bolnav. Prin cursurile de Tao pe care le tin in toata tara, consider ca ofer ajutor unui numar mai mare de oameni.

Tao Te Ching

de

Lao Tzu

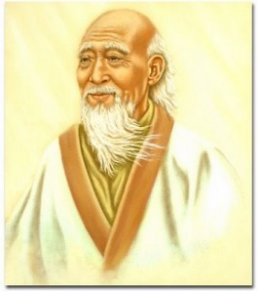

"Tao Te Ching, scris în sec. VI î.Hr., este un text clasic al taoismului filosofic, care a influenţat profund toate sistemele de gândire precum şi religiile Chinei. Cu excepţia Bibliei, acest text de numai 5000 de caractere a cunoscut cea mai largă popularitate, fiind tradus în majoritatea limbilor. În urma răspândirii lui Tao Te Ching pe durata a două milenii şi jumătate, a ieşit la iveală un fapt uimitor, anume că Lao Tse este un fluviu care adună apele culturii orientale şi occidentale, devenind o comoară a înţelepciunii lumii şi că influenţa sa trece de la cercurile academice la societate, de la teorie, la viaţa oamenilor de toate zilele."– Su Yan*"*

...Tao desemnează realitatea ultimă, misterioasă şi insesizabilă a oricărei creaţii, temei al întregii existenţe."– Mircea Eliade

"Cartea lui Lao Tse este precum un izvor, precum o fântână pururea nesecată şi plină de comori; nu ai decât să arunci o găleată şi vei intra în posesia lor."- Friedrich Nietzsche

1.

Calea (Tao) care poate fi numita nu este Calea Ultima.
Numele dat Caii nu poate fi numele vesnic.
Fara nume este esenta Cerului si a Pamântului.
Dând Caii un nume este ceea ce creiaza toate lucrurile.
Cine n-are dorinte vede esenta lucrurilor.
Cine are dorinte vede doar manifestarea lor.
Amândoua aspecte au aceiasi sursa,
Dar devin diferite atunci când sunt percepute.
Asemanarea lor este in profunzimea profunzimilor
Unde este poarta prin care totul ia fiinta.

2.

Când frumosul este cunoscut ca frumos,
Atunci este cunoscut si urâtul ca urât.
Când binele este cunoscut ca bine,
Atunci si raul este cunoscut ca rau.
Astfel un aspect îsi are opusul sau,
Greul si usorul se sprijina unul pe altul,
Lungul si scurtul se opun unul altuia,
Înaltul si josul sunt diferite ca nivel,
Vocea se sprijina pe sunet,
Începutul are totdeauna un sfârsit.
Înteleptul astfel practica Non-actiunea
Si învata pe altii prin exemplu, nu prin vorbe.
Lucrurile în lume sunt toate într-o stare relativa.
Înteleptul stiind aceasta nu-si arata preferintele.
Priveste totul cu egala consideratie.
Creiaza merite dar nu si le însuseste.
El actioneaza optim, ia lucrurile asa cum sunt.
Le îndeplineste, dar ramâne mai presus de merite.
Astfel ca meritele ramâne cu el tot timpul.

3.

Conducatorul se manifesta cu modestie,
Nu arata pozitii de putere,
Astfel ca oamenii nu se vor confrunta.
Nu pune pret pe lucruri,
Astfel ca oamenii nu vor fura.
Nu arata lucruri care pot fi dorite,
Astfel ca oamenii nu-si vor strica inimile.
Înteleptul conduce astfel oamenii
Tinandu-le inimile pure, dându-le mâncare,
Necreindu-le ambitii si întarindu-le sanatatea.
Astfel Inteleptul îi împiedica sa cunoasca raul,

Dorind mereu binele, cei cu ganduri rele nu pot actiona.
El conduce subtil, toti traiesc astfel în pace.

4.

Calea (Tao) este goala, folosinta-i nesfarsita.
Este adânca, pare originea tuturor lucrurilor.
Pare ca vesnic ramane fara capat.
Nu stiu cum a fost creata,
Pare ca a existat chiar înainte de Creator.

5.

Natura n-are preferinte,
Considera totul cu egalitate.
Tot asa înteleptul n-are preferinte pentru nimeni,
Pentru el, toti sunt priviti în egala masura.
Universul este nesfârsit, în el se gaseste totul.
Cu cât misca mai mult, cu atât mai mult este produs.
Prea multa vorba duce la oboseala.
Mai bine se pastreaza calea de mijloc.

6.

Spiritul nepatruns nu moare niciodata.
Se poate numi Mama tainica,
Care este poarta naturii, tot timpul în noi.
Folosita din plin niciodata nu se sfârseste.

7.

Universul dainuieste etern
Pentru ca nu exista pentru sine.
Astfel si Înteleptul stand la urma, ajunge în frunte.
Se neglijeaja pe sine însusi, si ajunge sa fie ocrotit.
Nu traieste pentru sine, traieste astfel din plin.

8.

Virtutea este fluida ca apa.
Apa patrunde subtil peste tot.
Tot astfel virtutea biruieste fara efort.
Calea Tao este la fel.
Cel care cauta îsi gaseste locul.
Simtamintele creiaza o inima adanca.
Prietenia aduce bune relatii cu toti.
Vorba onesta creiaza încredere.
Cel ce conduce respecta regulile.
În afaceri corectitudinea este cautata
Timpul aseaza lucrurile.
Virtutea actioneaza astfel fara contradictii.

9.

Întinderea prea mare a corzii
Creaza prea mare tensiune.
Ascutirea prea deasa a uneltei
O face curând de nefolosit.
Adunarea bogatiilor într-un loc
Curând face locul nesigur.
A fi mandru de bogatii si onoruri
Este cauza caderii în disgratie.
Înteleptul se retrage dupa îndeplinirea faptei.
Aceasta este Calea (Tao) a virtutii (Te).

10.

Putem oare sa ne unim sufletul
Si sa nu ne abatem de la Cale (Tao) ?
Putem sa avem o respiratie calma ca a unui copil ?
Putem oare purifica viziunea vietii,
Astfel ca ceia ce vedem sa straluceasca ?
Putem oare iubi si conduce oamenii
Cu subtilitatea Non-actiunii?
Ne putem oare conduce singuri
Si închide sau deschide posibilitati dupa voie ?
Putem oare invata sa avem access la totul
Prin puterea Caii (Tao) ?
Putem creia si hrani?
Putem sa ne eliberam de dorinta de a poseda ?
Putem face bine fara a dori ceva în schimb ?
Putem conduce fara a apasa ?
Cine poate face acestea a dobândit marea Virtute (Te).

11.

Sunt 30 de spite în butucul rotii,
Dar folosirea lui depinde de golul din centru.
Vasul facut din huma este util
Prin golul creiat de forma lui.
Casa cu ziduri, ferestre si usi
Este utila prin golul creiat de acestea.
Desi pretuim ceia ce exista, ne folosim de ceia ce nu exista.

12.

Culorile îl orbesc pe om, sunetele îl asurzesc.
Gusturile îi slabesc simtul gustului.
Alergatul la vanatoare îl salbaticesc.
Ceia ce se obtine greu îi îngreuneaza manifestarea.
Astfel ca Înteleptul se detaseaza de simturi
Si traieste în lumea lui interioara.

13.

Atât norocul cât si nesansa creiaza frica.
Gândul bun sau gândul rau, dualitatea
Care exista tot timpul în mintea încordata.
Cum pot norocul sau nesansa sa creieze neliniste ?

Cel norocos îsi asteapta câstigul cu nerabdare.
Iar cel nenorocos este nelinistit pentru ce a pierdut.
Cum pot gândul bun sau cel rau
Sa existe în mintea incordata ?
Este pentru ca avem un Ego.
Daca n-am acorda Ego-ului importanta
Si încordarea mintii s-ar diminua.
Astfel ca cel care îi considera pe altii
Ca si cum ar fi el însusi
Este demn de a conduce.
Celui care-i iubeste pe altii cum se iubeste pe el însusi
I se poate acorda încredere.

14.

Privind Calea Tao, nu poate fi vazuta.
Încercand s-o ascultam, nu poate fi auzita.
Dorind s-o simtim, nu poate fi atinsa.
Aceste trei însusiri nu pot fi definite.
Calea Tao nu poate fi astfel perceputa.
Are ca esenta Golul, este forma fara de forma,
Nu poate fi perceputa cu simturile.
Infinitul si Eternul nu se pot explica
Întâlnind Calea Tao nu-i poti vede începutul,
Urmând Calea Tao nu-i poti vede sfarsitul.
Cunoscând cum s-a manifestat Calea Tao în trecut,
Se poate intui prezentul.
A trai prezentul ca oglinda a trecutului,
Aceasta înseamna a fi pe Cararea Tao.

15.

În trecut, cei care urmau Calea Tao
Erau asa profunzi, ca greu puteau fi întelesi.
Un astfel de Întelept era prudent
Ca unul care trece un râu iarna.
Era încet în a lua decizii, ca unul care se teme
Ca ceia ce este spus se rastalmaceste.
Era modest ca si cum nu i s-ar cuveni nimic.
Se misca asa usor ca ghiata ce se topeste.
Era asa de simplu si natural ca lemnul din padure.
Era gata de a primi ca o vale deschisa.
Era prietenos ca apele care se amesteca.
Cine este bagat în ape murdare,
Sa le lase sa se limpezeasca.
Cine este agitat, sa încetineasca activitatile.
Cei care merg pe Calea Tao nu se manifesta.
În acest fel potentialul lor ramâne neatins.

16.

Fiind fara de dorinte, se atinge linistea.
Pentru tot ce capata existenta,
Este un timp de absorbtie în non-existenta.
Dupa o viguroasa crestere,
Orice dispare, întorcându-se astfel la sursa.
Întorcerea la origini este linistea,
Repaosul este conditia naturala.
Întoarcerea la origini este eternitatea,
Cel ce stie aceasta este iluminat.
Cel ce nu stie are parte de suferinta.
Cunoscând eternitatea se contopeste cu totul.
Contopindu-se cu totul expandeaza.
Prin expandare este prezent peste tot.
Fiind omniprezent atinge o stare înalta.
Prin starea înalta atinge Tao (Este pe Carare).
Cine atinge Tao intra în eternitate.
Desi corpul îmbatrâneste, spiritu-i nu moare niciodata.

17.

Cei mai buni conducatori trec neobservati.
Altii pot fi iubiti si laudati,
De altii oamenii se tem, altii sunt urâti.
Atunci când lipseste încrederea conducatorilor in oameni,
Nici oamenii nu pot avea încredere în conducatori.
Cuvintele sunt totdeauna mai prejos de fapte.

18.

Atunci când Calea Tao este pierduta,
Apar multitudinea de reguli si legi.
Când Ego-ul se manifesta în oameni,
Se da nastere la multa hipocrizie.
Când relatiile de familie slabesc,
Se face mult caz de aceste legaturi.
Cand o natiune este intr-o stare de confuzie,
Tara produce multimea de patrioti.
Fiind pe Calea Tao lucrurile sunt in echilibru,
Fara Tao apar toate diferentele.

19.

Mergând pe Calea Tao si abandonând învatatura omeneasca,
Problemele izvorâte din morala vor dispare.
Abandonând dreptatea facuta de legi si reguli,
Dreptatea adevarata apare natural.
Abandonând profitul si lucrurile scumpe,
Societatea va scapa de hoti si tâlhari.
Renuntând la aceste trei lucruri,
Se obtine simplitatea, naturaletea si abundenta.

20.

Renuntând la cauza durerii, durerea înceteaza.
Fie ca spui “Da” sau “Nu” este tot o relativitate.
Fie ca ceva este considerat “Bun” sau “Rau”,
Starea lor relativa ramâne.
Daca altii se tem de ceva,
Este oare îndreptatit sa ne temem si noi ?
Realitatea poate fi cu totul alta.
Oamenii lumii vor continua sa se casatoreasca,
Sa faca sarbatori si petreceri.
Urmând Calea Tao eu sunt fara de dorinti,
Ca un prunc care nu stie nici macar sa se bucure.
Fara certitudini, fara nimic al meu.
Oamenii lumii doresc sa aiba lucruri,
Eu n-am nimic, pot fi numit nebun.
Alti oameni par ca stiu multe,
Eu par simplu si nu atrag pe nimeni.
Pentru alti oameni deosebirile sunt clare,
Numai eu vad totul ca întreg.
Par fara tel, ca valul marii dus,
Batut de vânt, par ca ajung niciunde.
Alti oameni au un tel, doar eu nu vad niciunul.
Sunt diferit de altii pentru ca sunt pe Calea Tao.

21.

Virtutea (Te) urmeaza Calea (Tao).
Calea Tao nu se poate vede sau atinge.
Desi nevazuta si de neatins, contine totusi forme.
Nevazuta si de neatins, are totusi consistenta.
Subtila si ascunsa, are totusi esenta.
Esenta sa este eterna, dintotdeauna a existat,
Ca izvor al tuturor creatiilor.
Cum putem afla caile creatiei ?
Prin Calea Tao.

22.

Ce-i aplecat, se va ridica.
Ceia ce este strâmb, se poate îndrepta.
Golul atrage plinul.
Sfârsit va fi reânoit.
Cel ce are putin va avea mult.
Cel ce are mult va pierde.
Cel Întelept sta pe Calea Tao,
Astfel ca este un model de urmat.
Nu este mândru, de aceia straluceste.
Nu se preamareste pe sine, de aceia este apreciat.
Nu se lauda, de aceia acumuleaza merit.
Nu se pune mai presus de toti,
De aceia este privit cu respect.
Nu este la concurenta cu nimeni,
De aceia nimeni nu-i poate râvni locul.
Din vechime se spune sa fim modesti,
Astfel ca integritatea nu se stirbeste.
Cel integru este cel care calatoreste pe Calea Tao.

23.

Vorbind putin ramânem în repaos.
Vântul, furtuna trec, cum tot ce e-n natura-i trecator,
Asa si omul trece.
Dar cel ce urmeaza Calea Tao se identifica cu Tao.
Cel ce urmeaza Virtutea (Te) se identifica cu Virtutea.
Cei ce se pierd sunt una cu perzarea.
Cei ce nu cred, nici ei nu sunt crezuti.

24.

Stând pe degetele picioarelor, postura-i instabila.
Cu picioarele încrucisate, nu se poate merge.
Cel ce isi da marire, nu are stralucire.
Cine se preamareste, nu este apreciat.
Cel ce se lauda, nu are merit.
Cel încrezut, nu este respectat.
Cel ce urmeaza Calea Tao îi evita pe acestia toti.

25.

Înainte de existenta Cerului si a Pamântului,
Era ceva fara început si fara de sfârsit.
Neschimbat exista prin sine însusi.
Acest ceva umplea totul, era nesfârsit.
Poate fi considerat ca sursa universului.
Nu-l pot numi, silit sa-i dau un nume,
Îl numesc Tao, îl cred ca fiind suprem.
Suprem înseamna fara de sfârsit,
Fara de sfârsit se poate afla oriunde.
Este atât departe cât si aproape.
E Tao cel suprem,
Si cerul si pamântul si omul sunt supreme.
Omul urmeaza legile pamântului,
Pamântul pe cele ale universului,
Universul urmeaza Tao,
Care este complet în sine.

26.

Ceea ce este usor este deasupra greului.
Calmul este deasupra agitatiei.
Înteleptul se elibereaza de greu si agitatie.
În mijlocul lumii frematând el ramane în repaos.
Conducatorul nu este superficial sau frivol.

Superficialitatea nu are baza solida,
Asa cum graba face sa se piarda controlul.

27.

Bunul calator nu lasa urme.
Bunul orator nu se pierde în discutii.
Cel ce evalueaza lucrurile nu se pierde în calcule.
Usii încuiate bine nu-i trebuiesc mai multe încuietori.
Legând ceva bine cu o funie,
Alte funii nu mai sunt necesare.
Înteleptul îi ajuta pe toti prin prezenta sa.
Toate lucrurile din jurul sau sunt la locul lor.
Fiind în lumina nimic nu se pierde.
Cel ce e bun învata pe cel rau prin exemplu bun,
Cel ce e rau învata pe cel bun prin exemplu rau,
Cei ce nu pretuiesc pe Întelept si-a lui învatatura,
Traiesc himere, amarnic se înseala,
Desi poate au educatie aleasa.
Dar Înteleptul e subtil în tot ce face.

28.

Cel ce îsi stie forta si ramâne slab,
E pe Cararea Tao, simte ca-i copil.
Cel ce se stie erudit si-si tine simplitatea,
Este exemplul bun.
Model fiind, e vesnic pe Cararea Tao.
Cel ce atinge gloria si ramâne modest are Virtute (Te),
Atingând plinatatea vine din nou la sursa de unde toate au iesit.
Cel Întelept e astfel într-o continua armonie,
Se scalda în lumina, se afla în repaos.
Fiind în repaos atinge infinitul.

29.

Cel care doreste sa stapâneasca lumea,
Dându-i amprenta sa, nu poate reusi.
Caci lumea este sacra, nu poate fi schimbata permanent.
Fiind siguri de ceva, putem oricând sa pierdem.
La drum, unii-s în fata, altii-n spate,
Unii respira greu, altii usor,
Unii sunt tari, altii mai slabi,
Unii umbla în car, altii pe jos.
Cel Întelept pastreaza calea de mijloc,
În armonie nu exagereaza, nici nu leneveste
Nici cu corpu-i nici cu mintea-i.

30.

Conducatorul ce urmeaza Calea Tao,
Nu recurge la forta pentru a cuceri.
Caci stie ca-n atac riposta va primi.
Distrugeri mari urmeaza si foamete si boli.
Cel luminat nu recurge la forta pentru a-si creia glorie.
Îsi conduce treburile fara a ofensa pe nimeni.
Si nu recurge la lupta decat fortat de aparare.
Astfel el nu tulbura armonia.
Cel ce foloseste forta nu este pe Cararea Tao,
Iar cel ce nu este pe Carare va pieri.

31.

Armele aduc nenorociri.
Cel ce urmeaza Calea Tao le detesta.
Nu le foloseste decât constrâns de necesitate.
Chiar si atunci le foloseste cu retinere.
Liderul Întelept chiar si când invinge,
Nu se bucura de victoria lui,
Nu se bucura de uciderea adversarilor.
Intra în batalie mâhnit ca trebuie s-o faca.
Caci victoria nu este celebrare ci funeralii.
Cel ce se bucura de ucideri si crime,
Nu este pe Calea Tao.

32.

Calea Tao este prea subtila pentru a fi definita.
Manifestându-se capata un nume.
Când un Conducator urmeaza Calea Tao
Este urmat onest de cei supusi
Si pacea va dainui în regat.
Înteleptul care cunoaste Calea îsi stie limitele,
Cel ce-si cunoaste limitele este pe Carare.
Tao întrepatrunde totul, toate fiintele se intorc in Tao,
Cel Întelept stiind aceasta aplica Tao în tot ce face.

33.

Cunoscându-i pe altii este întelepciune,
Cunoscându-se pe sine însusi este iluminare.
Învingând un adversar este tarie,
Învingându-se pe sine însusi este cu adevarat putere.
Multumit cu ce are Înteleptul este bogat,
Cel perseverent ajunge la îndeplinirea scopului.
Cel care nu-si pierde tinta se mentine.
Chiar si dupa moartea fizica
Puterea celui Întelept produce efecte pozitive.
Astfel el traieste în eternitate.

34.

Tao cuprinde tot universul,
Toate lucrurile îsi au izvorul în Tao.
Nu respinge pe nimeni si nimic.
Cel pe Carare e creator, dar nu-si însuseste ceia ce creiaza.

E generos, dar nu profita de recunostiinta altora.
Fara dorinte proprii trece nebagat in seama.
Înfaptuieste lucruri bune, dar nu-si atribuie merite.
Nemanifestându-si marirea Înteleptul este cu adevarat maret.

35.

Fiind pe Cararea Tao toate fiintele
Se indreapta catre calea fireasca.
Pe Cale sunt armonia, sanatatea, pacea si fericirea.
Cel ce gusta din dulceata-i va vrea sa ramâna.
Dar Calea este cu mult mai profunda,
Transcende gustul, nu poate fi vazuta,
Auzita, simtita sau cuprinsa.

36.

Liderul Întelept cunoaste aceasta.
Ceva se contracta pentru ca era dilatat.
Ceva slabeste pentru ca era tare.
Ceva se înalta pentru ca era jos.
Cineva primeaste pentru ca a dat.
Aceasta-i întelepciune.
Subtilul e mai presus de grosier.
Asa cum pestele nu trebuie sa iasa din apa
Tot asa Liderul Întelept nu face caz de forta.
Prin simplitate se aduce pacea,
Încredeare aduce armonie.

37.

Cararea Tao pare inactiva, dar totul este îndeplinit.
De-ar fi urmata de conducatori,
Lumea s-ar indrepta prin ea insasi.
Cautând solutii la multele probleme,
Simplitatea este de urmat.
Simplitatea evita înmultirea dorintelor.
Dorintele putine aduc linistea.
Fara multe dorinte lumea se armonizeaza prin ea însasi.

38.

Înteleptul nu-si afiseaza virtutea si de aceia este virtuos.
Omul obisnuit îsi afiseaza virtutea si de aceia este slab.
Virtutea superioara nu intervine deschis,
Lucrurile sunt astfel duse la bun sfarsit.
Virtutea inferioara totdeauna se manifesta,
Iar lucrurile ramân neterminate.
Bunatatea Înteleptului nu are un motiv în sine,
Astfel ca treptat oamenii îl urmeaza.
Urmând Calea Tao apare si Virtutea (Te).
Cand virtutea dispare apare bunavoita,
Cand bunavointa dispare apare compasiunea,
Cand compasiunea dispare urmeaza regulile.
Prin reguli sinceritatea si încrederea dispar.
Astfel apar confuzia si distorsiunea evenimentelor.
Înteleptul vede si adancul nu numai suprafata.
Vede fructul potential în floare.
Astfel prin virtutea sa vede realitatea
În locul manifestarilor trecatoare.

39.

Fiind în armonie cu Calea Tao
Cerul si-a dobândit claritatea.
Prin armonie Pamantul a devenit stabil.
Prin armonie lucrurile au fost treptat creiate.
Fara Calea Tao omul se departeaza de Cer,
Fara Calea Tao îsi pierde stabilitatea pe Pamant.
Cand echilibrul dispare si omul dispare.
Înteleptul vede totul într-un echilibru,
Este modest, nu intervine.
El lasa Calea Tao sa se manifeste
Unindu-se cu Calea Tao intra în armonie.

40.

Miscarea eterna Tao e întoarcerea la sursa
Pornind de jos e felul etern de a incepe.
Toate lucrurile apar din manifestare (fiinta),
Manifestarea izvoraste din nemanifestare (nefiinta).

41.

Atunci cand Înteleptul aude despre Calea Tao
Nu intarzie sa o urmeze.
Cel mediocru cand urmeaza cand se lasa.
Ignorantul cand aude de Calea Tao se amuza prosteste.
Fiind ignorant, de nu s-ar amuza Calea n-ar fi Calea Tao.
De aceia se spune:
“Cei ignoranti fac haz de cel iluminat,
Considera sfatul bun fara utilitate,
Calea valoroasa le pare neânsemnata”.
Cel Întelept pare gol ca o vale.
Virtutea pura pare a fi fara miez.
Preaplinului extins fiind, i se vad cu greu marginile.
Ceia ce-i simplu pare fara consistenta.
Exista o cale a perfectiunii.
Universul nu se opreste într-un punct.
Cunoasterea necesita timp de a se acumula.
Muzica se învata tintind catre subtil.
Calea Tao nu poate fi cuprinsa
În manifestare aduce implinire
Celui ce-o urmeaza pentru a se perfectiona.

42.

Calea Tao s-a manifestat la inceputuri.
Acea manifestare a devenit cauza altei manifestari.
Aceasta la randul ei a produs o alta.
Asa au aparut toate lucrurile.
Perechea de contrarii Yin si Yang au aparut,
Energia (Ch'i) le-a pus în miscare.
Armonia astfel s-a stabilit.
Oamenii obisnuiti sunt dependenti,
Doar Înteleptul este multumit cu sine insusi.
Traind prin sine însusi se aliniaza armoniei Caii Tao.

43.

Observand curgerea lucrurilor, usorul va depasi greul,
Ceia ce n-a venit inca, va inlocui ceia ce este,
Non-actiunea este astfel superioara actiunii.
Putini sunt in lume care pot instrui fara cuvinte.
Aceasta este calea Înteleptului.

44.

Între glorie si sanatate ce este mai important?
Între bogatie si fericire ce este mai pretios?
A alerga dupa castiguri e pierdere sigura.
Daca fericirea ar veni cu bogatia,
Ar fi multi oameni fericiti, dar ei nu sunt.
Cel multumit cu ce are, evita injosirea.
Cel ce stie sa se opreasca la timp, nu intra în pericol.
Astfel Înteleptul dainuieste.

45.

Perfectiunea nu are capat, oricat ar fi de-nalta,
Ceva mai poate fi adaugat.
Folosu-i e astfel din ce în ce mai bun.
Nemarginirea oricat ar fi de mare, ceva mai poate fi adaugat.
Si folosinta-i din ce în ce mai multa.
Ceva oricat de drept ar fi, mai poate fi-ntreptat.
Maiestria de a face ceva, poate înca sa creasca.
Oratoria maestrului poate fi înca mai buna.
Ce este în miscare poate fi îmbunatatit.
Doar nemiscarea este completa-n toate,
Ea e suportul, modelul a orice, conduce totul.

46.

Când oamenii urmeaza Calea Tao,
Caii comunitatii sunt pe ogor la munca.
Când oamenii nu urmeaza Calea Tao,
Caii comunitatii sunt pregatiti de lupta.
Campul ramane astfel nelucrat.
Nu este eroare mai mare, decat dorintele desarte.
Nu este mai mare suferinta decat lipsa de multumire.
Nu este mai mare calamitate decat lacomia.
Caci celui ce-si limiteaza dorintele, nimic nu îi lipseste.
Ogoru-i cultivat, e multumit cu tot ce are.

47.

Cunoasterea trebuie sa vina din interior.
Mintea omului poate lua forme variate.
Fara a merge-n lume, lumea se cunoaste.
Fara a privi pe fereastra, cerul poate fi cunoscut.
Cu cat ne departam mai mult,
Cu atât cunoastem mai putin.
Înteleptul ajunge la destinatie fara sa porneasca,
Vede lumina fara a privi.
Întelege fara a cerceta, îndeplineste toate în repaos fiind.

48.

Mergând pe calea lumii lucrurile se acumuleaza,
Mergând pe Calea Tao lucrurile se înputineaza.
Prin înputinare se ajunge la nimic, la sursa.
Prin miscare lucrurile sunt scoase din starea lor fireasca.
Efortul-i necesar de a le echilibra.
Pe Calea Tao lucrurile sunt deja în echlibru.
Actiunea nu este astfel necesara.

49.

Înteleptul nu are Ego, se identifica cu universul.
Este bun si cu cei buni si cu cei rai.
Caci virtutea-i este bunatatea.
Este onest cu cei onesti si cu cei neonesti.
Caci virtutea-i este onestitatea.
El trateaza pe toti cu aceiasi impartialitate.
Traieste simplu si în armonie.
Pe toti îi priveste ca o mama pe copii.
În inima lui încape intreaga lume.

50.

Venind în lume este iesirea din Tao,
La moarte este intrarea în Tao, în repaos.
Înteleptul stiind aceasta nu tulbura armonia.
Asteapta sa inteleaga ce se arata a urma,
Aratându-se lumina este pe Calea Tao.
Toate pericolele sunt astfel evitate.
El aste astfel tot timpul în repaos.
Desi traieste-n lume e pe Cale,
Moartea-i nu-i decat o continuare.

51.

Calea Tao produce toate lucrurile,
Virtutea (Te) le întretine.

Armonia se întretine urmând Calea Tao,
Valoarea lucrurilor se naste
Din a poseda Virtutea (Te).
Urmând Virtutea (Te) este progres si dezvoltare,
Lucrurile sunt îngrijite, protejate, fiintele hranite.
Desi totul e-n Tao se manifesta ca si cum n-ar poseda nimic.
Asa-i si Înteleptul, seamana Virtutea (Te) în tot ce face,
Nimic nu-si însuseste, e astfel pe Carare.

52.

Tao este causa a totul.
Cunoscând causa se pot cunoste manifestarile.
Fiind în mijlocul manifestarilor putem privi la sursa.
Astfel Înteleptul traieste-n armonie,
Nu se expune, astfel se protejeaza,
Prin expunere se creiaza multimea de probleme,
Vazând esenta lucrurilor stie ce se va întampla,
Prin sensibilitate îsi manifesta taria,
Prin introspectie e mereu în armonie,
Aceasta-i în fapt a trai în eternitate.

53.

Cunoscând Calea Tao pot vorbi despre ea.
De-ar fi sa dau un sfat as spune sa mergeti pe Carare.
Desi Calea-i usoara, fiind ignoranti
Multi oamenii prefera caile laterale.
În loc sa foloseasca resursele pentru viata,
Unii conducatori cheltuiesc pentru înarmare.
Cand conducatorii sunt iresponsabili,
Poporul sufera, tara e împovarata.

54.

Înteleptul îsi sadeste cu grija semintele,
Îsi construieste solid casa,
Astfel ca grija si lucrul bine facut
Ramân o pilda pentru generatiile care vin.
Prin practica Caii Tao pentru el
Cel Întelept urmeaza Virtutea (Te).
Practicata de o familie
Virtutea aduce abundenta.
Practicata de o comunitate de oameni
Virtutea aduce înflorire.
Practicata de o tara întreaga
Virtutea devine exemplu pentru alte tari.
Practicata de întreaga lume
Virtutea devine un bun universal.
Daca un om urmeaza virtutea
Este un exemplu pentru familia lui.
Cand o familie urmeaza virtutea
Este un exemplu pentru comunitate.
Cand o comunitate practica virtutea
Este un exemplu pentru tara.
Cand o tara practica virturea
Este un exemplu pentru întreaga lume.
Se poate proba aceasta prin simpla observatie.

55.

Cel care urmeaza Calea Tao pare un copil.
Pare ca nu are forta si tarie, dar strânsoarea lui e ferma.
Pare ca nu are energie, dar miscarea-i e plina de elan.
Pare ca nu are nimic de spus,
Dar vorba-i vine totdeauna la timp.
Înteleptul e mereu în armonie,
Fiind în armonie se aliniaza cu eternul,
Aliniindu-se cu eternul este mereu in lumina.

56.

Cel ce stie nu vorbeste, cel ce vorbeste nu stie.
Închizând ochii, neascultând, nemirosind,
neatingând, negustând se închid simturile.
Dar o lume a armoniei se deschide în interiorul mintii.
Astfel Înteleptul nu este preocupat
De prieteni sau dusmani, de glorie sau disgratie.
Ajunge la perfectionare urmând Calea Tao.

57.

O tara este dreapta prin legi drepte.
Un razboi se castiga printr-o tactica avansata.
Printr-o vointa puternica o dorinta este îndeplinita.
Prea multe legi înmultesc faradelegile,
Pregatirea prea mare de razboi aduce razboiul.
Propagarea dorintelor aduce conflictul între oameni.
De aceia Înteleptul spune:
"Nu aduceti prea multe legi,
Si poporul se va conduce el însusi.
Gânditi-va la pace si tara nu va suferi.
Traiti în simplitate si oamenii vor trai in armonie".

58.

Când conducatorii nu pun prea multe restrictii
Oamenii sunt multumiti.
Când conducatorii pun prea multe restrictii
Oamenii sunt nemultumiti.
Din prea multa abundenta apare saracia.
Dintr-o mare saracie se iveste prosperitatea.
De aceia cumpatarea este cea mai buna.
Înteleptul este cumpatat.

Se da exemplu pe el însusi prin pilda vie.
Nu-si impune vointa, de aceia e urmat,
E precis în actiune, de aceia rezultatele sunt cele asteptate,
Exigent cu el, dar flexibil cu ceilalti,
Multumit în ce face, e remarcat oricand de oameni.

59.

Pentru a conduce o tara moderatia este necesara.
Înteleptul fiind moderat este pe Cararea Tao,
Fiind pe Carare are Virtute în tot ce face.
Astfel ca el poate înfaptui orice.
Poate sa conduca si o tara.
Poate astfel sa puna o baza solida
Prin pilda vie pe care o da.
Înteleptul e vrednic sa conduca
Pentru ca urmeaza calea cerului.

60.

O tara se conduce cu mult tact.
Cand tara este condusa cu întelepciune
Fortele raului nu au putere.
Oamenii nu mai întretin astfel fortele malefice.
Înteleptul si oamenii din jurul lui
Îsi întretin reciproc atitudinea pozitiva.
În tot ce fac, Virtutea se arata,
Astfel ca lumea se perfectioneaza continuu.

61.

O tara întinsa are mare putere de atractie.
Acolo multi se întâlnesc,
E ca principiul feminin care atrage supunându-se.
Cel care se supune conduce cu subtilitate.
Tot astfel daca o tara mare nu-si arata mandria si puterea
Cucereste tarile mici fara lupte.
Daca o tara mica se supune se întregeste astfel cu o tara mare.
Astfel ca tara mare are mai multi oameni
Iar tara mica are mai mult spatiu.
Câstigul este astfel reciproc.

62.

Calea Tao este calea luminii.
Pentru oamenii buni este o comoara, cei rai fug de ea.
Se pot câstiga oamenii cu vorbe frumoase,
Se poate câstiga respectul prin fapte frumoase.
Dar Calea Tao este mai presus de bine.
Cel care o vede se scalda în lumina.
Alegând un conducator,
Nu bogatia sau experienta sunt necesare,
Ci gradul lui de competenta pe Cararea Tao.
De ce cei din vechime pretuiau pe aceia pe Carare?
Pentru ca erau iubiti de popor.

63.

Actiunile bune nu se fac în graba,
Munca buna nu necesita epuizare.
În cursul timpului ce este mic creste,
Ce este in urma ajunge în frunte.
Marile calatorii încep cu un pas timid,
Marile realizari au începuturi modeste.
Înteleptul vede persectiva lucrurilor
În pasi timizi, începuturi modeste.
De aceia Înteleptul urmand Calea Tao,
Cu cumpatare întreprinde orice,
Astfel ca tot ce face e solid, dureaza,
Îndeplineste totul fara graba si eforturi.

64.

Problemele pot fi evitate chiar înainte de a incepe,
Armonia este astfel mentinuta
Înainte ca sa apara confuzia.
Închizând usa nimeni nu poate intra.
Un mare copac a fost la inceput o mladita mica,
O mare calatorie de mii de kilometri
Începe cu un pas.
Înteleptul nu insista sa castige nimic,
Nu alearga dupa glorie sau competitii.
Astfel nu poate pierde nimic.
Este exemplul de înfaptuire a lucrurilor fara efort.

65.

Înteleptii din vechime învatau pe oameni viata simpla,
Fara viata simpla multe cunostiinte sunt nefolositoare.
Conducatorii înselând poporul
Face ca si poporul sa umble dupa înselatorii.
Astfel ca înselaciunea îi stapaneste pe toti.
Stiind acestea se pot evita multe rele.

66.

Un râu curge catre partile cele mai joase ale vaii,
Râul este astfel stapânul vaii.
Pentru a-i castiga pe oameni, trebuiesc serviti,
Pentru a-i conduce pe oameni trebuiesc urmati.
Când Înteleptul se arata mai presus de oameni
Ei nu se simt apasati,
Când Înteleptul sta în fata oamenilor,
Ei nu se simt confruntati.
Astfel Înteleptul este pilda vie,
Cei din preajma lui se simt ocrotiti.

67.

Cei ce urmeaza Calea Tao au trei calitati esentiale,
Compasiunea prin care se dobândeste curajul,
Prudenta, prin care se dobândeste putere,
Modestia, prin care se dobândeste influenta.
Dar actiunile obisnuite ale oamenilor
Este sa premareasca pe erou.
Sa dobândeasca putere prin lipsa de prudenta,
Sa-si creasca influenta prin afisarea mândriei.
Doar cel cu compasiune este cu adevarat curajos,
Doar cel prudent are cu adevarat putere,
Doar cel modest poate influenta cu adevarat oamenii.
El este astfel pe Cararea Tao.

68.

Compasiunea este cea mai buna aparare.
Un luptator eficient nu e fricos,
Nu-si arata agresivitatea,
Cuceritorul eficient nu se implica în lupte grele,
Un adevarat conducator nu-i plin de autoritate.
Cel fara frica si agresivitate atrage pe altii,
Cuceritorul nu stapâneste prin violenta,
Conducatorul nu ajunge în frunte prin autoritate.
Fiind în armonie cu natura totul se poate înfaptui.

69.

E mai usor a da înapoi zece metri decat a avansa unul.
Disputele pot fi câstigate prin simpla asteptare,
În loc de avansare agresiva, se merge înapoi si se asteapta.
Fara a afisa putere, fara înarmare agresiva
Bataliile pot fi cucerite.
Nu subestima adversarul, nici pe cei hotarati în lupta.
Agresivitatea pare a câstiga,
Dar cel cu compasiune pâna la urma e biruitor.

70.

Putini sunt în lume cei ce-l urmeaza pe Înteleptul,
Care se manifesta cu multa simplitate.
Omul obisnuit întelege greu calea Înteleptului,
Desi faptele sunt evidente.
Onorând pe Întelept ne facem partasi întelepciunii lui.
El poate n-are haine scumpe sau de remarcat,
Înteleptul poate parea fara însemnatate,
Dar comoara sa este în inima.

71.

Cunoscându-ne limitele este întelepciune,
Necunoscându-ne limitele este ignoranta.
Înteleptul îsi cunoaste limitele.
Astfel ca stie oricând cât poate face.

72.

Înteleptul nu intervine fara a fi chemat,
Nu se amesteca în treburile altora,
Exceptând doar pentru a se apara.
Desi se cunoasate bine pe sine însusi
Înteleptul nu face caz de propria-i personalitate,
Se respecta pe sine însusi,
Dar nu asteapta de la altii respect.
Lasa lucrurile sa treaca
Atunci cand stie ca nu au nici o legatura cu el,
Se implica astfel numai
În ce este semnificativ pentru viata-i.

73.

Un viteaz care nu se stapâneste, fie ucide, fie e ucis,
Un viteaz care se stapâneste traieste
Si nu vatama pe nimeni.
Cerul îl protejeaza pe cel ce nu vatama,
Asa-i si Calea Tao, nu se opune, nu se straduieste,
Desi nu vorbeste i se raspunde,
Desi nu cere, i se îndeplinesc dorintele,
Desi nu doreste sa întreprinda ceva,
Totul se înfaptuieste.
În marea-i vastitate Tao pare ca-i gol,
Dar e ca sita, nimic nu scapa din legile-i firesti.

74.

Justitia nu se poate baza pe amenintarea cu moartea,
Caci pentru cei carora nu le e frica de moarte
Ar fi întrutotul ineficienta.
Când asuprirea aduce moartea la orice pas,
Cui îi mai e frica de moarte?
Judecatorii intr-o astfel de tara sunt inutili.

75.

Când conducatorii devin lacomi exploatând poporul,
Poporul flamanzeste.
Când conducatorii îsi urmaresc doar interesele proprii,
Oamenii devin rasvratiti.
Când conducatorii ucid fara motiv,
Oamenilor nu le mai este frica de moarte si se rascoala.

76.

Omul se naste plapând si sensibil,
La moarte e tare si întepenit.
Mladitele tinere sunt flexibile si fragede,
Când planta se usuca, se întaresc si mor.
Ce-i tare, întepenit, exprima moartea,

Ce-i slab, plapând sensibil e semn al vietii.
Asa cum pomul tare nu se poate îndoi
Batut puternic de un vant, se rupe.
Tot astfel ce-i inflexibil se-ndreapta catre moarte.
Ce-i tare si întepenit cade la pamant,
Ce e usor, flexibil, e dus de vant departe.

77.

Calea Tao e ca un arc întins,
Partea-i de sus se coboara, cea de jos se ridica.
Ce este în exces se diminueaza, ce este putin creste.
Calea Tao ia de acolo de unde este prea mult
Si pune acolo unde este prea putin.
Pe când calea oamenilor este de a lua de la cei ce au putin
Si de a da celor ce au prea mult.
Cum s-ar putea astfel lumea multumi ?
Cel Întelept stie ca nu poseda nimic cu adevarat,
Îsi da surplusul lumii, fara sa astepte ceva în schimb.
Lucreaza fara a-si însusi meritele si este pilda vie.

78.

Nu este nimic mai flexibil ca apa, dar desi-i slaba,
În timp, poate patrunde piatra cea mai tare.
Usorul, în timp învinge greul,
Ceia ce-i slab, în timp doboara ce e tare,
Desi aceste lucruri se cunosc de toti,
Putini sunt pregatiti sa le aplice.
Astfel ca cel ce e modest e cel mai potrivit ca sa conduca,
Cel ce rezolva problemele altora, este adevaratul conducator.

79.

Cand legile si regulile apasa pe capul oamenilor,
Ei au dorinta fireasca sa le incalce.
Cel Întelept îsi face datoria,
Desi n-asteapta nimic de la nimeni.
Astfel este virtuos.
Dar nu-si însuseste virtutea proprie.
Întocmai ca natura, nu-si impune vointa,
E astfel pe Cararea Tao.

80.

Într-o comunitate mica cu cativa oameni,
A poseda lucruri care nu sunt utile nu are sens.
A pretui viata simpla este mai important.
Pentru a cunoaste lumea, a pleaca nu-i necesar.
Se poate folosi lumina mintii.
Pentru aparare nu este nevoie de a arata armele,
Ele sunt tinute la pastrare la nevoie.
Pacea si linistea sa domneasca,
Bunele relatii cu vecinii sunt esentiale,
Cel Întelept ramâne astfel liber.

81.

Înteleptul e onest, nu foloseste vorbe goale,
Vorbaria goala nu este onestitate.
Cei care par cultivati nu sunt iluminati,
Cei bogati nu pot fi multumiti.
Înteleptul nu traieste pentru sine însusi,
Facând mult bine pentru altii, e multumit,
Cu cât da mai mult, cu atât primeste mai mult,
În jurul lui totul se armonizeaza.
Pentru ca e pe Calea Tao în Virtute (Te).